The University of Jordan
THE LIBRARY

הצופה

...ה, יום שישי, ח' אלול תשל"ו (3.9.1976) , שנה ל"ט
גליון 11320 , המחיר 2.70 ל"י, כולל מס ערך מוסף

עתון התנועה העולמית של המזרחי הפועל המזרחי
מייסד והעורך הראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

אלדהיים קורא לחידוש המו"מ „מציאת הסדר במזרח התיכון"

דורש לפעול בדחיפות לבלימת הטירור הבינלאומי

...ם האו"ם 2 (עי"ר) — מזכיר ...ם, קורט ואלדהיים, אמר ה... כי יש לחדש את המו"מ ל...ת שלום במזרח התיכון, מיד ... התנאים יאפשרו זאת.

...זייחסו למלחמת האזרחים ב... הבהירה מחוסר לנסיונות ...ם למציאת פתרון לסכסוך ה...ישראלי, כותב ואלדהיים: „על העובדה שהמאמצים לחידוש ...ו"מ במזרח התיכון תלויים ועומ...עתה נוכח הנסיבות הקיימות, ...ויני הדבר שהם יחודשו בצורה ...ת מיד לאחר שהתנאים באיזור [י]פתחו הדרך לחידוש הכרחי".

...ואלדהיים כלולים בהקדמה ... השנתי שהגיש לעצרת ה... הפותחת דיוניה ב־21 ב...בר.

בהקדמתו מזכיר ואלדהיים את „הטרגדיה הלבנונית" ומציין כי על אף ההודעות והאזהרות הכוללות אותה ועל אף המאמצים והכוונות הטובות של המנהיגים הנוגעים בדבר ושל הקהילייה הבינלאומית, נראה כי כל הצדדים עלו בתוהו נוכח היצרים המשולהבים.

עוד כותב ואלדהיים כי האסון הלבנוני על כל השלכותיו הבינלאומיות המעוררות פלצות, מצביע על הפער בין השאיפה לשלום ב־היכולת המעשית להשיגו.

הטירור הבינלאומי עלול לסכן את האנושות

בחלק אחר של דבריו קרא ואלדהיים לארגון הבינלאומי לפעול בדחיפות לבלימת הטרור הבינלאומי, בציינו כי מוסכם עתה על הכל שטרור זה עלול לסכן את האנושות כולה.

„ההתרחשויות שאירעו לאחרונה הבליטו בצורה דרמאטית את הצורך הדחוף שהקהילייה העולמית תמצא דרכים יעילות לטיפול בבעיית טרור בינלאומיים", כותב ואלדהיים.

על אף העובדה שנוסחו כמה אמנות בינלאומיות בשנים האחרונות העוסקות בעיקר בהתקפות על מטוסים אזרחיים, ברור שדרושה פעולה נוספת באורח דחוף, מציין מזכיר האו"ם. „הגיעה השעה לגיבוש גישה חדשה ונמרצת על ידי הקהילייה הבינלאומית לבעיה שכולם מסכימים שהיא מהווה איום למבנה החברה המאורגנת ובהווה סכנה מכנה לכל הממשלות והעמים".

צעדים לגיבוש הוראות

בהמשך דבריו מביע מזכיר האו"ם את התקווה שהעצרת תקדיש תשומת לב רצינית לבעיה זו ותנקוט צעדים לגיבוש הוראות מוסכמות על הכל, כדי שלא יישנו טראגדיות אנושיות שפקדו את העולם בעבר.

יצויין, כי מזכיר האו"ם העלה את נושא הטרור לדיון בעצרת ב־1972 בעקבות רצח הספורטאים הישראליים באולימפיאדת מינכן על ידי מחבלים ערבים.

אך העצרת הכללית לא נקטה עד כה צעדים מהותיים כלשהם, בעיקר מפאת התנגדות של נציגים ערבים אפריקניים ואחרים, החוששים כי החלטות מעין אלה עלולות לבלום מה שמתואר על ידם כפעילות לגיטימית של פרטיזנים.

מקורות דיפלומטיים אמרו, כי מצפים שגרמניה המערבית תציע הוספת סעיף חדש לסדר היום של העצרת הבאה — בדבר צעדים שיש לנקוט נגד לקיחת בני ערובה, אחת הצורות המקובלות ביותר של הטרור הבינלאומי.

זריבות הטיפול בבעיה הפלשתינית

מציין ואלדהיים, כי הבעיה ...תינית זכתה לתשומת לב גוב... וא מצביע על העובדה שהעצרת ... בדו"ח שנוסח על ידי ועדה ...את בשנה שעברה ותדון ב...ת הזכויות הבלתי ניתנות ל... של העם הפלשתינאי".

...יר האו"ם כותב בנושא זה, כי ...שירצה להשקיף על תוצאות ...ים שייערכו בבית הכללית ...ני להדגיש שוב את החשיבות ...ית שיש לייחס לטיפול בבעיה ...תינית כיסוד חיוני לפתרון ה... המזרח תיכוני".

...ער בין השאיפה לשלום והיכולת להשיגו

כותב ואלדהיים, כי הקשר ה... בין המשבר הלבנוני לבעיה ... תיכונית בכללה מבליט את ... שבעיה זו עלולה לסכן ב... רצינית את השלום הבינלאומי".

רבין: קיימת הבנה מלאה עם ארה"ב בקשר למו"מ עם הערבים

מאת סופרנו לענייני מפלגות

„עתה, שנה לאחר חתימת הסכם הביניים עם מצרים, אילו ידעתי אילו הישגים הוא נשא בתוכו — הייתי תומך בהסדר עוד יותר", אמר ראש הממשלה, יצחק רבין, בהופיעו בפני 800 חברי המשמרת הצעירה במפלגת העבודה, בפגישה שהתקיימה במועדון „יהודיה" בתל־אביב.

ראש הממשלה אמר, כי ארה"ב מתנגדת להשתתפות אש"ף במו"מ בינינו לבין ארצות ערב. „ארה"ב הסכימה שהיעד המינימלי במו"מ הוא ביטול מצב הלוחמה", אמר מר רבין, והדגיש כי מבחינה זו קיימת הבנה מלאה בינינו לבין ארה"ב.

מר רבין ציין, כי כשסאדאת מדבר על שלום — אין זה אותו שלום שלו אנו מתכוונים במושגינו. לדעתו, סיועה הכספי המאסיבי של ארה"ב הוא מרכיב חשוב בהערכות המדיניות שלנו. בעתיד, „החושבים שניתן להגיע לאי־תלות במידה הכספי של ארה"ב חולמים בהקיץ".

בנושא המפלגתי קרא רבין להפסקת הפיצול והוויכוח הפנימי במפלגת העבודה. הוא הביא כדוגמה את המפלגה הדמוקרטית שהגיעה לשפלה בימי ניקסון בגלל הפיצול הפנימי בתוכה, ואת הרפובליקנים שמותשים היום מבפנים בשל הוויכוח הפנימי בתוכם.

מר רבין אמר שתמיכת העם תינתן למפלגה אם תיפסק התופעה של „מפלגת הסתדרויות" ו„מפלגת מכשלה". הוא ייחס חשיבות רבה לוועידת המפלגה, אך ייחס חשיבות משנית לוועדה המכינה אותה. טען, שלוועדה המכינה ערך ארגוני בלבד, בעוד שבוועידה יוכרעו הנושאים המהותיים.

קורא להתמודד עם „גוש אמונים"

לדבריו, בעיית קדום היא משנית, והבעיה העיקרית היא „גוש־אמונים". „מפלגת העבודה חייבת להתמודד עם אנשי הגוש שחושבים שקיבלו מנדט מלמעלה", וזה מאפשר להם לשלול מנדט שניתן לאנשים אחרים ע"י ציבור הבוחרים". מר רבין כינה את המאבק ב„גוש־אמונים" כ„מאבק בין הדמוקרטיה לבין שליחות עליונה שאינה מתחשבת בדמוקרטיה".

ב"ה

למו"ור הרב בן־ציון נשר

להתמנותך לרב השכונה

צלח ודבב!

בית הכנסת „גבורת ישראל"
ההנהלה והמתפללים

למר צבי זונשיין וביתו

ברכת מזל־טוב

להולדת הנכד

דפוס העשור
ההנהלה והעובדים

מנכ"ל משרד החוץ נפגש עם מזכיר האו"ם

מאת סופרנו ...

מנכ"ל משרד החוץ, פרופ' שלמה אבינרי, נפגש בניו־יורק עם מזכיר האו"ם ד"ר קורט ולדהיים, ודן עמו בנושאי המזרח התיכון.

בין השאר דן עמו על תוצאות ועידת קולומבו של גוש הבלתי מזדהים, בה השתתף ולדהיים. מן הדיווחים על הוועידה נראה שמדינות ערב השיגו החלטות כלליות כנגד ישראל אך בלי השלכות אופרטיביות. במצב זה נראה שאמנם יעלו הערבים בעצרת החלטות גינוי נגד ישראל, אך ללא שימוש בהחלטה על השעיית ישראל מן האו"ם. רוב הדיונים בוודאי על נושאים פוליטיים במקום לדון בנושאים כלליים של המדינות הבלתי מזדהות.

כתב „רויטר" במרכז האו"ם מוסר כי פרופ' אבינרי, שהגיע לפגישה בלוויית השגריר חיים הרצוג, תיאר את הפגישה, שנמשכה שעה, כפגישת נימוסין בעיקר. הוא הגיש לולדהיים עותק מספרו האחרון „הגל: התיאוריה של המדינה המודרנית".

* לונדון, 2 (יופי"ע) — תובע האשים אתמול בבית משפט בלונדון כי רודריק מאקינס רצח את אמו ואת בעלת הבית שלו כדי לשמור לעצמו מקום חניה למכוניתו.

תנועת האשה הדתית לאומית — סניף תל־אביב

חגיגת גנה

תתקיים אי"ה ביום רביעי י"ג אלול תשל"ו (8.9.76) בשעה 8 בערב בגנת מלון רמת־אביב ליד שולחנות ערוכים.

בתכנית:
הרבנית תמר לופז — דברי פתיחה
שלישית נגל — מפוחיות פה
מלי ברונשטיין — שירה בלווי גיטרה
מוטי זינגבוים — שירים חסידיים בלווי תזמורת
להקת מחול — תלמידות צייטלין
מרדכי פרימן — מנחה
מוסיקת רקע ✡ הגרלות

כרטיסים במשרדנו רחוב אחד־העם 110, בין השעות 1—8.30 ובערב על־יד הקופה.

כל ההכנסות קדש למוסדות ילדינו

עיריית גבעתיים

הזמנה

הרינו מתכבדים להזמינכם
[ל]טקס קביעת רחוב ע"ש „ילדי טהרן"
שיתקיים ביום שלישי, י"ב אלול תשל"ו (7.9.76) בשעה 18.00 באתר הבניה שברח' אפק (הכניסה מרח' דרך הגבורה) [ג]בורה:
אוטובוס דן מס' 31 תחנה לפני אחרונה
[ה]טקס ייערך במעמד ראש העיריה מר קובא קריינמן
[ת]וכנית:
* הסרת הלוט
* ברכות
* מסכת ילדי טהרן בהקרנה ובאומר
הוועדה הציבורית להנצחת „ילדי טהרן"
מאיר אהד — אברהם זוסמן

ישיבת המרכז המאוחד של המפד"ל - והפועהמ"ז

תתקיים אי"ה, ביום החמישי י"ד באלול תשל"ו (9.9.76), בשעה 2.00 אחה"צ — בבית הרופא בתל־אביב רח' הפטמן 1 (ליד בנין מפעל הפיס)

בסדר היום:

א. לקראת הבחירות הפנימיות:
1. דיון והחלטה לאישור תקנת הבחירות
2. קביעת יום הבחירות
3. בחירת ועדת בחירות מרכזית

ב. קביעת דרגת המסים לחברי המפד"ל

ג. שונות
1. אישור צירוף חברים למוי"ד התנועה
2. אישור בחירת יו"ר בי"ד התנועה
3. חיוב חברים נושאי תפקיד בתנועה על „הצופה"

ישיבת הנשיאות
תתקיים באותו יום ובאותו מקום בשעה 1.00 בצהרים
המנות לא נשלחו הודעה זו משמשת הזמנה לחברי המרכז, הסגנים וה[illegible]

מכון מרדכי
אגודה לקידום אמצעי הוראה וחינוך
מהרש"ל 9 בני־ברק • טל. 792332 (להודעות בלבד)

[מ]פקחים, אישי חינוך ומורים!

... עזרו לנו להתפתח ולהוציא לאור פרסומים חשובים בתחום ... והוראה ביהדות לא ע"י תרומות — אלא ע"י
המלצתכם ופרסום מכוננו בפני ציבור המחנכים.
...יכנו המוגבל מונע מאתנו להשתמש בפרסומת וכלי תקשורת ...ובלים.
...מלצה הדוברת מצטמצמת בהדרגה כל פעולות יוצרה.
...ישו קטלוג
...דו את התלמידים לקניות מוגברות.

צעירים דתיים

בוגרי יחידות שדה — קצינים וחוגרים —
המעוניינים לשלב עבודה בטחונית מעניינת וחיי תורה —
במסגרת המתגבשת בתוך פרויקט בטחוני
יפנו:
לת. ד. 16041 / 9 ירושלים
או טלפון 68952—02.

השמאל בלבנון: הסורים מאיימים בסיבוב נוסף של קרבות

„ישראל מרכזת כוחות כדי לסייע לכפריים הנוצריים"

ביירות, 2 (יופי"ע, עי"ר ועי"צ). — סוריה החדירה כוחות צבא נוספים לאיזור גזין. הסורים מביאים גם משגרי רקטות הישוב לאיזור ההר במרכז לבנון — אמר קצין בהודעת של אש"ף ברדיו ביירות. הקצין הוסיף ואמר „הסורים מאיימים בסיבוב נוסף של קרבות".

בינתיים נמסר כי היום התנהלו קרבות בין כוחות סוריים לפלשתינים בהרי דרום לבנון. אנשי השמאל והפלשתינים טענו שישראל מרכזת כוחות לאורך הגבול הלבנוני, כדי להגיש סיוע לכפריים נוצריים ולאיים על העורף הבלתי מוגן של הפלשתינים.

קרב, שבמהלכו הופעלו רקטות ומרגמות, התנהל במשך כל שעות הלילה בין כוחות סוריים שהתחפרו ליד גזין לכוחות פלשתינים החונים מסביב לצידון.

הקרבות נמשכו לסירוגין במשך כל שעות היום, אמרו נציגי אש"ף. הם הזהירו כי יתכן שסוריה תנסה לבצע פעולה צבאית נוספת בזמן הקרוב.

„ישראל מעודדת את הכפריים הנוצריים לפתוח חזית חדשה"

אנשי השמאל והפלשתינים טענו כי ישראל הניחה כוחות לגבול הצפוני שלה, כדי להפעיל לחץ על העורף הבלתי מוגן של הפלשתינים ולעודד את הכפריים הנוצריים לפתוח חזית חדשה באיזור.

אחד מבין ראשי השמאל, ציר בית הנבחרים מדרום לבנון, עלי אל חליל, אמר כי ישראל מרכזת כוחות בגבול, במסגרת הכנותיה לפעולה צבאית כדי להשתלט על דרום לבנון. לעומת זאת טען קצין מודיעין כי אין כל ראיות לכוונה מעין זו מצד ישראל.

„הישראלים חכמים יותר", אמר קצין המודיעין, „הם מסיתים את הנוצרים בדרום, כדי שאלה יעשו את המלאכה הבזויה בשבילם".

סאדאת מנסה להסדיר פגישה בין ערפאת וג'ומייל

העתון הלבנוני „ביירות" כתב היום, כי נשיא מצרים, אנואר סאדאת, משתדל לארגן פגישה בקאהיר בין ... מנהיג הפלנגות הנוצריות, פייר ג'ומאייל.

סאדאת, קרא היום לצדדים הלוחמים בלבנון לשים קץ למלחמת האזרחים הנמשכת כבר 17 חודש ולפתוח במו"מ, כדי ליישב את חילוקי הדעות ביניהם. סאדאת השמיע את הקריאה לרגל החדש הראמדאן.

חוסיין קיים שיחות עם אסאד

דמשק, 2 (יופי"ע). — חוסיין מלך ירדן הגיע היום לכאן לביקור פתע, כדי לקיים שיחות עם הנשיא חאפז אל אסד. על כך נמסר בהודעה רשמית.

אסד קידם את פני חוסיין בשדה התעופה והשיחות בין השניים החלו מיד עם הגיעם לארמון הנשיאות. מקורות ממשלתיים אמרו כי שני המנהיגים דנו בהתפתחויות האחרונות של המצב בלבנון.

חוסיין ואסאד הטעימו כי ברצונם לסייע ללבנון, כדי שתוכל לסיים את המשבר שבו היא שרויה, ולהחזיר את בטחונה ואת שלומה ולהמשיך בדרך החיים הרגילה שלה.

סגנו של ערפאת מאיים ב„טרור עולמי"

רומא, 2 (עי"ר) — אבו איאד, סגנו של ערפאת באש"ף, הבריז בראיון שפורסם בעתון האיטלקי „קורייה דלה סרה", כי הפלשתינים יפתחו במבצע אלימות ושיחרור ברחבי העולם, אם מצבם בלבנון יהיה נואש.

אבו איאד אמר, כי הפלשתינים מוכנים לוותר „הורים בלבנון, אולם הוסיף: „אם לא יכלנו את מכונות המלחמה, אם יחזיקו אותנו לייאוש... או אז נהיה עדים להתלקחות כללית של מלחמת גרילה ב־4 קצוות עולם, ויהיו מעשים שמעולם לא בוצעו בעבר".

בהתייחסו למעורבות הסורית במלחמה אמר: „אנו מוכנים להניח את נשקנו ולוותר על ויתור הפעולה בקנה אחד עם המשך קיום התנגדות הפלשתינית, אולם דמשק איננה מוכנה אפילו לדון בכך".

הוא אמר, כי אש"ף ימוש את ביירות, את ההרים ואת מבצר ג'זין וישוב למחנות הפליטים, בהתאם לנוסחת השלום של הליגה הערבית, בתנאי שהסורים יוציאו את כוחותיהם מלבנון.

עוד אמר אבו איאד: „מלחמה זו שפרצה על כורחנו, לא נסתיימה. סוריה והכוחות המרונים הבדלניים טרם קיבלו את ההוראה לחדול ממעשי האיבה, כאלה העוסקים מאחוריהם".

קדאפי: לוב לא תנתק קשריה עם מצרים

טריפולי, 2 (עי"צ) — לוב החליטה לא לנתק את קשריה עם מצרים אלא „להוקיע נמרצות את הנשיא סאדאת על עמדתו ההוקפנית כלפי העם הלובי", הודיע אמש הקולונל קדאפי בנאום שנשא בטריפולי בעצרת המונים לרגל יום השנה למהפכה הלובית.

קדאפי אמר, כי שתי החלטות אלה נתקבלו בידי ההמונים הלוביים במהלך אסיפות של הוועדים העממיים שנערכו לאחרונה.

להלן אמר קדאפי, כי מועצת ההפיכה הלובית החליטה לא לשלוח כוחות לוביים כדי להתמודד עם הצבא המצרי, אותו ריכז הנשיא סאדאת בגבול הלובי. „החייל הלובי לעולם לא יילחם נגד אחיו המצרי", הוסיף קדאפי. הוסיף, כי הוחלט לא רק שהצבא הלובי לעולם לא יילחם בצבא המצרי, אלא שגם נתן הוראות כדי שהבסיס הצבאי הלובי בכופרה יספק מים ומצרכי מזון לחיילים ולקצינים המצריים, „הסובלים מצמא ורעב בלב הסהרה בחודש קדוש זה של צום הראמדאן".

„סיפקנו למצרים במלחמת אוקטובר ספינות, 1500 טנקים, 30 מטוסים ואלף תותחים"

טריפולי, 2 (עי"צ) — את כל הספינות שבהן השתמש צבא מצרים כדי לחצות את תעלת סואץ במלחמת אוקטובר, סיפקה לוב — הכריז קדאפי בנאומו לרגל יום השנה למהפכה הלובית.

קדאפי אמר, כי ארצו סיפקה במלחמת אוקטובר למצרים 1,500 טנקים מצויידים במיכשור אלקטרוני, 1,000 תותחים קשורים למחשבים ו־30 מטוסי „מיראז'" כדי להגן על אדמת מצרים. להלן אמר קדאפי, כי ארצו איבדה 107 טנקים בחזית תעלת סואץ בימי מלחמת אוקטובר.

שגריר לוב באו"ם:

ארצי אינה אחראית לחטיפת מטוסים

מרכז האו"ם, 2 (יופי"ע). — שגריר לוב באו"ם, ראשיד קיבלה, הכחיש היום את האשמותיה של ישראל, לפיהן אחראית לוב לחטיפת מטוסים ולמעשי טרור אחרים בזירה הבינלאומית.

כזכור, אמר שגריר ישראל, חיים הרצוג, כי לוב מסיתה למעשים מעין אלה. הוא האשים במיוחד את נשיא לוב, מועמר קדאפי, בהשתתפות בתכנון מעשי טרור ערביים. מר הרצוג הביע את צערו על העובדה שלוב תקבל לידיה את תפקיד נשיא מועצת הביטחון בחודש ספטמבר.

באגרת למזכיר האו"ם, קורט ואלדהיים, טוען שגריר לוב כי ארצו אינה תומכת בטרור הבינלאומי, ו„ללוב אין כל קשר עם חטיפת מטוסים".

עוד הכריז שגריר לוב, כי ארצו הודיעה לעתים קרובות כי אין היא תומכת בחטיפת מטוסים. היא רואה בחטיפת מטוסים „מעשה אווילי וחסר אחריות". בהמשך דבריו ציין השגריר כי בלוב קיימת התחיקה, „המטילה על מבצעי פשעים מעין אלה עונשים חמורים ביותר".

עם זאת אמר השגריר, כי בכמה מקרים הרשתה לוב למטוסים חטופים לנחות בשדות התעופה שלה, וזאת מטעמים הומניטאריים ולפעמים תוך היענות לבקשות שהוגשו על ידי הצדדים הנוגעים בדבר.

לא יוגש תקציב נוסף

שר האוצר, יהושע רבינוביץ, הודיע אתמול כי משרדו לא יגיש תקציב נוסף.

בישיבת הנהלת האוצר בתל־אביב אמר מר רבינוביץ כי המצב בסובסידיות לא יצריך צעדים כלכליים נוספים. כן מסר, כי ההכנסות ממסים בתקופה האחרונה גבוהות בהרבה מן האומדן הראשוני.

סולסבורי, 2 (יופי"ע). — פרטיזנים הפילו מסוק של חיל האוויר הרודזי — על כך הודיעו היום.

נודע, כי המסוק נפגע על ידי אש מן הקרקע של הפרטיזנים באיזור צירודזי, השוכן במרחק 330 ק"מ דרומית מסולסבורי. בהתרסקות המסוק נהרגו סגן, בן הגזע הלבן, וסמל.

שר הפנים, ד"ר יוסף בורג:

כל תלונה בקשר לאמיתות פרטים אישיים נבדקת לגופה

בתגובה לדבריו של הרב י. פלדי, יו"ר „הוועד לשלמות העם", אמר שר הפנים, ד"ר יוסף בורג, כי מדיניות ממשלת ישראל ומשרד הפנים בעינה עומדת ולא־יהודים אינם נרשמים כיהודים, וכי לגבי דידו אין גיור אלא כהלכה.

השר הבהיר כי אין משרד הפנים נוהג להתווכח בפומבי על פרטי־רישום אישיים של אזרחי המדינה. שכן הם שייכים לצנעת הפרט וחסויים עפ"י החוק. אך אשר לעניינו של מר גולדנברג, שהופיע במסיבת העתונאים, יצויין כי בהתאם לרשום בתיק האישי משנת 1949, הרי הוא נחשב כיהודי. אם לאחר 29 שנה הוא החליט להתאים את מעמדו האישי לפרטי הרישום שבתיק האישי, הרי שיש לראות זאת בחיוב. השר ציין, כי כל תלונה בקשר לאמיתות רישום פרטים אישיים נבדקת לגופה, ומשרד הפנים מסיק את המסקנות הדרושות במידת הצורך.

„ויקינג־2" תנחת היום על המאדים

פסדינה, קליפורניה, 2 (עי"ר, יופי"ע) — חללית אמריקנית בלתי מאויישת שניה, „ויקינג־2", מתכוננת לנחות מחר (היום) על פני מאדים, כדי לסייע למדענים לקבוע אם יש חיים על כוכב הלכת.

תא הנחיתה של החללית יוצנח כדי לנחות במישור שבו דיונות בגובה של 18 מטרים, אשר סבורים כי יש בו יותר לחות והוא יותר נוח ליצירת תנאי חיים מאשר האתר בו נחתה „ויקינג־1", במרחק 4,600 מילין.

„ויקינג־2" תבצע תכנית דומה של גריפת דגמי אדמה וניתוחם כמו קודמתה, אולם ביולוגים אומרים כי יש סימנים למים במישור שבו תנחת, ולכן גם סיכויים למצוא צורות חיים מיקרוסקופיות באדמה.

עד כה שיגרה „ויקינג־1" נתונים סותרים על אפשרות קיום של חיים על פני מאדים.

שתי חוליות של „אל־פתח" נחשפו בשכם

זרועות־הביטחון חשפו לאחרונה שתי חוליות של „אל־פתח" בשכם. לאחת החוליות מייחסים ביצוע שני פיגועים ליד לשכת־העבודה בשכם ב־6 ביוני 1976 — על כך הודיע דובר צה"ל.

עד כה נעצרו 14 איש, ביניהם שני ערבים ישראליים — אחד מהכפר בראה שבמשולש והאחר מיפו. ברשות העצורים נמצאו כלי־נשק וחומרים להכנת מטעני חבלה באולתרים. החקירה נמשכת.

לימוד נהיגה
בהדרכת מורה דתי
הנחה לשיבגניקים
בנים / בנות דתיים
טל. 03-705471 מ־20.00
מאיר

דרוש־ה טבח־ית
ועוזר־ת למטבח
בבני ברק
תנאים מצויינים
רצוי זוג נשוי
לפנות לטלפון 791897
בשעות אחה"צ
או לטלפון 798913
לפני הצהרים.

דרוש־ה טבח־ית
בהווי דתי
ואוכל כשר
16 יום באיטליה, שוויץ ואנגליה
י"א תשרי — כ"ו תשרי
(5.10 — 20.10)
פרטים והרשמה: בכל משרדי הנסיעות

אם תתנה מכובדת
אם אך ורק עם
התזמורת המפוארת
המזרחית־חסידית
בהנהלת ברוך שרץ
תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

ארומו־ד
צבעי דלתות וקירות

וביום השביעי...

שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
יקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

אלפי בני תערובת התפרעו במרכז קייפטאון

קיסינג'ר יבקש את עזרת דסטאן בשאלת דרום־אפריקה

קייפטאון, 2 (יופי"ע, עי"צ, עי"ר) — המשטרה פתחה היום באש על מתפרעים בני תערובת, שהציתו משרדים מוניציפליים. איש אחד נהרג וארבעה נפצעו באש המשטרתית — אמר דובר משטרתי.

כמה אלפי מתפרעים הפגינו בעיר האנובר פארק, כשהם מיידים לבנים לכל עבר. לאחר היריות סבלו המהומות בדם, אמרו עדי ראיה. נשים בוכות הקיאו בהשפעת הגאז המדמיע שהופעל על ידי המשטרה.

המהומות האנטי־ממשלתיות פרצו היום לראשונה באיזור של תושבים לבנים, במרכז המסחרי של קייפטאון, ושוטרים השתמשו בגאז מדמיע כדי לפזר כמה אלפי מתפרעים מבני התערובת.

עדי ראייה מסרו, כי מספר אנשים נפצעו בהתנגשויות ברחוב אדרלי שבמרכז המסחרי. עשרות אנשים שנקלעו למקום נמלטו לרחובות צדדיים, התנועה נסגרה והתחבורה הופסקה בעיר נמל זו שבדרום המדינה, המשמשת כבירה פרלמנטרית.

ענני לבנים של גאז מדמיע אפפו איזור נרחב כאשר ההמונים נמלטו מפני השוטרים מנפצי־האלות. כמה קבוצות של מתפרעים התגבשו מחדש ורצו לעבר בניין הפרלמנט, כשהשוטרים בעקבותיהם.

היה זה היום השני של מהומות אנטי־ממשלתיות מצד מולאטים, והוא חל בעת ובעונה אחת עם שביתה של נהגי אוטובוסים, כושיים מולאטיים והודיים, בעיר הנמל דורבאן שבמזרח המדינה.

על כביש מחוץ ליוהנסבורג נהרג כושי אחד כאשר כנופיה של ששה כושים יידתה אבנים לעבר מכוניתו. בסך הכל מצאו את מותם 292 אנשים מאז החלו המהומות התלמידים הכושיים בסווטו שליד יוהנסבורג, ב־16 ביוני.

המהומות נערכו יומיים לפני הפגישה המתוכננת בין ראש הממשלה, ג'ון פורסטר, עם שר החוץ האמריקני, הנרי קיסינג'ר, בשוויץ.

קיסינג'ר יוועץ עם דסטאן

מפאריס נמסר, כי שר החוץ של ארה"ב, הנרי קיסינג'ר, ייוועץ ביום שלישי בפאריס עם הנשיא ז'יסקאר דסטאן, בתקווה להעזיע את התמיכה צרפת למניעת מלחמה בין־גזעית בדרום אפריקה ולשים קץ להתפשטות הנשק הגרעיני.

הפגישה נערכה על פי בקשת קיסינג'ר. היא תתקיים בעת החנייה ביניים של קיסינג'ר בדרכו חזרה לאחר פגישה של שלושה ימים בציריך עם ראש ממשלת דרום אפריקה, ג'ון פורסטר.

בינתיים נמסר בסולסבורי, כי חוגי ממשלת רודזיה יעקבו מקרוב אחר הפגישה בין פורסטר לקיסינג'ר שתחול בשבוע. שאלת רודזיה תעמוד במרכז השיחה בפגישה זו, ואולם אין מצפים בסולסבורי כי היוזמה האמריקנית תביא לפתרון כלשהו שיתקבל על דעת רודזיה.

הדלקת הנר

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.25	6.37
תל־אביב	5.43	6.39
חיפה	5.36	6.38
באר־שבע	5.41	6.38
אילת	5.33	6.36

נתמנה סגן ראשון חדש לראש ממשלת בריה"מ

נתחזקו השמועות שקוסיגין לקה בשבץ

אלכסיי קוסיגין

מוסקווה, 2 (יופי"ע, עי"ר ועי"צ) — ידיעה שראש ממשלת בריה"מ, אלכסיי קוסיגין, לקה לא מכבר בשבץ, קיבלה היום משנה תוקף כאשר קוסיגין לא הופיע בישיבה של הלשכה הפוליטית השלשת וכאשר הפרלמנט הסובייטי מינה סגן ראשון חדש כדי לסייע לו בתפקידו כראש הממשלה.

דיפלומטים מערביים אמרו כי שתי ההתפתחויות הללו חיזקו ידיעה שפורסמה ביום ב' במערב, לפיה לקה קוסיגין בן ה־72 בחודש שעבר בשבץ כאשר שחה בנהר מוסקווה. פקידים סובייטיים סירבו להגיב על ידיעה זו.

הסגן הראשון החדש של ראש הממשלה הוא ניקולאי טיחונוב, 70, מטלורג שהיה ידיד נעורים של מזכיר המפלגה הקומוניסטית לאוניד ברז'נייב. מאז 1965 כיהן כסגן ראש ממשלה, אחד מבין 11 אנשים המכהנים בתפקיד זה.

בהודעה בת שני סעיפים שפירסמה סוכנות הידיעות „טאס", לא מוזכר הסגן הראשון הנוכחי של ראש הממשלה, קיריל מאזורוב, 62, חבר הלשכה הפוליטית הנחשב כאחד מן המועמדים לרשת את כהונתו של קוסיגין.

דיפלומטים מערביים אמרו כי יתכן שטיחונוב יתמנה כדי לכהן יחד עם מאזורוב — ולא במקומו — וזאת כדי לטפל בענייני תעשיה כדי לשחרר את קוסיגין החולה מתפקידים נוספים.

מוסיפים כי יתכן שבמקרה אי במאוחר יתפוס מאזורוב את תפקידו של קוסיגין, ושטיחונוב יתמנה לסגן ראשון.

תחזית מזג האוויר

הטמפרטורות: ירושלים 17 — 29, תל־אביב 20 — 28, חיפה 22 — 28, רמת הגולן 16 — 29, נהריה 18 — 29, צפת 16 — 28, טבריה 20 — 36, נצרת 19 — 30, עפולה 18 — 32, השומרון 18 — 29, לוד 18 — 31, יריחו 21 — 37, עזה 20 — 29, באר־שבע 16 — 33, אילת 23 — 38, מפרץ שלמה 25 — 36. ... הלחות תרד במקצת. גובה הגלים יהיה 50 עד 100 ס"מ.

אוניברסיטת בר אילן
יד קורצווייל

במלאת ארבע שנים לפטירתו של
פרופ' ברוך קורצווייל ז"ל
תערך אזכרה בבית העלמין בקרית שאול, ביום חמישי י"ד באלול תשל"ו (9.9.76) בשעה 16.00.
נקודת הריכוז, ליד שער בית העלמין.

עם מלאת שנה לפטירת בננו
שמעון חיים הכהן קצבורג ז"ל
נעלה על קברו בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול ביום שלישי, י"ב באלול תשל"ו (7 בספטמבר) בשעה [illegible] אחרי הצהרים.
מכונית תצא מבית ההורים, רחוב כובשי־עזה 8א רמת־גן, בשעה ארבע ושלושים.
המשפחה

האזכרה והקמת המצבה על קברו של
הרב מיכאל בר־און (דויטש) ז"ל
סאמושאויוואר — רמת גן
תתקיים ביום ג', י"ב באלול תשל"ו (7.9.76) בשעה 4.15 בבית העלמין בחולון (הכניסה מהשער החדש). אוטובוס יצא מבית המשפחה — רח' צלומים 15, ר"ג, בשעה 3.30 ויאסוף נוסעים גם בתחנה המרכזית בת"א, ברח' סלומון פינת הנגב (ליד תחנת ספורט־טוטו) בשעה 3.45.
אשתו: חנה
בנו: מנחם
כלתו: חגית
נכדו: מיכאל
המשפחה והחברים

ועדת נשים למען הכולל אור אברהם
בעיה"ק ירושלים תובב"א
כוס תנחומים ליו"ר הועד רבת הפעלים
מרת עדה וידסלבסקי תחי'
לפטירת אביה הדגול
הר"ר יוסף בובר ז"ל
בעבודתך למען מוסדנו הק' תמצאי ניחומים

של המצפה

שבת-מנוחה

מועצת עיריה בני-ברק פנתה בקריאה אל האוכלוסיה כולה, שומרי-מצוות וחילוניים, בעיר ובסביבה, להמנע מהפגנות בשבת בעצרת-המריבה. בו בפרק פנתה העיריה אל הרבנים להמנע מנסיעות בשבת ברחוב הסוער, במגמה להפיג את המתיחות ולהשגת שכנות טובה בין חלקי האוכלוסיה. נציגי כל הסיעות בעירייה יבקרו בשבת בבקום כאות של רצון משותף להרגעת הרוחות.

העירייה בחרה בכיוון הנכון לאחר ההשתוללות בשבת האחרונה. התביעה לאתר את הבריונים, שהיכו יהודים, שומרי-שבת, ניפצו שמשות ודקרו בצהלה בגדי-שבת, ולהביאם לדין, בעקיפה עומדת. חובה גם לברר מדוע המשטרה לא בימה ביד חזקה את ההתפרצויות. אך העירייה ביקשה תובנה במאבציה לסלק הפגנות על תוצאותיהן.

יש לפקפק בתועלת שבהעלאת הנושא במושב-הפגרה של הכנסת בשבוע הבא, בין הדיונים על הזעזועים ביחסי-עבודה ההפרות בפיפי הסכם-הביניים בסיני. הבעיה של מניעת השבת בפרהסיה הישראלית, היא מן הבעיות בעניני יסוד, שהדיון בה כרוך בפלוגים קשה, ומוטב לעסוק בה בשטח המעשי: לצמצם ככל האפשר חילולים בהיקף מקומי, תוך כדי מאבק ציבורי-רוחני על דמות מנוחת-השבת ברשות-הרבים.

מה שאירע בליל שבת שעברה הדהים בהתפרצויות-שנאה של בריונים, גדולי רחוב מתירני, הבזים לערכים ומכוסי איבה ליהודים שומרי-שבת. היתה, כנראה, גם מחדל של המשטרה. כל חלקי הציבור, לרבות חילונים קיצוניים, שוללים מן הסתם שריפת בגדי-שבת בצהלה פראית. אך בו בזמן תומכים החילוניים בקיום תנועת-רכב בשבת ברחוב זה. הללו עלולים להופיע במושב הפגרה של הכנסת ולתקוף „כפיה דתית”. דבריהם יעודדו בריונות נוספת.

הרחקת חילולי-שבת פומביים מאיזור מאוכלס שומרי-שבת כרוכה בהשפעה ובשכנוע וביחס של השלטון המקומי. מועצת עירייה בני-ברק, נציגי העיתונים ואישי ציבור בידם סיכוי להרחיק תנועת-הרכב בשיכוני-מגורים של שומרי-שבת. זו דרך הפעולה, ללא צילצולי-שבת של נאומי-שנאה ונאומים נגדיים.

ההתנפלות על יהודים שומרי-שבת באגרופים ובאבנים, הזולה בגדיהם, „בגדי תפארתך”, עצ״ו, במדורת-אש, באו מתוך צרות-עין. הם מקנאים ביהודי שבת, יהודי נשמה יתירה, הקורנים בליל לכו-נרננה. בהפגנות לא יבנו אותם. בנאומים לא ישיבו את כבעם. יש ללכת בדרך הארוכה והיא קצרה של השפעה והשראה.

רבה כוחה של שבת לקרבם אט-אט למנוחה הגופנית והנפשית. „מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת שלום ושלוה והשקט ובטח”. המאבקים בגאולת הטוב של כל יהודי, גם של המרוחק ביותר, אינם גורסים לא מיפגן הבוזי כנגדם ולא נקיטת אמצעי הרתעה, אלא טובים. שיש לגשת קירובם להמדת-תימים בשיחה ובזמירה, במאור-פנים ובנעימות-שבת.

לא-מעטים מהם עלו כבר מן המדרון ונכנסו לתוך אווירת „מנוחה וקדושה לעמך נתת”. יבואו אליהם המחונכים בכרמי תורה, אלה שבעצמם היו שם, וינסו לשתול ערכים יהודיים בתוכם. באורך-רוח, אט-אט, ילכו ויתקנו. זו עבודה לזמן רב. אך אין להיבהל מבנה מהות מיפגנים, פחות נאומי-קיסריג, ויותר גילוי אוצרות השבת, היהדות בתורת-תוכה.

בד בבד עם פעילות ציבורית מתמדת להפסיק תנועת הרכב בשבת בבני-ברק זו, שבעידו שיכונים דתיים, יש לפתוח במסע הסברה והשראה בקרב אלה החשודים בשיסוי לבריונות ובר-עייתיות. הם השתוללו מתוך קנאה באלה שאורחותיהם טובים לאינשיעור כילהם. אף הם עשויים לזכות באורחות אלה כשיפתחו בפניהם להבין ולהרגיש יקרת השבת.

במערכה על שבת-מנוחה ברשות-הרבים של המדינה שומרי-שבת ישיגו יעדם כאשר יביאו אל החילונים השראת מנוחה ויהיו הלבבות פתוחים לקראתה.

דיוק ולא פירסומת

בעיית מיהו-יהודי, עקרונית להלכה, לא העסיקה ואינה מעסיקה ביותר את הציבור, לרבות המחנה הדתי והתורני, בגלל מוגבלותה למעשה. העליה נתמעטה, העולים המעטים מזדהים במקומות המתאימים, ובידת האחריות מחייבת לראות את הנושא במימדיו הצרים כפי שהוא במציאות היומיומית.

קיים ארגון המכונה „ועד למען שלימות העם”, שבשבת האחרונה בבעצם שלא שמעו את שמו, אלא אתמול ניעור, כינס עתונאים ומסר מידע הטעון בדיקה קפדנית. אין זו הפעם הראשונה, שהועד מוסר מיספרים ופרטים, שיש לבחון היטב את דיוקם.

ייתכן, שמיהו יהודי יעצה בעייה כאשר תהיה עלייה גדולה מארה״ב ובארצות במערב-אירופה. כיום יש לראותו בפרופורציה הנכונה. ביקרה, או מיקרים בודדים יוצאי-דופן אינם מעידים על הכלל כולו. הם נבדקים לגופם ועל סמך מימצאיהם קובעים את זיהותם.

בראש משרד-הפנים שר שומר-מצוות, המדקדק כמובן שהגיור יהיה לפי ההלכה, ובהודעתו נאמר, ש„מדיניות ממשלת ישראל ומשרד הפנים בעינה עומדת, ואינם-יהודים לא נרשמים כיהודים”. מחמת טעמים מובנים אי-אפשר לדון בפומבי בפרטי רישום אישיים. דייה הקביעה הכללית, שברישום מקפידים ביותר לרשום לפי זיהות של גיור הילכתי.

מעקב בדוקדק אחרי מיקרים הטעונים זיהוי הוא שמונע מיכשול, ולא „ועד למען שלימות העם”.

המכון ללימודים איסטרטגיים בלונדון:

ישראל והערבים מגבירים קצב החימוש

גידול ניכר בארטילריה והשריון של ישראל ✱ לסין 200 עד 300 פצצות אטום ומימן

לונדון, 2 (יופי״ע) — ישראל והארצות הערביות העיקריות מגבירות את התעצמותן הצבאית ואת הוצאותיהן לצרכי הגנה, כך נמסר מאז השלום במהדורה ההיבטן אינם תוצאות — קבע המכון הבינלאומי ללימודים איסטרטגיים.

בדו״ח השנתי של המכון, המופיע ביום ו׳, נאמר, כי ישראל מוציאה 36 אחוז מן התל״ג (התוצר הלאומי הגולמי) שלה לצרכי הגנה. ההוצאות הצבאיות של מצרים השנה אינן ידועות, נאמר בדו״ח, ואולם ב-1974 הן עלו על 20 אחוז של התל״ג. ירדן מוציאה השנה יותר מ-12 אחוז מן התל״ג לצרכי הגנה, סוריה 15 אחוז, ואיראן 17 אחוז.

בסקר של המכון נאמר כי ישראל ושכנותיה הערביות מוסיפות לחזק את כוחותיהן הצבאיים, וכי ישראל הגדילה את חטיבות התותחים שלה מ-3 ל-9. לישראל יש כיום 600 טנקים בינלאומיים אמריקניים מדגם „אם-48”, לעומת 400 לפני שנה, ו-650 טנקים „אם-60” לעומת 454 אשתקד, נאמר בסקר. הארטילריה הישראלית הוזזה גם היא, וכיום יש לישראל 150 תותחים כבדים בני 105 מ״מ, לעומת 350 לפני שנה.

שליש צוללות חדשות לישראל

חיל הים הישראלי, נאמר בדו״ח, חוזק באמצעות תוספת של שלוש צוללות בריטיות חדשות מדגם 206, ובסך הכל יש עתה לישראל חמש צוללות. כן נאמר בסקר כי ישראל הוסיפה שני מטוסים ו-13 ספינות סיור קטנות לחיל הים שלה.

בחיל האוויר של ישראל, נאמר בדו״ח, חוזק בשנה שעברה מ-461 ל-543 מטוסי קרב. בין המטוסים החדשים „כפיר” מתוצרת ישראל ו-33 מטוסי „כפיר” מתוצרת ישראל.

למצרים 488 מטוסי קרב לעומת אופדן של 500 לפני שנה. אולם באז השנה שעברה היא הוסיפה 20 מפציצים ביניים מדגם „אליושין 28”, ובסך הכל יש לה כיום 25 מפציצים כאלה.

המכון ציין כי צרפת גם סיפקה למצרים 38 מטוסי „מיראז׳-3” מתוך הזמנה של 44. בריה״מ סיפקה במחצית הראשונה של אשתקד 30 מפציצי קרב „מיג-23” למצרים.

50 אלף נוספו לצבא סוריה בשנה שעברה

המכון מציין כי צבא סוריה מונה עתה 227,000 חיילים לעומת 177,500 לפני שנה.

במשלוחי נשק סובייטיים חדשים לסוריה נכללו 100 טנקים מן הדגמים „טי-54”, „טי-55”, ו-100 טנקים „טי-62”. בסך הכל יש עתה לסוריה 1,400 טנקים מכלי הדגמים הראשונים, ו-800 טנקים „טי-62”. כן יש לעירק כיום 100 טנקים קלים, לעומת 70 אשתקד.

בדו״ח נאמר כי הכוחות המזויינים של ירדן קוצצו מ-75 אלף חיילים ל-61 אלף. אולם ארה״ב סיפקה לירדן 50 טנקי-מרכבה נוספים, וכיום יש למדינה זו בסך הכל 290 טנקים כאלה. חיל האוויר הירדני מוגדל מ-42 ל-66, לאחר שארה״ב סיפקה לה 24 מטוסי-קרב חד-מושביים מדגם „אף-5”.

כוויית הזמינה מספר רב של טנקים בריטיים מדגם „צ׳יפטיין”. לוב ומרוקו רוכשות מטוסי קרב „מיראז׳ אף-1” מצרפת, ומרוקו קנתה מטוסי קרב „אף-5” וטילי נ.מ. מדגם „סאם-מארח”.

סעודיה קנתה טנקים אמריקניים וטילים, כולל טילי קרקע-קרקע מדגם „לאנס”, בעלי טווח של 70 מיל, וכן טילים נגד אניות מדגם „הארפון”.

חלק ניכר לבריטניה וצרפת באספקת נשק

בפרק אחר מוסר הדו״ח של המכון ללימודים איסטרטגיים, כי ארה״ב ובריה״מ הן עתה ספקות הנשק העיקריות למזה״ת, אולם גם לבריטניה וצרפת חלק ניכר באספקת נשק זה.

ארה״ב מספקת נשק לישראל, סעודיה, ירדן, לבנון, מרוקו, תוניסיה ואיראן. בריה״מ, בצידה, מוסיפה לשלוח כלי נשק לסוריה, עירק ולוב, והיא גם הגישה סיוע צבאי לאלג׳יריה, מרוקו, פורין ודרום-תימן (עדן).

המכון ציין, כי מאז הרעת היחסים בין בריה״מ ומצרים באביב אשתקד, לא סיפקה מוסקבה כמויות „משמעותיות” של נשק או חלקי חילוף למצרים. במקום זה רכשה מצרים נשק מארה״ב, בריטניה וצרפת. בסקר נאמר כי ארה״ב גם מוכרת תמורת מזומנים למצרים מטוסי תובלה ומספקת לצבאה הכשרה צבאית בהיקף מוגבל.

בריטניה היא אחד מספקי הנשק העיקריים של איראן, כוויית, אבו-דבי, קאטאר, איחוד הנסיכויות הערביות, סעודיה, עומאן, ירדן ומצרים.

צרפת מוכרת נשק ללוב, מרוקו, אבו-דאבי, עירק, כוויית וסעודיה.

על ישראל נאמר בדו״ח, כי הגישה לארה״ב הזמנות, הכוללות 25 מטוסי „אף-15” ו-35 מטוסי „אף-4”. ארה״ב בעה בטוסי מכים „אי-2-סי”, מסוקי תקיפה, סוללות נ.מ. מדגם „הוק”, וטנקים „אם-48” ו„אם-60”, טילי נ.מ. וטילי קרקע-אוויר „רדאיי”. ישראל עצמה בונה עתה 6 ספינות-טילים חדשות מדגם „רשף”.

ההזמנות שהגישה מצרים לאחרונה כוללות 42 מסוקי „גאזל” מצרפת, 6 מטוסי „הרקולס” מארה״ב וארבעה מסוקים ושש רחפות מבריטניה. כן הזמינה מצרים מצרפת 44 מטוסי קרב על-קוליים „מיראז׳ אף-1”.

לגבי סוריה ידוע רק כי הזמינה 15 מסוקי „סופר פרלון” מצרפת. אין הסקר מוסר פרטים על משלוחי נשק סובייטיים לסוריה.

ירדן הזמינה 4 מסוקים להובלת חיילים מדגם „אס-76” ושני מטוסי תובלה „הרקולס” בארה״ב.

מאגר פצצות האטום של סין עשוי לצמוח במהירות

סין ערכה מאז 1964 18 ניסויים גרעיניים, וקרוב לוודאי שמצוי ברשותה מלאי של 200 עד 300 פצצות אטום ומימן — כך מסר המכון הבינלאומי ללימודים איסטרטגיים.

בסקר השנתי „מאזן צבאי” של המכון נאמר כי „מאגר זה עשוי לצמוח במהירות”.

עוד נאמר בסקר, כי סין יכולה להשתמש במטוסי קרב להטלת פצצות אלה במרחקים בינוניים, כגון מפציצי „טופולב-16” שטווח הפעולה שלהם מגיע ל-3,200 ק״מ.

עוד נאמר בסקר, כי לסין טילים באליסטיים בעלי טווח בינוני של כ-אלף ק״מ. טילים אלה מבצעיים, אך ייתכן כי בקרוב יוכנסו לשימוש במקום טילים בין-יבשתיים בעלי טווח של 240 עד 280 ק״מ.

המכון הוסיף, כי סין גם פיתחה טיל בין-יבשתי רב-שלבי בעל טווח של 4,800 עד 5,600 ק״מ, וכי אחדים מטילים אלה כבר נפרסו.

סין גם מכינה כעת טיל בין-יבשתי בעל טווח של כ-13 אלף ק״מ, אולם אין להניח שטיל זה יהיה מבצעי אלא בעוד מספר שנים.

בצבא סין משרתים עתה 3.5 מיליון חיילים, מהם 3 מיליון בחיל היבשה.

מספר המטוסים שבידי סין נאמד ב-4,250.

חוד החנית של הצי הסיני הוא 55 צוללות, אך הצי כולל גם 18 משחתות ומספר רב של אניות קטנות.

משרד ההגנה האמריקני הודיע על כוונתו למכור נשק ב-6 מיליארד דולר

90 אחוז מהעסקות — למזרח-התיכון ✱ נשק ב-700 מיליון דולר לסעודיה

וואשינגטון, 2 (יופי״ע, עי״ר ד״צ) — משרד ההגנה האמריקני הודיע אמש — ברגע האחרון — לקונגרס כי הוא מתכוון למכור בסכום הקרוב ל-6 מיליארד דולר מטוסי קרב, טנקים, טילים, ספינות וכלי נשק אחרים לעשר מדינות, כולל סעודיה, איראן וישראל.

מרבית הפרטים על העסקות המוצעות נשמרים בסוד בידי פקידי הפנטגון ובמשרד החוץ, על פי בקשת המדינות הרוכשות. אולם על פי מידע שסיפקו מקורות בקונגרס ומקורות אחרים, מתברר כי 90 אחוז מעסקות אלה נועדים למזה״ת.

איראן — במקום הראשון

איראן תהיה הלקוחה הגדולה ביותר, ועל פי מסמך-המכר היא אמורה לקבל נשק בתחומים בשווי של 4.46 מיליארד דולר, כולל 160 מטוסי קרב מדגם „אף-16”.

סעודיה, התופסת את המקום השני אם העסקות יאושרו בידי הקונגרס, אמורה לרכוש נשק ושירותים צבאיים בשווי של 1.16 מיליון דולר, כולל 110 מטוסי-קרב על-קוליים מדגם „אף-5” ו-1500 טילי אוויר-אוויר ואוויר-קרקע.

ישראל, התופסת את המקום השלישי ברשימה, עם נשק בשווי של 241.4 מיליון דולר, תקבל מסוקי-תקיפה מדגם „כוברה”, טילי אוויר-אוויר „סיידווינדר”, פצצות ותחמושת.

על פי החוק חייב הפנטגון להודיע לקונגרס על כוונותיו למכור לכל מדינה שהיא נשק או שירותים צבאיים בעולם על 25 מיליון דולר. אז ניתנת לקונגרס ארכה של 30 ימים כדי להטיל וטו על העיסקה, ואילו לנשיא הסמכות לפסול את הוטו של הקונגרס.

עסקות קטנות יותר שמחוץ למזרח התיכון יכללו: אוסטרליה, 28.5 מיליון דולר, עבור מטוסי „אוריון” למלחמה נגד צוללות; מרוקו, 88.9 מיליון דולר, עבור 20 מטוסי אימון „טי-2”, נורווגיה, 100 מיליון דולר, עבור 900 טילי קרקע-אוויר „רולאנד”; פקיסטן, 79.5 מיליון דולר, עבור נגמ״שים, טילי „סיידווינדר” ותחמושת; סינגפור, 1.9 מיליון דולר, עבור 21 מטוסי קרב „אף-5”, טילים וציוד עזר; דרום-קוריאה, ו-116.7 מיליון דולר, עבור 421 טנקים „אם-49”, מטוסי תצפית וטילי „סיידווינדר”.

שמותיהן של ישראל ואוסטרליה לא פורשו בהודעה שמסר הפנטגון לקונגרס.

צומצם מספר טילי האוויר-קרקע לסעודיה

בעיסקה עם סעודיה נכללים גם 130 מיליון דולר להקמת בסיס אימונים לחיל הים בג׳ובייל, 160 מיליון דולר להקמת מטה של חיל האוויר בריאד, ו-215 מיליון דולר למודרניזציה של המשמר הלאומי הסעודי.

מקורות אמרו, כי תכניות-מכר חשאיות לסעודיה כוללות 110 מטוסי „אף-5”, 850 טילי אוויר-אוויר „סיידווינדר” ו-650 טילי אוויר-קרקע „מאווריק”. הם אמרו כי ההסכם המקורי עם סעודיה כלל אלף טילי „סיידווינדר” אולם מספר זה צומצם בשל התנגדות הקונגרס. הטיל „סיידווינדר” מתביית על מטוסי האויב באמצעות החום שפולטים מטוסים אלה. הטיל „מאווריק” מונחה באמצעות מצלמת טלוויזיה שבחרטומו ומקלט במטוס שיגר אותו.

עץ המניב דלק

סאן פרנציסקו 2 (עי״ר) — שוכה בפרס נובל, בשיחה עם חברי האגודה הכימית האמריקאית.

עץ הגדל על אדמה מדברית שאינה מתאימה לחקלאות, עשוי לספק לעולם כמויות בלתי נדלות של דלק, שיעלה פחות מאשר נפט — אמר מלווין קלווין, מי

קלווין ציין בשיחה עם חברי האגודה הכימית האמריקנית, כי הדלק שנתקבל מהעץ דומה לדלק שנתקבל ממעמקי האדמה. אך הוא נקי לחלוטין.

ד״ר קלווין, פרופסור באוניברסיטת קליפורניה, כי שוכה בפרס נובל לכימיה בשנת 1961, אמר כי עצים וצמחים מן אפורביה, הדומה לעץ הגומי, מפיקים חומר פחמימני בעל תכונות זהות לאלה של נפט גולמי.

עם זאת השטחים הדרושים לגידול עצים כעין אלה אינם קטנים כלל וכלל. למשל, כדי לספק את צריכת הדלק של ארה״ב יהיה צורך ביער המשתרע ע 1.6 מיליון קמ״ר. כרבע משטחה של ארה״ב.

לדברי ד״ר קלווין, מחיר ההפקה של דלק מעץ אפורביה לא יעלה על כשבעה דולר לחבית. מחיר זה דומה למחיר שמשלמים תמורת נפט המופק בארה״ב, אך הוא נמוך ב-4 דולר מהמחיר שמקבלות המדינות המאוגדות באופ״ק.

אפשרות נוספת להפקת דלק קיימת בצורה של ייצור אלכוהול על ידי זיקוק סוכר — אמר ד״ר קלווין. הוא ציין כי ברזיל כבר מפתחת תהליך זה והיא מתכוננת להפיק כמיליארד גלונים מידי שנה החל מ-1980.

מצרים מיחתה בפני בריה״מ על מאמר ב„פראוודה”

קאהיר, 2 (יופי״ע). — מצרים מיחתה בפני בריה״מ על מאמר שהופיע בבטאון המפלגה הקומוניסטית „פראוודה” התומך בלוב בהתקפות על מצרים — זאת אמרו מקורות דיפלומטיים.

המקורות ציינו, כי שר החוץ, איסמאעיל פהאמי, הזמין אליו את מיופה הכוח הסובייטי, פוגוס אקופוב, והפנה את תשומת ליבו בעל-פה למאמר שהופיע ב„פראוודה” שבו ראה מצרים „התערבות בעניין פנימי”. המאמר שהופיע ביום ב׳ קרא ל„כוחות מתקדמים” לתמוך בלוב, בהתייחסו להצבת כוחות מצריים נכרים לאורך הגבול עם לוב, והזהיר העתון הסובייטי מפני אפשרות של סכסוך צבאי בין שתי המדינות וציין כי סכסוך מעין זה „יהווה סכנה רצינית לשלום העולם”.

המקורות אמרו, כי פאהמי ציין בשיחה עם מיופה הכוח הסובייטי שהגרעת כוחות מצריים על טריטוריה לאומית של מצרים היא „שאלה של בטחון לאומי הנושאת אופי פנימי מובהק”.

מיופה הכוח אמר לפהאמי באותו מעמד כי מוסקבה מעוניינת בכך שמצריים ולוב לא יסתבכו במעשי איבה צבאיים.

מטוסי סיור סובייטיים פועלים משטח לוב

לונדון, 2 (עפט״א). — שירותי המודיעין המערביים בטוחים שמטוסי סיור צבאיים של בריה״מ פועלים עתה משטח לוב.

העתון „דיילי אקספרס” כתב היום, כי הרוסים מפעילים לפחות ששה מבין המטוסים החדישים ביותר שלהם מדגם „טו-22” משדות תעופה לוביים. מפציצים על-קוליים אלה עוקבים אחר תנועת הצי האמריקני השישי ואחר תנועת האוניות של המערב באיזור דרום הים התיכון.

הצבת מתקנים בלוב מהווה לגבי בריה״מ הישג גדול. הרוסים הפעילו בחודשים האחרונים לחץ כבד על נשיא לוב, מועמר קדאפי, שיתיר שימוש בשדות תעופה, לאחר שבריה״מ איבדה את בסיסי האוויר שלה במצריים.

נמצאו התכשיטים שנגנבו מהנספח הצבאי הסעודי בארה״ב

ניו יורק, 2 (יופי״ע) — תכשיטים ושעונים בשווי של 48 אלף דולר שנגנבו מן הנספח הצבאי הסעודי בארה״ב, נמצאו אמש בדירתו של גנב מורשע, שכנראה התכוון להימלט מן המדינה, מסרה המשטרה. הפריטים שנגנבו מהגנרל עלי חסן אל אשאיר במלון „הילטון” בניו יורק ביום שישי, כללו 29 צעילים, שבע מחרוזות ושתי מצלמות.

משטרת גרמניה עצרה שני אנשים נוספים בקשר לפרשת המטוס „טורנאדו”

קרלסרואה, גרמניה המערבית, 2 (יופי״ע). — הפרקליט הציבורי כאן הודיע היום על מעצרם של שני אנשים נוספים, החשודים במכירת תוכניות של המטוס מדגם „טורנאדו” לסוכנים מן המזרח.

ב-29 ביולי עצרה המשטרה את האזרח ההולנדי ואלריאן קוזניאק, בן 32, כאשר הוא ניסה להעביר מזוודה המכילה את התוכניות של המטוס הרב-שימושי לצד שלישי. לדברי המשטרה, הוא תבע מחיר של 20 מיליון מארקים תמורת התוכניות.

שמונה ימים לאחר מכן עצרה המשטרה את מהנדס האלקטרוניקה בן ה-36 מאנפרד קיפלמאן, החשוד כי פעל בשליחותו של קוזניאק.

המטוס מדגם „טורנאדו”, שאותו מפתחים הבריטים, המערב גרמנים והאיטלקים במבצע משותף, יפתח מהירות הפחותה במקצת ממהירות הקול ויהיה מסוגל להנמיך טוס. בדרך זו הוא יתחמק מגילוי על ידי המכ״מים של האויב.

בגובה רב יותר מסוגל מטוס זה לפתח מהירות של פי שניים ממהירות הקול.

המטוס הראשון מדגם זה ייכנס לשירות, לפי התוכנית, ב-1980. בריטניה תרכוש 385 מטוסים מדגם „טורנאדו”, גרמניה המערבית — 324 ואיטליה 100.

נכשל ניסיון נוסף להצלת החברה להובלה ימית

ניו יורק, 2 (עי״ר). — ניסיון נוסף להצלת החברה להובלה ימית התמוטט היום, כאשר החברה „סי קונטיינרס” החליטה שלא לקבל לידיה כמה אניות קירור, מתוך התחשבות בלקוחותיה הערביים.

התכנית כללה העברת הבעלות על לפחות 23 אניות של החברה להובלה ימית לחברה חדשה שבסיסה בבאר-מודה, שבה תחזיק „סי קונטיינרס” ברוב המניות ואילו החברה להובלה ימית תסתפק במיעוט של המניות.

בהודעה של ג׳יימס שרווד, נשיא „סי קונטיינרס”, נאמר כי אחת הסיבות לנטישת התוכנית היא — הרצון שלא להזיק לאינטרסים הערביים של החברה.

מועצת אירופה מאשימה את בריטניה בעינוי אסירים בצפון אירלנד

לה-הג, 2 (יופי״ע) — ועדת זכויות האדם של מועצת אירופה הרשיעה היום את בריטניה ב„יחס בלתי הומני ועינויים” אסירים בצפון אירלנד ב-1971.

בדו״ח בן 550 עמודים קבעה הועדה, כי המעשים הללו נעשו תוך הפרת סעיף 5 של אמנת זכויות האדם האירופית. נאמר בו כי הבריטים השתמשו „בחמש שיטות” נגד האסירים — עמידה ממושכת עם הפנים לקיר, עמידה בפנים רעולות, הפעלת רעש בתמיד, שלילת שינה, ושלילת מזון ושתיה בעת החקירות.

ממשלת אירלנד העבירה את מימצאי הועדה לבית המשפט האירופי לזכויות אדם. אולם מרלין ריס, השר הבריטי לענייני צפון אירלנד, אמר, כי מעשים אלה אירעו לפני חמש שנים וממשלת בריטניה שמה קץ באורח חד-צדדי לשיטות העינויים לפני ארבע שנים ושילמה פיצויים לנפגעים. „אינני יכול לראות צידוק להחלטת ממשלת אירלנד להמשיך ולפעול בנידון”, אמר ריס.

עוד אמר, כי קשה מאוד להבין את החלטת ממשלת דאבלין לדחות את מאמצי הועדה והממשלה הבריטית להביא לידי „הסדר ידידותי” בנידון בעת ההלכה להבהיר את הפרשה בבית המשפט האירופי לזכויות אדם היושב בשטרסבורג.

דובר של ממשלת בריטניה אמר כי ממשלת אירלנד נקבה בשמותיהם של 230 העצירים לשעבר, שלגביהם נטען כי הופעלו נגדם עינויים. אמר, כי הועדה חקרה 16 ממקרים אלה ומצאה לגבי 14 מהם כי אכן היו עינויים.

בדו״ח של הועדה נאמר כי „חמש השיטות” הופעלו כדי להשיג מידע מן העצירים.

נכנעו מאה אסירים מתמרדים באנגליה

האל, אנגליה, 2 (יופי״ע). — כמאה אסירים בטחוניים וביניהם אנשי הצבא הרפובליקני האירי, הסכימו היום להיכנע לשלטונות ולשים קץ להפגנת המחאה נגד היחס הברוטאלי כלפיהם.

האסירים השתלטו על שלושה מדורים של בית הסוהר הישן בהאל, עלו על הגגות והמטירו רעפים לעבר הכוחות המשטרתיים שביקשו להכניעם.

האסירים הבטחוניים החליטו לשים קץ לשביתתם לאחר מו״מ שהתנהל בין מנהיגים לפקידי משרד הפנים הבריטי.

נפתח המו״מ על מעמד הבסיסים האמריקניים ביוון

אתונה, 2 (יופי״ע). — נציגים יווניים ואמריקניים פתחו היום בסיבוב חדש של שיחות על מעמד הבסיסים הצבאיים האמריקניים ביוון — על כך הודיע דובר ממשלתי.

במרכז הדיונים עומדת ההכרעה בעניין גורלם של ארבעה בסיסים, שנכללו בהסכם שיתוף פעולה יווני-אמריקני שנחתם בוושינגטון בחודש אפריל.

ממשלת יוון ביקשה לקיים את המו״מ, לאחר גל של הפגנות אנטי-אמריקניות שפקד את המדינה.

בורג: ב-1977 נידרש לתת תשובות מדיני...

„אם שנת 1976 היתה שנת סימני שאלה, הרי 1977 תהיה השנה בה נידרש לתת תשובות מדיניות” — אמר שר הפנים ד״ר יוסף בורג בפגישה עם סטודנטים, צעירי סיעת „למפנה” שהתקיימה במועדון „צעירי" בתל-אביב.

„השנה של הסדרי-ביניים לא עדיף להחדיר לתודעת הציבור את החומרה של המצב הכלכלי”, הוסיף השר.

בהתייחסו לבעייה הדמוגרפית, אמר ד״ר בורג, כי „הפרדוקס הוא שמחד ישנם אצלנו התומכים בהקמת „מדינה יהודית” עם מיליון ערבים, ומאידך, מי שטוען שאנו, ככל הגויים — אינו רוצה ערבים בשטחנו”.

בעבודה שקטה אפשר לפתח יישובים ב„שטחים”

ד״ר בורג התפלמס עם אנשי „גוש אמונים” בנושא מאבקם בחברון. אמר, כי על אף יחסו האישי העמוק לחברון (אשתו ילידת חברון) הוא אינו מוכן לתמוך במאבק ... צה״ל לעיני הערבים, כיון שדבר נוגד את ההפיכה ... התומכת בהפרדת אוכלוסיות ... והיהודיות בערים גדולות. ציין כי בעבודה שקטה ניתן יישובים ב„שטחים”, הבאים את עופרה וקדום.

השר דרש מהסטודנטים ... רנות פוליטיות, ולא להגיש ... בקי-פרק בנושא שכר-לימוד ליצירת תאים של המפד״ל אוניברסיטאות.

את הפגישה בה השתתפו סטודנטים, מורים ... שאול מייזליש.

ראש ממשלת ק... סיים את ביקו...

ראש ממשלת קנדה, פייר טרודו, סיים אתמול ביקור קצר בישראל.

ראש הממשלה, יצחק רבין, נפרד ממנו בנמל התעופה ב... סיכם את הביקור באומרו: ביקור טוב. הביקור נתן לו ללמוד מקרוב יותר מה ... עמדותיה”.

מר רבין הוסיף, שטרודו ... ארץ בביקור פרטי, אך ... האישים הבכירים במדינה ... קיבל מידע עצבי על ... אצלנו ועל השקפותינו.

„אינני סבור שביקור ... להשפיע על מדיניות קנדה לכאן. זאת ייקבע אך ורק אינטרסים הקנדיים כפי ש... אותם, אך מצהה ואילך, ... ברר על המזרח התיכון, ... הממשלה הקנדי את הנושא ... תר”, סיים מר רבין.

מר טרודו נמנע מלהשיב ... העתונאים. לפני כן נועד ... הממשלה לדקות בספר ... שית בחדר האורחים ה... נמל התעופה.

מושב מיוחד של הכנסת — ביום ג׳

עפ״י סעיף 33 לחוק יסוד הכנסת, הורה יו״ר הכנסת, ישראל ישעיהו, לכנס את הכנסת לכנס מיוחד ביום ג׳, י״ב באלול תשל״ו (7.9.76) ב-2 בצהרים.

הכנס ידון בנושאים דלהלן: „ההפרעות נגד ציבור דתי בבני-ברק על רקע השבת, ומחדל המשטרה”, „ההפרות החוזרות של הסכם הביניים ע״י מצרים ועמדתה הבלתי סבירה של הממשלה בעניין זה”, „הזעזועים החמורים ביחסי העבודה והצורך הדחוף לפתרם ע״י בוררות”, „חוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס׳ 7), תשל״ו — 1976 (קריאה שניה ושלישית)”.

ניסיון נוסף להתייש ב„גבעת החרסינה”

ניסיון נוסף להקים מבנה על „גבעת החרסינה” נעשה אמש ע״י כשבעים מתושבי קריית ארבע.

ב-7.30 בערב הגיעו ל„גבעת החרסינה”, הנמצאת כקילומטר אחד צפונית מקריית-ארבע, משפחות שלמות מתושבי הקריה, ובכללם ילדים, שהחלו בהקמת הבית על הגבעה. הם הספיקו להקים מבנה בגובה של מטר וחצי ומסרו, כי עומדים להביא להם מזון, מים ושמיכות. הם מתכוננים להישאר במקום.

הדוברים הוסיפו, כי תושבי ארבע יתמידו במאבקם ל... המקום, שלדעתם שייך לת... מיתאר של קריית-ארבע. כי הערבים הכנסים לחנות פתחות של קריית-ארבע ו... איזור מבנים בלתי חוקיים, מתכבלים להרחבת קריית ... לכך הם יתמידו במאבקם ע... סונות ירשו להם ליישב ... החרסינה.

עד לשעת מסירת הדברים ... הגיעו כוחות הביטחון למקום...

סובייטים יח... נפט בירד...

רבת עמון, 2 (יופי״ע) ... של מומחי נפט סובייטי ... סקר גיאולוגי למצבורי ... ירדן, הודיעו היום במקו... מיים.

הסקר יחל עוד החודש, ... הסכם שהושג בין הוסיין ... היגים סובייטים בעת ב... הוסיין במוסקווה ביוני.

גם צוות לובני יערוך ... בירדן, בספטמבר. חברת ... ריקאית מדווח שבקלוזד ... עתה בחיפושי נפט בירדן.

נתגלה „הון שחור” בשווי של שלושה מיליון לירות

הון בשווי של כ-3 מיליון ל״י, חלקו במטבע זר, החשוד ע״י חוקרי מס הכנסה כ„הון שחור”, נתגלה בשתי פשיטות, שערכו אתמול אצל שני נישומים בתל-אביב. הפשיטות נערכו במסגרת מיבצעי משרד האוצר לגילוי „הון שחור”.

בפשיטה הראשונה נתגלה הון בשווי של כ-2 מיליון ל״י אצל גד פינקלשטיין, בעל נגריה, מרחוב שדרת 82 בת״א. הוא הובא בשעות אחה״צ בפני שופט שלום תורן בת״א ונעצר לשבעה ימים לחקירה.

ברשותו נתגלו ניירות ערך בשווי נקוב של 536 אלף ל״י, 52 אלף דולר, 20 אלף מרקים גרמניים, 72 מטבעות זהב ו-21 אלף ל״י. ההון נתגלה בשתי כספות בבנק וכן במסתור בתוך התקרה בדירתו. החוקרים השתמשו במכשירים מתוחכמים לגילוי המסתור. גילוי המטבע הזר הועבר לחקירת המשטרה.

בחיפוש שני אצל אברהם רבני, פנסיונר בן 72, מת״א, נתגלו 130 תמונות של ציירים ו-1380 מניות אמריקניות, בשווי כולל של כמיליון ל״י. נציגי מס הכנסה הסכימו לשחרור בערבות של 100 אלף ל״י, כשהובא בפני שופט שלום תורן, וכן הוצא נגדו צו עיכוב יציאה מהארץ.

6 יועמדו למשפט צבאי על נסיון חטיפת המטוס המצרי

קהיר, 2 (עי״ר, יופי״ע) — ששה אנשים יועמדו ביום שישי למשפט צבאי על ניסיון לחטוף בחודש שעבר מטוס מצרי — והתביעה תדרוש עתם מוות או מאסר עולם, מסרה היום סוכנות הידיעות המזרח-תיכונית.

התובע הכללי הצבאי, הגנרל עבדל אלים מחלוף, אמר, כי התביעה דורשת עונש מוות או מאסר עולם עם עבודת פרך לנאשמים — שלושה פלשתינים, שני ירדנים ומצרי, על חלקם בחטיפת-הנפל שהיתה ב-23 באוגוסט.

מצרים האשימה את לוב בתכנון לחטוף את מטוס ה„בואינג 737” בנמל התעופה לוקסור שבמצרים העילית, אולם לוב הכחישה אשמה זו ואמרה כי החטיפה בויימה ע״י מצרים.

אחד הנאשמים, מוחמד חוסיין אל ראשק, יישפט בהעדרו, נאמר בכתב האישום. מצרים מבקשת את הסגרתו מירדן של אל ראשק, שתואר בידי המשטרה כמנהיג תנועה הקרויה על שמו של נאצר.

שנים מן התוקפים הערביים נפצעו כאשר אנשי קומנדו מצריים, מוסווים כמכונאים, הסתערו על המטוס.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500,000.— ל״י זכה המספר: 779384.

בסך 100,000.— ל״י זכה המספר: 798409.

בסך 50,000.— ל״י זכה המספר: 132099.

בסך 10,000.— ל״י זכו המספרים: 302363; 373951.

בסך 5,000.— ל״י זכו המספרים הבאים: 036831; 055618; 082262; 114650; 158969; 340851; 423438; 490353; 590035; 602378.

בסך 1,000.— ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 04472; 22126; 24008; 35235; 75956; 78532; 80605; 81863; 88384.

בסך 500.— ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 04364; 07953; 13379; 24133; 39901; 52435; 55505; 72540; 73101; 87951.

בסך 200.— ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 1479; 2135; 9358.

בסך 100.— ל״י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 0778; 1023; 1026; 1039; 1566; 1574; 1718; 1849; 1890; 1980; 2533; 3039; 3234; 3264; 3291; 3433; 3607; 3744; 3578; 3974; 4008; 4646; 4759; 4813; 4894; 5210; 5773; 5883; 6145; 6511; 6629; 7284; 7490; 7948; 8084; 8281; 9061; 9561; 9696; 9804.

בסך 8.— ל״י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה 3.

אולפן עקיבא נתניה — מרכז ללימוד השפה העברית, תרבות ישראל ודעת הארץ
משרד החינוך והתרבות — המחלקה לחינוך מבוגרים

השתלמויות הסתיו והחורף
תשל״ו/תשל״ז 1976/7
באולפן עקיבא נתניה

עברית לתיירים ולעולים

		משך הקורס	תאריכי פתיחה
1.	„אולפן אינטנסיבי מלא”	20 שבועות	12.9.76; 1.11.76; 30.1.77
2.	„קורס-סתיו” „קורס-חורף”	10 שבועות	12.9.76; 1.11.76; 30.1.77
3.	„20 יום עברית מדוברת” — למתחילים	3 שבועות	12.9.76; 5.10.76; 1.11.76

עברית ליודעי עברית

		משך הקורס	תאריכי פתיחה
4.	„קורס לשיפור הלשון” — ניסוח, כתיב נכון, קריאת עתונות ופרקי ספרות	4 שבועות	12.9.76; 10.76; 1.11.76
5.	„קורס לכתיב נכון” — עקירת שגיאות כתיב	4 שבועות	9.76; 10.76; 11.76
6.	„קורס לקריאה ולכתיבה” — לשולטים בדיבור עברי אשר טרם הגיעו לכלל קריאה וכתיבה	4 שבועות	9.76; 10.76; 18.11.76

ערבית

		משך הקורס	תאריכי פתיחה
7.	„20 יום ערבית מדוברת” — למתחילים	20 יום	5.10.76; 31.10.76; 28.11.76

• לימוד אינטנסיבי • חוג חברה ותרבות וחווי ישראלי • סיורים וטיולים • הקורסים מתקיימים במנוחה אולפן עקיבא שבמלון התוף חורוק. (שפת ים, בריכת שחיה, מגרש ספורט, תנות סוסים וכו׳)
— מתקבלים גם משפחות עם ילדים —

נציבות שרות המדינה מעודדת עובדי מדינה לקחת חלק בקורסים אלה

תושבי נתניה והסביבה מתקבלים כתלמידים אקסטרניים.
פרטים והרשמה: אולפן עקיבא, ת.ד. 256, טל׳: 053-24506, 053-23947

גזור ושלח
לכבוד
אולפן עקיבא נתניה
ת.ד. 256, טל׳: 053-24506, 053-23947
נתניה

נא לשלוח לי דף מידע מפורט על הקורס מס׳ ......
שם: ......
משפחה: ......
כתובת: ......
טלפון: ......

הגר״ע יוסף: גירות מבוצעת אך ורק ע״י בתיה״ד הרבניים

בתגובה לפרסומים בכלי התקשורת בעניין כשרות הגיור מסר הרב הראשי לישראל, הראשון לציון, הגר״ע יוסף, את ההודעה הבאה:

בעקבות הנסיונות החוזרים ונשנים מצד גורמים מסויימים לשנות מהמקובל מאז יסודה של הרבנות הראשית בארץ ישראל, שהגירות מבוצעת אך ורק על ידי בתי הדין הרבניים המוסמכים, אין לי אלא לשוב ולהביע את התנגדותי הנמרצת נגד מגמה זו הטומנת בחובה סכנה של השלטת אנדרלמוסיה בקבלת גרים, ועלולה להביא לכיפות בלתי ראויים לכלל ישראל.

בתי הדין בארץ, המורכבים משלושה דיינים מומחים בכל בית דין, אשר ביאורים ועיסוקם ההדיר בקבלת עדים וחקירתם, בבהירה מדוקדקת של מסבכים העובדה, בדיון שקול בכל האחריות ובכובד ראש, ובקביעת ההלכה, וכן מעמדם העצמאי והבלתי תלוי בשום גורם מקומי וכו״ב, מה שמשחרר אותם מאפשרות של הפעלת לחץ עליהם, בתי דין ותיקים אלה כבר הוכיחו את עצמם שהם המתאימים ביותר לתפקיד אחראי זה, בדומה לשאר עניינים המסורים לידם, ומובטחים אנו שלא יצא מתחת ידם דבר שאינו מתוקן.

טעות תהיה לחשוב שעל ידי הוצאת העניין מסמכותם הבלעדית של בתי הדין, יוזרז התהליך של הגיור. אין בתי הדין חשודים חיו על סחבת מכוונת בקיום מצוות קבלת גרי צדק לחיק היהדות, ואם אכן אין הגירות מתבצעת על רגל אחת, אין זה אלא בגלל נאמנות בתי הדין לדרישות ההלכה. וזו תהילתם ותפארתם.

רעידת אדמה פקדה את סיאטל

גילרו, קולומביה, 2 (עי״ר) — רעידת אדמה חזקה זיעזעה את סיאטל ואת האיזור שבסביבה זו במדינת וואשינגטון — על כך הודיעה רשות הסקר הגאולוגי של ארה״ב.

רעידת האדמה היתה בעוצמה של 4.2 נקודות בסולם ריכטר. לא נמסר על נזק לרכוש או פגיעה באנשים בעקבות הרעידה.

שבעה אנשים נהרגו ב-1965 כאשר היתה בסיאטל רעידת אדמה בעוצמה של 6.5 נקודות בסולם ריכטר.

צפוי הסכם לאיסור ניצול מזג האוויר לצרכי מלחמה

ג׳נבה, 2 (עי״ר) — צפוי כי מהר יוסכם על טיוטה של הסכם, שיאסור על ניצול מזג האוויר לצורכי מלחמה — זאת אמרו היום דיפלומטים בכירים.

טיוטת ההסכם תוגש לעצרת הכללית של האו״ם העומדת להיפתח בחודש זה, על אף חילוקי דעות שנתגלעו בוועידת פירוק הנשק בג׳נבה שבה מיוצגות 30 מדינות.

בדו״ח של הוועידה יצויין כי מקסיקו וארגנטינה אינן מסכימות לטיוטת ההסכם.

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירת
אבינו, הורנו, סבנו ואחינו היקר
ר׳ פנחס יוסף שחטר ב״ר אברהם מנחם מנדל הלוי ז״ל
(אודיבשט — בני-ברק)
הלוויה תצא היום, יום ו׳, בשעה 12 מביתו בשיכון ה׳, רח׳ תורה ועבודה 4 בני-ברק — לבית החיים בקריית-שאול.
המשפחה האבלה

יה"ד האזורי לעבודה קבע תקדים משפטי:

[כ]ל אחד מחברי ועד עובדי קצא"א חייב בתשלום נזק של 30 אלף ל"י

...ית הדין האזורי לעבודה ב־...שבע קבע אתמול אחה"צ ...ים משפטי, כאשר חייב בתשו־ ...נזקים את חברי ועד עובדי ...בקצא"א, שהשביתו את הנ־ ...ל בקיץ אשתקד במשך ... הם חייבו לשלם 30 אלף ...ית כל אחד, בגין נזקים שנגר־ ...לקצא"א.

...אב התביעה טענה הנהלת החב־ ...כי הנזק איננו ניתן להערכה, ...התביעה מוגשת על סכום של ...אלף לירות.

פסק דין ללא תקדים

...הפעם הראשונה, פסק דין ל־ ...יה בישראל מחייב עובדים בגין ...ז, שגרמו לחברה עקב שביתה ...ת. בית הדין קבע, כי לנתבעים ...ר אין אחריות משפטית באשר לתביעה, אך חייב את רוב הנתבעים בתשלום חלק מנזקי החברה. דעת המיעוט, מבין שלושת השופטים, דרשה לחייבם בתשלום כ־58 אלף לירות, למעט ריבית. פרקליטת הנתבעים, עורכת הדין נעמה שלו, הודיעה, כי הנתבעים יערערו על פסק הדין.

שופט בית הדין האזורי לעבודה בבאר־שבע, יוסף רבי, ושני נציגי ציבור, שישבו עמו בדין, יצחק הו־ קיהו, ממועצת פועלי באר־שבע, ו־ מיכאל אלחזר, נציג המעסיקים, קבעו בפסק דין, המשתרע על 55 עמ', כי לוועד העובדים כגוף אחד, אין מעמד כנתבע מבחינה משפטית ובנסיבות משפט זה, זאת, למרות שלוועד העובדים, יש בדרך כלל זכויות וסמכויות הן בהסכמי עבודה והן בחוקי המדינה וההסתדרות. בפסק הדין מגוללים השופטים את חלקם של חברי הוועד גיורא צוקרמן, בנימין גלבוע ושלמה בקר בהסתה לשביתה פראית, שפרצה ב־19 למאי אשתקד ונמשכה עד ל־10 ליוני. ועד העובדים לא הודיע על השביתה לממונה על יחסי עבודה, והשביתה פרצה לאחר שהפסק מו"מ, בתיווך ההסתדרות, בעניין תביעותיהם של העובדים, שהתנגדו לפיטורי העובדים.

כל אנשי הפר החוזה

יוזמי השביתה גרמו לכך, שכל עובד ועובד הפר חוזה עם קצא"א — קבעו השופטים. הם הוסיפו, כי במהלך דיוני המשפט ניסו חברי הוועד להציג את עצמם כפועלים מכח אסיפת העובדים וכזרוע מבצעת. „אך הם היו חוד החלק שליבה את אש המרד, הם הביאו את העובדים לשביתה" — אמרו השופטים.

כמו כן, היו חברי הוועד יחד עם אחרים על ספינות קצא"א, שהושטו ללב ים. חברי הוועד גם הם אלה, שמנעו ביצוע כל עבודה בנמל במשך תקופה זו.

„אם באמת פעלו מכח העובדים — שואלים השופטים — מדוע אין פרוטוקול בקשר לכך? מדוע לא עשו כל צעד, שירחיקם מהאירועים שקרו בים אשקלון, ולא נקטו בצעדים להשפיע על העובדים לא לשבות?" השופטים גם מזכירים, כי הנתבעים לא נענו לצווי־מניעה, שהוצאו נגדם גם בבית הדין האזורי בבאר־שבע.

השופטים השתכנעו מדברי ראש המינהל הכספי של קצא"א ומעדות מנכ"ל החברה אביהם בוצר, שהר־ פיעו במשפט, כי הנזקים היו גבוהים מן הסכום, שנקבע בכתב התביעה. ואולם כאשר החליטו להטיל על הנתבעים את חובת התשלום של 30 אלף לירות, לא הוטלו עליהם את כל הנזקים שהיו לחברה.

כאשר התייחסו השופטים לחלקם של החברים בוועד, שנתבעו לדין ע"י החברה, הוציאו מכלל אחריות את יגאל שחורי, חבר הוועד. לפי עדויות שהושמעו, לא סייע שחורי לשאר החברים.

לא תמיד שביתה היא „פרה קדושה"

השופטים מציינים, כי אין לראות תמיד שביתה כ„פרה מקודשת", ביחוד כשהיא נגרמת בנסיבות מיאות, אף כי הם מכבדים את זכות העובדים לשבות. דעת הרוב בבית הדין לעבודה ציינה, כי ההליכים, שנקטה קצא"א בכל אחד משלבי הסיכסוך, מעידים על נסיונות לצמצם את נזקיה. „לא הובאו בפנינו עדויות, שאכן עשתה קצא"א די לצמצום נזקיה. בתחום הפעילות שאינו במישור של יחסי עבודה, כגון דחיית בואן של אניות, אם הדבר אפשרי בכלל. אולם ניתן להבין על פי החומר שבפנינו, שמי שפרת להזקין את נזקו בתחום אחד — יעשה זאת גם ביתר התחומים" — אמרו השופטים.

בהתייחסו לדעת המיעוט בבית־הדין, שדרש לחייב את הנתבעים בסכום של כ־58 אלף לירות, למעט 22 אחוזים ריבית, מיום הגשת התביעה, מציין הרוב בפסק דינו: „הנזק אכן עולה על סכום זה, אך השאלה היא האם יש לציפות שוכות דווקני באמות מידה אלה בתחום יחסי העבודה ולהטיל את מלוא תשלום הנזק על הנתבעים שלפנינו. תשובתנו לכך היא לא. אין חודשים חלם ראשון בשורת אפשרי של תביעות נזיקין בין צדדים להסכם עבודה. מתוך ראיית החשיבה הציבורית הרחבה של פסק ראשוני זה, החלטנו שלא למצות את הדין עד תום ולחייב את הנתבעים בתשלום חלק מהנזק שנגרם בלבד".

שר העבודה של ארה"ב הבטיח בתום ביקורו בארץ לסייע בתחומי הדרכה

...י העבודה של ארה"ב, מר ...אב ג' אברי, חזר אתמול ...כי לארה"ב לאחר שעשה ב־ ...אל בביקור ממלכתי בן ארבעה ...ימים. בנמל התעופה נפרדו ...ו שר העבודה, מר משה ברעם, מנכ"ל משרדו, מר אריה גוראל, שגריר ארה"ב בישראל, מר מלקולם טון ונציגי משרד החוץ.

שר העבודה של ארה"ב הבטיח בשיחותיו עם שר העבודה ומנכ"ל המשרד, שארה"ב תפעל למניעת אפלייתה של ישראל בארגון העבודה הבין־לאומי. כן הבטיח שמדינתו תפעל תוך תיאום עם ישראל בזירה בין־לאומית. תשובה זו.

כמו כן נענה שר העבודה האמריקני לבקשת עמיתו, מר משה ברעם, לסייע לישראל בתחום הכשרת כח אדם בנושאי בטיחות וגיהות והשתלמויות מומחים ישראליים בתחומי תיעוש והגברת פריון העבודה.

במהלך פגישותיו בישראל נועד שר העבודה של ארה"ב גם עם ראש־הממשלה, מר יצחק רבין, עם שר החוץ, מר יגאל אלון, המזכיר הכללי של ההסתדרות, מר ירוחם משל.

בכסגרת סיוריו ביקר ב„יד־ושם", קיבל הדרכה במקום מאת השר גדעון האוזנר והניח זר באוהל „יזכור", שבמקום.

עוד ביקר השר האמריקני ליד „הגדר הטובה" שבגבול לבנון, בגליל העליון, בקיבוץ גנוסר ובמקומות הקדושים בירושלים ובחוף הכנרת. במסגרת סיוריו המקצועיים ביקר בתעשייה האוירית ובמוסדות הכשרה והשתלמות מקצועית של משרד העבודה.

[ה]חל הדיון במבנה נמלי התעופה

...דת השרים לענייני כלכלה ...ה בדיוניה על דו"ח הוועדה ...ינת מיבנה נמלי התעופה ב־ ...אל. שר התחבורה, גד יעקבי, ...לאשר את דו"ח ועדת גולן, ...המליצה על הקמת מינהלת ...התעופה בישראל, שבראשה ...יד מועצה בעלת סמכויות.

...ועדה קבעה, כי המיבנה הקיים ...באפשר בידה מספקת של גמי־ ...ת־פעולה. שר התחבורה הדגיש, ...ש צורך בהשקעות של כ־100 ...ן ל"י לשנה בפיתוח נמלי התעופה, על רקע הגידול הניכר ב־ ...הנוסעים בטיסות הבין־לאומיות ...ים־ארציות.

...מת המינהלה תאפשר מימון רוב ...את לפיתוח ע"י הכנסות נמלי ...שה עצמם.

[ע]שרות פליטים מלבנון מבקשים לבקר בישראל

...שרות רבות של פליטים נוצ־ ...ים שישהו בעת הקרבות בתל אל־ ...זעתר ובנאסר אל באשה, ואשר ...קרובים בישראל — הגישו ...י דרום לבנון ובמעינים שם ...ת רשיון לערוך ביקור אצל ...יהם בארץ.

...ב עתי"ם בחיפה מוסר כי פליטים נוספים מכתבים בירדן לשם ...רשיון. אלה עברו לאחר הקרבות לסוריה ומשם הגיעו לירדן. ...ים על אימי הוועדות שהיו בתל זעתר ובנ'אסר אל באשה. ...בים להגיע לישראל באמצעות הפלגות המבקרים אצל קרוביהם בארץ, וכן מפי כפרים הגבולים ...גדר הטובה.

...היתר נודע למשפחה מכובדת בכפרי הגליל, כי בנ'אסר ...אשה טבחו המחבלים את כל ...ם, 12 במספר. היחידים שנותרו ...יו הם תינוק בן כמה חודשים ...ועתה נעשים מאמצים להביאם לישראל.

...ים אישור רשיונות ביקור בארץ לשתי קבוצות נוספות של כפריים מדרום לבנון — אחת עמדה להגיע ביום ה' בבוקר השניה תגיע ביום א'. חברי הקבוצה השניה, תושבי הכפרים מרג' עיון וקליעה, יבקרו בישראל ליד מטולה.

מזכיר ועד העדה המארונית בחיפה מסר כי הוועד אסף כבר כ־40 אלף ל"י שחלקן שימש לרכישת מצרכי מזון והשאר לשם מתן עזרה לאלה הבאים לישראל לצורך אישפוז הזקוקים לסעד ועזרה.

— בין היתר מימן ועד זה את רכישת שלושת ארונות הקבורה של הרוגי הכפר עין אבל, שנהרגו בקרב עם המחבלים.

עיריית ב"ב הרסה מבנה בלתי חוקי

מאת סופרנו בגוש דן

עיריית בני־ברק הורידה אתמול אחר הצהרים מבנה בלתי ליגלי שצעירים מפרדס־כץ הקימו אותו לפנות בוקר על מגרש ליד בית־ספר „גיצי".

אתמול בבוקר נודע לראש העיר י. גוטליב על צריף שהקימו צעירים מפרדס־כץ ליד בית ספר המיוחד „גיצי" ברחוב שלמה בן יוסף בפרדס כץ. ראש העיר וסגנו מר פורמן הזעיקו מיד את מנהל מחלקת הפקוח של העיריה ירמיהו וסגנו עמוס גרבי ונתנו להם הוראה להוריד את הצריף מיד. ביחד עם עוד שניים עשר פקחים פרצו לצריף שם נמצאו הצעירים אשר הספיקו בינתיים לרהט אותו בכיסאות ושולחן והחלו לפרק את הצריף. הצעירים התנגדו ואיימו על הפקחים אך למרות זאת הצליחו תוך מחצית השעה להוריד את המבנה הבלתי חוקי.

הקונסול יסעור יובא למנוחות היום

...יהו של קונסול ישראל בליס־ ...יעקב יסעור תיערך היום ב־10.00 בחיפה.

...י יסעור מת במקום־כהונתו, ...א יובא למנוחות בארץ לאחר ...ארונו ארצה. מסע־ההלויה ...שעה 10.00 לפני הצהריים מ־ ...רמב"ם לבית העלמין בחוף.

...אשה, עדנה ושני בנים, יו־ ...ב. אחיו של המנוח הוא פרופ־ ...סור מאוניברסיטת חיפה, ה־ ...עתה בשנת שבתון בבוסטון.

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

קרנות נאמנות

מחיר פדיון	מחיר יחידה
189.67	194.40
141.76	145.25
111.57	114.36

סלע שחם זלמיש

מנהל: חברת השקעות בנק המזרחי המאוחד בע"מ

בבית המשפט המחוזי בתל אביב

תיק אזרחי 1610/76

פקודת החברות

...פירוק החברה מנג'ט ורונה את גדנסקי — תעשית אוטמי שמן בע"מ, דרך שלמה המלך 46, תל־אביב

מבקשים: המוסד לביטוח לאומי וקרן השוואה לתשלום תגמולים למשרתים במילואים.

בזה הודעה כי ביום 15 לחודש יולי 1976 הוגשה בקשה לבית־המשפט המחוזי בת"א—יפו לפרק את החברה הנזכרת לעיל. וכי בקשה זו תשמע בפני בית המשפט היושב בדין ביום 6.10.76 בשעה ... בבוקר.

...שה או משתתף של החברה האמורה הרוצה לתמוך במתן צו בקשה זו או להתנגד לכך, רשאי להופיע בשעת הבירור אם ...או באמצעות עורך־הדין שלו. העתק מן הבקשה יינתן לכל ...או משתתף של החברה שידרוש זאת מן החתום־מטה תמורת ...ם הקבוע בעדו.

...רוצה להופיע בשעת בירור הבקשה האמורה חייב למסור, או ...ע"י הדואר, לחתום מטה, הודעה על רצונו זה. ההודעה, בציון ...והמען של האיש או הפירמה ובחתימתם או בחתימת בא־כוחם, ...להמסר או להישלח באופן שתגיע אל החתום מטה לא יאוחר ...אחת אחר הצהרים של יום 5.10.76.

ש. בריצמן, עו"ד
בא־כוח המבקשים
במוסד לביטוח לאומי
רח' אבן־גבירול 62 ת"א

גולדה מאיר קוראת ליהודי העולם להתארגן ולעלות לישראל

בפנייה אל יהודי העולם לעלות לישראל יצאה אתמול גב' גולדה מאיר בעת פגישה עם חברות מ־ בוצי הוועדה האזורית שער הנגב וחברות הישובים החקלאיים בפריפריה, שנערכה במוזיאון תל־אביב.

גב' מאיר אמרה, שאמנם אנו תמיד נהיה מיעוט באיזור אך יש הבדל אם נהיה כאן 3 או 5 מיליון יהודים.

„האם רק בשבילנו נותנים חייהם חיילי צה"ל? — לא כדאי, כי בארץ צריכים להיות יהודים רבים", אמרה. היא הוסיפה כי אנו בארץ דואגים לעם היהודי שלא ייפגע פיסית ושהיהדות לא תשלם. בארה"ב מגיעים נשואי התערובת ל־40 אחוז, ויש להניח כי רק מחצית הילדים מנשואי תערובת אלה יישארו יהודים.

חוקר משטרתי:

שליח כנופיה תל־אביבי ארגן משלוח הרואין לארץ

כשעף הרואין נרכש בלונדון ל־ ...כנופיה תל־אביבית והוא עמד להיות מוברח ארצה בידי שליח הכנופיה — טען אתמול חוקר משטרה בשעה שביקש משופט השלום אריה אבן־ארי לעצור את החשוד ברכישת הסם.

החשוד הוא נמרוד גדש בן 25. לדברי המשטרה נעצר בשעה שחזר מלונדון לנמל התעופה בלוד.

ב"כ המשטרה רס"ר אלי דדון טען להלן, כי החשוד עוסק בסחר בסמים כשנתיים. לדבריו יצא האיש ללונדון וביקר סכום של כמה רבבות לירות שאותם מימנו חבריו לכנופיה. הסכום יועד לרכישת הרואין. לדברי החוקר קיבל החשוד כתובות סוכני סמים בלונדון ואף קיבל מהם דוגמאות. כאשר חזר ארצה הוא נעצר. בחיפוש נמצאו ברשותו מאזניים וצי־ רים ושאריות של אבקה החשודה כהרואין. החוקר טען, כי ידוע שההרואין עומד להגיע ארצה באמצעות אדם אחר.

ב"כ החשוד עו"ד שמחה זיו טען, כי אין למשטרה כל ראייה נגד מרשו. לדבריו הוא נכה־צה"ל והוא שהה בלונדון לצורך טיפול ע"י מנתח־ פלסטי. הוא טען, כי המאזניים נרכשו כמזכרת והאבקה היא טלק שהיה בעטיפה שהגנה על המאזניים.

השופט אריה אבן־ארי הורה לעצור את החשוד ל־10 ימים.

בעלי המשאיות מסרבים לשלם ביטוח החובה במזומנים

מועצת המשאיות דנה היום בהצעת משרד התחבורה להעמיד אשראי לרשות המובילים, לתשלום פרמיות ביטוח חובה צד ג', שייכנס לתוקף ע"פ החוק החדש ב־25 בספטמבר.

המועצה לא רואה בהצעה פתרון וחוזרת על תביעתה לפצל את הפרמיה למספר תשלומים ולבטל תוספת תשלום שלא היו בעבר. תשלום הפרמיות במועד הנ"ל יחייב הוצאה מיידית של 35־40 מליון ל"י.

כהוגי המובילים הובע החשש שב־25 בספטמבר יעמוד כל רכב המשא בארץ, מחוסר כיסוי של ביטוח, אם עד אז לא יימצא פתרון נאות.

התאחדות האכרים מבקשת לפעול לפיתוח ישוב הגליל

התאחדות האיכרים בישראל החליטה לפנות לשוכרות המיש־ בים במדינה בבקשה לאפשר הקמת נקודות התישבות חדשה מטעם ההתאחדות במסגרת פיתוח הגליל ואיכלוסו.

זאת אמר נשיא התאחדות האיכרים, מר אהרן פרנק, בפגישה עם ראשי האיכרים ברשויות המקומיות בגליל התחתון והעליון, שנערכה אתמול ב„ורד הגליל".

בין המשתתפים בפגישה היו יואל צימרמן מיבנאל, יורם המאירי ראש מועצת ראש פינה, דוד אמתי ממטולה, ניסן אליוביץ מיבנאל, נחום סלומון מראש פינה, צבי רסקי מראש פינה וגבי טרייזל מכנרת.

מר פרנק הודיע בפגישה זו כי התאחדות האיכרים פועלת כיום לביסוס המושבות הוותיקות על ידי הקמת הרחבות ויישוב הבנים בהם. עד כה, אמר, הוקמו שתי הרחבות במטולה והרחבה שלישית אושרה והחל בביצועה. בראש פינה הונחה אבן הפינה להרחבה ב' בשלהי ספטמבר. כן הוקמה הרחבה במושבה כנרת והחל ביישוב הבנים ביבנאל. פעולות אלה נעשות בשיתוף פעולה עם משרד החקלאות, הסוכנות היהודית ומשרד השיכון — האגף לבניה כפרית.

אל נשיא התאחדות האיכרים נלוו מנכ"ל ההתאחדות יעקב סלבן, המנכ"ל שלמה רייזמן ומנהל המחלקה לישובים צעירים מר משה מג'ה.

נאשמים בהתחזות לבעלי תארים אקדמאיים

כתב אישום על התחזות לבעל תואר „דוקטור" ומהנדס הוגש לבית המשפט המחוזי בתל־אביב נגד דניאל ברמן בן 41 בתל־אביב. יחד עמו נאשם מנחם מיוף בן 46 בתל־אביב כי הציג עצמו כמהנדס וביחד פתחו משרד לייעוץ וקיבלו בפירמה עבודות.

משפטם של השניים עמד להתחיל להתברר אתמול, אבל לבקשת הסניגורים נדחתה התחלת המשפט. בינתיים טרם השיבו הנאשמים לשופט בנימין כהן אם הם מודים או כופרים באשמה.

התובעת עו"ד פנינה דבורין טוענת בכתב האישום כי דניאל ברמן הציג עצמו בנובמבר 1972 באוניברסיטת תל־אביב כבעל תואר דוקטור ובעל תארים אקדמאיים נוספים מאוניברסיטאות שונות בהנדסה, קולנוע, אקוסטיקה ואוקיאנוגרפיה, וכבעל פרסומים מדעיים רבים. לאימות דבריו הציג מסמכים כוזבים — אומרת התובעת.

בעזרת אישורים אלה קיבל תפקיד של מרצה מן החוץ בחצי משרה בדרגת שכר של מרצה בכיר וכן קיבל תפקיד של יועץ לעניני טכנולוגיה ברכישת ציוד והתקנת סדנאות לקולנוע וטלוויזיה. הוא שימש בתפקיד במירמה עד יוני 1973 — נאמר בכתב האישום.

התביעה טוענת כי יש לראות זאת כמירמה בנסיבות מחמירות, כי לנאשם אין בכלל תואר אקדמאי.

נעם לוי, שנהרג בגרמניה הובא למנוחות

בנתניה הובא ביום חמישי למנוחות נעם לוי, בן 18, שנהרג בתאונת דרכים בגרמניה, בעת שסייר שם יחד עם קבוצה „מכבי הצעיר" מנתניה, אשר ערכה גם תחרויות ספורט.

בהלוויה ספדו לו הרב קובני, המורה מ. יערי, מבית ספר משרני־חובסקי, ע. בן שלום, מהאגודה לטיפוח חברה ותרבות, וכן נציג המארחים מגרמניה, שבא ללויה.

תיירים ישראליים שביקרו ליד חניון צוגשפיצה בגרמניה מתבקשים לסור ללשכת הבריאות במקום מגוריהם

תיירים ישראליים שביקרו בגרמניה בחניון צוגשפיצה ובאורווה שלידו בתאריכים שבין 15.8 — 24.8 השנה מתבקשים לגשת מיד ללשכת הבריאות הקרובה למקום מגוריהם, לאחר שהוברר, כי סייח מת מכלבת ליד חניון זה.

החלה הרשמת מועמדים להתיישבות בקצרין

„רמת הגולן נפתחה היום להתיישבות נוספת חדשה באמצעות האפשרות הניתנת להתגורר ביישוב קצרין, לאחר הגל הראשון של ההתיישבות החקלאית — קיבוצים ומושבים — אנו פותחים היום אפשרות איכלוס נוספת, במסגרת כפר־עירונית בקצרין. זהו אתגר חדש ונוסף למתפשים מקומה יישוב חדשים בצורות חיים רעננה ומגוונת ואני מקווה שנוכל לענות לאתגר זה" — אמר אתמול שר השיכון אברהם עופר, בפגישה עם נציגי גרעינים המבקשים להתיישב ולהשתכן בצורה מרוכזת.

השר עופר הוסיף, כי לאחר ההצלחה בתיכנון, בהקמה ובאיכלוס של ימית בפתחת־רפיח, ירשום משרד השיכון הישג חדש של תיכנון וביצוע בקצרין, שברמת הגולן.

נמצאה פצצת מרגמה ליד הדואר בפתח־תקוה

פצצת מרגמה שהונחה בחצר משרד הדואר ברחוב הראשונים 14 בפתח־תקוה, נגלתה לעיני שומר חברת „השמירה" מר שמואל שיפרט.

השומר היה בסיור שגרתי באזור, ביום השבת בבוקר, והבחין בחפץ שעורר את חשדו. שמואל שיפרט הודיע טלפונית למשטרת פתח־תקוה על החפץ החשוד והרחיק מן המקום את הקהל. מרוב דאגה וחששות, החליט השומר להרחיק בעצמו את החפץ החשוד והשליכו אל־תוך בור בטחון עד לפני בואו של חבלן המשטרה.

בבדיקה שנעשתה במקום נמצא כי החפץ היה פצצת מרגמה. לא נגרמו שום נזקים.

הופעת בכורה של רכב חשמלי שפותח בישראל

הופעת הבכורה של רכב החשמלי שפותח בישראל, על ידי ה„קרן למחקרים מדעיים", תערך בסימפוזיון הבינלאומי הרביעי על רכב חשמלי הנפתח השבוע בדיסלדורף, גרמניה.

הרכב הישראלי הינו פרי מחקר ופיתוח שנמשך ארבע שנים, במעבדות הקרן למחקרים מדעיים בירושלים, וממומן על ידי גורם חוץ, לא ממשלתי.

הרכב החשמלי הישראלי מבוסס על מערכת הנעה חדשנית, הכוללת גלגל תנופה ותמסורת רציפה, בעלת ניצולת גבוהה.

הוקם מטה חירום של פועלי המתכת ליזום צעדי הזדהות עם העובדים המושבתים ע"י הנהלת מפעל ,אלקו'

המזכירות הארצית של התאחדות פועלי המתכת, החשמל והאלקטרוניקה הקימה אתמול מטה חירום, שבסמכותו להחליט על נקיטת צעדים מתאימים לאות הזדהות עם העובדים המושבתים במפעל „אלקו", בהתאם לצורך ולהתפתחות הדברים — על כך מסר המזכיר הארצי של ההתאחדות מקצועית זו יצחק בלעדי.

בהחלטת המזכירות נאמר, כי פועלי המתכת, החשמל והאלקטרוניקה מתייחסים בחומרה למגמה המסתמנת מצד הנהלות מפעלים בסקטור הפרטי, בגיבוי התאחדות התעשיינים להשבית בצורה חד־צדדית מפעלים תוך עקיפת ההליכים ליישוב חילוקי דעות הקבועים בהסכמי העבודה. המזכירות הארצית גורסת, כי אם תופעה זו של השבתת מפעלים מעידה על מדיניות מתוכננת של המעסיקים וארגוניהם, אין ספק שהיא תעכיר את מערכת יחסי העבודה בתעשיה, תגרום לתסיסה בקרב ציבור הפועלים ולמאבקי יוקרה, שלא יביאו תועלת לאף אחד מן הצדדים. הנציגות של פועלי המתכת, החשמל והאלקטרוניקה מזהירה את המעסיקים מפני עליה על דרך שלא תוביל להגשמת אף אחד מן היעדים המשותפים לעובדים ולמעסיקים, ותביא לתגובות שרשרת בלתי מבוקרות ולנזקים ממשיים למשק המדינה.

תגובה על הביטויים העולבים

בתגובה על הביטויים העולבים שהטיח נשיא התאחדות התעשיינים בומה שביט בפועלי התעשיה ציינה מזכירות פועלי המתכת, כי שביט שכח לפני זמן מה את פועלי התעשיה והדגיש את הצורך בשיפור שכרם ותנאי עבודתם, ואילו עתה הוא מגנה אותם ומטיח כלפיהם האשמות חמורות והשמצות יסוד. תופעה זו איננה מעידה, למרבה הצער, על רצינותו של נשיא התעשיינים. מר שביט, נאמר בהחלטות, צריך להבין, כי בהתבטאויות מסוג זה הוא תורם לכריתת ענף, שעליו מבוססת התעשייה.

נדונו על השתייכות לארגוני חבלה

בית הדין הצבאי בשכם הטיל 20 חודשי מאסר על עומאר מנצור, מהכפר דיר אסתיא בשומרון, לאחר שהורשע בהשתייכות לחזית העממית לשיחרור פלשתין. כן הורשע בתוכנת תוכניות לביצוע פיגועים בישראל.

כן הטיל בית הדין שנת מאסר על עסאן אבו־חג'לה באותו כפר, לאחר שהורשע בהשתייכות „לחזית", באותה רשת של חברו, ובהנפת דגל פלשתין בחזית בית הספר בכפר.

בית הדין הצבאי הטיל גם שנת מאסר על פריד מוחמד מחמוד שרפא, מהכפר שויכה ליד טול כרם, לאחר שהורשע בקשירת קשרים עם מרכזי ארגון „אל פתח" בדמשק ובביירות.

בתיק אחר דן בית דין זה שלושה צעירים, תושבי שכם, לתקופת מאסר של 10־12 חודשים, לאחר שהורשעו בהשתייכות לארגון „אל פתח". השלושה התגייסו לפני חצי שנה לצבא השחרור הפלשתיני, אך נעצרו והובאו לדין.

בקיצור

* פקידי „שלל" בנמלי בתל־אביב, נענו לפנייתו של מזכיר מועצת פועלי תל־אביב—יפו דב בן מאיר והחלו לעבוד לפי שעון החורף החל ב־1 בספטמבר. ההחלטה זו נתקבלה למרות שהעובדים היציבים בחברה ממשיכים לעבוד לפי שעון קיץ וכמוהם הפקידים במשרדי החברה בחיפה.

* כ־1100 איש מכלל 5000 חברי האיגוד הפיסקלי הבינלאומי יקחו חלק בקונגרס ה־30 של איגוד זה, שיפתח ב־12 בספטמבר השנה, בירושלים. שני נושאים מרכזיים בקונגרס זה, בו יקחו חלק טובי המומחים בתחום המסים בעולם: תמריצי מס כאמצעי להשגת יעדי הממשלה בהגברת פיתוח תנאי הת...

מועדון עציון להווי ותרבות דתית

מלון "פאל"

רח' פירסון 22 תל־אביב

תוכנית השבוע

מוצש"ק ט' אלול תשל"ו (4.9.76) בשעה 21.00 בדיוק
שאול מיזליש ושלמה נקדימון מראיינים את ח"כ אהוד אולמרט ומר שמעון לוברמן מבקר הכנסת לשעבר
„מה מתרחש בכנסת בעקבות גלויי המבקר"?
בתכנית האומנותית:
* הזמרת מלי ברונשטיין
* פיאנו־בר

יום שני י"א אלול תשל"ו (6.9.76) בשעה 20.30 בדיוק
מועדון הזמר (שירה בציבור) עם אפי נצר
ריקודי עם בהדרכת לאה

יום רביעי י"ג אלול תשל"ו (8.9.76) בשעה 20.30
בירור הנושא: „השתלת אברים"
משתתפים:
הרב ברוך י. ר. רבינוביץ — רבה הראשי של חולון
פרופ' מוריס לוי — מנהל המחלקה לניתוחי חזה בי"ח בילינסון
מנחה
שאול מייזליש

* כניסה חופשית *

במפלגה ובתנועה

המפד"ל הפ־הפ"ו בתל־אביב

במועדון קרית שלום בערב שבת ב־8 שעור בדף היומי ע"י הרב י. שולמן, ב־9 שעור במדרש ע"י הרב ד. זייד.

בשבת בבוקר ב־11 שעור בפרקי אבות ע"י מר י. פישמן, ב־12 שעור במסכת חגיגה ע"י הרב סגל.

שבת אחה"צ ב־4 מסיבת עונג שבת על פרשת שבוע ירצה הרב י. שולמן.

במועדון סבית נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע"י הח' י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב־4 שעור תורה ע"י הרב מ. יהודי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם א' ב־4 שעור תורה ע"י הח' יצחק רבי.

בביהכ"נ נוה נהן רח' המעפילים ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ זיכרון קדושים ביפו שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר.

בביהכ"נ שבת אחים רמת ישראל ב־4.30 שעור בהלכה ע"י הרב מ. מזרחי.

במועדון רמת ישראל, דם המכבים 19 שעור בפרשת השבוע ב־2.30, שעור בגמרא ב־3.30 ע"י מר א. ארנברג.

בביהכ"נ בר אילן ב־10 שעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו, צ'לנוב 18, ב־11 שעור במסכת בבא מציעא ע"י הרב מ. גוף.

באהל שם, רח' בלפור 30 ב־11 שעור על תפילות ישראל ע"י הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ הפוהב"ן בהמשך שינקין שעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת.

שעור בגמרא מסכת פסחים לפני מנחה ע"י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שמים, רח' המעפילים ב־1.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. בלאכי.

בביהכ"נ אליהו הנביא, שכ' עזרא ב־3.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב מ. בלאכי.

בביהכ"נ מגדל עוז, רח' ראשל"צ לבנדה, ב־2 שעור באורח חיים ע"י הרב מ. בלאכי.

בביהכ"נ שערי ציון, רח' לוינסקי 130, ב־4.30 שעור בפרשת השבוע ע"י הרב י' מלאכי.

במועדון שכ' התקוה, רח' עבאס 3 בשעה לפני מנחה מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצו מר דוד תעשה ומר כהן בצלאל.

סניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכ"נ הפועהמ"ז בבית התנועה ברח' החלוץ 59, בשבת ב־7 בבוקר שיעור בגמרא, ע"י החבר מנחם המר, ב־10 שיעור ברמב"ם ע"י החבר מאיר אוריין. בכל יום ראשון ב־6.30 בערב שעור בגמרא ע"י החבר מנחם המר.

בביהכ"נ בשכון הפועהמ"ז בקרית אליהו בשבת בשעה 10.00 שעור בגמרא ע"י החבר יצחק לבנון. אחה"צ שעור בגמרא ע"י החבר ישראל פולקבץ בכל ימות השבוע לפני תפילה מנחה שעור במסגרת לימוד הדף היומי ע"י הרב בהרב ליבר.

בביהכ"נ המרכזי בקרית אליהו בשבת ב־3.30 שעור ברמב"ם ע"י החבר דוד אורבך.

בשבת בבית הכנסת „מקור ברוך" בשעה 16.00 מסיבת עונג שבת, דרשה על פרשת השבוע ועניני דיומא ע"י הרב רפאל טולנדו.

לחברי הפועה"מז חיפה אשר נרשמו לשבת הבריאה בקבוץ לביא להלן סדר היום:

ערב שבת
15.00 יציאה מבית התנועה ברח' החלוץ 59 (לנרשמים בלבד).
16.30 סדור החדרים וארוחה קלה.
17.27 הדלקת נרות בחדר האוכל בלבד.
17.40 תפילה בבית הכנסת, בין מנחה למעריב שיחה על פרשת השבוע ע"י החב' משה ברה"ד.
18.30 סעודת שבת — זמירות — שירה בצבור.
20.30 שיחה עם הסופר מאיר אוריין על „הסופר בחסידות".
21.30 סיור במשק לביא.

שבת בבוקר
7.00 תפילת שחרית.
8.30 ארוחת בוקר.
9.30 הרצאת סגן מזכיר המפד"ל החב' דניאל ורמוס בנושא דת ומדינה.
12.00 ארוחת צהרים.
13.00 תפילת מנחה.
מנוחת צהרים.
16.30 הרצאת הסופר מאיר אוריין בנושא תרבות המדע ותרבות הרוח.
18.00 סעודה שלישית — ארוחת ערב.
תפילת מעריב.
20.00 נסיעה חזרה לחיפה.

פעילות „ארגון ותיקי התנועה" בירושלים

הרב יהודה גרשוני, ראש „ישיבת ארץ ישראל" בניו־יורק, ידרוש מחר, ש"ק, בשעה 3.30 אחה"צ, בביהכ"נ היכל שלמה, על הנושא: „פרשת השבוע לאור ימינו". מרכזת השיעורים — הח' צפורה גוזיק.

הרב זלמן דרוק, רב האזור היכל שלמה, ירצה מחר, ש"ק, בשעה 4.30 אחה"צ, בביהכ"נ היכל שלמה, על הנושא: „מוסר היהדות לאור פרקי אבות".

ר' משה גבירצמן, יו"ר „ארגון ותיקי התנועה" בירושלים, ילמד שיעור בחומש ומפרשים, מחר, ש"ק, בשעה 7.30 בבוקר, בביהכ"נ בהיכל שלמה.

הרב חיים גלפרין יגיד שיעור ברמב"ם, הלכות סנהדרין, ביום הראשון בשבת, בשעה שמונה בערב, בהיכל שלמה. הקהל מוזמן.

תנועת האשה הדתית הלאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פרשת השבוע הגב' מלכה טרגן. עיונים בתפילה הגב' שושנה הולצברג.

בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה בני־ברק

מסיבת עונג שבת במעון רח' ניסנבוים 14, בשעה 5.00 בדיוק ירצה הרב זאב וטרלאוף בנושא פרקי אבות.

תנועת האשה הדתית לאומית

קורס מנחות הורים מתחדש אי"ה ביום ראשון י' אלול 5.9.76 בבית התנועה. הסמינר לפעילות להנהגת תנועתית קהילתית יתחדש אי"ה ביום שני י"א באלול 6.9.76 בבית התנועה.

תנועת האשה העולה לקליטה חברתית של עולים

ליל שבת

ת"א מעון עולים קבב רח' בן יהודה 15 מסיבת עונג שבת עם החזן יוסף זיו שירה ושיחה על פרשת השבוע.

מעון עולים הירקון 68 מסיבת עונג שבת עם החזן יצחק שפירא שירה ושיחה על פרשת השבוע אירגנה חניה רוזנבלום.

ירושלים במעון עולים מבשרת ציון חוג לאקדמאים עולים בהדרכת ד"ר אברהם ברנר.

רמת השייבים חוג לעבריות ויהדות בהדרכת המורה רחל שולמן יום ג' בירקון כנס לקראת הימים הנוראים הרב שכוקלר ירצה על התשובה שירה בנגינה החבר קובל.

מעון עולים קבב כנס לקראת הימים הנוראים הרב הלמיש ירצה על התשובה והחזן אביהו גרינבלט. בפרקי חזנות ונעימות חסידיות קיווי מוסיקלי שקדיה מזרחי.

יום ד' תל אביב במעון עולים קבב שעור ביהדות ע"י מר יוסף זבולוביץ בשעה 7.30 בערב.

השכבה קרית משה לקראת הימים הנוראים במועדון נעימות שעור בפרשת השבוע.

ירושלים

כנס תשובה מטעם איחוד רבנים עולים מארצות המערב שע"י המזרחי — הפועל המזרחי

הרב הראשי לישראל הראשון לציון רבי עובדיה יוסף שליט"א יתן שעור בהלכות תשובה בפני חברי האיחוד ביום ה' י"ד אלול בשעה 12 בהיכל שלמה.

הרב צבי תבורי, יו"ר האיחוד יברך את האספה. כל החברים וכל לומדי תורה מוזמנים.

הילולא של רבי פינחס מקוריץ זצ"ל

מטעם איגוד רבנים חסידיים תתקיים במוצאי שבת בבית הרב מנחם גוטמן הילולא לזכרו של הצדיק רבי פינחס מקוריץ זצ"ל.

אגוד עולים דתיים מארצות הרווחה ירושלים

מסיבת בית ופגישת חברים תתקיים אי"ה ביום רביעי, י"ג באלול תשל"ו (8 בספטמבר 1976), בשעה 8.15 בערב, בביתם של החברים שמואל ושולמית זירין רחוב ז'בוטינסקי 28.

בהשתתפות הרב ד"ר אהרן ויקפה שירצה על הנושא: „קדושת ישראל — היחיד והכלל" וכן ישמח להשיב על שאלות המשתתפים.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב, אלנבי 110,

השבת יעבור לפני התיבה חזן אורה. מנחה 5.40, שחרית 8.00 בכל ימות השבוע, תפילת שחרית 6.30.

מסיבת ההילולא של האדמו"ר ר' יצחק ז"ל

מסיבת ההילולא של האדמו"ר, ר' יצחק ז"ל מבוהוש ובנו האדמו"ר ר' משה ליב ז"ל מפאשקאן תתקיים ביום ראשון י' אלול בשעה 5.00 אחה"צ בביהכנ"ס בוהוש שד' רוטשילד 112 ת"א.

בחוג הנוער הדתי בתל־אביב

בשבת אחה"צ בשעה 5:30 מסיבת עונג שבת וסעודה שלישית בבית המרכז הקהילתי ברח' סמולנסקין 2 בהשתתפות הרב נ. רפאל אוירבך. לילדים ייערך חידון.

הביטוח הימי של „הסנה" למשרדיו החדשים

המחלקה לביטוח ימי של „הסנה" עברה למשרדיה החדשים בסיטמת בית השואבה בתל־אביב.

המחלקה לביטוח ימי יחד עם החברות הבנות של „קבוצת הסנה" מרכזות בידן חלק ניכר משוק הביטוח הימי בארץ. בראש המחלקה הימית של „הסנה" עומד דוד נאור (31). לנאור כ־10 שנות נסיון בביטוח ימי וכללי, והוא חזר לפני כשנה מהשתלמות בחו"ל.

במחלקה הימית עובדים 17 איש, היקף הפרמיות השנתי הוא למעלה מ־20 מיליון לירות. המחלקה הימית מבטחת בביטוחי גופי אניות, מטענים בהובלה ימית או אוירית, וסחורות בהעברה.

בבית התנ"ך

עם פתיחת בתי הספר, נעשו הסידורים לאפשר בקור תלמידי בתי הספר בתערוכת התנ"ך בדפוס ובאמנות — שד' רוטשילד 16 — הסברה ניתנת במקום. מורים ומנהלי בתי ספר המעוניינים, מתבקשים לקבוע עם הנהלת בית התנ"ך (טל' 57760) את ימי הביקור במשך חודש ספטמבר.

תורנות בתי מרקחת

ליל שבת

ירושלים: „אברמוביץ" — רח' המלך ג'ורג' 21 טל' 224972; „אל ארז" — רחבת שער הורדוס טל' 282682.
תל־אביב: „שלמה המלך" — רח' שלמה המלך 78 טל' 246461; „פרנקל" — רח' המלך ג'ורג' 28 טל' 223721.
חיפה: „בלפור" — רח' מסדה 1 טל' 662289.
חולון: „גני בת־ים" — בת־ים, רח' הנביאים 3 טל' 885671.
בת־ים: „גני בת־ים" — בת־ים, רח' הנביאים 3 טל' 885671.
רמת־גן: „אסותא" — רח' ז'בוטינסקי 41 טל' 731874.
בני־ברק: „אסותא" רח' ז'בוטינסקי 41 טל' 731874.
הרצליה: „כפר רבליך" — הרצליה פתוח, רח' ויגנם 142 טל' 938014.
נתניה: „תרופה" — רח' הרצל 2 טל' 28656.

שבת

ירושלים: „מעלות דפנה" — רח' מעלות דפנה בנין 129 טל' 811804.
תל־אביב: „בני" — רח' דיזנגוף 174 טל' 222386; „אגני" — רח' יהודה הלוי 67 טל' 612474.
חיפה: „מסדה" — רח' מסדה 30 טל' 662987.
חולון: „גני בת־ים" — בת־ים, רח' הנביאים 3 טל' 885671.
בת־ים: „גני בת־ים" — בת־ים, רח' הנביאים 3 טל' 885671.
רמת־גן: „הדסה" — גבעתיים, רח' כצנלסון 151 טל' 722271.
בני־ברק: „נחמיה" — רח' נחמיה 2.
הרצליה: „כפר־שמריה" — כפר־שמריה, ככר מסחרי טל' 390244.
נתניה: „הדסה" — רח' הרצל 24 טל' 22243.
באר־שבע: „יונה".

מוצאי שבת

ירושלים: „אופלטקה" — רח' יפו 110 טל' 224021; „אל סנטראל" — רח' צלאח א־דין טל' 282196.
תל־אביב: „ברק" רח' ז'בוטינסקי 109 טל' 446682; „תרופה" — רח' דיזנגוף 217 טל' 223488.

לוח הצופה

● פגז קונה הכל רהיטים פלוריזה מקררים מערכות חזמולים 832267 863784.

● בקרית הרצוג בבני־ברק למסירה מיידית דירה 3 + מזגן + ארונות קיר + טלפון, 67 מ"ר קומה ב', 130,000, רק במזומן, טל' 788118.

● למכירה דירת 2 חדרים קומת קרקע (גינה קטנה ואפשרות תוספת בניה) בסביבה מסורתית ברמת־גן. ניתן לרכשה על הריהוט שבה. לצלצל אחרי שעה 16.00 טלפון 03—743974.

● למכירה בבני־ברק דירה 3½ חדרים קיר לא על עמודים + תוספות, טל. 792912.

● בבני־ברק 3 חדרים + ½ + חניה, ק"ב, חזית, טל. 794008.

● בהזדמנות למכירה בבני־ברק, ביונה הנביא 27, 3 חדרים ק"ג, 224976.

● מחפשים קצב, דיג ועובד ירקות. נא לפנות לשופר סל של בני־ברק, רח' ירושלים.

● למכירה דירה 1½ בשכון ה', בני־ברק, טלפון 793084, מ־17.00.

לוח ירושלים

● בסנהדריה המורחבת, בשכ"ה 3 חדרים מרוהטת, ק"ב + טלפון, מיידית, 66536.

● דירת 3 חדרים חדשה + טלפון + הסקה. בסנהדריה מורחבת, 819367.

לוח חיפה

● בסביבה דתית, דירה קטנה ומיוחדת, קומה עליונה, 740830—04.

היום

יום ו' ה' אלול תשל"ו (3.9.76)

כי תצא

הפרק: עזרא ג—ד; המשנה: תרומות יא, ג—ד; הדף: פסחים קטו; ההלכה: קצור שו"ע ריא—יב, ג—ב.

שבת

הפרק: עזרא ה—ו; המשנה: תרומות יא, ה—ו; הדף: פסחים קטז; ההלכה: קצור שו"ע ריב—יג, א—ב.

שידורי ישראל

חדשות

בהגדרות החדשות בגלים א', ב', צ' מהדורות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 2 בלילה.

זמני חדשות

(ב) הבוקר הזה	7.05
(צ) יומן הבוקר	8.05
(ב) בחצי היום	13.00
(צ) יומן הערב	17.05
(א) היום הזה	19.05
(צ) יומן חצות	23.45

רשת א'
[illegible]

רשת ב'
[illegible]

גלי צה"ל
[illegible]

טלוויזיה לימודית
[illegible]

טלוויזיה כללית
[illegible]

מוצש"ק

רשת א'
[illegible]

רשת ב'
[illegible]

גלי צה"ל
[illegible]

טלוויזיה כללית
[illegible]

האופרה

6.9	האלמנה העליזה באת ליהר ירושלים בבנייני האומה
9.9	לה טראויאטה מאת ורדי היפה אולם ארמון ב־9 בערב
11.9	האלמנה העליזה
13.9	טוסקה מאת פוצ'יני
14.9	האלמנה העליזה
16.9	דייגי הפנינים מאת ביזה
18.9	האלמנה העליזה
20.9	די פלדרמאוז מאת שטראוס
22.9	האלמנה העליזה
26.9	האלמנה העליזה
28.9	דייגי הפנינים
29.9	הספר מסביליה מאת רוסיני

בנוצ"ש 4.9.76
הבימה: [illegible]
הקאמרי: [illegible]

הצופה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ, העורך: ש. דן־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל' 35421, ת"ד: 2045, חשבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 2, ת"ד 1148, טל. 234910, בערב טל. 528344 33609 * סניף חיפה רח' [illegible] טל. 663628 דפוס העשור בע"מ, ת"א, רח' המסגר 66, טל. 31554.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

هكذا من الأصل

עשרות אלפי דולרים יוצאו לאיתורם של בעלי מאות המזוודות שנותרו בלוד

אף כי העבודה בנמל התעופה בן־גוריון התחילה אתמול לחזור לתיקנה לאחר שביתת עובדי חי התעופה האוירית, עדיין הקיפות בנמל מאות מזוודות שיש לאתר את בעליהן. באיתורים ישקעו כמשוער עשרות אלפי דולר.

בגלל האנדרלמוסיה שהיתה בנמל בזמן השביתה לא הצליחו רבים מן הנוסעים לקבל את מזוודותיהם, הם עזבו את הנמל והשאירו אותן אח־ריהם. עתה עסוקות חברות התעופה במאמצים לאתר את בעלי המזוודות ולשלוח אותן אליהם. עבודה הכרוכה בהוצאות של עשרות אלפי לירות.

כתב עתי"ם בנמל התעופה מוסר כי במשרד אבידות ומציאות של „אל על" בנמל התעופה בן־גוריון צמוק בעבודה ומזוודות. ביום ה' בבוקר, כאשר החלה העבודה לחזור לתיקנה, החלו אנשי משרד אבידות ומציאות להעביר ליעדן עשרות מזוודות ש־השאירו אחריהם נוסעים שעזבו כבר את הארץ. האנדרלמוסיה והבלבול שהותירו אחריהם עובדי התעופה האווירית בתום השביתה בכל הקשור למזוודות הנוסעים היו כה גדולים, עד כי נזקקו לעבודת ידיים מרובה כדי למיין מחדש את המזוודות לפי היעדים.

המזוודות נשלחו להתנות באירופה

חברת „אל על" שלחה את ה־מזוודות להתנות באירופה ובארה"ב ושם יצטרך צוות נוסף לשלוח לבית הנוסע ולאבצבים לצרים מרוחקים ב־ארה"ב, הכן מחובתה של חברת תעופה לדאוג לכבודו של הנוסע.

בין היתר ניתן להזכיר מקרים שאנשי פריקה וטעינה של הנמל התעלמו כליל ממזוודות שהיו צרי־כות לצאת בטיסה מסויימת ולא ה־צליחו לבסוף כשם שהתעלמו לחלוטין מבקשות שלמה שהגיעה לנמל ה־תעופה כאחת הצרים בארץ, שם כס־רו נוסעים את המזוודות במשרדי „אל על" ערב נסיעתם. אנשי „אל על" נאלצו לפרוק את המזוודות ב־עצמם מן המטוס הבשאיה. אך בינתיים הס־ריא הכטיס. כעת יגיעו המזוודות באיחור לבתי הנוסעים, תוך הוצאות כבדות לחברת התעופה.

ראש הממשלה במלאת חצי יובל למפעל הפיס

ראש הממשלה יצחק רבין אמר אתמול בתל־אביב, כי הציפיות של הפרט מן הממשלה הן גבוהות במידה כזאת שלא תמיד ניתנות למימוש. הטכנולוגיה והמידע הרפואי התפתחו והבעייה היא כיצד ניתן לגשר בין מה שהמדע מציע לבין מה שהמדינה יכולה להציע לכל פרט.

ראש הממשלה אמר את דבריו ב־מסיבה שערך לכבודו דירקטוריון מפעל הפיס במלאות 25 שנה לפעי־לות המפעל.

ביה"ס ממלכתי־דתי ראשון נפתח ברמת־הגולן

מאת סופרנו בתל־אביב

עם תחילת שנת הלימודים נפתח ביה"ס האזורי הממלכתי דתי בקרבת הנסיה ברמת־הגולן. ביה"ס מופעל ע"י אגודה שיתופית אזורית של כו־כבי הפועל המזרחי בגולן.

בביה"ס ילמדו כ־50 תלמיד בכי־תות א—ח בני הישובים נוב, רמת־מגשימים, קשת בני הושבי מרכז הספיה וכן ילדי בני יהודה המצפים בחינוך דתי. בעתיד ישמשו ביה"ס גם את הישובים גינת יונתן ואבני איתן. ילדי ישובים אלה צעירים עדיין ולא הגיעו עוד לגיל חינוך חובה.

צוות המורים ועובדי ביה"ס מורכב מחברי המשקים בגולן ואברכי הכולל בה.

בברוך ההינוך בלחוז הצפון וכן המועצה האזורית צבת הירדן הושי־טו את בלוא העזרה כדי לאפשר פתיחת שנת הלימודים בהנאים האפ־שריים הטובים ביותר. מזכיר האגודה האזורית, אורי מאיר, מרכז בנישנים בכר לכתבנו כי תוך זמן קצר יוכל בהקמת מבנה הקבע של ביה"ס האזורי. בינתיים לומדים הילדים בבתי המגורים שפונו לצורך זה.

כיתות גני ילדים נפתחו בכל ישובי הגולן בהם ישנם ילדים בגילים הר־לוונטיים. סדרי הסעת התלמידים ל־מרכז חספית הוכננו ואורגנו מראש והודות לכך שנת הלימודים נפתחה ללא תקלות.

ארונו של השגריר הבריטי הוטס מהארץ

ארונו של שגריר בריטניה ב־ישראל אנתוני אליוט, שטבע ב־שבוע שעבר בים, הוטס אתמול לאנגליה, שם יובא הכבוד למנו־חות בשבוע הבא.

בטקס צנוע אך מרשים נפרדו מ־הכבוד שר החוץ מר יגאל אלון ר רעייתו, כל הסגל הדיפלומטי, אישים בכירים במשרד החוץ, שלישו הצבאי של הנשיא, אלוף אברהם רותם מ־טעם הרמטכ"ל ושר הבטחון וסא"ל רן ארגון, ראש ענף טקסים צבאיים במטה הכללי.

בטקס הוצבו דגלי ישראל ובריטניה בחצי התורן, ושוטרות החזיקו זרים מטעם הנשיא, הממשלה, ראש עיריית רמת גן, ראש עיריית תל־אביב והשגרירות ועוד.

תנחומי עירית ת"א על מות השגריר הבריטי

ראש עירית ת"א—יפו בפועל מר יגאל גריפל וכ"מ ראש העירייה מר יצחק ארצי ביקרו בשגרירות הבריטית בת"א והביעו את תנחומי ה־עירייה ותושבי העיר על מות השגריר הבריטי, מר ס.א.ק. אליוט, ס.מ.ג'.

כובתה דליקה במכונית בירושלים

מכבי האש בירושלים כיבו דליקה שאחזה בכבה מכוניות באיזור המוס־כים בשכונת ואדי ג'וז בצפון העיר.

המשטרה מסרה כי לא היה זה מע־שה הצתה, אלא הדליקה פרצה כפי הנראה כתוצאה מנזילת דלק מאחת המכוניות. שתי מכוניות של מכבי ה־אש הגיעו מתחנת הכיבוי הנמצאת בשכונה וכיבו את האש מיד. למכוניות נגרם נזק קל.

הוצאו שני צווי גירוש מהארץ

משרד הפנים הוציא שני צווי גי־רוש נגד ג'ון מיילס, נתין ארה"ב, ורוברט מיקל רוהן, נתין בריטניה, אשר נעצרו בינואר השנה ע"י חיל הים, סמוך לחוף עזה, כשבספינתם נמצא חצי טון חשיש, שהיה מיועד למצרים.

השניים נידונו לשנת מאסר ע"י בית המשפט המחוזי בבאר־שבע ו־צווי הגירוש הוצאו נגדם לאחר ש־ריצו את תקופת המאסר.

* בפלילים *

עסיס נקנסה על עבירת תברואה

7000 ל"י קנס גזר שופט השלום החיפאי מיכה לינדשטראוס על חברת „עסיס" בע"מ, שהורשעה בשלושה מקרים של שיווק מוצרים שבהם נתגלו גופים זרים.

נאשם בדקירת אשתו וכלתו שוחרר בערבות

תושב קרית אונו הנאשם בדקירת אשתו וכלתו, שוחרר בערבות בתנאי שלא יתקרב לביתו, מגוריו ולא ייכנס לתחומי קרית אונו, וכן נאסר עליו להיכנס לבאר־שבע. הנאשם הוא נסים סעד בן 55 מרחוב יצחק שדה בקרית אונו. בכתב־אישום שהוגש נגדו נאמר, כי לפני כשבוע דקר בסכין את אשתו ויקטוריה ואת כלתו איריס. שתי הנשים נחתכו בצוואריהן וכפתיהן, ואשתו גם נפגעה בבטנה.

נאשם במעשי־מרמה — בריח

יאיר קוסובסקי בן 37 מרמת־גן הודה בבית המשפט המחוזי בתל־אביב בשורה של עבירות מרמה, הצהרת שקר וזיוף מיסמכים, וביקש לצרף תיקים נוספים התלויים ועומ־דים נגדו.

השופט דב לוין נעתר לבקשה ו־דחה את המשך המשפט אחרי ש־הרשיע את הנאשם בעבירות שבהן הודה. חלק מן העבירות קשורות ב־עיסקות מירמה במגרשים.

חשודה בשימוש בכרטיסי־טיסה שנשדדו

תושבת ירושלים נעצרה כחשודה בשימוש בכרטיסי טיסה שנשדדו לפני זמן מה בניו־יורק. החשודה רונית ביטון הובאה לבית משפט השלום בת"א והשופט אריה אבן אריה הורה לשחררה בערבות של 3000 לירות.

* עוללות *

בנוף גבהים מטולטל נקלט ע"י כבאי ת"א

כבאי תל־אביב קלטו אתמול בנוף גבהים מטולטל המסוגל להתנשא לגובה של 50 מטרים. הבנוף יופעל בפעולות הילוץ מבניינים גבוהים והוא מתווסף אל צי כלי ההצלה המתוחכם הנמצא כבר ברשות הכבאים ו־הכולל בין היתר סולמות הידר־אוליים, מנופי גבהים נמוכים יותר, מכוניות כבוי אוטומטיות, מיתקני קצף כיבוי מיוחדים ועוד.

*

פורצים התחזו למובילים — והריקו דירה שלמה

פורצים הצליחו בסוף השבוע שעבר לגנוב את כל תכולתה של דירה ברמת השרון, בהעמידם פנים בפני השכנים שהם אנשי חברת־הובלה שהוזמנו ע"י ה־דיירים להעבירם לדירה אחרת.

הדירה, הנמצאת בגבול ת"א—רמת־חן, שייכת לזוג צעיר אשר שהה בחופשה בצפון הארץ בזמן שאירעה הגניבה. הפורצים ידעו כפי הנראה שבעלי הדירה נעד־רים ממנה. הם הגיעו למקום במשאית, פרצו לדירה ו־רוקנו אותה לחלוטין: בגדים, רהיטים, מכשירי חשמל וכל שאר הרכוש שהיה בה. הדירה נשארה ריקה, למעט ארונות הקיר ו־המסמרים על הכתלים.

לפני שעזבו את הדירה גילו הפורצים את פוליסת הביטוח של בני הזוג. הם הצמידו אותה אל הקיר שבארון.

*

פליט לבנוני שנפצע בארץ ישתחרר בימים הקרובים

אנטון זריב, הפליט המארוני מלבנון שעבר לפני כשבועיים ניתוח לב פתוח בבית החולים רמבם בחיפה, עומד להשתחרר בעוד ימים אחדים מבית החולים כשהוא בריא ושלם.

כתב עתי"ם מוסר כי מבמבצע ביוחד עלה בידי בני עדתו בחיפה לאתר את אחיו של המנותח השוהה בלבנון וזה הובאה ארצה כדי שיוכל לפגוש את אחיו בעת החלמתו.

ח"כ צבי גרשוני — למנוחות

ח"כ צבי גרשוני, שנפטר תוך כדי עבודתו בוועדת הכספים של הכנסת, הובא אתמול אהה"צ למנוחת עולמים בבית העלמין של כפר גרשם, קי־בוץ אשר הגוה נמנה עם מייסדיו וראשוניו.

ארונו הובא בשעות הצהרים מבית החולים „שערי צדק" בירושלים ו־הוצב בבית־העם בקיבוץ גירשם, כדי שידידיו ומוקיריו יוכלו לעבור על פניו.

כן ספדו לו יו"ר המועצה האזו־רית שער הנגב מר צבי הון ומזכיר איחוד הקבוצות והקיבוצים דני רוי־זוליו. את הארון נשאו אנשי משמר הכנסת והבן יעקב אמר קדיש.

בין המלווים נראו יו"ר הכנסת יש־ראל ישעיהו סגן ראש הממשלה ושר החוץ יגאל אלון, השרים צדוק, בר־לב, פרס, ידלין, הילל ועופר, חברי־כנסת רבים וותיקי תנועת העבודה.

צעירים מיוצאי יחידות לוחמות מקימים שתי ישיבות הסדר — במשמר הגבול ובפרוייקט בטחוני ותלמידיהן יעסקו בלוחמה בטירור

קבוצת צעירים דתיים מסיימי שרות סדיר ביחידות שדה ביניהם לוחמים ידועים — עובדים להקים שתי ישיבות הסדר במשמר הגבול ובתוך פרוייקט בטחוני נוסף.

הישיבות העסוקנה בלחימה בטירור ובלימוד תורה.

הרעיון נולד אחר שקבוצת הצעירים הגיעה למסקנה שקיים פוטנציאל גדול של לוחמים המרוכז בישיבות הלאומיות ואשר מנוצל מבחינה צבאית, חוץ מתקופת המלואים. אילו ניתן היה להעמיד חגורים ונשק לבחורים בתוך הישיבות, ניתן היה להקים כיתות כוננות מעולות ברחבי הארץ לפעילות מיידית בעת הצורך. כאחר הטלה משימה על כיתות הכוננות דורשת הקדשה מספר שעות אבטחים כדי יום, דבר שאינו אפשרי במסגרת העומס הלימודי הגדול בישיבות, החליטה הקבוצה להקים ישיבות מיוחדות לצורך זה.

הקבוצה פנתה לשר זבולון המר והלה הפגישם עם השר שלמה הלל. שר המשטרה החליט עקרונית על הקמת הישיבה, ועתה נבדקות האפשרויות השונות למיקום היחידה.

במהלך המגעים להקמת הישיבה פנתה הקבוצה למוסד בטחוני מסויים ושם החליטו להקים מיידית את הישיבה. האנשים המיפנים לאותו מוסד עומדים בפני גיוס בימים אלו.

אנשי הישיבות יגורו יחד בריכוז אחד כולל בעלי המשפחות שבהם שיקבלו דירות מגורים בתנאים נוחים.

„במקרה שיקרה משהו אנחנו סוגרים את הגמרות, לוקחים את הסטנגדרים ורצים להילחם" — אמר אחד היזומים.

עקב פיצול הקבוצה לשנים היא פועלת עתה למציאת מועמדים נוספים להשלמת מכסת הגיוס.

נמל התעופה בלוד נערך שוב לעבודה סדירה

בשעות הערב של יום ה' מצפה מנהלת הנמל שהעבודה תחזור ל־מסלולה התקין ללא שום שיבושים.

עוד מסרה ההוברת, כי באוגוסט השנה עברו את נמל התעופה 252 אלף נוסעים לעומת 210 אלף ב־אוגוסט אשתקד, ובכך הושג שיא במספר הנוסעים העוברים את הנמל. גם באוגוסט 1973, שהיה החודש־שיא בתיירות, לא הושג מספר כה גדול של נוסעים.

מנהלת נמל התעופה לוד התגברה אתמול את צוות העובדים בנמל, במאמץ להתגבר על העומס ש־נוצר כתוצאה מן השיבושים בזמן השביתה ולהחזיר את הנמל ל־מסלול־פעולה סדיר.

דוברת נמל התעופה מסרה, כי אתמול היתה תנועה גדולה מן ה־רגיל אך למרות זאת היו איחורים של מחצית השעה בלבד ביציאת ה־מטוסים, ומרביתם יצאו לפי לוח ה־זמנים המתוכנן. הדוברת הוסיפה כי

טיסות כרולות לאילת

על כהן הנחה בשיפור של 20 אחוז למספר טיסות של חברת „ארקיע" לאילת וממנה, החל מה־30.9.76. החליט אתמול מנכ"ל משרד התח־בורה, מר אהוד שילה. החלטתו ניתנה בתום פגישה עם ראש עירית אילת מר גד כץ, שנערכה היום ב־לשכתו בתל־אביב.

נשבעו אמונים לצ.ה.ל ליד גל־עד של חיל האויר

לאור אבוקות דולקות, שהוצבו סביב גל־עד של חיל־האוויר על אחת מפסגות הרי־יהודה, נשבעו טירוני מערך הנ.מ. שבועת־אמו־נים לצה"ל.

בטקס השתתפו מפקד בית־הספר של מערך הנ.מ. קצינים בכירים של חיל־האוויר ובני המשפחות של ה־טירונים.

הטקס נפתח בהנפת דגל־המדינה ובקריאת פרק תהילים בהילים מפי הרב הצבאי של הנ.מ. מפקד בכיר השמיע בפני הטירונים, שעמדו ב־טורים ערוכים מול האנדרטה, את נוסח שבועת־האמונים. כל טירון ש־נקרא בשמו השיב: „אני מאמין", יצא בריצה אל המפקד, שם קיבל את רובהו האישי וספר התנ"ך.

בעוד קריאת „אני נשבע" מהד־הדת מעל ההרים סביב, הוארה ה־פיסגה בכתובת־אש ענקית „יחי צ־ה"ל". הרב הראשי של חיל־האוויר, סא"ל הרב אפרים צמל, נשא דברים אל לוחמים. הוא העלה את עוז רוחו וגבורתו של העם היהודי ובירך את החיילים עם הצטרפותם לשורות חיל־האוויר.

ספקד בית־הספר של מערך הנ.מ. נשא את הנאום המרכזי בטקס. בין היתר, אמר: „הגסיונות המסורות ל־עם ולארץ הם חלק מתוכנה של ה־אמונה היהודית לאורך כל הדורות, והן נשקו של צה־ישראל וסוד קיו־מו".

קדם לטקס מיפגש בין ההורים ל־מפקד ביה"ס וסיור במקום.

תלונה נגד קברניט ותיק ב„אל־על"

מנהל נמל התעופה בן־גוריון מר עזרא בלס הורה אתמול לראש אגף המבצעים בנמל התעופה מר יעקב וכסל להגיש תלונה לראש מנהל ה־תעופה האזרחית נגד קברניט „אל על" עודד אברבנאל, בטענה כי ה־סיע את מטוס הג'מבו שלו על ה־קרקע לעמדת חניה בלי להמתין לרכב מוביל.

מר בלס הורה לכר וכסל להגיש תלונה דומה נגד הקרניט אברבנאל גם למשנה למנכ"ל „אל על" למיב־צעים תת־אלוף (מיל.) יחזקאל סו־מך.

קצינת העתונות של נמל התעופה גב' גיטה תמרי מסרה, כי ההחלטה להגיש את התלונה הוגשה בעקבות מקרה שאירע בעת האנדרלמוסיה ששררה בנמל לרגל שביתת עובדי התעופה האזרחית.

החיים במלון „הילטון" חזרו לתיקנם לאחר הדליקה

תקלה טכנית במערכת החשמל של מנגנון המעליות גרם לדליקה והנזק — מועט

הדליקה במלון הילטון בתל־אביב נגרמה, כפי הנראה, בגלל תקלה במערכת החשמל של מנג־נון המעליות, או מבדל סיגריה.

אתמול בבוקר יצאו אל בית המלון מהנדס מטעם הכבאים ואנשי חקירות של מכבי־האש כדי לברר סופית את הסיבה לדליקה. המשנה למפקד ה־כבאים, אהרון אנקורי אמר לכתבים, כי ברור הוא שלא היתה כאן הצתה.

הכבאים איתרו את הלהבות סמוך לשעה 2 אחר חצות.

מטעם מכבי־האש נמסר כי הנזק אינו רב בשום שהדליקה היתה רק בתוך „הפיר" בקומה ה־15 שבו עו־ברת המעלית. כתמת הדליקה אפף את הקומות העליונות עשן רב ולפי־כך הוחלט על פינוי האורחים גבוה אי הוודאות לגבי אפסי הדליקה ה־התפתחות הצפויה בה.

במהלך הדליקה פונו אומנם האור־חים, אולם העבודה השוטפת נמשכה כסידרה.

אתמול בבוקר כבר חזר המלון לפ־עול באופן שיגרתי. סימני הדליקה ניכרו רק בכתמי פיח שנשארו בקומה העליונה ובמקוי מים מרפסים.

המעלית שפלתה באש ניזוקה יחד עם כל מנגנוני העזר שלה, ולפי שעה איננה פועלת.

כאמור, טרם נקבע מהאות מה היתה סיבת הדליקה. מר אנקורי הע־לה את הסברה, כי יתכן ונוסע ב־מעלית השליך באקראי בדל סיגריה שהחדר אל „הפיר", בו הצטברו שמ־נים וחומרים דליקים אחרים.

אישים ומוסדות

— רבנים, ראשי ישיבות, נשיא בית המשפט העליון ושופטים, אישי ציבור וקהל רב השתתפו אתמול ב־חתונתם של חיים בן השופט ד"ר יעקב בזק ורעייתו שרה עב"ג טובה בת אליעזר פירמן ורעייתו רחל שנערכה באולם אפירון בירושלים. בסידור חו"ק נתכבד הרב ח. י. גולדויכט ראש ישיבת יבנה. בבר־כות נתכבדו הרב צבי יהודה קוק, הרב מ. צ. נריה, הרב יהודה קופר־מן, הרב אליעזר וולדמן.

— הרב אברהם ד. שלם הרב ה־ראשי לקהילה הספרדית „מונטי סי־ני" במכסיקו הגיע ארצה על מנת להשתקע בה.

— שר ההתבוררה גד יעקבי ורעייתו פרכו הערב קבלה פנים למר חיים דובשני עם התמנותו למנכ"ל בנק הספנות ולד"ר א. ברגמן, הפורש מניהול הבנק, עם מינוין לידעצו ה־משפטי של הבנק.

בקבלת הפנים השתתפו שרים ר־בים מראשי המשק והבנקאות ב־ישראל.

— חבר הכנסת משה כרמל יצא במטוס „אל על" לפאריס כדי לייצג את הכנסת במושב הוועדה המדינית של מועצת אירופה.

מדלית זהב בינלאומית ל„עץ־הזית"

בתחרות הבינלאומית ה־15 ל־שיכורי מזון שנערכה בלונדון זכה שמן סוריה של „עץ־הזית" במדלית הזהב. הודעה על כך התקבלה ב־ימים אלה במשרדי המפעל בפתח־תקוה.

בתחרות השתתפו מאות יצרנים מ־רחבי העולם: ארה"ב, אירופה ו־המזרח הרחוק. הבחירה נעשתה ע"י חבר שופטים בינלאומיים בינינם מומחים למזון, הצינה ועיצוב המוצר. טכס הענקת הפרסים ייערך ב־מחצית החודש בלונדון וילווה ב־תצוגת המוצרים שזכו במדליות.

"משהב" הברה לשכון בנין ופתוח בעמ

התחלנו בבנית שלב מגורים נוסף לאחר גמר שלבי הבניה הקודמים

למשתכנים דתיים

בבני־ברק

קרית הרצוג

דירות 3 חדרים

הדירות מתאימות גם לזכאי משרד השכון

משכנתאות בלתי צמודות

לזוגות צעירים עד 80,000 ל"י

לאחרים עד 65,000 ל"י

דירות לדורות

ברכת מזל טוב לבבית לחברינו

נתן קניגסברג — לנשואי הבת

ז'נט כהן — להולדת הבת

שמחה משה — לנשואיה עב"ל

רוב אושר ונחת

לשכת המסים של הפועה"מ

ההנהלה והעובדים

מכון מאיר ללימודי היהדות

סניף תל־אביב

תכנית הלימודים „לכל מאן דבעי" אלול תשל"ו

פתיחת הלימודים: יום א' — ו' באלול תשל"ו

יום א' שעה 20.00 „מסילת ישרים" — צבי רוזנברג

יום ב' שעה 20.30 „אורות התשובה" — הרב דב בגון (פעם בשבועיים), החל מי"ח אלול

יום ג' שעה 19.00 תנ"ך — יעקב ברזאר

יום ד' שעה 20.30 „ספר הכוזרי" — הרב דניאל שילה (פעם בשבועיים), החל מי"ג אלול

יום ה' שעה 18.30 כתבי הרב קוק — הרב יהושע צוקר (פעם בשבועיים, הודעה על ההתחלה במקום)

שעה 20.30 מבוא למשניות הרמב"ם — הרב דוד הכהן (פעם בשבועיים)

*

לקראת החגים יפתח חוג ללימודי יהדות למורים ואנשי הוראה. פרטים יפורסמו במוסדות החינוך.

*

קבוצות או בודדים המעוניינים בחוגי בית ביהדות יפנו למכון.

*

בדבר בירורים אפשר לפנות למכון בשעות הערב, טלפון: 228187 או לטלפון: 447631

עירית אשדוד משרד החינוך והתרבות המנהל לתרבות תורנית | ישיבת בנ"ע נוה הרצוג | מרכז רוחני קהילתי ופייגים שאולי, אשדוד

במוצש"ק פרשת כי תצא בשעה 8.30 בערב תתקיים בישיבת נוה הרצוג

עצרת התעוררות

בהשתתפות:

ראש הישיבה, רמי"ה, מוריה, תלמידים מישיבות נוה ובני דרום ותושבי אשדוד.

מרב מ.כ. שאולי ירצה על מיטב הנוראים דברי פתיחה הרב ם. ברלין — ראש הישיבה החזן הירושלמי מר ב. מזרחי ינעים בפרקי תפילה וסליחות בלווי מקהלת הבשם ממרכז שאולי באשדוד.

הצבור מוזמן

„נצח" — מכון ספרותי מסורתי

בני ברק, רבי עקיבא 73

הופיע הספר

„יהדות בבל בעידן התלמוד"

הכולל תולדות האמוראים, הסבוראים והגאונים

מאת הרב גרשום הרפנס. המחיר — 28. ל"י

הפצה ראשית: „מסורה", יצחק כץ, בני־ברק, רח' ירושלים 88

לכל לומדי הדף היומי

לקראת סיום מס' פסחים בלימוד „הדף היומי" העולמי, הננו להודיע לקהל הרחב, כי נמצא ברשותנו מספר מוגבל של האלפון הספרותי שמושי

„לוח הדף היומי"

בפורמט של ספר וכמו כן בפורמט של לוח קיר מתאים לבתי מדרשות וכדומה. המחיר: — 10 ל"י.

בהזמנות לפנות בהקדם ע"פ הכתובת הנ"ל.

לא תודפס מהדורה נוספת של ה„לוח" — וכל הקודם זוכה!

הקרן המרכזית לקידום ופיתוח שירותי רווחה

מחפשים

מבנה/דירה

בת 5 חדרים לפחות בקיראון

עבור משרד ממלכתי!

על המעוניינים לפנות לטל' מס' 826938, ת"א או בכתב לת. ד. 8084, ת"א לצפוני.

בית מרגוע ניר עציון

טל. 942542/3—04

(מספר חדש)

נותרו מספר מקומות לספטמבר אוקטובר

פרטים והרשמה:

בית מרגוע ניר עציון ד. נ. חוף הכרמל

טל. 3—942542—04

ספר חדש

הרב יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק

בסוד היחיד והיחד

מבחר כתבים עבריים

ערך והוסיף מבוא

פנחס פלאי

(432 עמודים, כולל בין השאר: „איש ההלכה" בשלימותו, ההספד על הרב מבריסק, פרקים על התיאולוגיה של השואה והמדינה ועוד).

ההפצה הראשית:

הוצאת ספרים באום (ליכטנשטיין את הולדר) רח' שטראוס 36 ירושלים טלפון 287805—02

פנסיון כרמי — תלפיות

כשר גלאט

*

סביבה שקטה, 1. רחוב המוצל

*

מטבח מעולה וגם דיאטטי

*

אוירה דתית חרדית

*

מתקבלות הזמנות לחג הסוכות

טלפון 57747—02

לימונטה

ד

ספט חריש נגד כתמים

רווקה בת 28

נחמדה מאוד

נאה ומבוססת היטב

מעוניינת במתאים

למטרת נישואין

ת. ד. 181 באר שבע

חזן בעל מוסף

מעוניין במקום

לימים הנוראים

טל. 788203

משעה 2.00 אחה"צ

דירה יפה למכירה

בבני ברק ברח' בן זכאי

3 חדרים מרווחים

עם אפשרות להרחבה

\+ ארונות קיר

כיורים מצויינים

טל' 795061

למוסד ציבורי דתי

דרושים

מנהלי מרכז נוער

1. בקרית־שמונה

2. באשדוד

מעונינים בעלי נסיון בארגון מינהל והינוך יפנו אל ת. ד. 819 ירושלים בציון קורות חיים או לקביעת ראיון בטלפון 9—527728—02.

נפתח חודש ה„הלכה היומית" - עם התחלת המחזור החדש

ביום שני, י"ח אלול תשל"ו — הצטרף לרבבות לומדי ה„הלכה היומית" בעולם, בהתאם לקריאת גאוני וצדיקי דורנו.

המועצות הדתיות ובתי הכנסת נערכים למאורע.

היכונו לאירועים!!!

פרטים, הסברה ולוח ההלכה והמשנה היומית, להשיג:

ת. ד. 29140 ● תל אביב ● טל. 25 49 76 — 03

לקראת החגים !!

10% הנחה !!

על קורס כתיבה במכונה

לנרשמים בתאריכים 5 עד 30 בספטמבר

אינך חייב להתחיל ללמוד מיד, כדי לזכות בהנחה — עליך להרשם במשך תקופה זו

הנחה מיוחדת לתלמידי ישיבות

■ למד כתיבה במכונה באנגלית או בעברית (שיטה עיוורת) תוך 12 שעות בלבד — בשיטה אורקולית בינלאומית היחידה בישראל!

■ הצלחה מיידית מובטחת!

● השיטה שבשימוש צ.ה.ל. ●

סייט אנד סאונד חנוך

תל אביב. רח' אלנבי 98, טלפון 624281 (8—20)

ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 5, (8—13) (15.30—19.30)

סגורים בימי שישי

משרד החקלאות

השרות לבקורת תוצרת חקלאית

ת. ד. 15030

אזהרה

משלוח אתרוגים מתנה: ואתרוגים במטען אישי המיועדים לארצות הברית

האתרוגים הנשלחים או נלקחים כשי במטען אישי לארה"ב ניתן לרכוש בכל חנות העוסקת במסחר אתרוגים, בתנאי שאתרוגים אלה עברו הסגר ובדיקה ע"י הבקורת לתוצרת חקלאית.

כל קונה ידאג שהמוכר יספק לו את האתרוג המאושר בקופסה סגורה בבנדרולה עם העודת בריאות מודבקת.

אתרוג שלא יעבור את התהליך הנ"ל ויגיע לארצות הברית עלול להשמד ע"י שלטונות ההסגר של ארה"ב.

כל אינפורמציה נוספת בנדון אפשר לקבל במשרדי שרות הבקורת, רחוב דרור 6, יפו טל' 837111.

מבצע פרסום

כל מוסר מודעה בעתון „הצופה"

באמצעות פרסום „פרבר"

רחוב רבי עקיבא 45 בני־ברק

טלפונים: 782633, 798196

ובלילה: 780293

יקבל שי נאה בעל ערך

כל הקודם זוכה

פרסום פרבר

ב"ה

מכון להוצאת ספרים „אור הספר"

ע"י אגודת „פועלי צדק"

רחוב חברת הדילים 1, פינת הבית ש"ס מאה־שערים

פתוח בימים א—ה 7—4. יום ו' 11—2.30

טל' 224875 ת.ד. 6813 ירושלים

הננו שמחים להודיע כי בס"ד יצא לאור

סט משניות ו' כרכים

עם פירוש ר"ע מברטנורא

ועם פירוש ע"ט (אידיש)

כרוך בכריכת פאר הדורה

לרגל הופעת המשניות מחיר מיוחד עד כ"ד אלול

● * ●

כן יצא לאור בס"ד הספר הנפלא והמבוקש

קול אליהו השלם

מהגאון מווילנא זצ"ל

ונוספו בו הספרים

דברי אליהו, דבר אליהו, על ספר איוב ויונה

במהדורה מורחבת הכוללת ביאורים יקרים ממהדורות שונות

וכן הספר נפלאות אליהו מהגר"א זצ"ל

הדפסה מאירות עינים על נייר תוצרת חו"ל

לרגל הופעת הספר מבצע מיוחד במחיר מוזל עד כ"ד אלול

● * ●

בקרוב יצא לאור בעזהשי"ת ספר קבלה הכולל:

שפת אמת ● עלי נהר ● זמרת הארץ

● * ●

נשארה כמות מצומצמת מהספרים החשובים לימים אלו:

א) פירושי חפץ חיים על ימים נוראים בעריכת הרב זרידצקי

ליקוט בעניני תשובה תפלה ומהליכותיו בימים נוראים.

ב) מטה אפרים השלם פורמט ביטוני גדול 11/16 כריכת פלסטיק גמיש

ג) סליחות השלם באותיות מאירות עינים, כל התפילות סדורות על מקומם. פורמט קטן 13/9 בכריכת פלסטיק גמיש.

עד האריך הנ"ל יכבדו ספרים שבהוצאתנו לפי הקטלוג הנוכחי, אח"כ יעלו המחירים על ספרי הוצאתנו.

הכנסת

ועדת הכספים שלה

יו"ר הכנסת ועובדיה

שרויים באבל כבד על מותו הפתאומי של חבר הכנסת

צבי גרשוני

ושולחים תנחומים למשפחה

ב"ה

אגוד המושבים של הפועל המזרחי

שולח תנחומי הכנים למשפחות

גלם, שלג ולחברי מושב בן זכאי

לרגל פטירתם בתאונת דרכים של החבר

דוד גלם ז"ל

והנער שמואל שלג ז"ל

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו

The University of Jordan
THE LIBRARY

ראשית הקץ של הסכמי השכר

מאת ברוך אדלר

השבוע, עם חתימתו של הסכם השכר האחרון, בענף השוקולד, נעשה גם הצעד הראשון לערעור הסכמי השכר ופתיחתם מחדש. כבר עם סיום המו״מ [illegible] לחתימת הסכמי השכר החדשים לשנ־ים הבאות החל במו״מ, שפירושו המעשי הוא תחילת הקץ להסכמים שנחתמו ומאבק שכר [illegible] הצפוי בימים הבאים.

...המו״מ מוכן עתה ובעקבות הא־ ...ית ועובדי התעופה, שעמם הס־ ...גה הממשלה להכנס למו״מ, יבואו ...א ספק עובדים אחרים, שגם הם ...יחו את המיוחד שבעבודתם וידּ־ ...ו בתמורה לכך תוספות שכר ה־ ...יגות מהסכמי השכר הקיימים. ה־ ...תפוה הייחודיות, שעתה יקראו ל־ ...ודאי בשם אחר, אורבות כבר ...הה וכל קבוצת עובדים שהכוח בי־ ...תידנה עתה מהפגנת החולשה ...המכשלה, שתוך 24 שעות נבי־ ...כמעט ללא תנאי לעובדי ה־ ...ופה.

*

...דיניות השכר חדשה

...ים הפנים ליצור — היתה חסי־ ...של מדיניות השכר החדשה. בי־ ...אם לכך קיבלו עובדי התעשיה ...ופת שכר גבוה יותר מזו של ...די השירותים אולם, בעוד שב־ ...שיה נשמרים פחות או יותר הס־ ...השכר, פרט למספר חריגים, אין ...ר כך בשירותים ודאי שזה לא ...ה כך בעתיד. תוספות השכר ש־ ...לו האחיות ועובדי התעופה, גם ...יעטפו אותן בשכבה עבה של ...ואה, בצורת השם, בשמה חד־ ...ו שינתנו לתוספות אלו, לא יצ־ ...מו לקבוצת עובדים אלו. בתור ...דות כבר קבוצות רבות אחרות, ...ם שיתנינו עד היום הבוצד לסיום ...ם שעליו תיאלוה הממשלה, ו־ ...שירצו לקפוץ על העגלה מיד ...ע כה כל עוד הממשלה מגלה ...ית להסיעה. אלו יחששו שה־ ...שלה הגלה פתאום שהיא עומדת ...י שוקת שבורה ומערכת השכר ...ורסת להלוטין ואז היא תנסה ...סיק את מירוץ השכר המחודש. ...יכנסו להיות מהראשונים שי־ ...ו תביעות.

ראשונים שפתחו במערכת שכר ...זה היו עובדי המסים. הללו מצ־ ...הזדמנות נאותה לכך עם הפעלת ...ערך מוסף. בידעם שמגור ומוחר הממשלה להפעיל את המס זה ...לאחר שאמינותה בנושא זה ...לאפס, בשל קביעת מועדים ...להפעלה שלא עמדו בהם בע־ ...העלו ערב הפעלת המס, שורת תביעות, שפירושן המעשי הוא ...ות שכר חורגות מהסכמי ה־ ...החתומים. העובדים עטפו את ...נות השכר שלהם בטענה של ...זה נוספת, הדורשה גם כישורים ...ננות שלהם לא נזקקו קודם ל־ ...משום כך, טענו, אין זו חריגה ...גיות השכר. לא כן חשבה ה־ ...ילה היה ברור כי כל תוס־ שכר שתינתן, ולא חשוב תחת ...שם ובגלל איזו סיבה, פירושה ...ת לחצים מצד קבוצות אחרות. היא עמדה איתנה בדעתה לא ...נות לתביעות עובדי המסים. ...שהיא נכשלה במו״מ עמם ו־ ...דים הפעילו סנקציות, שאיימו ...לות ההפעלה של מס ערך מוסף, ...ס, לראשונה, להוציא צווי רי־ ...נגד העובדים. הללו קיבלו עלי־ ...ית הדין וחזרו לעבודה סדירה, ...או יותר. שובם לעבודה איפ־ ...הפעיל את מס ערך מוסף. והם ...הגו כדוגמת חבריהם לשירות ...גה, עובדי התעופה, שהפרו במ־ ...את הצווים המחייבים אותם ...י עבודה סדירה. עובדי המס ...וקו במחאה על הצווים שהוצאו ...ולכל היותר לא עשו את עבו־ ...בהתלהבות. העובדא — כי ...החדש הופעל והוא נכנס לאט ...למסלול.

*

...טחות לעובדי המסים

...די המס עשו את מה שעשו ...ק משום שלא רצו להפר חוק ...בעבודתם אלא גם משום ...ה מסויימת הלכו לקראתם ו־ ...בלתי רשמי הובטחו להם הב־ ...שונות. נאמר להם שהם יפוצו ...כלשהי, במשך הזמן, אם ע״י ...בדרגות או בדרכים אחרות, ...פנים גם אם יקיימו הבטחות ...לפיהם, ובחלקן כבר מקיימים ...אפשר צדייה, ולו גם בדוחק, ...שמדיניות השכר נשמרת. עם ...עובדים לא מסתפקים בהב־ ...ובהליכה העקיפה כלפיהם הם ...ים בתביעותיהם וצפוי בימים ...ים סכסוך חדש עמם.

...י עובדי המסים פתחו במאבק ...ז. הללו עשו זאת [illegible] ...סנקציות אלא [illegible] — שביתה. האחיות קיימו ש־ ...אזהרה של יום אחד השבוע ...התחיל בשביתה כללית, לאחר ...חלה תווך למילוי הדרישות. ...אלו היו כבר דרישות להע־ ...שכר ישירות, בשיעור החורג ...ממדיניות השכר הרשמית, ...כידוע, עליה של 2.5 אחו־ ...בד בשירותים. האחיות דרשו ...שכר המסתכמות בעשרות ...וניסו לשכנע את הציבור ...ת דרישותיהן לא חייבת להי־ ...לכות לכלל ציבור העובדים. ...טענו שבגלל מצבן המיוחד ...קצוע, כשקיים מחסור גדול ...והנשירה היא גדולה, מוכ־ ...יתקן באופן משמעותי את ה־

*

...דה הציבורית ...בק האחיות

...ד למאבקי שכר אחרים זכה ...האחיות לאהדה כמעט כללית ...כמעט הכל הצדיקו עקרו־ ...דרישותיהן ואמרו שיש ללכת ...שר האוצר, י. רבינוביץ, ...כמעט יחיד בעמדתו שאין

להיענות לדרישות, כי הדבר ישמש פתח לדרישות שכר של קבוצות אחרות. בסופו של דבר לא התקבלה עמדת שר האוצר והממשלה החלי־טה לפתוח במו״מ עם האחיות. מו״מ אין פירושו עדיין קבלת הדרישות, אולם ברור לכל שהצעד הראשון נעשה וברגע שהוסכם לנהל מו״מ פירושו של דבר תוספות שכר. לכל היותר יהיה מיקוח על השיעור או על הצורה אבל העקרון של אי־פתיחת הסכמי השכר נשבר כבר.

תמיכת הציבור בהעלאת שכר הא־חיות נבעה מהכרה בצידקת הטענה של האחיות בדבר תנאי העבודה הקשים שלהן. אולם, לא כל האחיות עובדות בבתי חולים, במשמרות, ו־בתנאים של מחסור חמור בכח אדם. יש גם אחיות רבות העובדות בבר־יאות, בבריאות הציבור ועוד, ש־עבודתן אינה שונה מהותית מעבו־דת כל עובד שירותים אחר. הללו לא עובדות במשמרות, ומקום ש־עבודתן היא מקצועית סדירה. לגבי־הן אין כל הצדקה לחרוג ממדיניות השכר וכל עוד שעובד שירותים אחר מקבל רק תוספת של 2.5 אחוזים אין כל סיבה מדוע אחות שלא עו־בדת בבית חולים תקבל יותר. אולם, לא כן סוברת הסתדרות האחיות. הן תובעות העלאת שכר לכולן. אם ה־אחיות יעמדו על דרישתן זו ובמו״מ המתנהל עתה עמן לא יוותרו עליה — הן לא תזכינה באהדת הציבור שלה זכו עד כה. העלאת שכר לעו־בדות בתי החולים ובמשמרות בלבד, תתקבל אולי בציבור, אם כי הנזק למערכת השכר הכללית יהיה קיים גם במקרה זה, מה שאין כן העלאת שכר כללית.

*

התביעות החורגות של עובדי התעופה

אם לגבי האחיות ניתן איכשהו להצדיק את הדרישות, לא כן הדבר לגבי הבאים אחריהן בתור לערעור מערכת השכר — עובדי התעופה. לדרישות שלהם אין כל הצדקה והם לא שונים מעובדי שירותים אחרים. דרישות השכר שלהם מתבססות על העובדא שעובדי אל על, והתעשייה האווירית, העובדים אתם באותו מקום, מקבלים שכר הרבה יותר גבוה. הפרשי השכר מגיעים עד אלפי לירות לחדש — טוענים עובדי ה־תעופה. הם גם מתמרמרים על התו־ספת התעופתית שנטלה מהם, בעק־בות המלצות „ועדת ברקאי". זו המ־לצה, כידוע, על ביטול כל התוספות הייחודיות שלא היו אלא תחליף ל־העלאת שכר ישירה. כתוצאה מכך בוטלה, כמו לכל מקבלי התוספות הייחודיות, גם התוספת שקיבלו עו־בדי התעופה. אולם, האחרונים לא ויתרו ופתחו במאבק.

עובדי התעופה, בידעם את כח הלחץ העצום הנמצא בידם, ניצלו כחם זה והפעילו מיד את הנשק ה־חזק ביותר הנמצא ברשותם — שבי־תה. הממשלה, ששברה כבר קודם לכן, אצל עובדי המסים, את מחסום המחוז שלה מפני הוצאת צווי ריתוק, חזרה לדרך זו ושעות מספר לפני כניסתה לתוקף של שביתת עובדי התעופה הם קיבלו לידיהם צווים אישיים המרתקים אותם לעבודה. ב־כך נמנע ניתוקה של ישראל מקש־רי האויר שלה. והמטוסים בנמל ה־תעופה בן גוריון המשיכו להמריא ו־לנחות למרות השביתה שהוכרזה על ידי העובדים. אולם, כעבור זמן קצר ביותר התברר שהעובדים אינם שוב־תים אמנם להלכה ומקיימים את ה־צווים המחייבים אותם לעבוד, אבל למעשה הם מהלכים בצווים ומשב־שים במכוון את העבודה. גם בלי שביתה רשמית הצליחו העובדים ל־הביא את נמל התעופה לידי שיתוק כמעט מוחלט. לו היו ממשיכים ב־שיטתם זו עוד זמן קצר היו משיגים את מטרתם ומנתקים את ישראל מ־קשרי האויר שלה. חברות התעופה הזרות הודיעו כי יפסיקו את השי־רותים שלהן לישראל כי אי אפשר היה להפעיל את הקו לארץ בשל ה־שיבושים החמורים שנגרמו ע״י ה־עובדים. מטוסים יצאו באיחור של שעות רבות, באחד המקרים תשע שעות, והנוסעים לא יכלו לקבל את המטען שלהם. עובדי התעופה הצ־ליחו להביא את ציבור הנוסעים ל־עצבנות ולהתמרמרות ותיירים נש־בעו שיותר לא יבואו לארץ.

*

כניעה מוחלטת של הממשלה

האנדרלמוסיה המכוונת שהעובדים יצרו בנמל התעופה עשתה את שלה ובישיבת הממשלה הוחלט ללכת לק־ראת העובדים. במקום להעניש על הפרת הצווים הוחלט להיכנס עמם למו״מ, שכמו אצל האחיות יסתיים ללא ספק, במתן תוספות שכר. ה„פטנט" של ההליכה לקראת עובדי התעופה, מבלי שזה יקרא חריגה מ־מדיניות השכר, נמצא בדמות המ־לצות ועדה בראשות ד. גולן, מנכ״ל הבנק הבינלאומי הראשון, ששלפו אותן עתה מהמגירה. ועדה זו הגישה את המלצותיה לפני כמה חדשים אך נזכרו בהן רק עתה. ועדה זו עס־קה בשינוי המבנה של נמלי התעו־פה והמליצה על הקמת מסגרת חד־שה לניהולם. לפי המלצתה יוקם גוף ממשלתי מיוחד לנמלי התעופה והם לא יהיו סמוכים ישירות לשולחן הממשלתי. כיום מינהל התעופה ה־אזרחית, ונמלי התעופה השייכים לו, היא מחלקה במשרד התחבורה והוא קשור לנציבות שירות המדי־נה, בתנאי שכר, תקן וכו׳, כמו מחלקות ממשלתיות אחרות. לפי ה־מלצת הוועדה יינתק קשר זה חלקית ותהיה יותר גמישות בניהול ענייני עובדים. משרד התחבורה סבור שאם יאמצו את המלצות הוועדה ימצא פתח להעלאות שכר עקיפות — קי־דום בדרגה, שינויים בהגדרת תפ־קידים וכו׳. על כל פנים המגמה ה־ברורה היא — העלאת שכר.

לעומת החולשה המדהימה שגילתה הממשלה, בעיקר בכניעתה ל־2100 עובדי התעופה האזרחית, ש„צפצפו" על החוק, גילו התעשיינים כושר ע־מידה נגד תביעות שכר חורגות. ב־מקביל לסכסוכי העבודה בשירותים החלו גם סכסוכי עבודה בתעשיה. ועדי עובדים חזקים ניסו להעלות דרישות שכר ואיימו בסנקציות אם לא יענו להם. אולם, המפעלים לא עברו בשתיקה על דרישות שכר חור־גות אלו והפעילו צעדים שכנגד. וכך נסגרו שני מפעלי תעשיה גדו־לים בגוש דן, „שמשון" ו„אלקו", ע״י הבעלים.

*

התגובה הנמרצת של התעשיינים

ב„שמשון" הסתיים הסכסוך אחרי כמה ימים והמפעל נפתח מחדש. עובדי מפעל זה לא זכו לתמיכת ההסתדרות, לאחר שוועד העובדים של המפעל, יחד עם מועצת פועלי פ״ת, חתמו על הסכם עבודה. קבוצת עובדים הסיתה את העובדים בניגוד לעמדת הועד והחל בסנ־קציות. אחרי התגובה הנמרצת של הנהלת המפעל הסכימו העובדים ל־הפסיק את הסנקציות ולחזור לעבודה סדירה, דבר שאיפשר פתיחת המפ־על.

ב„אלקו", לעומת זאת, ממשיך לה־יות סגור והנהלתו נהנה מגיבוי מלא של התאחדות התעשיינים. במפעל זה, שבו לא היתה שביתה מזה 20 שנה, יש לעובדים תמיכה של ה־הסתדרות. יו״ר המחלקה לאיגוד מק־צועי, א. אברהמוביץ, אף מאשים את התאחדות התעשיינים שהתערבותה גרמה להחרפת הסכסוך. הרקע לשביתה היא לא רק תביעות שכר אלא גם ענייני יוקרה. ההנהלה „אלקו" רצתה להקים מועצת ייצור והעובדים לא נתנו ידם לכך והעלו דרישות שכנגד תמורת הסכמתם ל־דרישה זו. העובדים נקטו בסנקציות וההנהלה הגיבה בסגירת המפעל. ה־הסתדרות סבורה שלא היה מקום לצעד קיצוני כזה מצד ההנהלה, ו־אילו התאחדות התעשיינים סבורה שההנהלה צריכה לנהל מפעל ולא ועד עובדים.

סכסוכי עבודה נוספים קיימים גם במפעלי תעשיה אחרים, אולם הל־קח של „שמשון" ו„אלקו" נלמד ו־עובדים חוששים מסגירת מפעלים ונמנעים מלהחריף סכסוכים. פיטורי עובדים במפעלים רבים אף הם גורם מרתיע בסכסוכי עבודה בתעשיה. בשירותים לא קיים חשש כזה ואת בתי החולים ושדות התעופה אי אפ־שר לסגור ולכן מצליחים העובדים בהם לשבות ללא כל חשש. לקח זה נל־מד יפה ע״י עובדים אחרים בשירו־תים ובימים הבאים צפויים, לכן, זעזועים קשים בשרותים שונים.

האם יש לנקוט יוזמות מדיניות?

מאת יעקב אדלשטיין

בישיבת הממשלה שדנה בהערכות על „הסכם הביניים", במלאת שנה לחתימתו, הציע שר החוץ יגאל אלון, שישראל תיזום כינוסה של ועידת ג׳נווה בהרכבה המקורי, עוד לפני הבחירות בארה״ב. אין זו הצעה חדשה מפי אלון. הוא חזר על כך מספר פעמים באמרו שצריך לשמור על התנופה לקראת הסדרים ומו״מ, בעקבות „הסכם הביניים". אך הצעה זו עוררה ויכוחים בממשלה. היו שסברו שלא עתה הזמן לנקוט יוזמות מדיניות, וזאת משום שמדינות ערב עסוקות בריב פנימי בלבנון, וכל עוד נמשך ריב זה אין למי לפנות. גם לא רצוי להפנות את הדחיפות המלחמתיות הפנימיות של מדינות ערב, לעבר הנושא הישראלי שנמצא עתה במצב של הקפאה.

למען האמת ישראל נקטה יוזמה כזאת. בהביאה לפני ארה״ב, הצעה לחידוש המו״מ על הסכם אי לו־חמה, עם כל אחת משלוש שכנותיה. אולם עד כה לא קיבלה תשובה מ־אף אחת מן המדינות הללו. מצ־רים וסוריה נמצאות כיום בסיכסוך־אביה מדינית קשה לגבי מהלך כ־זה ואילו ירדן למרות שהיא מגלה ענין בנעשה ביהודה ובשומרון עד־יין נוהגת, פורמלית, לפי החלטות ועידת רבאט. אם כי יכול להיווצר מצב בעקבות ההתפתחויות בעולם הערבי, שירדן תחזור להמונה ב־ישר לגדה המערבית. סוריה המ־סוכסכת עם אש״ף ועם זאת כרתה ברית עם ירדן, תהיה מעוניינת כ־יום בשלטון ירדן על הגדה המע־רבית, הרבה יותר מאשר בשלטון אש״ף, וזאת נוכח המלחמה בלב־נון, כאשר התברר שאש״ף מסרב להמצא בחסות סורית, ומעדיף לה־יות בחסות מדינות קיצוניות כמו לוב ועיראק. כך שהפטרון הגדול של אש״ף, סוריה, שעמדה בראש הדרישות הקיצוניות בכל הנוגע ל־אש״ף, אין לה ענין כיום להגדיל את השפעתו של אש״ף. היא מע־דיפה השפעת ירדן, שעמה יש לה כיום יחסים מצויינים.

*

בעיית אש״ף למכשול

גם אם ישראל תציע כינוס ועי־דת ג׳נווה לפי ההרכב המקורי, היינו, בלי אש״ף, ספק אם סוריה ומצרים תסכמנה להשתתף בועידה כזו, משום שהן קשורות בסיסמ־אות של שיתוף אש״ף בכל מוסד בינלאומי ובוודאי שלא תוכלנה ל־וותר שבוועידת ג׳נווה שדנה בגורל יהודה ושומרון, לא ישתתפו נציגי אש״ף. לכן הצעת אלון לכינוס ועי־דת ג׳נווה איננה מעשית. שום מ־דינה ערבית לא תסכים להשתתף כיום בוועידה זו בלי אש״ף. אמנם ניתן להעלות רעיון של שיתוף אש״ף כחלק ממשלחת של מדינה ערבית אחרת, אבל אין להניח ש־אש״ף יסכים למעמד מעין זה. גם ברית־המועצות אינה יכולה לסגת מהתחייבויותיה לשיתוף אש״ף. מ־אידך ארה״ב איננה יכולה לסגת מ־התחייבויותיה הנובעות מהסכם ה־הבנה, שלא להכיר באש״ף. ברוח זו כתב קיסינג׳ר אל עמיתו גרומיקו שהציע לכנס את ועידת ג׳נווה בשיתוף אש״ף. לכן אין נר־אה באופק שיש אפשרות לכינוס ועידת ג׳נווה, בין לפני הבחירות ל־נשיאות בארה״ב ובין לאחר הבחי־רות.

אך עדיין השאלה בתוקפה: ה־אם על ישראל לנקוט לעת כזאת, ימי בחירות לנשיאות בארה״ב, מל־חמת אזרחים בלבנון, יוזמות מדי־ניות, אם בצורת חידוש ועידת ג׳ נווה ואם בצורות אחרות, מאחורי הקלעים, באמצעות מתווכים או שליחים? ואם אכן לנקוט יוזמה, האם להסתפק בהצעה אי לוחמה, או הצעה שלום סופי?

*

האמנם דרך לשלום?

ראש הממשלה יצחק רבין הגדיר את „הסכם־הביניים" כיזמה מדינית לקראת שלום. הוא סבור שזה היה המהלך הטוב ביותר שאפשר היה לבחור מכל האלטרנטיבות. ה־הגיון אומר שאנו שרויים בתקופה בה יש לחכות להתפתחויות בעולם הערבי. בשלב זה אין כתובת למי לפנות. למעשה גם אילו היתה כתו־בת, הרי ששום מדינה ערבית, לא תוכל לעמוד בהתחייבויותיה כלפי ישראל, נוכח התקפה צפויה מצד כל מדינות ערב. מצרים אינה יכו־לה להיות מועמדת למו״מ נוסף עכשיו, לאחר שספגה מנת עלבו־נות ופגיעות על חתימת הסכם ה־ביניים. סאדאת אמנם מנסה לחפות על הפגיעות הללו, אבל לאחר ה־חתימה, עבר סאדאת במצב קשה למדי, נוכח התקפות חוזרות ונש־נות מצד רוב מדינות ערב. סוריה עדיין דוגלת בסיסמאות הקיצוניות ושקועה בלבנון. ירדן טוענת שאי־נה מועמדת למו״מ נוכח החלטות ועידת רבאט. כך שגם אילו היה הגיון בנקיטת יוזמות מדיניות שו־נות, אין עם מי לדבר ואין זה ענין כיום לאף אחת ממדינות העימות להכנס למו״מ עם ישראל. על אחת כמה, שעם סיום המלחמה בלבנון יתבהר המצב ויתכן שמפת העולם הערבי תשתנה לגמרי מן הבחינה המדינית. יתר על כן, יש הסבורים וביניהם ראש הממשלה יצחק רבין, כי בלי שינוי המציאות הערבית ו־הבין־מעצמתית אי אפשר להגיע לשלום. היריבות הבינמעצמתית לא איפשרה התקדמות לקראת שלום בשנים האחרונות. שום נוסחה דיפ־לומטית, לא תעזור כאן להתגבר על המכשולים העומדים בדרך מו״מ על שלום. יש צורך בשינוי גישה מצד מדינות ערב לנושא יש־ראל. רק אז אפשר יהיה להתקדם לקראת מו״מ כלשהו. בלי שינוי גישה יסודית כזו, אין מקום ל־יוזמות מדיניות שרק מעלות קצף תעמולתי מדיני, אך אין לכך כל קשר עם המציאות בשטח.

*

הבחירות בארה״ב והשפעתן

צריך לקחת בחשבון פרט נוסף הנוגע למערכת הבחירות לנשיאות בארה״ב. אם מדובר ביזמה הרי ש־ד״ר קיסינג׳ר צריך לעמוד במרכ־זה. הוא המומחה לנושא, ובידו ה־מפתח. (ראש הממשלה אמר בישי־בת הממשלה, שאם מדינות ערב רוצות בשלום עליהן לפנות ל־ארה״ב, ואם הן רוצות במלחמה, עליהן לפנות לברית־המועצות). מ־עמדו של קיסינג׳ר הוא כיום ירוד ביותר. גם אילו היתה השעה כשי־רה לחידוש דיפלומטיית המסעים של קיסינג׳ר, ספק אם הנשיא פורד היה כיום מעוניין בכך, משום ש־לנוכח ההתקפות של יריביו על מדיניות ה„דטאנט" של קיסינג׳ר, מעוניין הנשיא פורד להחזיק אותו בצל ולא להעמידו במרכז, שלא ישמש נושא להתקפה מצד הדמו־קרטים. יש לזכור שלפני שנה, בי־יום בו נחתם הסכם הביניים, הב־טיח הנשיא פורד לנשיא סאדאת, באופן פומבי, שארה״ב לא תסכים לקפאון במו״מ במזרח התיכון. הוא חזר על כך בהזדמנויות אחרות, עם זאת לא נעשה שום צעד של ממש כדי להפשיר את הקפאון, מלבד העברת ההצעה הישראלית למו״מ מחודש על אי לוחמה. התנאים הש־תנו באיזור. אי אפשר היה להמ־שיך את תנופת המו״מ. יתר על כן, במו״מ כזה יצטרך קיסינג׳ר להפ־עיל לחצים על שני הצדדים, אם בצורת „הערכה מחודשת" ואם בלחצים פחות דרסטיים, ועונת הבחירות ל־נשיאות אינה מתאימה לכך. מה עוד שמו״מ כזה עלול להכשל ב־שלב ראשון. פירושו של דבר, כש־לון לנשיא פורד, העלול לפגוע ב־מערכת הבחירות שלו, כך שישראל עתידה כאן להסתבך במערכת לח־צים הנובעת מהבחירות לנשיאות בארה״ב ומהיוקרה של הנשיא פורד. שיקולים כאלה אינם יפים לניהול מו״מ יסודי ורציני, כמו מו״מ בין ישראל לשכנותיה.

*

בין וושינגטון לדמשק

יותר על כן, אילו ארה״ב פתחה במו״מ, בוודאי שהיתה עושה זאת תחילה עם סוריה, הן מהבחינה ה־מעשית, שטרם נחתם הסכם בי־ניים עם סוריה, והן בגלל השיקול לקרב את סוריה לארה״ב, נוכח ה־ניגודים שנוצרו בינה לבין ברית המועצות על רקע המלחמה בלב־נון. יש לזכור שבשנה הבאה אנו עומדים בתחילת שנת בחירות ביש־ראל. אין להניח שהממשל בארה״ב ירצה דווקא להכשיל את רבין, ה־נראה נוח יותר מממשלת ליכוד לאומי. מה עוד שהסכם הביניים, היה במידה לא מעטה, הסכם כפוי של פתרון אמריקני, לאחר שסיר־בה של ישראל להגיע להסכם על פי התנאים הראשונים, גרם לסגי־רת הברזים בארה״ב על כל ציוד וסיוע לישראל.

עם זאת מוכרחים להודות שהיקף הסיוע האמריקני לא גרם לכך ש־ישראל נמצאת כיום במצב שהיא נתונה לכל תכתיב אמריקאי. קיים שיתוף פעולה והבנה הדדית.

מכל ההנחות הללו נראה שאין סיכוי כיום לשום יוזמה מדינית ח־דשה עד לאחר הבחירות לנשיאות ולאחר סיום המלחמה בלבנון.

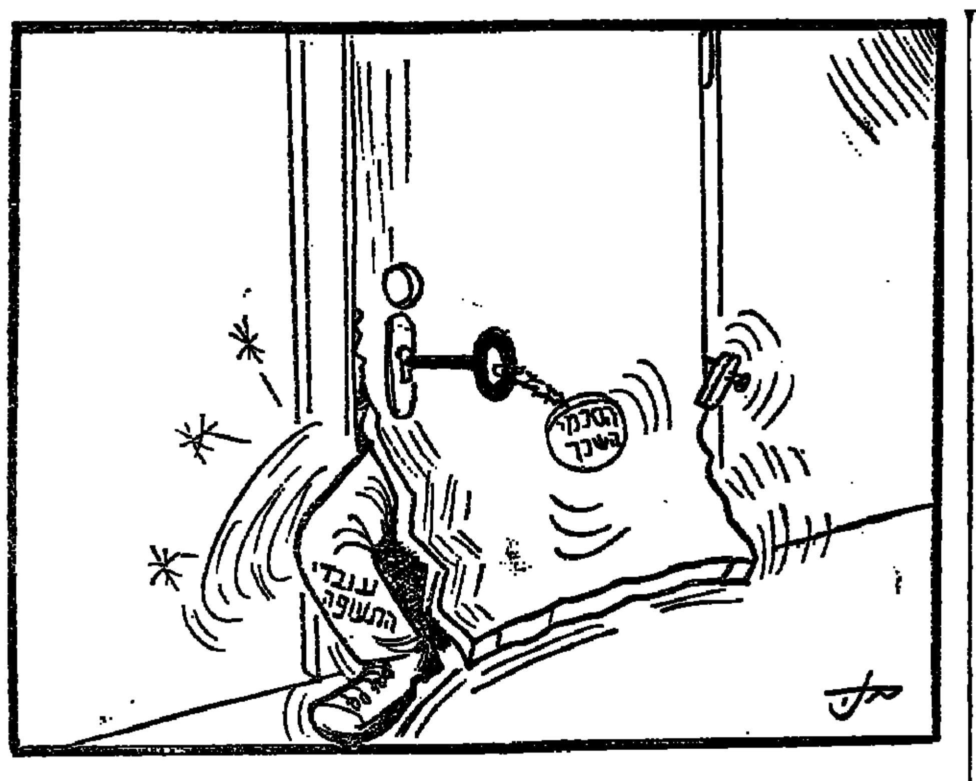

מדיניות הבנייה של הערבים לסגור על היהודים

מאת יהודה עוריאלי

יש משהו טראגי־אירוני בהוויה הישראלית המיוחדת הנרקמת בפרשת הבעלות על נכסים יהודיים מעבר לקו־הירוק מצד אחד, לעומת מכת הבנייה הבלתי־חוקית והבעלות המתפשטת — כמעט בחשאי — של ערבים על שטחים בתחומי הקו, מצד שני.

שר־הביטחון ש. פרס דיבר השבוע בוסח ובוטה מעל במת הכנסת על „מדיניות הממשלה לשמירת החוק בחברון, למען השכנות הטובה בין עמים ודתות שונות" בעיר האבות. תחת ההשפעה הפסיכולוגית המרתקת של „הגדר הטובה" הפתוחה בצפון, הוא מאמין כנראה שצריך לשמור על גדר (תיל...) בחברון, שתהיה אמנם פתוחה לשכנות טובה, אבל תתחום ותגביל בבירור את הגדרות והגבולות בין יהודים לערבים.

מעבר לקו הירוק אסור ליהודים לחזור לבתיהם הריקים ולנכסיהם ה־שוממים וההרוסים — כאילו מדובר עדיין בשלטון ירדני ולא יהודי, ה־שורר ביהודה ובשומרון.

כל זאת, בשעה שברחבי המדינה, בנגב ובעיקר בגליל, משתלטים ער־בים על שטחים, בבנייה בלתי חוקית אדירת ממדים. גם פה, כנראה, למען השכנות הטובה, אין פרץ ואין צווחה והכל מותר. רק שיהיה שקט. מול התנחלות יהודית מוגבלת, בתחום המושב שקבעה הממשלה בשטחים, אין כיום גורם ממשלתי מוסמך היכול לסכם את ממדי ההתיישבות הערבית הבלתי חוקית בגליל או מסביב ל־ירושלים. מקימים מאהלים, צצים מיבנים וצריפים, ומרימים קומות נו־ספות, ללא רשיונות. העלייה הגבוהה ברמת החיים של בני־המיעוטים במ־דינה, נותנת אותותיה ההרסניים ב־בנייה בלתי חוקית. הבדווים הפסי־קו לנדוד. הם נוטים אהליהם ותוק־עים יתדותיהם בקרבת היישובים ה־יהודיים, על שטחים, ירוקים ועל שטחי בנייה מתוכננים והמוסדות שותקים. פה ושם מתעורר הממונה על המחוז במשרד הפנים. מתריע, משמיע, ובאין ברירה, מדמים ונאלם.

למעלה מעשרת אלפים מיבנים בלתי חוקיים

היו אלה אנשי „שות שמורות הטב־ע", אנשים שרשיים, שאדמות הארץ נשמת אפם, שההכרה כי עתידנו באדמתנו נטועה בהם עמוק חושפו את המציאות המרה המתרקמת מבעד לחלוננו. כל הארץ רושפת וגועשת סביב התנחלויות בשומרון, שלהלכה אין גם הממשלה מתנגדת להם ב־אורח עקרוני. המתנחלים היהודיים מוגדרים כמפירי חוק. שר״ם מסרי־דים את הממשלה בעקביות בסדר הקדימויות שהם דורשים לדון ב־„קדום". אבל עד היום הזה טרם נערך דיון בממשלה על מדיניות של „התיישבות" ממשית ומעשית לאור היום, על־ידי הערבים מעבר כזה ומזה, של הקו הירוק. היקף הבנייה הערבית הבלתי־חוקית נאמד בלמע־לה מעשרה אלפים מיבנים, המוקמים בקצב גובר והולך, כנראה בעזרת סיוע של המגבית־הערבית־המאוחדת בירדן, ואולי בלוב, וממקורות כס־פיים ערביים אחרים שביהמו, כדי לבלום את היהודים, בבחינת הכה את היהודי בדרכו, בשיטתו ובכיסו.

אין להתעלם מהגורם של הריבוי הטבעי הערבי. כמה מומחים לסקטור של בני־המיעוטים מגדירים את תנאי המגורים שלהם כ„סיר־לחץ". השואף להתפרץ ולהתפשט.

אחוז הצפיפות הממוצעת להדר, בו מתגוררים למעלה משלוש נפשות בקרב בני המיעוטים, מגיע ל־48.6 אחוזים, ועד 1.5 נפשות להדר — רק 17.6 אחוזים. מבחינה חברתית ו־אנושית נהוג הבנוי להגדלת שטח המחייה והמגורים של משפחות אלה. אבל לא במסגרת של מדיניות אילמת של השתקה על מעשי עבריינות ש־כזית או על חוקי הבנייה של המדי־נה. היכן שר הפנים א. בורג, היכול להרום בדרך חיובית לבעיית האיכ־לוס הערבית בתחומי החוק, ואילו הוא עסוק בהגבלת השיכון היהודי בחברון, אולי כדי לחסוך בקציבים, ש־שרהו אותו למטרות אחרות, ה־הולמות יותר את רוחו והשקפת עול־מו הפוליטית.

מקורות מהימנים אספו פרטים ו־נתונים על הרכישות המקיפות, ה־ממומנות כנראה ע״י גורמים עוי־נים מחוץ לגבולות המדינה ומבוצ־עות על ידי ערבים באזורים יהודיים מובהקים, או בשטחים שבהם אפשר להדגיש את „החזקה הערבית" וה־דלילות היהודית.

„יש להפעיל את חוק המדינה בסקטור הערבי"

בתזכיר שהגיש צוות מומחים, ה־ממלאים תפקידים מרכזיים בצפון הארץ, לראש־הממשלה, לקראת ה־דיונים שהתקיימו בממשלה על ה־מיגזור הערבי, נכלל פרט מעניין ב־קשר לעתיד הגליל. התזכיר מציין תמונה לא מעודדת לגבי התפתחו־יות בסקטור הערבי, על רקע הנצחון של רק״ח בבחירות לעי״ת נצרת ומ־התקפת „יום האדמה". הוא מותח ביקורת על הממשלה שנקטה מדיניות ליברלית יתרה, שהוליכה לתוצאות הפוכות מהרצוי. בעקבות התארגנות של הגורמים הקיצוניים ברחוב הער־בי, ישנה אפשרות שתוך שנתיים יהיה רוב ערבי של 51 אחוזים בצפון. עיקר ההמלצות של הוועדה, שבמצ־ליה היו ישראל קניג, הממונה על מחוז הצפון, וצבי אלדרוטי — יו״ר המועצה המקומית לשעבר במגדל־העמק, היו: להפעיל את חוקי המדי־נה, כדי להגביל את הבנייה הבלתי חוקית בהתיישבות בלתי־חוקית של ערבים; לנקוט צעדים נגד גורמים שליליים בציבוריות הערבית; להעמ־יק בגביית מיסים בסקטור הערבי על יסוד הערכה שההון השחור אשר הצטבר בידי ערביי ישראל מגיע למאות מיליוני ל״י, בעוד שחלקם בתשלומי המיסים איננו עולה על אחוז וחצי לבד. ההמלצות מדברות בעד עצמן, וההוראות ללא כחל ושרק את המצב המופקר שהשתלם במיגזור הערבי מעבר מזה של הקו הירוק. אין כאן מדיניות מכוונת ומודרכת, להיפך: סימני המצב מלמדים על אזלת יד, רשלנות ואדישות מצד האחראים לטיפול במיגזור הרגיש, בכל זרועות הממשל הישראלי, ש־טיפח מנהיגות ערבית „פיקסת שפ־תיים ולא המכיר ישרת דודי", כפי שנוסח בתזכיר האמור. אם נקבל את הנתון, שלקראת סוף המאה יוכפל מספר ערביי ישראל ויגיע למיליון נפש בקירוב, כלומר כחמישית מן האוכלוסייה של המדינה, נקל לשער מה גורל צפוי למדיניות של ייהוד הגליל, שבינתיים כרגלית.

מדיניות פוליטית מבוזת

התפשטות הבנייה והפיתוח הערבי מעבר לקו הירוק כמו בהרי ירושלים וחברון, נושאת סממנים של מדיניות מכוונת, פוליטית במהותה, שבאה לסגור על היהודים. העובדה שהוגים שבאלנביים למחצה או לרביע במדינה מנסים להפיע מערכה ומבעיתה של ההועצה, מדברת בעד עצמה. ערבים רבים בשטחים, מוכנים למכור אדמותיהם ונכסיהם ליהודים. האי־דיאולוגיה רחוקה מהם והלאה. ההי הקופה טובה לבצע עסקית כספית, שלא כדאי להחמיצה. המסחר והרכ־שות נעשים באמצעות מתווכים, ללא שם, ותחת כסות ומסך של סודיות מחמת פחד ביטא של גורמים עוי־נים. ישנם גם בעיות מנהליות, ה־ביורוקרטיה הישראלית בשתולה להגאתה, גם מעבר לקו הירוק. מצב זה מקל על גורמים מסחריים פולי־טיים מעבר לגבול, לבצע עיסקות במהירות יותר, במטרה ברורה „לח־סום את ההתיישבות היהודית". אבל שרינו וח״כינו, הקשורים לנושאים אלה, בכישור הבטחוני והשיכוני, מעדיפים לבלום פיהם כים ביחס ל־התפשטות הערבית, ולהגעית. לבצור ולהתריע דווקא נגד ההתנחלות ה־יהודית. כך לצערנו מעמיקים עוד אחד מהאבסורדים בניגוד הסתירות וההפכים המאפיינים את חיינו ומ־צבים את עתידנו הלאומי והחבר־תי.

יומן ניו־יורק

„משבר מלאכותי" בין היהודים והקונסול הישראלי

מאת ד״ר הלל זיידמן,
סופר „הצופה" בארה״ב

בעתות החופש הגדול, עת העסקנים המקצועיים מבלים „מעבר לים" ואותנו עזבו ללא „מנהיגות", המציאו „סכסוך" מלאכותי כנראה שלא יהיה משעמם, בין המנהיגים היהודיים בארה״ב, ביחוד בניו יורק, לבין הקונסול הכללי אורי בן־ארי. הדברים הגיעו לידי כך שנותקו „היחסים הדיפלומטיים" בין הנציגות הישראלית במטרופולין לבין המנהיגים היהודיים, כפי שטרחו להודיע ברבים.

מובן, שמשבר מעין זה גורם התכתשות וגורר הצהרות הכחשות, בצירוף הסברים ופירושים, וכיו־צא באלה.

ברם, למעשה ה„משבר" הוא כאמור, מלא־כותי, ללא אחיזה כלשהי במציאות. ואל תתמהו איך זה, קרה. ה„חיים הפוליטיים" היהודיים כאן הם בכללם בלתי מציאותיים, דמיון והויה, משל ללא נמשל. השאון הוא פרי המצאותיהם של מומ־חים ליחסי ציבור, — שהם מכותים את הפעו־לות המדומות של משרדים התופסי משרות בהם, המעמידים פניהם כ„תנועות".

אולם, כיוון ש„אין עשן ללא אש" בדקנו וחקרנו את הסיבה, והנה היא: כמה מעסקנים יהודיים, ביניהם ציונים, הסתבכו בקבוצת „ברירה", שה־טיפה „מוסר" למדינת ישראל, שהוקיעו את „נוקשותה" כלפי הערבים, כולל אש״ף, ויעצו — כידידים, — יותר גמישות.

„עצות" אלה, עוררו חשד שעצם הפירסום היא מטרתן, — נוצלו, כמצופה, על ידי גורמים עויינים לישראל: ביחוד בידי ארגונים הדואגים ל„מזרח התיכון" בעד הכסף שמוזרמים אליהם הערבים. לדוגמא, ארגונו של סגן הנשיא המודח ספירו אגניו, וסוכנים אמריקאניים של ערביים אחרים.

המודעות של „ברירה" עוררו תדהמה בחוגים יהודיים ההודים למדינת ישראל, בייחוד שפורסמו בעתונות כללית רבת תפוצה, כמו „ניו יורק טיימס", „וואשינגטון פאוסט" ואחרים, וביחוד שחתמו עליהן ציונים ותיקים, כמו ראבי יואכים פרינץ, פרופ׳ ג. דיזנהוף, סגן נשיא הפדרציה הציונית בארה״ב, וכו׳.

בין אלה שפעלתנות זו היתה למורת רוחם היה, כמובן, הקונסול הכללי אורי בן־ארי. כיוון שהוא גלוי לב, והיות והוא השתומם למראה של ציונים הפוגעים בהסברה ישראלית, הביע בתום־לב האופיינית לו, בפני מי שהביע — כפי שאני מניח.. את דעתו השלילית על פעולו־תיה של „ברירה" — בטוחני שעל אותם הדברים חזר בפני אחרים, אף בפני אלה שידם היתה במעל. (עלי להוסיף שהיו אלה דברים של טעם, שדרבנו גם אותי לצאת במאמרים בעתונות יהו־דית־אנגלית, נגד ה„קאונסיל פור ג׳דאאיזם" במה־דורה חדשה...).

רוגז

עמדתו זו של בן ארי עוררה רוגזם של אי אלה ממנהיגיה היהודיים ואלה יצאו במחאות, בגלוי וברמז, נגד הנציג הישראלי, המעיז ל„הכ־תיב" ליהודי אמריקה „מדיניותם"...

כיוון שזה מזמן עלה במוחותיהם של כמה מעסקנים הרעיון של „עצמאות", כלומר, להיות בלתי תלויים בדעתם של נציגים ישראליים, הוכ־שרה הקרקע להוכיח בצויה. זו בלתי תלות בנידון האמור. מכאן גם השמועות של „ניתוק יחסים דיפלומטיים", שאנשים בעלי תסביך שגעון גדלות משתמשים במונחים אלה כאילו היו „מע־צמה", או כאלו מיצגים באמת את הציבור היהודי או רובו.

עצם הניגוד בין אלה לבין נציגים ישראליים נובע מאי־התמצאותם של הראשונים בבעיותיה של ישראל, מבורותם במדע המדינה בכלל, ומאי־רצונם ללמוד מאלה שכן מתמצאים בעניני המדי־נה, הווה אומר מהמומחים הישראליים, ושיש לקבל מהם מידע הדרכה, עצה ותושיה.

כי אפילו ציונים טובים, עסקנים בשאלות ישראל הוא בישיבות של ארגונם, בהן דנים אחת לחודש, או חודשיים על אלה נושאים. אלה אינם עוסקים ואינם יכולים לעסוק, בבעיות אלה יום־יום, שעות ארוכות בכל יום. ה„עסוק" באלה הוא ארעי, שטחי, והוא מהווה דבורים בעלמא, ללא כסוי ולא מעשים, וללא תוצאות ממשיות.

לעומתם ראשי המדינה ונציגיה ונרדעותיה, עיסוקם בשאלות מדיניות, בטחוניות, הוא „מקצו־עם", לו מקדישים כל שעות ביממה, ושישים דקות בכל שעה ושעה. לעניינים אלה נתונות כל מחש־בותיהם והגותיהם, כל פעולותיהם ותוכניותיהם, הם מרכזים באלה כל כשרונותיהם ומרצם ללא שיור.

זאת ועוד, לרשותם של אנשי המדינה נתונים ומכשירים, כמו מחשבים ואמצעים מתוחכמים אחרים, ויכולת רבה, שאין אף שמץ מזו לעסקני מפלגות וארגונים, שחרף מנגנוניהם העולים בהון רב, ענינם ביחסי ציבור בלבד.

אנטבה

נקח לדוגמה מבצע אנטבה. האם אפשר להשו־ות את ההחלטות והתכנון, הביצוע של מבצע זה, ל„רזולוציות" של ישיבות של מפלגות?

אפילו בעניני יחסי צבור, דבר המהווה עיקר פעולותיהן של אלה, אין השוואה ליעילות אף בשטח של דוברים ממשלתיים של המדינה לזו של עסקני מפלגות. אמצעי תקשורת ביחסים משקל רב לאין ערך לדברי נציגים ממשלתיים, מאשר לאלה של מנגנונים יהודיים פה.

אף יחסם של היהודים הוא שונה כלפי אנשי הממשלה מזה שכלפי אנשי משרדים יהודיים פה ומנגנוניהם.

התמורה

מיום שקמה המדינה ניטל כבוד ממפלגות ומנהיגיהן וניתן לנציגיה הממלכתיים בארץ ובחו״ל. לשר בממשלה, לפקיד בכיר, לחבר הכ־נסת, לדיפלומט ישראלי יוקרה רבה העולה פי כמה על זו של מנהיג, או עסקן מפלגתי.

ויש ואלה אחרונים אינם מבינים את התמורה שחלה עם קום המדינה, ואינם משלימים עם מע־מדם הירוד, מול מעמדם הרם של נציגי המדינה. מכאן „חכוכים" שפורצים לפעמים כ„סכסוכים" או „משברים", מסוג זה שאנו עדים לו באחרונה ביחסים בין המנהיגים לבין הקונסול הכללי.

תמוה ש„המשבר" פרץ דווקא בתקופת כהונתו של מר אורי ארי, שהצליח להתחבב על הציבור, והוא מעורב בין הבריות וגם זכה להערכה מצדם של חוגים ואישים שונים. למעשה כי מי שבא במגע אתו מתרשם מכנותו, מיושרנותו ומגילוי־לב, שאינם רגילים אצל דיפלומטים.

כנות

יתכן שדווקא סגולה זו היתה בעוכרו אצל פו־ליטיקאים, שהרגישו בדבריו הכנים מעין פגיעה בכבודם המדומה.

העובדה שידו היתה רבה בשחרור ירושלים במלחמת ששת הימים, — אם כי חלקו אינו מפורסם כל כך ברבים פה (מעטים בלבד קראו על זה בספר „אחת היא ירושלים" מאת עוזי נרקיס), — גם כן אינה גורעת מאהדתם והכרתם של יהודים רבים וכן טובים שמזדמנים למחיצתו.

מיד עם בואו לניו יורק הרגיש בבעיית הבעיות של יהדות ארץ זו, זו של החינוך, והתחיל לדבר, לעורר ולדרבן לעשיה ממשית בשטח זה, וגם להטיף מוסר על העדר מעשה וחוסר ישע מצדם של גורמים יהודיים ה„מספידים" כאלו בזה, ללא רצינות, ללא יעילות — וללא תוצאות.

ידוע שבפגישותיו עם גורמים דתיים עורר אמון והערכה חיובית: פגישתו עם הגאון הרב משה פיינשטיין, שליט״א, נשיא אגודת הרבנים ואגו־דת ישראל, בלווית הקונסול צבי לווין התקיימה באווירה של לבביות והבנה הדדית. רבי משה קיבלם בחמימות והשיחה התנהלה ברוח טובה, הרב התרשם מאישיותו ודבריו של הנציג היש־ראלי.

המזרחי ועמדתו

יחסיו עם ראשי היהדות הדתית הלאומית הם הדוקים וידידותיים תוך שיתוף פעולה הרמונית. יחסים אלה באו לידי ביטוי גם במכתב הוקרה ששיגר אל מר בן־ארי נשיא המזרחי — הפועל המזרחי בניו יורק רבתא מר שרגאי כהן, שהביע בו דעתו הכללית של הציבור הדתי על הקונסול הכללי.

גם קשריו עם יהודים של שארית הפליטה וארגוניהם הם הדוקים, מה שהתבטא בכמה פגישות אתו, ביוזמתו. גם יו״ר ארגון של שארית הפליטה בארה״ב (במקרה כותב הטורים האלה) התרשם מפגישות איתו.

בסיכום יש לקבוע שכל ה„משבר" הוא פרי פעלתנות מדומה של מנהיגים מדומים. בעונת הבחירות הבאה (כן, אצל הגויים מתקיימות בחירות, ולוקחים אותם ברצינות...), כאשר יהודים מתלבטים בבעיות חמורות בנידון המועמדים, ויח־סם לישראל, ליהודים. בעוד שכל המדינאים האמ־ריקאניים טרודים ופעילים באינטנסיביות יתירה, ועסקנים יהודיים — „ההנהגה היהודית", — אינה בביתה, — המציאו „בעיה" מלאכותית, יצרו משבר מדומה שלא קיים.

אולם זו עקא, שלסכסוך נחוצים שני צדדים, ואורי בן ארי אינו „צד". הוא עסוק יותר מדי בעניינים הדורשים את כל שימת לבו, ורציני ואח־ראי יותר מדי, שיתן להסתבך בבעיה מדומה.

The University of Jordan
LIBRARY

[illegible] الأصل

هكذا صورة الأصل

עיטורי סופרים וספרים

שי לחגים ומועדים

מאת ש. קורא

ר' שלמה יהלומי, הידוע לקוראי עתוננו כמדור לפרשת השבוע, פירסם עתה ילקוט אמרות, „שי לחגים ולמועדים ולחמש מגילות" (כתורתם של גדולי ההוראה החסידית, הוצאת פנינים, תשל"ו), מועט המחזיק את המרובה, בקיצור ולעניין, דברים שתימלים בשיחה בפליב אותם לשיחה שבה ריחה של תורה. זה ספרו הרביעי. קדמו לו „פניני התורה" לחמשה חומשי תורה, „פניני אבות" למסכת אבות וחיבור על ציר הגלדתו וחכמת התורה שבה.

ילקוטיו מורכבים דברים המובאים מן המקור הראשון, והן בכתב והן בעל־פה. אין המחבר מחזר אחרי אמירה אלא היא היה בקרבה. שיהיו זורעה לרוב רעיונות וניצוצים, שקלט בעיונו בספרים וב־האזינו לשמועה הנמסרות איש מפי איש בין חסידים ולומדים ותיקים.

..ספר זה, המשך לספרי הקודמים, ראשיתו בשנות השואה, הוא מספר, כאשר רשמתי מפי הזכרון בכתב־סתר, ברמזים, דברי תורה הגיה. כשהייתי במחנות־כפייה וביערות־עד שברוסיה הסובייטית. באותם ימי איכה והלאה, הגעתי לידי הכרה, כשאזכה, אי"ה, להשאר בחיים, אפרסם קיבצא־קיבצא בתורתם של גדולים, בלשון מובנת ובלי אריכות־יתר, רעיונות המאירים ומחזקים".

ביקוקו באים עשרות אמרות כן המחבר עצמו, דיקוים בכינויים שונים. הארוה בהבנת דברי חכמים. הרי לדוגמה הקטע הבא לרמב"ם הלכות תשובה:

..ומה היא התשובה? שיעזוב החוטא חטאו ויסירו מחשבתו ויגמור בליבו שלא יעשהו עוד... ויעיד עליו יודע תעלומות, שלא ישוב לזה החטא לעולם, שנאמר: ולא נאמר עוד אלוקינו למעשה ידינו (הושע, י"ד)".

בציור המחבר: ..הרבה נאמר בביאור דברי רמב"ם אלה, שמעוררים שאלות, כגון, כיצד ניכלה כבעל תשובה הבחירה לחזור ולחטוא? ברץ רבי קארו ב„כסף משנה" מסביר: ..ויש לומר דהכי קאמר: יקה לצד את השמים עליו שלא ישוב לחטוא עוד". מוסיף בעל „להתפ־כבנה": ..דפירושו כך, בשעה שהוא עושה תשובה, צריך שיקבל עליו לצד, הקב"ה, שלא ישוב לזה החטא לעולם, והוא על דרך: ואעידה בם את השמים ואת הארץ" (דברים ל"א), שמקבל עליו לעדים שמים וארץ. הרי אנו מקבלים אותו לעד על כבה".

הרבה הגדרות להתשובה. בשמו של בעל „שם משמואל" מסוכטשוב כביא הגדרתו של ר' שמחה־בונם מפשיסחה: תשובה איננה הפלאה כלאי, אלא כיעולה לאחד שנפל מן הגג, ובנפילתו נהרסו כל אבריו והיה נזקק להתקנת אבריו הרסים. בעל תשובה מתחיל הכול בחדש והוא כקטן שנולד.

כהי חרטה על העבר כפתח לתשובה? בשם ר' הנוך מאלכסנדר: חרטה במשמעות, צער שחטא, אין בה כל רבותא, שהרי כל הנופל לבוץ ומתלכלך שרוי בצער שלא היה נזהר כראוי בהליכה. אלא חרטה בלשון „חרט אנוש", לחרוט מתוכו, בגרידה יסודית, כל מה שהוא כבעיל.

בבימרויהיו להחדש אלול, חודש התשובה, מביא מן הספר בני יששכר: ראשית החודש קוראים תמיד סדר „שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך", לרמוז, ראשית תשובה להושיב שופט ושוטר בכל שערים הנפתחים, היינו, להעביר כל מה שאתה מהרהר והש, מדבר ורושה בכור השופטים של אמת וצדק.

באפצרות יש תוכחה, במיוחד בימי תשובה וימים הנוראים. תקופת נחפשה דרכינו ונחקורה. הרב ר' יהונתן אייבשיץ בדרשותיו מסביר דברי ר' טרפון: ..הבה אני אם יש בדור הזה שיכול להוכיח, אם אומר לו טול קיסם מבין שיניך אומר לו, טול קורה מבין עיניך" (ערכין ט"ז). כאחר שאי־אפשר בלי תוכחה, הרי תנאי לכך שהוכחתו תכלול גם את עצמו. זה ביאור הכתוב: „נחפשה דרכינו", לשון רבים, שכולנו ללא יוצא מן הכלל, ואז נגיע למצב של „ונחקורה", תנוח הקורה, שאי־אפשר יהיה לומר: טול קורה מבין עיניך.

בקורות האגרות ספרי חסידות וספרי דרושים של חכמי התורה, כגון יערות דבש, חתם סופר וכתב סופר, מלבי"ם, בית הלוי, משך חכמה, ועוד ועוד. במקומות רבים מצטט כתבי רבנים ואדמו"רים שקידשו את השם בשואה.

הרבי רי"מ מאלכסנדר: שניספה בשואה, מטפים בחז"ל: ..וכי ידיו של משה עושות מלחמה? אלא כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים, היו מתגברים: (ראש השנה, כ"ט). פירוש, מקדישים כל כוחם וכל ליבם ונפשם אך ורק לשמים, ולא לעצמם, שאין לישראל שום דבר בחינת רשות. או מצוה או היפוכה.

הרבי מפיאסצנה, שניספה בגיטו וארשה, אמר, הבחינה של „מצילנו מידם" היא גם תראנו כבר בידם. אמונה זו למדה לנו לשמור על צלמנו, שגם במדור האחרון של יסורים צפינו להצלה וישועה.

המחבר, איש שארית הפליטה, ילקוט כולל דברי תורה וחכמה, שבחלקם רטט של צער וציפייה, צער חורבן האומה וציפייה להקים בית ישראל מחדש. ילקוט דברים שמהנים את מעיינהם.

חמישים שערים

ר' יעקב הסידא בעל „ביאורי החסידות לש"ס", ספר רחב־ידיים, שבו אוסף מבפריהם של אבות החסידות למשנה וגמרא, הוציא אחריו ספר „המישים שערי החסידות", שבו ערוכים במשפטים מנצים, מאירים בבריקים, מבספרי החסידות. כאן, לא רק קטעים כתומצאים, אלא שורות כתגמיות, שרבות בהן סגולות ותכן המעורר כוח המחשבה. „דיוקנו של הכם נמצא בדבריו כשמזכירים אותם", אמר הבראסלבי. בדבריו התמציתיים ביותר.

הרי שער החסידות והחסיד. הבעש"ט הגדיר: עיקר החסידות, תיקון המידות ויקרותו של יהודי פשוט. אמר אחד מן החבריא־קדישא: הבעש"ט בא לעולם להורות ענווה אמיתית ושמחה אמיתית. ואילו הרבי מקוצק מבטא את דרכו, דרך הצעקים, באמירה: יכולנו לעשות כל ישראל חסידים, אך אין זה טוב.

כהי חסיד? חס יוד, חס על הנקודה הפנימית של יהדותו, לפי בעל ..תורת־אבות". הפשיסחאי הגדיר: הדין הוא „ולא תונו איש את עמיתו", חסיד עושה לפנים־משורת־הדין ואין אונה אפילו את עצמו. הרבי רי"צ מלובאוויץ, סבור, חסיד אמיתי מדבר מעט, חושב הרבה ועושה מהר.

השער הראשון בספר הוא שער האדם. עיקר האדם הוא הדעת, לפי הגדרה אחת, ובשם הבעש"ט נאמר: אל יתאוה אדם שישבחוהו חבריו, אלא שיתנגדו לו. כמה חשוב גופו של אדם לפני הקדוש־ברוך־הוא, אמר הבראסלבי, שהבעש"ט עליו כל־כך הרבה תורה ומצוות. לפי המגיד ממזריטש, כשיש נקב קטן בגוף, נעשה חור גדול בנשמה.

לבון האדם הוא שליח השכל. שתיקה במקום שצריך לדבר מחכבת פגם הדיבור. ואילו המדבר דברים בטלים הורס קומה שלימה ועובר בלא־תרצח.

באמריותיהם על אהבת ישראל מוצאים דברי הבעש"ט: כשרואים דבר לא טוב בישראל, יתלה האשמה בו בעצמו. המגיד ממזריטש הוסיף הגדרה מחכימה: הלוואי שאנשק לספר תורה באותה חיבה שנשק הבעש"ט לתינוק־של־בית־רבן. ר' דוד בלילוב, דעתו היא, זה שעדיין אהב את בנו יותר מיהודי אחר, טרם הגיע לאהבת־ישראל אמיתית. ור' משה מקוברין הוסיף: יום שאיני עושה בו טובה ליהודי, איני נחשב בעיני ליום.

בשער ארץ־ישראל וחוץ־לארץ משובצת אמירתו של „שפת אמת". כיבוש ארץ ישראל תלוי ברצון ישראל עצמו ואז הקדוש־ברוך־הוא מסייעם. הפשיסחאי אמר, שלרשת ארץ־ישראל צריכים רוממות הדעת, כבתוב: ..וירוממך לרשת ארץ". בעל „שם משמואל" כותב, שכניסת ישראל לארץ־ישראל כרוכה במסירות־הנפש, וכל מי שלא טעם טעם ארץ־ישראל אינו יכול להרגיש טומאת חוץ־לארץ.

שער התורה נפתח במימרתו של בעל תולדות יעקב־יוסף, שאי־אפשר לבוא לדביקות בה' אלא על־ידי קיום כל התורה כולה לכל פרטיה ודקדוקיה. דף גמרא מטהר את האדם כמו מקווה, וחצי עמוד גמרא אפילו כספרי־מוסר החשוב ביותר, נאמר בספר „בית אהרן". לפי שפת אמת, כמו שהר סיני היה מוכן לקבלת התורה, כן ארץ־ישראל מוכנה לביאור התורה.

תפילה היא העבודה הקשה ביותר מכל עבודות ד', לפי דעה אחת, מתי שהמתפלל האמיתי מאמין שקיים מחדש העולם בכל יום. העומד להתפלל יהיה נדמה לו כאילו הוא עצמו היום נברא והוא יחידי בעולם. יהודי המתפלל ביחידות, אם מצרף כל כוחותיו בתפילה: הריהו כתפילת ציבור. בתפילת אדם מידבק בשורש העליון על־ידי ההצטרפות. המתפלל דבק בכל תיבה ותיבה התפילה ואינו יכול להפרד ממנה. כשאדם מישראל מתפלל בדחילו־ורחימו כל העליונים אומרים שירה.

שער התשובה חותם חמישים שערי הספר. תשובה איננה רק על העבירה שעשה, אלא יש בה חזרה לשורש שנפרד ממנה, כותב בעל „שפת אמת". התשובה יש לעשות גם על מצוות שלא נעשו בשלימות. הטובה ומעשים טובים צמודים הם ואין להפרידם.

יקר התשובה ויופייה הם עלמא באתכסיא ואינם מתגלים אלא לבעלי מדרגה. במצוות התשובה יש לעשותה בשמחה. לא בעצב זו תשובה עילאה. אפשר להחזיר בתשובה כל אדם מישראל בתנאי שהוא איש־אמת, תשובתו של אדם חשוב מעוררת בני דורו לעשות כמותו.

החסידות רואה בתוכחה מעשה חסד. אך קשה שבעתיים ומר מאוד לשתוק, לכן יש להוכיח בחכמה. „דברים היוצאים מן הלב נכנסים ללב", לאותו לב עצמו שמוסיפים בו קדושה.

המחבר, בקי ומצביק בספרי חסידות, מוליך את הקורא בחמישים שערי הספר ומזכה אותו במאות אמרים פתגמים שרבים מהם אבני־חן שיפיין כעומקן. הפוך בו והפוך בו בכל שעריו.

שליחות מסוכנת

מאת י. עמוס

רות קליגר — עליאב ופגי מן, המפלט האחרון, תירגם מאנגלית מנחם בן־אשר, עם עובד, תשל"ו.

ספר זה, הכולל זכרונות על מעשי ההצלה סמוך לדלקת העולם השניה ובימי הצלהכה, מיוחד במינו. יחודו נובע מן העלילה הדרמטית המתוארת בו: עלילות עליה ב' והחוויה האישית של המספרת, רות קליגר־עליאב, שהיתה האשה היחידה, שפעלה במסגרת „המוסד" הידוע. מוסד זה עבד בראש הפעולות המחתרתיות של הבאת עולים בלתי־ליגאליים לחופי ארץ ישראל המנדטורית, ולא עוד. אלא שהגיבה המקובל בכל ספרי הזכרונות של עושי המלאכה הוא פוריטאני מובהק. הצד האישי שקוע כולו בתוך העשייה למען הכלל, וכל אדם פעיל סיפר על הפרשיות הנוללות ועל חלקו בהן, מתוך הצנע לכת מופרז ביותר.

לפעמים היה הרושם, שאנשים אלה היו בבחינת מלאכים, המשוחררים מכל היצרים ומכל החולשות של בשר ודם. ביצה זה משותף לכל אנשי ההעפלה, ההגנה וארגוני אצ"ל ולח"י. הנה בא ספרה של רות עליאב ומחדש חידוש גדול ונועז. בצד העלילה ההקרבה האישית למען הצלת יהודים מדהה המחברת על פרשת אהבה אומללה, ורוקמת שתי העלילות, זו על יד זו וזו בתוך זו, ממזגת את שתיהן ומוסיפה להן כוח ועצמה.

כל החידוש הזה נתחדש בעטה של פגי מן, הסופרת היהודיה, שחיברה גם את הביוגרפיה של גולדה מאיר, והיא אשר שייכה לשתי הפרשיות ארשת של רובן מרתק ומלבב. כשרונה הסיפורי הצליח למזג את הלב הרגיש האוהב עם המוח הקר והאנליטי, היודע לדפוק על שערים נעולים ולחפש כל סדק של הצלה וכל העלאת יהודים, לקוחים לכוות הנאצי, לתוך המבטחים היחידי, שזימן להם. כל הדברים הגדולים נתרחשו אצל צעירה חסרת נסיון, שברל כצנלסון ואליהו גולומב נתנו בה את עינם הבוחנת, וגזרו עליה לצאת לרומניה בשנת 1938 ולפעול לכפן העליה ההתחרתית לארץ ישראל.

הצלת יהודים

נסיון לא היה לרות עליאב, אך כוחות גדולים וניצוצים שכנו בתוכה והיתר להזדמנות לפרוץ ולפעול. הזדמנות באה להם, כאשר הגיעה לידיה ההחלטה הסודית של המשטר הנאצי לחסל את יהדות אירופה. דיעה זו חוללה נפלאות. הצעירה שבאה מארץ ישראל גוייסה כולה למען השליחות של העליה הבלתי ליגאלית כדרך היחידה להצלת היהודים. רבים שמעו על כך ולא האמינו. החשד הנאצי נראה כעניין של תעמולה בלבד, שאינו ראוי לתשומת לב רצינית. רק רות עליאב ידעה, שהמדובר בחייהם ובמותם של יהודי גרמניה והארצות האחרות, שנכבשו כבר או עמדו להכבש על ידי היטלר. מלחמה העולם עמדה בשער, והיה מירוץ נואש ואכזרי עם הזמן, ובפרט שיהודי רומניה חסו בצלו של מלכם קרול השני, שהיתה לו פלגש יהודיה, ולא מזמן השתלט המלך על „משמר הברזל", הנאצים הרומניים, שהיוו סכנה לשלטונו. אך רות עליאב ידעה, שהמלך ומתקרב „ליל הסכינים הארוכים", כפי שהבטיחו הנאצים. ולהם האמינה הצעירה חסרת הנסיון.

היא לא האמינה במשטר המלכותי ולא בטחה בחוסן הפוליטי והכלכלי של חלק מיהדות רומניה. היא קראה את הכתובת שעל הקיר וניסתה להציל ולפלס בתוך עשייה קדחתנית ונואשת. מכוחו של היאוש הזה הגיעה ליהודים מתבוללים ובעלי עמדות חשובות ותקבלה על ידי המלך כדי להציל רכבת יהודי פולין שלא נתנו לה לחצות את הגבול הרומני ולהגיע לנמל קונסטנצה. וכלל אשר למדה לשחות בים הסוער אשר מסביבה, כן גבר בטחונה העצמי וכן הלכו ונשתכללו אמצעי מלחמתה וזכתה להצלחות מרובות.

רק בדבר אחד לא הצליחה. היא נכשלה בנסיונה לזעזע את יהודי רומניה ולהחדיר ללבם את תחושת השואה המתקרבת. גם אהיה ובני משפחתה הקרובים, וגם האיש, אשר היה לה אהבת חייה לא שעו לדבריה. חלום הבלהות של רות נראה להם כחזון רוח, שאין בו ממש. המציאות הקיומית, שהבטיחה להם פרנסה ואפילו עסקים משגשגים, טחה את עיניהם מראות גבוהות. ולאחר שבא האסון היה כבר מאוחר מדי, כפי שקרו הדברים ויאהיו בקהלות ישראל אחרות.

ובתוך החרדה הגדולה הזו, שרות עליאב חרדה לבני עמה ולקרוביה, מתרקמת והולכת אהבתה הגדולה הנמשכת עוד מימי ילדותה. לבה יוצא אל בחיר לבה והוא מחזיר לה אהבה, אך הימים הנוראים העומדים מאחורי הכותל מונעים מן הצעירה, שנשלחה מן הישוב העברי בארץ ישראל אל אחיה בגולה, לחיות את חייה הפרטיים. היא נאבקת עם עצמה ומצליחה לחיות את אושרה הפרטי לאחר שתחזור לארץ ישראל. ובינתיים סבלה גדול, והיא משכיחה אותו בפעילות הנמרצת והמסוכנת. האמנם היא משכיחה את תוויתה הטבעיות, שלבה יוצא אחריהן? פגי מן בנתה את ספרה בשילוב המישורים ובערבוב הרשויות. המתח כפול ורב. השואה עומדת בשער. השגת אניה כל שהיא להובלת מעפילים שולה לא רק בכסף רב ובהסתכנות בלתי פוסקת מצדם של גויים סרבים, כי אם בעצבים וביסורים נפשיים. קריאות העזרה המגיעות מן הישובים הקרובים זועקות לשמים. ברומניה משתלם הנאציזם הרומני, שאינו נופל מרשותיו הגרמנים. עוד כעט ויסגרו כל השערים ולא תהיינה אניות להצלה. רות עליאב נושאת כל זה על שכמה. לבה נקרע לגזרים. וכדי שטאת היסורים לא תהיה מלאה עליה להקריב את קרבנה האישי למען שליחותה, למען מפעל חייה.

מעגל אחר מעגל

היא מקריבה את קרבנה. היא מוותרת על חלומה הזהר ביותר, על אושרה פרטי, ואת נחמתה היא מוצאת בקדחתנות הנואשת. הנה כנותקים הקשרים עם קרוביה ועם אחרת המפרעות ניתכות זו אחר זו. חייה בסכנה, וברגעים שבאים לאסרה, היא מצליחה להמוק ולברוח לתורכיה. משם היא ממשיכה פעילותה וקושרת קשרים ועושה נסיונות של הצלה, בחסותה של תורכיה הנייטראלית. אך נייטראליות זו מונעת עזרה מאניות העושות דרכן בימים רבים וסוערים. וכשאניית מעפילים אחת טובעת בתוך ימה של קושטא יוצאת רות לים והיא מושה מן הים מעפילים חיים ומתים. הרי זו דרכה בכל עשייתה. היא נמשכת למקומות המסוכנים. תמיד תצא בראש העושים מתוך הקרבה מירבית ומתוך הזדהות גמורה עם שליחותה. הפצע שבלבה אינו מרפא. הוא שותת דם ואינו מעלה ארוכה. אך העשייה הנואשת קודמת לכל.

ובאותם מעשי ההצלה שלה בקושטא, כאשר היא מסכנת עצמה וחולה לאחר מכן וכמעט בינה לבין המות, מתגלה לה, כי אותו איש קרוב לה, עלה על אנית מעפילים, זו טבעה לעיניה, ובנסיונו להציל ילדים טובעים מצא את מותו. כך נסגר המעגל האחד והאילו המעגל השני נמשך, והשליחות תובעת את שלה ואוכלת אותה בכל פה.

כוחו של הסיפור באנושי שבו, במאבק שבין האישי לבין הלאומי, בין האושר הפרטי לבין צרת הכלל. פגי מן יוצאה בשלום מן העימות הדראמטי הזה, שהוא חותמה של העלילה. על כן נקרא סיפורה של רות קליגר־עליאב כסיפור מרתק ושובה לב, הניזון מן המציאות ומגיע אליה באלפי דרכים. וכל אשר היתה מציאות זו שחורה משחור כן תזהיר ותבריק דמותה של הצעירה מארץ ישראל, שהיתה האשה היחידה בין ראשי ה„מוסד" לעליה ב' וקנתה בו את עולמה באהבת ישראל ובמסירות נפש למען הצלתן של נפשות רבות מישראל.

אינפלציה ופיחות מבחינה משפטית

מאת י. סוקר

מערכות המשפט בישראל נוטות בדרך כלל לדבוק בעיקרון הנומינליסטי של המטבע: לירה שווה לירה.

מתוך עיקרון זה יש בדרך כלל התעלמות משחיקת הלירה כתוצאה מהאינפלציה המהירה בישראל ואף בעולם.

דבר זה נוגע במידה רבה ביותר להתחייבויות פרטיות של צדדים. כדאי לזכור את הרקע: בשנת 1948 — עם הקמת המדינה — היה היחס בין הלא"י (הלירה הארץ־ישראלית) והדולר האמריקאי — 4 לירות לדולר. היום היחס הוא 8.25 ל"י לדולר. במשך 28 שנות קיומה של המדינה ירד ערך הלירה פי שלושים ושלוש לעומת הדולר. באותו זמן פוחת גם הדולר פעמים (בשנת 1971 ובשנת 1973). לדבקות בעיקרון של לירה שווה לירה ישנן משמעויות מרחיקות לכת כלפי צדדים הקשורים בהתחייבויות נקובות בערכים אלה.

ספר חשוב בסוגיה זו „השפעת אינפלציה ופיחות" על התחייבויות פרטיות של צדדים" מאת ד"ר אליהו הירשברג הופיע בימים אלה בהוצאת אוניברסיטת בר־אילן. זהו ספר מקיף, בן 384 עמודים (באנגלית). מציינים כי זהו ספר יחיד בסוגו בספרות האנגלו־סכסית הדן בשאלה כיצד משפיעים אינפלציה ופיחות על התחייבויות פרטיות של צדדים. ירידת ערך המטבע משפיעה של זכויות פרטיות הקבועות בערך נומינלי של המטבע ועל חוק וסדר בשטח הכלכלי ועל תקינותם של סדרי המשפט. עקב האינפלציה והפיחותים רבים מפסידים, אך מובן שלא מעטים מרוויחים מכך.

* מהו הקובע

הספר מנתח בהרחבה את הגישות התיאורטיות המשפטיות לשאלת החיוב הכספי, דהיינו האם הערך הנומינלי של המטבע קובע או הערך הריאלי. הוא כולל ניתוח מקיף של סוגיית ההצמדה, לגביה יש חילוקי דעות בעיקר מבחינת הנטל הכבד על האוצר. לאחר מכן בא דיון בסוגיות מיוחדות, בתוכן סיכול חוזים בשל ירידת ערך המטבע, פיצויים בגין אי תשלום במועד הערכת פיצויים בנזיקין ובגין הפרת חוזים וסעדים שביושר.

ד"ר אליהו הירשברג דן ארוכות בשאלה האם טובת הציבור מחייבת דבקות בעיקרון הערך הנומינלי של המטבע או אולי נחוצה רפורמה תחיקתית כדי לתת יותר תוקף לערך הריאלי של המטבע.

* תשובות תיאורטיות ומעשיות

לספר „השפעות אינפלציה ופיחותים על התחייבויות פרטיות של צדדים" יש חשיבות תיאורטית ומעשית גם יחד. הוא עוסק בבעיות ותופעות המצויות בתחומי המשפט, אשר ברובן אינן ידועות עדיין לציבור המשפטים ואנשי העסקים כאחד.

*להתמודד עם בעיות

יש מקום לכך שגם בבית המחוקקים הוקדש תשומת לב מעמיקה לנושא. אגב העיסוק בספר זה יש לנו הערה המופנית לתלמידי חכמים בתחומי ההלכה והמשפט העברי: כדאי שיעסקו בנושא זה מבחינת משמעויותיו האקטואליות. בספרות ההלכה הוקדש מקום רב לבעיות ריבית והיתר עיסקא וכל הקשור בכך. אולם תקופה של אינפלציה כה מהירה, כאשר ערך הלירה יורד פי 33 במשך 28 שנה וכאשר מובטחים לנו מראש פיחותים של 24% לשנה — מעוררים בעיות מיוחדות. יש להתמודד עמן. מי שלקח הלוואה של אלף לא"י לפני 28 שנה ויחזיר היום אלף ל"י, האם הוא ינהג בסדר בכך שלא ישלם ריבית ונשך, או שמא יקפח את חברו בכך שהחזיר לו את החלק השלושים מכספו? ומה מצבן של קופות גמ"ח המלוות ללא ריבית, כאשר הקרן שלהן מאבדת את ערכה של האינפלציה? אלו הם נושאים שתלמידי חכמים וחוקרים במשפט העברי צריכים לעסוק בהם בצורה פופולארית ועממית, כדי שהציבור המבקש לחיות עפ"י דין תורה ידע את נתיבותיה בתקופת אינפלציה זו.

„מגיד דבריו ליעקב"

מאת מ. אורנפלד

יצא הספר „מגיד דבריו ליעקב" לבעיד ר' דב־בער ממזריטש, הוצאה ביקורתית, על־פי כתבי־יד עם מבוא, פירוש, הערות והפניות מאת רבקה שץ־אופנהיימר, ירושלים, בהוצאת מאגנס, תשל"ו.

אחרי פטירת הבעש"ט בשנת תק"ך, עלה ר' דב־בער המגיד ממזריטש על לליטא ורייסין, וגם לפולין ואוקראינה במידיבנת עיר הבעש"ט, אלא במזריטש, בה ישב קודם ר' קאפיל, בעל שערי „בן עדרי והקרובה יותר לליטא ורייסין, וגם לפולין ואוקראינה. מזריטש היוותה מרכז חדש של החסידות. נספחו מיד אל ר' דוב, מתלמידי הבעש"ט. הצעירים ר' נחום מטשרנוביל ור' מנחם מנדל מויטבסק והאחים באים ר' ישראל פולוקער ור' זוסיא ל פולוצקער. ואל התח דגלו של ר' דוב נאספו הרבה אנשי שם וביניהם שלושים ושמונה מהמפורסמים בעולם החסידות.

ר' שמעלקי מניקלסבורג ואחיו ר' פנחס מפרנקפורט ור' שניאור זלמן מלאדי ור' ישראל מקוזניץ ור' זאב מזיטומיר ור' יצחק מלובלין ור' יעקב יוסף מאוסטרהא ור' נחום משרנוביל, ור' אהרן ה„גדול" מקארלין והאחים ר' זושא מהאניפולי ור' אלימלך מליזנסק ור' לוי יצחק מברדיטשוב ועוד.

ר' דוב בנה את בניין החסידות שלו, על היסוד שהניח הבעש"ט לחסידות: אחדות כללית, אחדות האלוקים והטבע הוא ראה את האלוקים בכל. כאן נשאלת שאלה: הרי רואים אנו אי־אחדות בבריאה, „שברי כלים". ואם כן, מה ההסבר? על זה אמר ר' דוב: בשלם הזה, כביכול, אינו אחד, כוח הפועל בנפעל, הוא ביחוד אחדות פשוטה. רק הנפעלים מחולקים. כלומר, הנפעלים רבים ונפסדים, אך כוח הפועל שבהם הוא אחדות. הצמצום של המקובלים, שעל פיו צמצם את עצמו, כדי להניח מקום פנוי בשביל העולם, רעיון כזה אינו מתקבל בחסידות, שלדעתה, אין מקום פנוי בלא אלוקים, אלא שאלוקים ברצונו להיטיב עם הבריאה; צימצם אורו והתלישו. ד' הוא בכול אפילו במדרגה מתוחה שבגשמיות. עבודת ד' צריכה להיות על פי הכרה וידיעה פנימית, על ידי התלהבות וחשק גדול. התענוג ממעשה המצוות, היא ההתלהבות שרק על ידה יכול האדם להתקשר ולהדבק בקונו.

השמחה עיקר בעבודת ד' היא נמשכת מעולם התענוג. האדם צריך לשמוח ולהתענג בעת עשיית המצווה ובזה הוא מקשר כל העולמות להקב"ה. העיקר הגדול ביותר בעבודת השם, היא בשביל ר' דוב, היראה, שהיא תכלית הכול. אם אין יראה, אין חכמה. התשובה בכולם, היא התפילה, והוא זיווג עם השכינה. כל אות מן התפילה היא עולם גדול עד אין קץ למעלה, והקב"ה מלובש בכל תיבה. התפילה צריכה להיות בהתלהבות גדולה. בשמחה גדולה, במחשבה זכה וטהורה ועל פי הכוונות של האר"י, צריך להתפלל מסידורו של האר"י.

ישראל וארצו עיקר הבריאה כולה. ישראל ואלוקיו, הם כאב ובנו, בכל היהדות הרגשית עומד הצדיק במרכזם של החיים, ולמדרגה שאין למעלה ממנה, הגיע בחסידות הצדיק. הוא פנימיות העולמות. כל העולמות והעסקינים תלויים בו. גם אלוקים תלוי בצדיק והוא חושב מה שהצדיק חושב. אם ישראל הוא מרכזו של „האדם העליון" של החסידות, הרי צדיק הוא שלוחו של מקום, לעורר את העם לתשובה ולמעשים טובים.

יש לציין, שבנוגע למורו הבעש"ט, אין אנו מוצאים בספרו אותה הערצה שאנו מוצאים בספרי חבירו ר' יעקב יוסף. הוא מזכירו רק לעיתים רחוקות מאוד ומכנהו בשם „ריב"ש" או ישראל בעש"ט. לעומת זה אנו מוצאים בספרו קירבה רוחנית לאר"י.

שנים אחדות עברו על החסידות בשלום והצלחה תחת הנהגתו של ר' דוב באוקראינה ובפודוליה, והיא הלכה וכבשה שם את הקהילות והמוסדות העבריים. לא כן היה מצבה בליטא ובריסין.

בניסן תקל"ב פרצה המלחמה בין המתנגדים והחסידים בגלוי. הגר"א וסייעתו החרימו את החסידים. כל זה פעל לרעה על גופו החלש של ר' דוב. הוא נפטר בי"ט בכסלו תקל"ג, בעיר אניפולי. ועל מצבתו נכרתה הכתובת הזאת: פה נטמן אדמו"ר רשכבה"ג, המאוה"ג, הגאון בנגלה ובנסתר, הגשר אלוקי, כתבי־נא קדישא, איש מופת הלוא הוא מורינו ורבנו ר' דוב בן אברהם זצ"ל. תלמידו ר' יעקב יוסף, בספרו „תולדות יעקב יוסף" ערך מלחמה על המתנגדים וביצר והחזיק את החסידות.

בפתח הספר, מציינת המהדירה שתי סיבות המצדיקות את העבודה שהושקעה במהדורה הביקורתית של הספר „מגיד דבריו ליעקב" ובפירוש המובא בצד הטקסט. והיינו כדי להבין את המערכת הסבוכה של עולם רוחני זה, צריך לתת למקורות עצמם לדבר, הן כדי להיות נאמנים לגופי העצרת בנות זמנן והן כדי למנוע אוריינטציה לא נכונה כסביב לחסידות. הטקסט ששימש בסיס למהדורתנו, היה דפוס ראשון של הספר, קוריץ תקמ"א, שהדפיסו ר' שלמה מלוצק, תלמידו של המגיד. מציינת המהדירה, שעולם החסידות יצר לעצמו לא רק מערכת ערכים חברתית רעיונית משלו, אלא גם דרכי ביטוי משלו, הן סגנוניים והן לשוניים.

מפתח המושגים המונחים המובאים כנספח לספר, יכול לשמש ראשית תשומת הלב. למישור הלשוני של הספרות החסידית. הרבה ערכים לשוניים מופשטים, באו אל המגיד מהפילוסופיה של ימי הבינים. בעיקר מתרגומי אבן תיבון. כתב יד אחד, החשוב והגדול ביותר שהגיע לידי המהדורה שלנו מתורת המגיד, מכיל רי"ב דפים שהם העתקה מחיבורו של ר' לוי יצחק מברדיטשב. מהם שורשם בעצמו בהיותו רבו בחיים, מהם שרשם אחרי מות המגיד.

כתב יד זה הוא העריכה העשירה ביותר של כתבי המגיד שהגיעה לידינו. הספרים „כתבי קודש", „אור האמת", „שמועה טובה", הם חלקים של ר' לוי יצחק מברדיטשוב שנדפסו בזה אחר זה, כהשלמות מתוך מה שנמצא בכתבי יד אלו. ככמאה דרושים המופיעים בכתב היד שלפנינו נדפסו ב„כתבי קודש". וזהרשה תרמ"ד, וכמאה דרושים נוספים נדפסו ב„אור האמת". בשער הספר „אור האמת", נאמר בפירוש שאלו תורות של המגיד שכתבם עלי ספר, תלמידו ר' לוי יצחק בעל „קדושת לוי". הספר „ליקוטי יקרים" שנדפס בשנת תקנ"ב, היה המסורה השניה לאחר „מגיד דבריו ליעקב", שנדפסה מכתבי המגיד, ואף היא מוצאת מכתבי ר' לוי יצחק, שהיו תחת יד משולם פייבוש מזבאריז והעתיקם בעצמו וגם ערך אותם.

ידע רב ובקיאות עמוקת השקיעה רבקה שץ־אופנהיימר בהעתקה המדוייקת של הספר „מגיד דבריו ליעקב" למגיד, וידיעה עמוקה ורחבה אנו מוצאים בפירושה לדברי המגיד המובא בכול דף מתחת לטקסט של המקור. זו הדירה מגלה עמוקות לתוך מתוסתיו ונסתרותיו וגילוי פנים מאירות בסבך קושיותיו. מאירי עינים הם רשימות ספרי מקורות שהובאו ב„מגיד דבריו ליעקב" ורשימת מראי המקום „באור האמת", ומפתח הפסוקים הנדרשים ומפתח העניינים והמושגים וצירופי הלשון המובאים בסוף הספר. לפנינו מורה דרך מקורי, כיצד לקרוא ולהודר ולפרש ולהבין טקסט קודם בספרות החסידות.

על ספרים תורניים

„עיטורי צבי"

על שו"ע יו"ד הל' טרפות הריאה מאת הרב צבי יצחק הכהן אדלר

הרב המחבר כבר התמחה בספריו על שו"ע יו"ד „ספר העיקור המעשי", „מראות להל' טרפות" ו„טעם לעיקר" בהם הראה את כוחו בהמחשת הלכות ללומדם, בהסברה המקלה ללומד העניינים המסובכים ביותר; למען ירוץ הקורא בו.

על הפסוק „טוב מראה עינים מהלך נפש" (קהלת ו') דרשו חז"ל במדרש רבא — טוב מי שהוא מבאר משנתו ממי שמגוה ורגיל בהרגל לשון הולך, או כפי הפשט גם העצמי חסידי טוב מראה עינים להלך נפש.

הלכות טרפות בכלל וטרפות הריאה בפרט הנם קשים ללומדים מפאת שהעניינים מצד אחד מעשים מחושים ובאותו הזמן קשים לתיאור מבלי לראותם למעשה וכאשר הלומד כבר מגיע לבית המטבחיים ורואה בעיניו את אברי הבהמה שלו לימודם השקיע הרבה יגע ומוח וימי לימוד רבים להבינם עובר זמן רב עד שמקשר במחשבתו בין התיאורית המעשית.

המחבר חידש בספרו זה שני דברים: א', דרך חדשה בלימוד יו"ד בהציגו לפני הלומד על יד כל סעיף וסעיף ציור האבר של הבהמה, על כל חלקיו ומכל צדדיו, בו הוא דן. המחבר ממחיש לפניך את הנידון ושם בפניך את ההלכה. כל דבר הטעון בירור מפנה אותך לציור שבציידו המבהיר לך את הענין.

ב'. הוסיף מבוא לפני כל סימן וסימן לברר מהותו של האבר בו הוא דן, בזה הוא מקיים ממש מצות „שימה בפיהם" שמבאר את הרקע של הלכות הנידונים בו, שיטות הראשונים בד"ם אלו, טעמם ונימוקם, אח"כ מצפיד ללשונם של השו"ע והגהות הרמ"א את המקורות החל ברש"י הרמב"ם עד לאחרוני האחרונים, בתוספת מובני המונחים של הפוסקים בשפה פשוטה ומובנת. בתוספת הערות משלו. הצליח המחבר לעמוד על עיקרן של הדינים הרבים וההמורים האלה ולסדרן בסדר נאה המתאים לכל לומד.

א. אביגר

„מחנה יוסף"

הספר „מחנה יוסף" כולל קובץ שיעורים־הערות בג' פרקים הראשונים ובפרק האחרון של מס' פסחים וביאורים בלשונות הרמב"ם. הספר המכיל 120 עמודים גדולים כפולי טורים ומחברו הרב חנניה יוסף אייזנבך.

ראשית המסכימים רש"י זוין זצ"ל נה „לראותו מתהלך ברחבה בסוגיות התלמוד בביאור שיטות הראשונים וגדולי האחרונים, בסברות עמוקות ובישרות השכל". הוא מעיד: „מכירו אני לשעבר זה רבות בשנים לת"ח מובהק וגדול בתורה, ועכשיו ביותר כשבאו דבריו בכתב במשא ומתן של הלכה בבקיאות וחריפות, נחית לעומק הדברים ומעלה משם פנינים המפיקים אור על העניינים הנידונים".

המחבר מביע חידושי המבריקים בסגנון מלוטש, כך שהלומד נהנה לא רק מן הביאורים היפים אלא גם מהרצאת הדברים השוטפת. הרי כמה ציטטות מחידושי הספר: „ראשר נראה בזה דס"ל להרמב"ם בהא דנחלקו מאי מברך „לבער" או „על ביעור" דאין זה מדין „עובר לעשייתן" כלל כמו שפירשו רש"י ותוס', ודין לשונות מטבע הברכות הוי דין בפ"ע" (סימן פ'), ונראה דבנתפרש עגוליו ב' דינים נאמרו בו לאסור אכילת פועל, חדא משום שנגמר מלאכתו למעשר דיליף מדיש דלא גרע מגבול בתמרים דאין הפועל אוכל, ועוד, משום שנקבע למעשר חזל עליו איסור אכילת טבל דדמי לנוטע רבעי" (סימן י"ב). „ואשר נראה דס"ל להרמב"ם דדין לחם עוני אינו מתנאי שם מצה דאמרה תורה דמצה שצריך לאכול בליל ט"ו צריך שיהיה לחם עוני וכל שאינו לחם עוני לאו מצה הוא אלא דהוי הלכה מיוחדת בלישה ועשיית המצה" סימן י"ט).

המחבר, מסובי ראשי הישיבות, בספרו באים דברי הערכה והסכמה מאת האדמו"ר מליובאוויטש, רבי אהרן ברנשטיין, ראש ישיבת חיי עולם ושתנו של המחבר, רבי ישראל פיקרסקי ראש ישיבת לובאויטש בניו יורק, ועוד.

בפתח ה„מחנה" מופיע משא של ערך לימוד התורה מאת המחבר. כן מובא בראש הספר מו"מ של הלכה בין המחבר לגיסו האדמו"ר ממונקאטש באה"ב בעניני הספר. בעיקר החידוש שתקנת חכמים בבדיקת חמץ היתה שהביטול לא יועיל — שהוא הנושא מהרים, כבר הקדימו בעל „מחנה חיים" בחו"א סי' כ"ו.

מ. בן־נר

לפרשת השבוע

כי תצא

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו ה' אלוקיך בידיך (כ"א, י').

רואים אנו אנשי־מעשה, שעושים מלחמה ביצרם ומנצחים אותו, ואחר כך, בעוד כמה ימים שוב מתגבר עליהם היצר ושוב קמים לערוך מלחמה מחדש. זה התורה מרמזת: „כי תצא" עיקר יציאתך לעולם הוא: למלחמה על איביך" — שתהיה לך מלחמת היצר כל ימי חייך, והוא שאמרו (ב־וישב, ורש"י ל"ז, א'): בקש יעקב לישב בשלוה. אמר הקב"ה: לא דיין לצדיקים מה מתוקן להם לעולם הבא"... לאמר, שבאמת היה יעקב את חלקו קודם הזמן שבא להסתלק. אך אילו היה מתקן חלקו — היה צריך להסתלק מאחר שקפץ עליו רוגזו של יוסף, והיה צריך לערוך מלחמה מחדש, שוב היה צורך עוד בעולם הזה, כדי לנצח את היצר. כיוצא בזה מצינו דוד המלך, שאמרו לו (מלכים א', א'): „יבקשו לאדוני המלך נערה בתולה... ותהי לו סוכנת", כי אז היה דוד נת: „ולבי חלל בקרבי" (תהלים קי"ט), ואמרו חז"ל (ב"ב) שהרג את יצרו, ומשרתו קים הבינו את זה והזה שלא ימות, הואיל ואין לו מלחמת היצר — לכן למצא מלחמה חדשה את אבישג השונמית, כדי לכבוש את יצרו. ולא יגע בה, יד זה יתעכב עוד בעולם. וזהו סמיכות הפרשיות: „כי תעשה הישר בעיני ה'" (סוף שופטים) — „כי תצא למלחמה על אויביך" — כלומר: זהו הישר בעיני ה', שיצא תמיד למלחמה על אויביך. (תפארת שלמה)

לא תחרוש בשור ובחמור (כ"ב, י')

„וכל חכם־לב יקח מוסר שלא למנות שני אנשים לדבר מכל הדברים, שיהיו רחוקים בטבעם ומשונים בתכונתם כמו צדק ורשע. ותגלה שאם הקפידה התורה על צער שיש בזה לבעלי־חיים, בעלי־שכל, כל־שכן בבני אדם אשר להם נפש משכלת לדעת יוצרם (ספר החינוך, תקי"ן) (הערת הכותב: לו ישכילו, בעלי בתים ועסקנים, המטפלים בהרכבת „בבחירות"... — היו נמנעות הרבה שפיכות דמים ובזיונות נתבזים תלמידי חכמים השם, בישבם יחד) עם אשר לא מסוגם...).

ויתד תהיה לך על אזנך בשבתך חוץ והפרת צאתך (כ"ג, י"ד)

רמז בזה שיהיה יותר על אזנו — כלומר: בלבו מה ששמע דברי מוסר, והיה בשבתך כשתצא לפעמים חוץ אזי — „והפרת" — תבקש הדברים ההם יתמצא בהם הר, להשיב את נפשך, צאתך" — תבטח יציאתך מחוץ לקדושה (מחנה אפרים).

במספר ארבעים יכנו (כ"ה, ג').

במספר ארבעים ולא שלמים, אלא מנין שסמוך את ארבעים, והן ארבעים חסר אחת (רש"י), ובמדרש (במדבר ג') נאמר: ולמה ארבעים: לפי שעבר על דברי תורה שניתנה לארבעים יום. בזה תשובה לשאלה, שמלקים אותו ל"ט מכות, למה כתבה התורה ארבעים? חז"ל (קידושין ל'): בראתי יצר הרע, בראתי התורה תבלין. לכן אמרו שבמעמד הר סיני נעקר יצר הרע מלבם ונפסק מהם, אלא שבעקבות חטא העגל חזר היצר אליהם. ויש לומר וחטא העגל כיצר בא ליום הארבעים, שנעקר מלבם יצר הרע. ני? והתשובה היא שטעות בזמן הטעה את העם בעת כי משה אמר להם: בסוף ארבעים אני בא, כסבורים היו שאותו היום מן המנין, והוא אמר שלמים. עפ"י חז"ל נמצא שעגל אירע באמת לא ביום ארבעים ממש, אלא ביום את הארבעים, ואלמלי היו לים יבוי יבנו דאז שאחר שעומדים בי אינו יום הארבעים אלא יום ה... — לא היו באים בכלל לידי חטא העגל. וכדי לרמז עוד במידת העונש שכל אדם במלקות בחטאו — אמרה במספר ארבעים יכנו — לא בעים ממש, אלא מספר הסמוך את הארבעים, ואולי זהו של המדרש: „ולמה ארבעים, למה כתבה התורה ארבעים, ל"ט, כמו שבאמת מכים רק ל"ט? לפי שעבר על דברי תורה שניתנה לארבעים יום אילו הבינו אז אבותיו של חטא זה, כשעמדו על הר סיני, להבדיל בין ארבעים ממש למספר הסמוך את הארבעים, לא היה בא לידם חטא העגל, וממילא לא היה בא גם איש שחטא, לידי חטא זה שבידו הוא לוקה (תפארת שלמה עשה).

ליקט שלמה יהלומי

באזני הורים

מאת יעקב חורגין

(מתוך הסידרה „מורה מהורהר בקול")

הורים! הילד שניתן לכם לא מתנת חינם הוא. זוהי רק נתינה בהקפה, ואילו מחירה יידרש מכם במלואו בבוא העת: עמל וצער, חרדות וקרבנות, וכל מלאי האהבה שבקרבכם. בל ינסה איש להשתמט מן הפרעון: הפנקס פתוח והיד כותבת, וכל תשלום שלא נפרע למועד אינו נרשם על גבי הנייר, אלא הוא נחרת בגופו ובנפשו של הילד.

■

אכן, יש עם הילד גם גמול למחיר הכבד שנוטל על הוריו לשלם בעבורו. והם רגעי האושר. ברם, אין בכח הילד להעניק אושר אלא במידה שהוא עצמו מקבלו.

להעניק אושר לילד משמעו: לתת לו בריאות הגוף והרוח. והתנאי לבריאות הגוף הוא סביבה טהורה מבחינה הגיינית, התנאי לבריאות הרוח הוא סביבה טהורה מבחינה מוסרית ומצפונית.

■

הילד צריך לעמוד לעיני ההורים טבעי כנתינתו. כל ראיה מהרהורי לב, מן האמביציה האנוכית עשויה רק לסלף את דמותו האמיתית, וממילא יכשל כל נסיון לאבחן את מיבנה נפשו ולעמוד על צרכיה האמיתיים.

■

לראות את הילד ראיה מציאותית, היינו: למוד נכונה את מידת כושרו הפנימי, להעריך כמו את תחומי כוחותיו הנפשיים ויכולתם — זאת תורת החינוך כולה, וכל השאר אינו אלא פירוש לה.

■

וודאי: לא קלה היא הראיה המציאותית לגבי ילדכם. הרבה אהבה עושה לעוור את העינים; הרבה עושה הכמיהה הטבעית־האנושית למצוא בילדכם תיקון לפגימותיכם אתם. ברם, על המאמץ הזה אין לוותר, כי ממנו תוצאות גורליות לילד לכשיגדל.

■

הילד הוא גידולה של האווירה, שאתם יוצרים סביבו. יהיו אשר יהיו היחסים ביניכם, אבא־אמא — לילד תנו חום, תנו רצון טוב, ומעל הכל תנו אמת.

סלקו מן הבית את מישטר הכפילות בחינוך ילדכם. חס לו לאחד לאסור את אשר התיר השני ולהפך. בעשותכם כן אתם מהרסים את סמכותכם והופכים את ילדכם לתכסיסן ולסחטן.

■

חנכו לעצמכם תחילה בטרם תגשו לחנך את ילדכם. כל שגיאה משלכם משאירה שרטת עמוקה בנפש הילד, ולעיתים קרובות ללא תקנה. השרטות חודרות לעומק ולפיכך אין להבחין בהן מלמעלה, ואולם הן מגיעות עד שורשי נפשו ומחבלות בהם.

■

אמת ביחסי הורים לילדם פירושה קודם כל — טבעיות. התרחקו מכל חנופה והתמתקות. התרחקו מגינוני התיילדות, שאינם אלא מוקיונות מגוחכה. תהא נא האם אשה בגילה ויהיה נא האב גבר בגילו. תחנך נא האם לפי תכונותיה הנשיות ויחנך האב לפי תכונותיו הגבריות. שני הקוטבים האלה, משיאוזנו הם עצמם, יאזנו את מערכות נפשו של הילד.

■

הילד איננו צעצוע לשעשע בו אנשים מבוגרים. כל אותם גילויים משעשעים, כביכול, אצל הילד, אינם בעיקרו של דבר אלא תיסמונת רצינית מאוד של הליכי התפתחות גופניים ונפשיים. לא לשעשוע נוצרו, אלא להתבוננות מתוך חרדת פליאה, כבפני גילוי אלו־הי. הורים! לא לפני במת משחק אתם ניצבים אלא על פתחם של עתידות וגורלות, לפני צבעים של ניצחונות ומפלות. אכן, לעינינו פרולוג לדרמה אנושית, ניצחית, אשר משך הופעתה כימי האנוש, ואף־על־פי־כן היא תמיד חדשה ומפליאה.

■

אל נא תעמידו את הילד לראווה בפני באי ביתכם. נוהג נפסד זה עלול לטעת בלב הילד את יצר הראוותנות, שכולו התיימרות והעמדת פנים, וממילא גם גניבת דעת ועשיית שקר לעצמו ולאחרים.

■

יש לנהוג בילד באופן שלא יראה את עצמו מרכז המשפחה ושליטה הכל־יכול. משיורגל בכך שוב לא שבקתם לעצמכם סמכות כלשהי. העליתם לראשכם רודן, שתוקף רודנותו נמצא ביחס הפך לקטנותו.

■

בית הספר איננו המשכו החינוכי של הבית אלא משלימו. בית ההורים מעניק לילד את המגע הראשון עם הזולת, ובאמצעותו עם החברה ולמציאות. בית הספר הופך את המגע הזה לעקרונות יסוד, שעליהם תיבנה אישיותו.

הבית נותן לילד את המצוי, ואילו בית הספר מגלה לו את שפוני הרצוי. רק מעל הקרקע של המצוי יוכל הילד להמריא אל מרומי הרצוי.

ואולם בתנאי ברור: שקרקע המצוי תהיה כבושה ומוצקה כהלכה, ללא מהמורות ופחתים...

■

ברם תפקידו של הבית לא תם בהכשרת קרקע המצוי להמראה אל הרצוי. לא תמיד עשויה ההמראה להצליח — פעמים כוח הדחף חלש מדי, פעמים עצם ההמראה חזקה מכוח הטיסה של הילד, פעמים מעט הוא הדלק במיכלי נפשו.

תפקיד ההורים אז: להושיט את זרועותיהם, על מנת לקלוט את הצונח, לבל תהיה נפילתו קטלנית.

■

אכן, מה נהדר הוא הטייס הקטן בהמריאו מן המיסגרת המוגבלת של המצוי הביתי אל העולם הרחב והססגוני של הרצוי הבלתי מוגבל, האנושי והלאומי. הוי, ההורים! ברגעים כאלה מזומנים אתם לראות את אפס קצהו של פרי החינוך, שהענקתם לילדכם: הטוב והאמיתי יישא פרי הילולים, המוטעה והמוזנח יעשה באושים...

יהדות צרפת הציונות"

רב יעקב קפלן

מאת שמחה אהרוני

לאחרונה יצא לאור ספרו של הרב יעקב קפלן, רבה הראשי של ת „יהדות צרפת והציונות" בהוצאת „אלבן מישל" — מגדולות ות הספרים בפאריס.

בספר אוסף של מסות, נאומים ודרשות שנתפרסמו על בימות ת ביניהם בגדולי עתוני צרפת.

הספר מתחלק למספר שערים: הראשון: „לפני הקמת מדינת אל" ובו פרקים על הציונות, הבית בפלסטין, הספר הלבן, ארץ אל חזון ישראל ועוד.

השער השני מוקדש למאמרים שנתפרסמו מתקומת מדינת ישראל מלחמת ששת הימים. בין היתר מופיעים בשער זה מאמרים על בין המדינה ליהודי התפוצות, גלות בכל התורה לישראל, ארץ ועם גדול, מה מצפים ממדינה יהודית בארץ התנ"ך.

מלחמת יום הכיפורים היא השער השלישי בספר ובו אוסף נאומים שאו בקהילות שונים בפני יהודי צרפת.

שער ביחוד מוקדש לירושלים עיר הנצח.

בעיית האנטישמיות והאנטיציונות יחד עם בעיית הנאמנות הכפולה ים שער ביחוד בספר. רובם של המאמרים בשער זה פורסמו בגדולי עתוני צרפת: „לה פיגרו" ה„לה מונד".

השער האחרון מוקדש ליהודי המזרח־התיכון ויהודי ברית ה־ זות.

בחלק האחרון של הספר מתפרסמים מסמכים שונים הנוגעים די צרפת והרואים אור לראשונה, ביניהם מכתב שכתב הרב בחודש 1926 אל יהודי צרפת ובו פרטים על ההתיישבות היהודית בארץ אל, או קריאה של 20 רבני צרפת אל יהודי המדינה להשתתף ירות לקונגרס היהודי (1939 — יוני) ועוד. קטע מעניין נוסף הנו המברקים שנשלחו אל אישים שונים בהזדמנויות שונות. בין אנו מוצאים את המברק ששלח הרב הראשי אל הנשיא דה־גול מלחמת ששת הימים, ובו הוא מבקש כי הנשיא יתערב אישית ע סכסוך כזיון באזור, להבטיח את שלומה של ישראל שאינה אלא בשלום.

כן ישנם בספר מכתבים שונים שהוצאו בהשראת הרב, אל יהודי ת. רובם של המכתבים נוגעים למאורעות שחלו במדינת ישראל, ה ערב מלחמה, או לאחרית ועוד.

אנו מביאים להלן דברים מן הספר.

האנטיציונות כמסווה לאנטישמיות

זמן רב חלף מאז שלאימרה המסורתית: „חזק ואמץ" היתה משמעות אקדמאית טהורה. הדברים אינם כבר כך. כיום צריך להיות חזק ואמיץ. בתקופתנו דורשת ההנהגה הדתית מן האיש המכהן יפעיל אומץ וגבורת רוח.

אם הרב מתחלק עם הנהלת קהילתו כנושא דבריה של היהדות מינה, הרי שבעיני הציבור הוא מופיע כמייצג הקהילה בכללותה. הוא הדמות המרכזית אשר ממנה מצפים שיקבע עמדה ברורה, לות מסויימות, גם כשהן קשות ועדינות במיוחד. אכן חלפה תקופה שבה כל עיני העולם היו מנועצים מרוחק שבה לא להאזין מיציר האלוקים כל מחאה שהיא, אם זה נגד הג'ינוסייד ואה נגד אי צדק כלשהו.

אי אפשר למכהן בכהונה דתית לעמוד מן הצד. עמדה כזאת דת לרוח התורה, לרוח הנביאים ומנוגדת לייעוד של היהדות יר את מלכות ה' עלי אדמות.

בעולמנו המסוכן המנוער מערכים לא היה מעולם צריך כה רב שהוא נחוץ כעת, באמונה בה' בהשענות בדת בתורה אל עולם

במאה שלנו הכורע לטכנולוגיה, שבה האקספטיות היא הערך יון, יש צורך יותר מאשר אי־פעם לחזור ולחזק את בתי־הכנסת המדרש שמהן עולות התפילות אל הבורא, אותן תפילות המכילות תבשורות הגדולות בתנ"ך, את הצווי העליון של צדק ושוויון וכמובן יחס בין בני האדם כמו בין העמים.

אומץ חברי הרבנים, בעיקר כשאנו נכנסנו לשלב בהיסטוריה האנטיציונות הופכת למסווה של אנטישמיות.

מאז אושוויץ טובעת האנטישמיות ברגש הצרפתי. בימים האנטי־ ת מציעה פתרון לשורקן, המצפון נקי לאלו הרוצים לצאת במתקפת הודים.

שהדברים יובנו כהלכתם. אינני מצהיר שאין אנטיציונים החושבים ובטוחים כי הם יודעים היטב לשמור על עצמם לא להפוך ל־ שמיים. אולם כמה זמן יוכלו להחזיק בכך? אולם ישנם מיעוט אשר מתוך שאיפה טבעית, כאשר מתוך הרגל מתחילים לדבר בישראלים, מגיבים, בין אם רוצים או לא, להטיל דברי בלע יים שאינם ישראליים.

להילחם נגד אנטיציוניזם זה, היא חובתנו הדתית ביותר. ולהוסיף ללא כל חשש ובכל המצפון, שבכך אנו נשארים נאמנים ית הצרפתית של המגיות וצדק.

במאבק זה נגד האנטי־ציונות והאנטישמיות איננו בודדים תודה אנו שומעים קולות המוקעים מפי אישים דגולים כחברה ה־ ית המוחים בגלוי נגד תופעות אלו.

הצהרה כזו היא של „הכנסייה האפיסקופאלית למען קשרים עם ות" שנתפרסמה בעתונות. אפשר לקרוא בה בין היתר: „הדאגה לנוצרים כלפי מסכנים, המוצאת עתה את ביטוייה כלפי הפליטים פלשתינאים. אינה צריכה להביא לאי צדק בזיון הנגיף. לא תתכן ה ושלום כאשר אין צדק. זאת עובדה כי מספר רב של יהודים צאו כל פיסת קרקע כל שהוא לבנות בה את ביתם מלבד ישראל. תרון פוליטי אחר נדחה. ההיסטוריה של השנים האחרונות מאלצת להכיר בכך. עלינו להכריז על המשמעות הזו כפולה במספר ות דעות נגד ישראל אשר בהן מעורבים מרכיבים דתיים בשא־ וליטיות טהורות.

גם כל הכבוד עלי להביע למונסיניור אלשינגר הארכיבישוף של בורג ונשיא אגודת האפיסקופאל את הערכתי האישית הו של לה היהודית בצרפת.

לפני מספר שבועות נשמעה האזהרה לא פחות חשובה בשטרסבורג כינוס הקונגרס הלאומי לידידות הנצרות והיהדות. בין רשימת רים שעמדו בראש הכנס, ישנם כמה אישים דתיים רמי מעלה בטאו אף הם את הדברים כהווייתם. גם להם אני שולח את הערכתי.

נאום לכבוד הכתרה רבה של שטרסבורג — 15 לפברואר

נאמנות כפולה או לסולידריות יהודית והומאנית

טקס הזכרון של קורבנות השואה של עמנו תמיד כרטיס. הוא את ביצוע הרצח המתוכנן הקר של 6 מיליון יהודים, שנהרגו כל היותם יהודים. זוועת הסבה חורגת מעל לכל דמיון שהוא. בים, רבים בקרבנו נושאים בחובם את האבל על מות אבותיהם אבותיהם, ילדים ונכדים, אחים ואחיות. כמעט כמאה אלף צרפת נרצחו בדרך זו. אין בינינו אף משפחה אחת שלא נפגעה כל שהיא, באבדן אחד מבני משפחתה.

אותן נשמות יקרות, לא נשאר אלא אפר שהתפזר לכל רוח. הערב באבק מחנות ההשמדה. עד היום נושמים במחנות אלו ל עצמות שריפות ומפוייחות.

סף לקרבנות של יהודי צרפת עלו על המוקד במחנות ההשמדה מגרמניה, אוסטריה, בלגיה, בולגריה, דנמרק, יוון, הולנד, ה, איטליה, פולניה, רוסיה, צ'כוסלובקיה, יוגוסלביה ובנוסף מכני מספר מקומות למרות הרשימה הארוכה הזו.

עלתה על דעתו של אף אדם להאשים אותנו ב„אמנות כפולה, שאנו עורכים את הטקס הדתי הזה לזיכרם של היהודים מארצות ולא רק לזכרם של יהודי צרפת. או אם אנו מתערבים לטובת ית אשר בארצות שונות נמצאים בסכנת מוות או קרבנות ת או לאפליות. זאת משום שלא שכחו עדיין את הג'נוסייד אין לדעת היכן יעצרו המתקפות שבהן מהווים היהודים את היהודה. האם היו מודעים לכך קודם להירצחם של יהודי אירופה ע"י ההיטלריים?

כן כאשר יהודים מעיראק או מארצות אחרות במזרח התיכון ים בסכנה כאשר אימת מוות מרחפת על גופם ומאיימת על — אנו מכריזים קבל עם ועדה על המזימה הנרקמת נגדם, אינו אם לא פעם נוספת של מילוי אותה החובה של סולידריות והומאנית כאחת.

כאשר האנטישמיות שולט ללא מצרים בבריה"מ, ואשמות בכל הסוגים מוטחות על יהודים על אשר הם דורשים מילוי זכויות האדם והצהרת זכויות האדם הבינלאומית את זכות ה, וכאשר אנו מרימים את קולנו נגד פסקי הדין הבלתי צודקים, עושים אם לא ממלאים את חובתנו לסולידריות יהודית ית כאחת.

כאשר ישראל קיבלה וקלטה את ניצולי מחנות ההשמדה ה־ תוסף עליהם למעלה מחצי מיליון של אחינו שבאו מארצות בכורות התיכון, נמצאת מול סכנת ג'ינוסייד חדשה. כאשר נשארה בודדה ומוקפה אויבים המצהירים השכם והערב על להשמידה. מה עוול במעשנו כאשר אנו מזעיקים את דעת — האם זה לא אותה חובה של סולידריות והומאניות. מדוע לישראל מאשימים אותנו בנאמנות כפולה.

אנו יכולים להתעלם יותר מתופעות כאלו. למדנו זאת על בצורה האכזרית ביותר: כל אנטיציונים פותח דרך לאושוויץ

אנו היחידים החושבים כך. אפשר היה לחוש בכך בהזדמנויות במשך השנה האחרונה. כאשר בכינוסים שונים של לא־יהודים ובבו תופעות של אנטישמיות.

אר איפוא, מאוחדים בזכרון קורבנות השואה בין שהם בני אר יהודים בארצות אחרות. נקים יחד מחסום נגד כנופיות המסתתרות תחת כל שם שהוא.

ערב ללא הפוגה על מנת שהאנושות לא תרשה שנית שיחזרו פשעים שנעשו נגד יהודים כפי שמזכיר לנו טקס מזעזע זה.

אום בבית הכנסת הגדול של פריז, ספטמבר 1970).

שיטה בהגותו של הרב קוק (ב)

מחזוריות התשובה בבריאה

מאת נחום אריאלי

עד כאן נסוב הדיון על האחריות הקולקטיבית של האדם. אך עדיין לא נאמר במפורש כיצד מתפרסת האחריות הזו ומה בדיוק גורם על ידי מעשים פרטיים. האם יש בכלל מעשים פרטיים בעולם אורגאני? ואם יש, — מה משמעותם הקוסמית?

ברי, גם אם נתייחס אל האדם כיצור בודד המנותק מכל וכל, גם אז לא יתכן שלא נתייחס אל מעשיו, בבחינה שהם פוגעים בזולת. וזהי עובדה ואין להתעלם מן העובדה שעל פיה ניזוק השני ממעשה הראשון.

שוגג ומזיד

ההתייחסות אל החטא, נידונה איפוא, בשני אספקטים, גם בעולם סוליפסיסטי. א) בקלקול האורגאניזם אינדיבידואלי. אם הקלקול הוא סופי, האורגאניזם הפרטי נידון לאבדון. אך האבדון האינדיבידואלי אינו גורר אבדון מחוצה לו. ב) במידה שהקלקול פוגם בשני, נתפס החטא כאקט בלתי מוסרי. מתוך הנחה, שהמוסר מתפרש כהסכם סוציולוגי, הבא לכוון חיים הוגנים בעולם של אינדיבידואים, אמנם אין מעבר בין אינדיבידואים אחד לשני. הם מונדות סגורות. אך גם אם לא נבהיר כיצד נפגע אחד על ידי השני, עובדת הפגיעה אין להכחישה. ועל כן יש מקום למוסר, שיקבע חוקי התנהגות חיצוניים. אין לחוקים האלה ולא כלום עם חוקי הטבע האורגאניים. הם הסכמיים בלבד.

ומה אם האדם שוגג, אם הוא לא מודע את מעשיו? לא זו בלבד שאין טעם להענישו מבחינה מוסרית, אלא אין גם להתייחס אל מעשה שבשוגג. שאלה זו נידונה הרבה בפסיכולוגיה המודרנית ובפילוסופיה. ה־מחזה של סופוקלס, אדיפוס המלך, נידון גם מן הבחינה הפילוסופית. הפירוש הרווח הוא, שסופוקלס מתכוון להצביע על הדטרמיניסמוס ה־קוסמי. אין למנוע את גזירת הגורל. הכל מוכרח להתגשם ואין האדם מסוגל בידו לכוון את מעשי ההתגשמות. אולם בין שאר הפירושים נידון המחזה מן האספקט של החטא בשוגג. החטא נתפס כמשהו אובייקטיבי. לא כמושג מוסרי השייך לאדם החוטא בלבד או לסביבתו הקרובה. אלא כדבר מה המשויך לכוליות של העולם. כשאדם חוטא חל משהו בעולם.

התפיסה הזו זהה לתפיסה הקבלית על חטא האדם הקדמון. נפילתו האינדיבידואלית של אדם הראשון, היא בעת ובעונה אחת נפילת העולם. לא במובן שחטא פרטי אחד גורר אחריו חטא נוסף של זולתו, בחינת עבירה גוררת עבירה, כשאנו אחר מוצא, אלא החטא הפרטי הזה הוא חטא העולם.

על פי התפיסה היוונית, אדיפוס איננו חוטא כלל מבחינה מוסרית. הלוא הוא עושה הכל על מנת למנוע חטאים כבדים כגון רצח אב ונישואי ערוה. לא זו בלבד שאינו מערער חוקי מוסר, אלא מבקש לתקנם. אבל עובדה שאדיפוס רצח את אביו ונשא לאשה את אמו. העובדה קיימת ובתורת כזאת יש לה קיום אבסולוטי. זהו קיום שבמכשולו, שגם אם אינו משייך אותו אל אדיפוס מן הצד של האחריות המוסרית, הרי מעשהו נוכח במציאות והמציאות כולה נעכרה. הגבייה של המעשה, אינה נוצרת על ידי שיוך, אלא הוא עובדה, שיש לעשות הכל על מנת לתקנה. ואי אפשר לתקנה אלא אם כן אדיפוס יבוא על עונשו. אדיפוס הנושא בעוון אינו מקבל אופי מוסרי, של אחד שחטא ונענש, אלא הוא תיקונו של עולם. מעשהו הוא עירעור פיזיקלי, גם אם הוא נעשה בלא יודעין ורק בהתנהגותו, הוא יעמיד את העולם על מכונו.

הנה כאן מוקדה נקודת ההבדלה בין התפיסה הסוליפסיסטית, שה־חטא נתפס רק כמושג מוסרי־הסכמי, לבין התפיסה הקושרת את האדם לעולם. בתפיסה זו יש כביכול משום הנמכת הקומה של המוסר, או משום התקהות החוד. החטא שייך לעולם הפיסיקאלי, נתפס כממשות אונטולו־גית, ומשמעותו היא הרבה יותר רחבה ועמוקה. אפלטון קושר את האדם למערכת הגלגלים כחלק אינ־טגראלי במערכת כולה, ומעמדו בעו־לם הזה נקבע על פי מעמדו שם בטרם לידתו. זהו הציון הבולט ביו־תר על קשרו של האדם לשני עולמות, הן לפני לידתו והן לאחר מותו. שעה שהוא מקבל את הגמול הנועד לו על פי מעשיו.

אצל הרב קוק אין חידוש בעצם ההצבעה על חטא פרטי כערעור קוסמי, הוא רק מרחיב את המסגרת. האדם החוטא מנתק את עצמו מן האחדות הכוללת, נופל בתהום של בדידות. וזהו מקורו של הכאב הה־דר בחוטא — „כל חטא מדאיב את הלב, מפני שהוא סותר את האחדות שבין האישיות הפרטית עם כל ה־הויה כולה... יסוד הצער איננו מעצם החטא בלבדו כי אם מיסודו של החטא ומתוכן מהלך הנפש, שנעשה הפוך מסדר הישות, הזורחת באור הישר הא־להי בכל המצוי המאורגן באחדות וכיוון מעולה" (אורות ה־תשובה פי"ח). כשם שהאדם הוא חלק מן הכלל, כך הכוליות של העו־לם נדחית אל האדם. הפריצה הזאת היא דו סטרית וכל חוטי העולם עוברים דרך רוח האדם. על כן „כל קצינה מוסרית, ברעיון ובמעשה, בתכונה ובמזג, גורמת חתיכות רבות שמביאות יסורים רבים פנימיים לכל מעורכי הנשמה, שיסודם של יסודי רוח אלה הוא כח המרעיד של סילוק אור החיים הכללי של ההויה כולה מצינורי החיים של הנשמה החוטאת" (שם).

דרכי תשובה

משנתו של הרב קוק בתורת האח־דות הכוללת מקבלת את רוב אישו־רה ברעיון התשובה. כמדומה, שרק בנושא התשובה מתמצית תורתו ו־כאן ניתן לראות את חידושו העיקרי.

שהרי התשובה היא פרובלימה, שכמדומה, אין לה פתרון רציונלי. כי מה משמע אדם חוזר בתשובה? מעשה שעשה, כבר עשה, קיומו שוב אינו ניתן למחיקה. וכי מה פירוש לתקן חטא? כלום יכול הרוצח להח־זיר את קרבנו? ואם לא, מה התשובה היא זאת? הלא מעשה שנעשה הוא נחלת העבר, כיצד מעשה־תשובה בהווה יכול להתייחס אל מעשה־עבר?

שאלות אלה בצמידות, לכאורה, את „ההתהוה" מלכתחילה במעמד ביחוד המבקיע את עצמו בגבולות השכל. במעמד זה נתפס כחסד א־להי המפקיע על כבי פשע. וזהי הרשכת ורע־אל החילצת את החוטא מיוון מצילה.

אפלטון לועג לתפיסה ההמונית, לפיה ניתן לכפר על חטא באמצעות קרבנות בלבד. ההה זאה הוא בציע את העונש כאפשרות יחידה לתיקון החטא. ולפרקים אין שילום מתאים בעולם הזה, בגלל חוסר הפרופורציה של החטא ועונשו. במקרה זה, על פי אפלטון, יקבל האדם את עונשו בעולם הבא. אפלטון איננו מכיר ברעיון התשובה, וכמדומה, ש„ה־תשובה" היא תפיסה יהודית טהורה, המתקשרת לכלל החסדים של הא־ל.

אולם דווקא הרב קוק מתייחס אל „התשובה" כאל ענין מדעי. הנוהן ב־חקירה קוסמולוגית־פיסיקאלית. „ה־תשובה" היא פינה של עולם המדע, ולדעתנו טרם חקרו אותו כל צורכו. הרב קוק מתעלה לגובה פיוטי, ככל שהוא מתעמק בנושא זה. הוא פורש חזון של העתיד זוהר, שעה שכל העולם יבוא על תיקונו כשהאדם יניח על ראשו את נזר התשובה. אבל חזונו איננו נטול קרקע מוצק של חקירה מדעית. ואמנם בשיטת ה„אחדות הכוללת" מקבלת התשובה את תוקפה המלא. רעיון התשובה מתפרש על בסיס מדעי הנותן להת־פתחות העולם.

הרב קוק מניח הנחה יסודית: „העולם מוכרח הוא לבוא לידי תשובה שלימה. אין ה־עולם דבר עומד על מצב אחד. כי אם הולך הוא ומתפתח, וההתפתחות האמיתית השלי־מה מוכרחת היא להביא לו את הבריאות הגמורה, החמרית והרוחנית, והיא תביא את אור חיי התשובה עמה". (אורות התשובה פ"ה עמ' לו).

על מה בעצם מבוססה ההנחה ה־זאת? האם זהו רק חזון שירי, אידיאל של אחרית הימים? מנין הערובה, שהעולם יגיע לידי בריאות גמורה? כלום הבאה העשרים מאש־רת זאת? מנין בכלל, שיש אפשרות כזאת להגיע לעולם טוב יותר?

הרב קוק מודע את השאלות האלו והוא מוצא שהערובה הבטוחה ל־התפתחות בכיוון הטוב היא בעובדה „שהיה האדם מאושר מאד, ורק מקרה של חטא הרחיק את דרכו. מובן הדבר, שככשול מקרי מוכרח הוא להיות נתקן, והאדם ישוב ל־בעלותו לגמרי" (אגרות הראי"ה ח"א עמ' קעד).

לאמור, העולם היה במצב תקין. הוא אינו יכול להגיע למצב שלא היה בו מלכתחילה, אבל הנורמה שנקבעה לעולם מאז קיומו טבועה בו וכל סטיה ממנה אינה גורמת בהכרח אובדן הנורמה. היא הערו־בה של אפשרות השיבה אליה. מצ־בו התקין של האדם הראשון בגן עדן, הוא נקודת האור, שעד אליה ניתן לחזור. ממנה סטה האדם ואליה ישוב. בלעדי נקודת האור הזאת, אין שום ערובה להתפתחות של העולם. גם אם היא התחילה בכי־וונים רצויים, יתכן שהיא תעמוד מלכת, שהיא תסטה, שהיא תיסוג. אבל מאחר שהאושר הוא טבע קבוע באדם, הוא יכוון את ההתפת־חות עד שעה שיגיע אליו בסופו של דבר. אף על פי כן אין להוות את תורתו על התפתחות העולם עם ה־תאוריה הטוענת לקידמה הכרחית של הקיום. תורת ההתפתחות הכודר־נית, מפקיעה את האדם, למעשה, מבעלות על ההתפתחות הזאת. העו־לם יתפתח גם על כורחו של האדם, וממילא משחררת אותו מאחריות על ההתרחשות הקוסמית. אצל הרב קוק אין זה כך. המונח המבטא את ה־התפתחות של הקיום לקראת עולם שכולו טוב, הוא „התשובה". העוב־דה שאי פעם בהיסטוריה האדם היה מעוגן באושר, משמשת כערובה, שאמנם קיימת אפשרות להגיע אל האושר הזה שנית. המסלול של או־שר, אם גם העלה עשבים, עדיין קיים. הרב קוק חולץ אמנם את התשובה מפרטיותו של האדם ורואה בה יסוד קוסמי מובהק, המתקשר עם כל מניעי ההתפתחות, כרפואה, כטכניקה וככל מדעי הטבע האחרים הצועדים לקראת שיכלולם. אף על פי כן אין ההתפתחות תלושה ממעשי האדם. היא כביכול מותניה בו ומגד־דילה את אחריותו המוסרית. האדם באי תשובתו עוצר את גלגלי הקיד־מה, ותשובתו הוא מניע אותם.

„התשובה", איפוא, מציינת את המחזוריות של העולם. תשובה — מלשון שיבה. הזמן שוטף במריצתו לא בכיוון ישר, אלא במעגל. מאותה נקודה שבה החל הפירוד, לאותה נקודה יחזור. וזהי נקיפה, שמשמעה חוזר חלילה ולא שסיפה בקו ישר. והאחראי לנקיפה הזאת — האדם.

אולם יש ב„תשובה" על פי משנתו של הרב קוק משום אספקט נוסף, ואולי הוא האספקט המכריע בתורת „האחדות הכוללת". רעיון המחזור־יות מוגן, למעשה, ששום דבר אינו עובר ובטל מן העולם. אמנם הכל נתון במצב של זרימה מתמדת, אך מעבר לתנועת הזרימה, קיימת הכו־ליות האחת, הסליכה בתוך עצמה, כאילו גם הזרימה מאוחדת בתוך היקום עם כל עצמי העולם. הכוליות בתוכה זורמת, אבל מחוצה לה, היא גוף מלוכד, מוצק, אחד במשמעותו, שום דבר אינו עובר עליו. ההיסטו־ריה כולה כאילו קפואה באחדותה. ואין עבר, הווה ועתיד. יש כוליות אחדותית המקיימת בעת ובעונה אחת את כל ההתרחשויות. — „הטבע ה־עולמי וכל יצור פרטי, ההיסטוריה האנושית וכל איש יחידי ומעשיו צריכים להיות מסוקרים בסקירה אחת" (שם עמ' ל'). אלא שהאדם בהחטאו הוא מנתק את עצמו מן הכוליות, כחוליה המנותקת מן ה־שרשרת. ובאמצעות „התשובה" הוא חוזר ומקשר את החוליה — „כל מחשבה של תשובה מאגדת את כל העבר אל העתיד והעתיד הרי הוא מתעלה בעלוי הרצון של התשובה באהבה" (שם עמ' מג).

זהו, איפוא, תוקפה של „התשובה" שהרי העבר כלל לא נמחק, הוא ניתקן ויש לרתקו מחדש.

הרב קוק אינו נרתע לעשות את המסקנה המשתמעת מתורתו. העולם קיים באחדותו ונקודת המוצא של עולם זה, היא שעת שהייתו של אדם בגן עדן. זו שעת התחייה הנצ־חית, משבע, שהעולם מתקרב לאותה שעת ההויה. כשייסגר המעגל על ההתפתחות, ימצא האדם את עצמו בנצח חייו. הרב קוק מכנה את המוות, רמיה. שיכחה ונבית והו לא. המוות הוא פונקציה. אליבא דאמת המוות איננו אלא השיבה הגדולה של האדם אל „האחדות הכוללת" — אדם חוזר אל א־להיו. במציאות האמיתית של עולם מאוחד המתאחד עם יוצרו, המוות אינו אלא אחיזת עיניים. והאדם נקרא לקרוע את המסווה מעל עיניו. עם ישראל על פי הרב קוק נקרא להזהיר את חרפת המוות. לגלות מן העולם ול־גלות את ההויה הנצחית.

פרופ' ש. ה. ברגמן רואה בהת־פלספותו זו של הרב קוק, שיא מחשבתו.

מרחבי „האחדות הכוללת"

והנה כיון שחלצנו את „התשובה" מן התחום האינדיבידואלי וראינו אותה, כאחד ממשאבי הקידמה של העולם הרוחני והפיסיקאלי, על רקע זה נוכל לפרש אחת הבעיות המר־כזיות במסכת התשובה.

הרב קוק מעמיד על כך, שהנה התשובה בתחום ההלכה, יש לה הג־דרה מדוקות ועל פיהן אין היא נתפסת כדבר הרחוק מן האדם או כמפעל הנדרש יכולה מידבית על מנת לעשותו. הרהור תשובה — מקנה לאדם זכות של בעל תשובה. ובצד המעשי, קבע הרמב"ם את ארבעה האלמנטים המבציעים אותה: עזיבת החטא; קבלה לעתיד; חר־טה; וידוי. מבחינה זו נתפסת ה־תשובה כמעשה קל לביצוע. ומאידך גיסא בספרות חז"ל אנו רואים שה־תשובה אינה מהדברים הקלים בעו־לם. וכי מה קושי יש בחרטה או בקבלה לעתיד? מהי, איפוא, ה־תשובה?

ישם פתרון הבעיה אנו מגיעים לנקודת המפגש בין הפילוסופיה ל־קבלה בתורת הרב קוק. ראינו, שה־עולם וכל אשר בו מופיע בכוליה באחדות בתוך עצמה. בבחינה זו חטא של האדם, הוא בעת ובעונה אחת קלקול העולם כולו. והתשובה הפרטית היא בד בבד תשובה כל־לית. כל מעשה פרטי הוא בחינת כשיכה הוס הקשור באלפי חוטים אחרים. אולם בפאת צימצומו של גבול ההכרה האנושית מצד אחד, ואין סופיות מרחב האחדות הכוללת, אין כלל אפשרות לידע עד היכן פגם החטא. אילו ידע האדם את הריסות חטאו, היה נופל לאובדן יאוש סופי. אך מצד שני היה מגביר את מאמציו לשם תיקון. ובסופו של דבר, גם לאחר שהחוטא מחליט ל־חזור בתשובה, הלא מאחר שאינו מודע כלל את מרחב החטא, אין הוא מתכוון כלל לתקן כל מה שנגרם על ידי מעשהו. במקרה זה, אין זו תשובה כלל. התשובה היא גילוי רצון להיטיב, אין זו ראשית הדרך, זהו תנאי לכניסה להיכל התשובה. אבל בשום פנים אין להיעצר ברצון הטוב. יש להעמיק עד שורשי החטא על מנת לעקור אותם. כלום אנו יכולים להגיע עד שורשי החטא, עד התפשטותם במרחבים האין סו־פיים של האחדות הכוללת? בתהו־מות הנפש? אני יכול להגיע עד ראות עיני לחוג המצומצם המקיף אותי. והנה השלכות המעשה הן מעבר לתפיסת הכרתי. כיצד, איפוא, ניתן לחזור בתשובה?

תפיסה זו של מעשה האדם, שהיא תפיסה בסיסית בתורת „האחדות ה־כוללת" יש לה בסיס מרכזי בתורת הקבלה. רק כאן נתפס חטא אדם הראשון, שעם ירידתו נסחף עמו את העולם כולו. מעשה אחד פרטי, קשור בפקעת סבוכה של מעשים אין סופיים שהם בחינת תוצאות והשלכות של המעשה היחיד.

רבי חיים מוולוז'ין מפרש בספרו „נפש החיים" את הפסוק בתהילים פר' ע"ד, ה: „יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות". בפרק זה מתי־אר המשורר את חורבן בית המקדש. בבחינת המעשה הקונקרטי, אין הש־אר של המחריב גדול מאד שהרי החריב בנין של עצים ואבנים ותו לא. אבל לאור קשרו של בית המק־דש עם העולם החיצוני לו, עם העולמות האין סופיים הקשורים בו, שנהרסו בד בבד עם חורבן הבית — לאור זאת, אין כלל תקומה להחריב.

הרב קוק ממשיך לשזור את הר־עיון הקבלי הזה, והוא מצביע על ניתוקו של האדם מן החיות הא־לו־הית בעקבות החטא. וכה אם איני יודע את היקף ההויה הא־להית ש־נקפד מהיה היותה. אם כלל איני מגיע עם כוונותי הטובות במעשה התשובה? על רקע זה טוען הרב קוק מופיע החסד הא־להי. וכשאדם פותח בוידוי על חטא הוא נעצר קמעא ושואל את עצמו, על מה אני מתוודה, הלא איני מודע כלל היקף מעשי. לפיכך אין אנחנו פותחים מיד בוידוי „על חטא", אלא מקדי־מים תפילה קצרה: „אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי, אתה חופש כל חדרי בטן ובוחן כליות ולב. אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך". וכי מה טעם בפתיחה זו? הלא שבחים אלו אינם אמורים להק־דמה לוידוי?

אכן החרטה צריכה להקיף את כל המעשים שנקשרו למעשה החטא. שהרי „העובר ומכרה את פי ה', הרי הוא נותן גרעון ומשחית את הדר כל העולם ומאבד את זיו החיים כולם. וכי יוכל לדעת מבלעדי (ה') את רזי העולם וסתרי נפש כל חי, עד כדי להבין את הציור של עומק החרטה הדרושה לבוא על החטא?" (הפרדס שנה א' חוברת ו"ז). הוא הדין העזיבה של החטא — „הנה אם האדם היה יכול לדעת בעצמו את הגנוז בעומק נפשו וחדרי לבו, היה יכול לעזוב את החטא עזיבה מוחל־טה; אבל דא עקא, שאין האדם יכול להבחין בעצמו" (שם). כיוצא בה הקבלה לעתיד — „כאשר בני אדם בחוקת סומין הם ביחס למאו־רעות החיים העתידים, אם כן החיו־קוי האמיתי של הקבלה אין ביכולתו של אדם לקיים כהוגן; כי רק ד' לבדו הוא אשר אין דבר נעלם ממנו ואין נסתר מנגד עיניו".

לפיכך אנו פותחים לפני הוידוי בתפילה־בקשה, שיערוך עלינו חסד א־לוה ויעלה לפניו את עיקרי התש־בתנו „שאנו מקבלים עלינו על דעתו הגדולה ברוך הוא, כאילו השגנו את כל הענינים הללו בבירו־רם וצירופם בתוך נפשנו באמתתם" (שם).

לאמור, עד השיג יד האדם אנו ממצים את מעשינו, לומדים להכי־רם. ומתוכם אנו למודים שהם הול־כים ומתקשרים למעשים ולמאורעות שאין אנו יכולים להגיע אליהם כלל. וכאן בא הוידוי על דעת הא־ל. כפי שהוא יודע את השלכות מעשי, כך אני מתחרט עליהם.

הנה בתוך התאוריה ההכרתית של תורת התשובה של הרב קוק נכנס על כורחו אלמנט החסד.

יצא לאור

— נועם, שנתון לבירור בעיות בהלכה, ספר י"ג, העורך הרב משה־שלמה כשר, הוצאה מכון תורה שלמה, שנ"א עמ'. בשער מאמר מהרב אליהו יונג: „אומה בין האומות".

הרב מנחם מ. כשר דן בעניין ה־נוסעים מאוסטרליה לארה"ב בין פסח לעצרת, איך ינהגו בספירת ה־עומר ובשביתת חג העצרת לאחר שההבדל של יום שלם בין אוסטרליה לארה"ב.

— אהון מורה, הידוש היישוב היהודי בשומרון, תכליל וצילומים.

— אנציקלופדיה מקראית, אוצר הידיעות של המקרא ותקופתו, כרך ז' קאת — שלשית, מערכת: בנימין מזר, יושב־ראש; חיים תד־מור, עורך ראשי; שמואל אחיטוב, עורך מרכז. הוצאת מוסד ביאליק, ירושלים תשל"ו, 715 ע'.

— מחקרים בתולדות יוון ה־קלסית וההלניסטית, מדינה חברה ביוון, מאת אלכסנדר פוקס, מוסד ביאליק, 270 עמ'.

— ניב המדרשיה, בימה לדברי הלכה, מחשבה, חינוך וספרות, כרך י"ב; העורך ישראל סדן; עורך מדור ההלכה, שמעון ויזר; עורך משנה — הרב מאיר גרוזמן; עורך המדור האנגלי הרב ד"ר אלכסנדר קרליבך. מדורים: דברי הלכה, מ־מחשבת וזמננו, בשדה מחקר חנוך והוראה, ספרות ואמנות, במעלות קודשים וטהורים, באהלי המדרשיה.

— יין הטוב, על התרגומים אנקלוס, יונתן בן עוזיאל, ירושלמי, מתורגמים ללשון הקודש ומבוארים בהערות, הארות ומראי־מקומות, חלק ראשון, בראשית־שמות, מאת אלתר־טוביה וייז, תשל"ו, רחובות, מכון ירושלים, שצ"ט עמ'.

— ציון, רבעון לחקר תולדות ישראל, שנה ל"ט, חוברת ג'—ד', תשל"ד; שנה מ"א, חוברת א'—ב', תשל"ו, העורכים ש. אטינגר, ח. ה. בן־ששון, י. בער; מזכיר המערכת י. ברסל, הוצאת החברה ההיסטורית הישראלית, ירושלים תשל"ו.

— מוריה, ירחון תורני לדברי הלכה ומחשבה, מנ"א תשל"ו, ה־עורך הרב יוסף בוקסבוים, ירושלים תשל"ו.

— סוף העונה, ספורים, מאת פינה מגל, הוצאת „רנסנס", חיפה, 112 עמ'.

— למרגלות הגורל המר, שירים, מאת אסף עזרי, „רנסנס", חיפה, 63 עמ'.

— בסוד היחיד והייחד, מבאר כתבים עבריים, מאת הרב יוסף דוב הלוי סולוביצ'יק, ערך והוסיף מבוא פנחס הכהן פלאי, הוצאת „אורות", ירושלים תשל"ו, 432. בראש הספר המאמר „איש ההלכה".

— זכרון תרועה, עזר ללימוד שיטות הראשונים בסוגיות תקיעת שופר במסכת ראש השנה, מאת יצחק שילת (גרינשפן), ירושלים 712 ע'. „מקור חיבור זה בהערות רוחנו מ־מדברותיו של חוזה תחית הקודש, מרן הראי"ה קוק, זצ"ל, בהרצאת הרב ובמקומות אחרים.. לדרך בירור הישרני של שיטות הראשונים ומסקנותיהן".

אורחות ודעות של בעל „אור שמח"

מאת ש"ין

א.

גם ר' מאיר־שמחה הלך ואיננו. מי עותר לנו? (בעל חפץ חיים)

הגאון ר' מאיר־שמחה, בעל „אור שמח", שהשבוע מלאו חמישים שנה לפטירתו, אמר פעם לשומעי ליקחו: כיצד למדן אמיתי? כל שיש לו השכל של בעל ה„תומים", העומק של ה„נתי־בות", והיקף של הגר"א מוילנא, דרך החשיבה של ר' עקיבא איגר וההסברה של ה„נודע ביהודה". רצה לומר, כנראה, שהמחונן בכל אלה לא יהיה בו צירוף של סגולות בלבד אלא הוא יהיה מקורי הן בעומק והן בהיקף, הן בבינה והן בהסברה. הכול חתום בחותמו. ייחודו של ר' מאיר שמחה בעצמיותו. הוא היה קָזָא. בבקיאותו המופלאה בתנ"ך, בבבלי ובירושלמי, בראשונים ובגדולי האחרונים, בקבלה ובהגות, בכל שערי היהדות: בעוצמת בינתו בכל סוגיה שעסק בה, באבחנתו בין ענינים זהים אף־על־פי שלכאורה שונים לבין עניינים שונים אף־על־פי שלכאורה זהים; ובדרכו המיוחדת בבירור, בניתוח במיבנה ובסג־נון. הוא היה יחיד ומיוחד בהגותו כעדות ספרו „משך חכמה" לחמשה חומשי תורה, בחכמתו ובמידותיו. גדולי דורו הכתירוהו רבן של כל בני הגולה וספריו נלמדים בעיון בישיבות, מספרי השימוש של כל למדן ובר אוריין. אישיות תורנית גדולה.

בחיבור המקיף תולדותיו ומשנתו (מרן ר' מאיר שמחה כהן, מאת הרב א. ז. רבינר) מרוכז חומר עובדתי רב על האיש וקורותיו, רבנותו ומעשיו, בינו לבין בני דורו, מפי סופרי תלמידיו, וילקוט הגיגותיו על תורה וישראל, ארץ וגאולה המשקפים דעותיו בנושאים אלה ובכגון בהם.

מדת הרחמים ממידותיו הגדולות. דאג דאגה מרובה לפרנסתם של אלמנות ויתומים. לעתים קרובות היה פונה לוועד הקהילה וליחידים שיתמכו באלה שנותרו ללא מפרנסם. בימי המלחמה, כשנפלו נפלו בקרבות השאירו יתומים, היה דורש מאנשי עירו להתייחס אליהם כאילו היו בניהם. בפרשת כי תבוא כתוב: „כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך... ואמרת לפני ד' אלוקיך בערתי הקודש מן הבית וגם נתתיו ללוי לגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך... השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו". אמר ר' מאיר שמחה באחת מדרשותיו: אדם מישראל לא די לו בתמיכה ביתומים אלא הוא חייב לחנכם ולגדלם כבני ביתו, ככתוב „השקיפה ממעון קדשך", כביכול, אבי יתומים, משקיף ממעונו לראות אם בני עמו מכניסים לבתיהם ילדים שנתייתמו מאבותיהם. הוסיף: הנביא הושע קורא „אשר בך ירוחם יתום", שבשכרו „ארפא משובתם... כי שב אפי ממנו". התורה מלווה אזהרה ל„כל אלמנה ויתום לא תענון... אם ענה תענה... וחרה אפי". רחמים לאלמנה וליתום, למוזנח ולקשי יום, הם מיסודי היהדות. „כי ישרים דרכי ד' וצדיקים ילכו בם".

מכאן עמידתו המתמדת לצידם של עניים, מקופחים ונרדפים. מדרשתו הראשונה שבה תבע לספק מזון וקורת גג לנצרכים, ועד אחרית ימיו ברבנות היה מגן ומחסה לכל הזקוקים להגנה מפני מחסור וניצול. לעתים קרובות רב ריבם של פועלים שנוצלו על ידי מעבידיהם. באחת השבתות דרש בבית הכנסת כלפי המלינים שכרם של פועלים ואמר: „לא תעשוק שכר שכיר עני ואביון מאחיך... ביומו תיתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נושא את נפשו". לכאורה היה צריך להיות כתוב לשון עבר, „ואליו נשא את נפשו", שהרי המדובר לאחר גמר המלאכה, וכמו כן המלה „הוא" נראית כמיותרת. אלא המכוון הוא למעביד שבאי־תשלום שכר במועדו הוא נושא את נפשו של העובד. מקפח חייו.

כל מר ומצוק בא אל ר' מאיר שמחה לבקש עזר בצר לו. ולא רק אנשי קהלתו אלא גם תושבי הכפרים והעיירות באיזור. כשם שהיה מתרכז כולו בסוגיה תלמודית וברמב"ם מוקשה עד שבאותה שעה הסיח דעתו מכל וכל, כן התרכז כולו בהמתקת יסוריו של יהודי משובש בצרותיו הפרטיות עד שמצא מוצא המניח את הדעת. הוא היה שותף לדמעותיהם של נשברי לב, בוכה עמהם ועושה מן הדמעות מעיין של אמונה, בטחון ופעולה.

ב.

יחיד־מיוחד היה בבקיאות ובחרי־פות, בדיוק ובהעמקה, בבריאה ובסברה (ר' מאיר יצחק הילמן)

דווינסק היתה עיר של פועלים מאורגנים ולוחמים בשלטון הצאר וסדריו. ראש המשטרה המקומי היה רודף אותם, ובמיוחד את הפועלים היהודים, וגם הסית לפרעות. ביום אחד קם פועל אחד, שולייה בסדנה, מגדל שמו, וירה יריות־מות בראש המשטרה. הוא נידון למיתה בתלייה. ר' מאיר שמחה הזעיק את תושבי העיר לבית הכנסת, עלה על הבימה וביקש מהנאספים, לומר תהילים להצלתו של הבחור מגדל מן הגרודים. אמר פסוק אחר פסוק כשכולם חוזרים אחריו: „חנני ד' כי אומלל אני, כי נבהלו עצמי ונפשי נבהלה מאוד, ועתה ד', עד מתי". אמר: הבחור מגדל הוא יהודי טוב, על אף שאינו הולך תמיד בדרך ישרים. שהרי הציל אותנו מן הרשע שזמם לערוך פוגרום. מוכרחים להצילו.

לימים קיבל חנינה ואחרי המהפכה שוחרר מבית כלאו.

מתוך הזדהות עם רבים מתושבי העיר, בעלי מלאכה ופועלים דלים, קבע לעצמו רמת חיים צנועה ביותר. היה אומר: יום קשה לי ביותר בימות השנה הוא כאשר הקהילה מציעה מהקף ציבה סכום מסויים לנסיעתי למקום מרפא. אלא בריאותי הרופפת מכריחה אותי לקיים מצות הרופאים ולנסוע.

בשנה החמישית למאה זו, שנת נסיונות מהפכה ברוסיה, התפרץ אחד ממפלגת ה„בונד" השמאלית האנטי־דתית לבית הכנסת, והטיח כלפי ר' מאיר שמחה: הנה, לבושי קפוטה המשי, אוכלי לחם חינם, מרוששים את ההמונים! הרב נאנח, חזר הביתה, פשט המעיל המשי ולא לבשו עוד כל ימיו.

בשיחה אמר: כשאין האבות מלמדים את בניהם הרי הבנים מלמדים את אבותיהם.

במלחמת העולם הראשונה הופגזה דווינסק בתותחי הצבא הגרמני. רבים נמלטו. נשארו דיירי הפרברים. דלת העם, שבגלל חוסר אמצעים לא יכלו לזוז מן המקום. כמה וכמה מבין האמידים הפצירו בו שיעזוב את העיר המופגזת יחד עמם. הוא סירב באמרו: לא אעזוב את אחי העניים בשעת צרה. כל עוד יישארו תשעה יהודים בדווינסק אהיה העשירי למנין.

אנשי עירו זכרו נאמנותו להם. בהלווייתו עמד משמש הזקן ואמר בקול חנוק: אין עוד הגאון של בית המדרש ששימשתי אותו שלושים ותשע שנה. אין עוד מבצר העיר שהגן עליה בשעותיה הקשות ביותר.

בימי מהפכת אוקטובר ברוסיה פרצו בולשביקים מזויינים אל ביתו, כבלו את ידיו והוליכוהו אל מרתפי הבולשת שמהם לא חזרו אנשים חיים. העיר כולה נזדעזעה. יהודים וגם לא יהודים. הוא ניצל ממוות על ידי פועל לא־יהודי, מהפכן ותיק, בעל עמדה בשלטון, שאמר אל המפקד: תירו בי ואל תגעו לרעה באיש הישר הטוב, אוהב האדם, הקרוב כל כך להמוני העם בעיירתנו.

יוצאי דווינסק מרבים לספר כיצד מנע שטפון מצירים: באביב אחד נמס הקרח ומימי נהר דווינה עלו על גדותיהם והחלו לזרום בנחשולים אדירים אל הרחובות הסמוכים. ר' מאיר שמחה בראותו את הסכנה קרב אל המקום ותפילה בפיו: „הראנו ד' חסדך וישעך תתן לנו".

נהר הדווינה נסוב לאחור. נחשוליו זעפנו אל מחוץ לעיר. בסיפור זה, שהיה נפוץ גם בין לא יהודים, מבוטא אימונם של אנשי דווינסק בדמותו האיתנה, כולה אמונה ובטחון.

ברבנותו בולטת ביותר זיקתו האנושית ליחיד ומצוקותיו, לחברה וסבלותיה, והוא שקד להרים מכוחו השפעתו להמתקת צער ולתיקון עוול.

בספרו הוא כותב: צדיק יסוד עולם אינו קדוש ה' נבדל ונפרד מן האדם ודרכיו. רק צדיק אשר משכין שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, מורם ומלמדם, מוסיף מכוחו לכח ההארה האלוקית.

ד.

היה ר' עקיבא איגר של הדור. ספר אחיותיה של כל התורה, שקד קהות כבהכורות (ר' מנחם־מנדל ז"ק)

בשיעור הראשון לפני למדני קהילתו הציג עצמו בלשון חכמים: אנא לא חכימאה אנא ולא חוזאה אנא ולא יחידאה אנא אלא גמרנא וסדרנא אנא. בכל ענוותנותו בדרכו של אדם גדול, הסולד אפילו ממה שנראה כיוהרה, הוא כיוון בגמרנא וסדרנא אנא דעת, בינה ישרה והרצאה סדירה. בקיאות המופלגת על ידי שכל בהיר ומעמיק, המבחין בין עיקר לטפל והיא מאורגנת כהלכה במיבנה הפנימי ובהבעה, מקנה שליטה מקיפה ויסודית בגמרא ופרשיה.

המעיינים בכרכי ספרו „אור שמח" ואלה שזכו לשמוע תורה מפיו, מציינים, שהוא לא היה בעל שביל אחד בלימוד התורה, כדרכם של ראשי ישיבות נודעים, כל אחד ושבילו.

בחידושיו בהלכה יש בקיאות מופלגת בכל הדרי תורה, הן בנה הודרת במקום, הן תיקון גירסאות תוך דיקדוק במלים והן הגדרת מושגים תוך דימוי ענינים, הן חישוף יסודי הגיון והן ביסוס בראיות מקרוב ומרחוק, הן תמצית בסגנון והן סדר בתוכן ובצורה. מיזוג שיש בו יצירה. לומדים מבחינים במשנתו של ר' מאיר שמחה לפי הרכבה המיוחד. באחד מספריו הוא מגדיר את הרמב"ם כ„מעיין החכמה". מעיין המתגבר מבפנים ואינו שואב מבחוץ. אף חכמתו חכמה כולה משלו, ללא עקבי השפעות משל אחרים.

בקיאותו בהיקף וגם בעומק. בתלמוד בבלי ובתלמוד ירושלמי תוך השוואות בירורים וגירסאות, בספרי ספרא ותוספתא, בראשונים ובגדולי האחרונים, בזוהר, במורה נבוכים ובכוזרי, ומונה מספר כל אות ואות בתורה נביאים וכתובים. הוא מצא סמוכין מן התנ"ך לפסקי הרמב"ם. זו בקיאות מליאת תנועה, דינאמית, שאיפשרה לו לדמות ענין לענין ולהפריד ענין מענין, לבסס הנחה בראיות ולהרוס הנחה בראיות. הוא היה שוקל ובודק כל סוגיה במאזני שכלו ומבהיר את יסודותיה. בהיותו כולו תמצית של חכמת התורה הרי סגנונו כמצה בהיפש המחזיק את המרובה, שכל המעיין בספריו מוצא בהם רבדים עמוקים של גברא וסברה. בחיבור שלפנינו מוב־אים קטעים ודבריו המדגימים את בירוריו בהלכה.

„מרן דשני תלמודאי", כינוהו גדולי הדור, והוסיפו לומר: הוא שר התורה.

ר' מאיר שמחה אומר: אדם מישראל המייגע את עצמו בתורה לשמה נעשה כמעיין המתגבר וזוכה להבין אמיתה של תורה.

ה.

בספריו הנפלאים האיר העולם כצאת השמש בגבורתו. בברק הגאוניה כיהן לאביהם של תורה (ר' יעקב־משה חרל"פ)

ספרו „משך חכמה" לחמשה חומשי תורה הוא פירוש של גאון בהלכה הוגה דעות לכתובים ולמדרשי חז"ל. בהגיגותיו על אלקות ועולם, תורה ומצוות, ישראל ואומות העולם, גאולה וגלות, באופני תשובתו ובסגנונו המרוכז יש מן הרמה של גדולי הפרשנים הקדומים חכמי ספרד וחכמי אשכנז, ר' מאיר שמחה העיד, שהשקיע בספר כוחו ונפשו, ידיעותיו וחידושיו, ושקד לחדש בעומק הפשט ובהיקף הרעיון. בשם הספר מרומז שמו ומובעת משאת נפשו: „וינחנו בדרך אמת משך החכמה".

בחיבור מובאים דבריו על קודשא בריך הוא אורייתא וישראל; אהבת ישראל, כלל ישראל ואחדות האומה; קדושת הארץ, גאולה וארץ ישראל; ירושלים וקיבוץ גלויות.

הרי מהגיגותיו על כיבוש ארץ ישראל מיד הגויים ובטחון ישראל במלחמותיו:

— עיקר כיבוש ארץ ישראל הוא בזכות רצון ישראל לילך ולהלחם בעמים רבים ועצומים בעזר שמו־יתברך. בכך מנצחים את מלכי כנען. וכן איתא בספרי: בשכר שתכבש — תירש. בזכות חפצם של ישראל לכבוש כמצוות ד' ובהבטחתם בו לבדו, הוא ההולך לפניהם לכבוש. אם יפחדו ולא יבטחו בד', לא יצליחו נגד גויים רבים ועצומים מהם. וכן לחם משה בסיחון ובעוג, ראשי הענקים, כדי לבטל בהם פחדם מפני ענקים, כרצות ד' כקש נידף המה.

ישראל התמודד תמיד עם ענקים ויכול להם. מימי מלחמותיו במלכי כנען ועד מלחמותיו במלכי ערב ונשיאיו. בטחונו באמונתו, עוז ברוחו. הוא מעז להילחם, אינו סומך על ניסים ללא פעולה, ובזכות הליכתו כנגד סיחון ועוג הענקים בגוף ובמיטסר, ללא אימה ופחד, אלוקיו בעזרו.

בפרשת חקת כתוב: „וידר ישראל נדר לה' לאמר: אם נתון תיתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם". מסביר „משך חכמה" הסבר אקטואלי: „עד כה היה ד' מנהיגם בניסים, בטביעת המצרים בים סוף וכדומה, ואם נטו בעם מדרך הישר מיד היו כנוצחים. אך לא לכבוד הוא לאומה להיות כבן הסמוך אל שולחן אביו שאינו מסוגל לפרנס עצמו. לכן ביקשו חסדי השם שבעצמם יוצאו בצבאות המלחמה ויהראו לעיני העמים כגבור ביום קרב. „אם נתון תתן את העם הזה בידי" היינו, בדרך של מלחמה טבעית".

ר' מאיר שמחה בספרו „משך חכמה" מפרש את הפסוק בפרשת בלק „הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" פירוש שיש בו מן הסיכום המובהקים של מלחמת ששת הימים: „הלביא בשכבו אינו ניכר בן כאומה ורק בקומו הוא כי הוא, כן העם הזה, זה מקרוב עבדים שם בבני ביתם לא שלטו, שלפתע פתאם קם כלביא קומתו כלביא, וכשם שארי מתנשא בעצמו ואינו קורא זולתו לעזרה, כן העם הזה בהנשא בעצמו ללא עזר והשתתפות בבלכות אחרות".

מה מהותה של ירושלים? מסביר „משך חכמה" לפרשת וירא: „ירושלים בנוייה על שני דברים, זיכוך המושכלות שעיקרן במוח וקיום המידות שעיקרן בלב. החלק הראשון של השם „יראה", מכוון למושכלות, חלקו השני „שלם", למידות שבצירופם ירושלים כלילת יופי ומשוש כל הארץ".

דבריו על ישראל עם סגולה רצופים רשפי אש. לשונו מלאה תהילה לגוי איתן ועתיק יומין שנגלה אליו השם יתברך והשרה שכינתו בתוכו. לכן מסירות הנפש של יהודי על קידוש השם אינה אלא גילוי טבעו האביתי, טבע של גוי קדוש.

מה היסוד של אהבת ישראל? — „ואהבת לרעך כמוך אני ד' כשם שאתה מצווה לאהוב את ד' אף על פי שאינך רואה אותו, כן אתה חייב לאהוב ולהוקיר יהודי גם כשלא ראית אותו מעולם. גדול שכרו של המלמד זכות על כלל ישראל ועל אחת כמה וכמה של המציל נפשות מכלל ישראל.

הוא מפליג בשבחה של אחדות הכלל, שכן אומה זו כגוף אחד המשמש מכון להיות האלוקי", ונמצא שהאחדות היא מהותית שכל הפוגע בה מחלל את השם. „החיבור אצל ישראל הוא בתולדותם, בערבותם ההדדית, באמונתם המאו־חדת באלוקים ובהתקשרותם זה לזה בתורה ובמצוות".

הקשר בין עם ישראל לארצו הוא קשר של עם סגולה אל מקום מחצבתו. „ושב ד' אלוקיך את שבותך": בני ישראל שהם בשבי ומשתוקקים לארץ ישראל ישובו תחילה: „ורחמך ושב וקבצך מכל העמים", אף בני ישראל שלכאורה בטלה תשוקתם לארץ האבות והם מצאו קורת רוח בארצות נכר, סופם שיקבצם השם וישיבם אל ארצם".

בתפילת שמונה עשרה בהגיעו ל„תקע בשופר גדול לחירותנו" היה מגביה קולו וקורא בעמקיו את הברכה בהדגשת „לחרותנו". וכשנתפרסמה הצהרת בלפור הקובעת את ארץ ישראל „בית לאומי לעם היהודי" שמח שמחה גדולה. במכתב שפירסם בימים ההם נאמר בין היתר: „ביום שנחרבו ציון וירושלים — דוד בתהילותיו, ישעיהו בחזיונותיו, ירמיהו בתוכחותיו ויחזקאל במשליו, לא פסקו מלהפליג במצוות יישוב הארץ ולכתוף נפשם בהדרת הקודש בירושלים. אנשי כנסת הגדולה שמו חוק לישראל להתפלל תלת זמנין ביום: כי ירחם ד' עמו וישוב שבות ציון וירושלים. ובברכת מזונות בכל עת מתפללים על הארץ ועל ירושלים... כעת הסיבה ההשגחה, כי באסיפת הממלכות הנאורות בסאן רימו ניתן צוו שארץ ישראל תהיה לעם ישראל. ומצווה על כל איש לסייע בכל יכולתו לקיום מצוה זו".

هكذا من الأصل

עם הגאון ר' מאיר שמחה ז"ל

עיירת מולדתו של מרן הרב זצ"ל העיירה גרייבה, שכנה מעבר לנהר דווינה, וגשר מחבר אותה עם העיר הגדולה דווינסק. בשנות־נעוריו, בדרכו לבקר הוריו, הגיע פעם הרב לדווינסק בערב־שבת־חזון. סיבה נתעוררה אצלו מחשבה, איך עליו לנהוג? הואיל ורבה היתה

שיחות הראי"ה. פרק נ"ז
לוקטו ושודרו ע"י הרב משה צבי נריה

שמחת־לבו בפגישה עם הוריו, והימים הם בחודש־אב שבמשנה מי בשמחה, אולי רצוי להתעכב בדווינסק, ולדחות את בואו הביתה ליום השבת, וכמו שנוהגים ביחס לברכת שהחיינו על פרי חדש — עי' שו"ע או"ח סי' תקנא סעיף י"ז ובמשנה ברורה שם), או שמא מצות זריזות בקיום מצות כיבוד־הורים, מחייבת דוקא להקדים את בואו והגיעו הביתה?

הרב נכנס אל מרא־דאתרא הגאון בעל „אור שמח", ר' מאיר־שמחה הכהן ז"ל, והתייעץ אתו בנידון. ר' מאיר־שמחה הגאון התרשם מאד בדקות הרגשותיו של הרב, והמשיכו אתו במשא־ומתן של הלכה עמד על גדולתו התורנית, ומאז נוצר ביניהם קשר־של־קיימא, גם בקשרי־מכתבים בהלכה וכו'.

*

נאה היא הסברתו של הרב, על השמטת הפוסקים, מה שאמר ר' יוחנן ויבמות ק"ה: א"ו „איזהו תלמיד חכם וכו' כל שמדקדק בחלוקו להפכו" : — „באמת אין זה דבר של חיוב, רק אם הרגשתו נעלה כל כך, עד שמדקדק על דקדוק קל כזה מצד הרגשתו, סיבן הוא שפעולה התורה עליו על כל הנהגותיו. ואם כן לא שייך דין זה, כי אם כשעושה אותו מצד התבוננות עצמו — כי כי שהוא תלמיד־חכם, צריך שירגיש הנהגה זו בעצמו, ואם אינו מרגיש בעצמו, סיכן הוא שלא הגיעה נפשו לזה הגבול של דקות ההרגשה, בכל הכשפים הגאים הדיבה הראויים לה"ח, שתהיה התורה פועלת עליו, על דרכיו והרגשותיו".

ובהכי ניחא נמי מה שהשמור (אורח חיים סי') הביאה בתור הנהגה הראויה לכל אדם, אע"פ שנזכרת בגמרא בלשון איזה ת"ח, כפני שאינה בהבארת שהיא ראויה רק לת"ח, כ"א שהיא הנהגה ישרה למדייק בדרכיו, להקפיד על היושר בדיוק, והוא מההנהגות הראויות שתבואנה מצד הדרכה תוה"ק, שבאמת היא ראויה לכל ישראל. אלא שאינה מצויה על פי רוב כי אם אצל ת"ח, שקדושת התורה משפעת עליהם את ההרגשה העדינה, להרגיש גם בפגם דק כזה ולהקפיד עליו". (באגרת ראיה, או"ח סי' ב' סעי' ג').

■ הגרמ"ש ז"ל: „ידידי הגאון, עין העדה, טוב רואי".

בזמן רבנותו של מרן הרב זצ"ל בבויסק, שאינה רחוקה מדווינסק, נתהדקו הקשרים ביניהם גם בשיחות־תורה שבע"פ וגם בקשרים שבכתב. ואז עמד הרב גם על ידיעתו הגדולה של הגרמ"ש בחכמת־הנסתר. וכיוצא בזה עמד כבר אז הגרמ"ש על רוחב אפקיו של מרן הרב זצ"ל, והיה מתאר במכתביו בתוארים: „ידידי הגאון, עין העדה, טוב רואי". ואם התואר „ידידי הגאון" מבטא הערכתו לגדלותו התורנית של שכנו הרב הצעיר, הרי התוארים „עין העדה וטוב רואי" מבטאים את הערכת ראייתו המקיפה והכוללת. ורמז לכינוי בהנהגה, כבשאלתו של המנהיג הראשון „יפקוד ד' וגו' איש על העדה", וכן ראוי להוסיף מה שמובא במדרש בהסברת התואר טוב רואי — „אמר רבי יצחק: „שכל הרואהו נזכר בתלמודו" (ויקרא־רבא פ' כ, א).

■ מעשה בהגאון בעל „יד המלך" והקיסר פרנץ־יוסף

באחד הביקורים מצא הרב את הגרמ"ש, שקוע בעומקה של הלכה בנושא חמור. הגרמ"ש קיבל את פני אורחו החביב בחיבוק ובנשיקה, וכיד שיתף אתו בענין שעסק בו, והתחיל מו"מ של הלכה עירני בצבירה. הנה התמשך־התארך המשא ומתן, ופתאום הרגיש הגרמ"ש שמאז כניסת האורח לביתו, כבר עבר זמן ניכר, והוא עדיין לא הזמין אותו לשבת. מיהר הגרמ"ש להצטדק על כך, ואז סיפר כי כדבר הזה קרה לרבה של ברודי, הגאון ר' אליעזר לנדא ז"ל בעל „יד המלך" (נכד ה„נודע ביהודה"), עם אורח רם־מעלה ביותר, אלא שבחכמתו הצליח להחלץ מן המצב הלא־נעים בצורה מסובבת מאד.

וכך היה המעשה: כשביקר הרב בעל „יד המלך" בוינה, נכנס לספריה הממלכתית לעיין בכמה ספרים יקרי־המציאות. באותה שעה הגיע שם המלך פרנץ־יוזף, שנהג בצורה עממית, והיה בא לעתים כאורח רגיל לספריה. דמותו ההדורה של הרב המעיין בספרים משכה את תשומת־לבו, והוא נגש אליו ושאל מי הוא. כשהוא שמע שהוא רבה של ברודי, הגיב ואמר כי כשתהיה לו הזדמנות להיות בברודי ישמח לבקר אצל כבוד הרב.

הרב שהיה שקוע באותו ענין שחיפש בספרים העתיקים, לא שם לבו לשאול מי האיש הדובר בו, אולם כשגמר עיונו והחזיר את הספרים לידי הספרן, נזכר לשאול אולי ידוע לו מי האדם ההדור אשר דיבר אתו, והופתע לשמוע שהיה זה הוד־מלכותו הקיסר פרנץ־יוזף.

כעבור זמן ניכר, יצא המלך למסע־בקורים על פני המדינה, וגם ברודי בוקרה על ידו. המלך זכר את הרב ואת ההבטחה לבקרו, ובתכנית הביקור שריין זמן לביקור אצל הרב. הבקור לא נעשה ברעש ובפומביות, אלא נשא אופי פרטי. הוא הסתפק בהודעה מוקדמת והגיע בליווי מועט, ועם זאת כשהגיע המלך לבית הרב — רבה היתה ההתרגשות. הרב בירך כהלכה, המלך ביקש הסבר על הברכה היהודית הזאת. הדברים נתארכו במקצת, וכל זה היה בעמידה.

והנה העיר המלך: אוהב אני להתחקות על המנהגים של העמים. הרשה לעצמי לשאול, האם המנהג המקובל שבבוא אורח הביתה, מזמינים אותו לשבת אינו נוהג אצל היהודים?...

השיב הרב ואמר: אצלנו היהודים ישנה הלכה בתלמוד, ש„מלך פורץ גדר לעשות לו דרך", ורכוש כל האזרחים משועבד לצרכי המלכות ולכבוד המלכות, ולכן אם זכה אזרח שהמלך יבקר בביתו הרי באותה שעה המלך הוא בעל־הבית, ולא לנו הרשות לבקש אותו לשבת, אלא עלינו להמתין עד שהמלך ירשה לנו ויזמין אותנו לשבת במחיצתו!...

■ „הכנה של חצי־שנה לעבודה בבית־המקדש יום אחד"

הרה"ג ורבר שליט"א מסר לי, ששמע מפי מרן הרב זצ"ל דבר נאה בשם הגרמ"ש ז"ל: הגרמ"ש ז"ל שכהן היה, אמר לו פעם באחת־השיחות, ראוי לנו לשים לב עד מה מרובה היתה הכנתם של הכהנים לעבודת־הקודש בביהמ"ק, שתהיה במלוא הקדושה והטהרה, (וכמו ששנינו בספרי המובא בתוספות ב"ב כ"א, א, ד"ה כי מציון וכו').

כידוע משמרות־כהונה היו בבית־המקדש (עי' רמב"ם פ"ד מהלכות כלי המקדש הל' ג'), וכל שבוע עבד משמר אחר, וכך התחלפו המשמרות, הרי לנו שכל משמר עבד בביהמ"ק רק שבועיים בשנה, והואיל וכל משמר היה מחולק לבתי־אבות, וכל בית־אב עבד יום אחד בשבוע (עי' רמב"ם שם הל' י"א), הרי לנו שכל כהן עבד עבודתו בביהמ"ק רק יומיים בשנה, ומתברר איפוא שלשם כניסת הכהן לעזרה, לעבוד את ד' בטהרת־קודש יום אחד, היה צריך להתכונן חצי־שנה.

■ „בעולמנו, גאון הנגלה (רבי מאיר־שמחה) קודם לגאון־הנסתר"

בבריה־המילה של הרב שמחה־שלמה שליט"א, בנו הצעיר של הצדיק הירושלמי הרב ר' אריה לוין ז"ל, החליט אבי־הרך־הנימול לקרוא לבנו על שם שני הגדולים שנפטרו באותו פרק, על שם הגאון המקובל ר' שלמה אליאשוב שנפטר בכ"ו אדר תרפ"ו, ועל שם הגאון האדיר ר' מאיר שמחה הכהן ז"ל, שנפטר בד' אלול תרפ"ו, והכוונה היה להקדים את השם שלמה לשם שמחה. ואף הוא גילה על כך את אוזן מרן הרב זצ"ל, והכניסו בסוד מתן־השמות. ברם, בשעת הברכות אחרי המילה, כשהגיע המברך ל„ויקרא שמו בישראל", הודיע הרב הכריז: „שמחה שלמה", וישם את שם הגרמ"ש לפני שם הגרש"א.

ומסר לי הרב רפאל הכהן קוק ז"ל, כי אחר כך בשעת סעודת־המצוה, הסביר הרב בהרחבה את טעמו ונימוקו:

„הכל יודעים — אמר הרב — שרבי מאיר־שמחה ז"ל היה גאון מופלא בנגלה, אולם אנכי הכרתי אותו מקרוב, ויודע שכל זה היה באתגליא, ואילו באתכסיא היה גם גדול בנסתר, בקי בזוהר ושלים במכמני ספרי הקבלה (כפי שנודע אחר כך לרבים מתוך ספרו הנפלא על התורה — „משך חכמה").

ולעומת הגאון ר' מאיר־שמחה ז"ל, הנה הגאון ר' שלמה ז"ל היה באתגליא גדול חכמי הקבלה בדורנו, הוא ידוע מתוך ספריו „לשם שבו ואחלמה" כגדול מאד בנסתר, אולם אנכי שהיתי במחיצתו ירח ימים, ויודע אני וער, כי היה כאחד הגדולים גם בחלקי הנגלה שבתורה, אלא שגדלותו זאת נשארה באתכסיא, גנוזה ותהומה ולא ידועה ברבים.

והנה למדנו מסוד־שיח־הקדמונים, כי בחינת־לאה היא מידת האתכסיא, ואילו בחינת־רחל היא מידת האתגליא (זוהר ח"א דף קנ"ד), ולכן אע"פ שלאה היא הגדולה, ודרגתה גבוהה, וממנה המלכות שבט יהודה, הכהונה, הרי בא החזון הנבואי ומקדים את רחל ללאה „כרחל וכלאה אשר בנו שתיהן את בית ישראל" (רות ד', יא), ולמדנו מזה כי בעולמנו — הנגלה־האתגליא קודם לנסתר־לאתכסיא, ולכן ראוי להקדים שמו של גאון־הנגלה ר' מאיר־שמחה ז"ל, לשמו של גאון־הנסתר ר' שלמה ז"ל."

בשנת תרע"ט, בזמן היות הרב בלונדון, נפוצה השמועה על הסתלקותו של הגאון ר' מאיר־שמחה ז"ל, ובכמה מקומות ערכו הספדים עליו, אולם הרב לא האמין לשמועה, ולא הספידו, ורק על הגאון ר' חיים מבריסק ז"ל שנפטר באותו פרק, נשא מספד גדול מאד.

■ „יחיד היה רבי מאיר־שמחה ז"ל בגאונותו".

בקיץ תרפ"ו חלה רבי מאיר־שמחה ז"ל, ובשלהי מנחם־אב בא לריגא לשאול בעצת רופאים, שקבעו כי מחלתו אנושה. מרן הרב זצ"ל, קבל מברק מקהלת דווינסק, בבקשה להתפלל לשלומו, והוא פירסם אז בעתונות את הדברים דלקמן:

„קבלתי מדווינסק ידיעה טלגרפית, שהגאון רבי מאיר־שמחה בן אסנת חולה מסוכן, אבקש בזה להתפלל לשלומו בבתי־כנסיות ובבתי־מדרשות, בישיבות ובכל המקומות הקדושים בארצנו הקדושה, שלא יכבה נר ישראל".

בחודש אלול, כשהגיעה לירושלים השמועה על פטירתו של הגרמ"ש, הספידו הרב במלוא הערכת גדלותו, בבססו את הספדו על הפסוק „וספדו לו כמספד על היחיד" (זכריה י"ב, י) — יחיד היה רבי מאיר שמחה בגאונותו. ובשיחה פרטית הגדיר הרב קצרות: „רבי מאיר־שמחה היה גאון אמיתי".

התישמר השבת ברחוב השומר?

בריונים סובבים סביב העיר בני־ברק, שהיא עיר ואם בישראל. לא אחת הוכיחו את עובדת קיומם, לא חת, בהפגנות אלימות, התנכלויות, פריצות וניבלות. גם שאלת מיקומה של קבוצה אלמונית מטבלת הליגה הארצית „הדליקה" בקלות את „אש המרד" בישוב לא מרוחק מבני ברק — בקרית אונו. גם בגבעת שמואל הפגינו יכולתם חבורות הבריונים. כן בשכונה שמעבר לכביש, ובפרדס כץ, היו הבריונים לשם דבר. כך שאם יש מי שמעונין בעזרתם לא קשה הדבר. מספיק רמז דק ומיד הם מופיעים, מוכנים ומזומנים לכל מעשי אלימות.

מאת חיים פיקרש

בשבת האחרונה, נתבקשו ל„הרביץ לדתיים" המפגינים נגד חילולי השבת ברחוב השומר, החוצה בבני ברק שכונות מאוכלסות במשפחות דתיות. „המירדף" אחר קומץ המפגינים נמשך עד לבתיהם, שם ביצעו את הפוגרום. גם „החרימו" את בגדי השבת, קפוטות ושטריימלים, וחזרו „לחוג" את סיומה של „המערכה" בשריפת בגדי שיראין אלה.

והמשטרה? חוליות השיטור נעלמו כאילו השלימו עם הפשע הזולני. אחרת קשה להבין כיצד בריונים אלה יכלו לעשות כבתוך שלהם, במשך שלש שעות, ויותר, מבלי ש„מלאכתם" תופרע על ידי המשטרה ומבלי שיעצרו, כמה ממנהיגיהם של בריונים אלה.

לא קשה לרכז מפגינים

בבני ברק, לא קשה לרכז רבבות מפגינים דתיים, במיוחד להבטחת שמירת השבת, אך אישי התורה המועצה הדתית, יחד עם העיריה, קראו לתושבים להימנע מלקיים הפגנות שם, וקומץ נערים יצאו לרחוב השומר למחות נגד המכוניות הנוסעות בשבת בכלל, נראה היה כי תנועת כלי הרכב בימי שבת וחג הצטמצמה, וזאת בעקבות ההסדר שהציע, בשעתו ראש עיריית בני ברק ישראל גוטליב, שתוצבנה, במוצאיה ומבואותיה של העיר ובמיוחד ליד רחוב השומר, כרזות ושלטים, המכוונים לנהגים, לא לנסוע בעיר — בכלל וברחוב השומר — בפרט בימי שבת, כדי שלא להכעיס את התושבים הדתיים ולפגוע בצביון השבת היהודי של בני ברק.

גוף שכינה את עצמו „ועד השכונות החילוניות" ביקש, משום מה, לעודד את הנסיעה לאורכו של רחוב השומר בימי שבת. „הדתיים לא יגידו לנו מה לעשות" — אמרו.

ביזמתם, כאמור, גם גוייסה חבורת הבריונים מהסביבה, שהפגינה יכולתה. תגובתם הספונטנית של תושבי בני ברק הנזעמים היתה — לקיים בשבת הפגנת נגד אדירה. הפעם נזעקה המשטרה, הביעה חששה שהפגנה זו עלולה לגרום ל„שפיכת דמים של ממש", והפצירה בראשי העיר ומנהיגי הציבור הדתי, „לעשות את הכל" כדי למנעה. התכנסה, איפוא, עיריית בני ברק וקיימה את הדיון המיוחד בו הובעה תרעומת על אוזלת ידה של המשטרה במניעת הבריונות בשבת הקודמת ונתקבלה החלטה המגנה את הבריונים.

עם זאת העיריה עומדת על כך שתוקם, לאלתר, ועדה שתחקור מי עמד מאחורי ארגון ההתפרעות, בעלת האופי הפוגרומי לבד מכך תבעו, ובצדק, שגוף ממשלתי יפצה את התושבים שנפגעו, בתוכם גם תושבים שכלל וכלל לא הפגינו, וכל „אשמתם" היתה בכך שהם גרים סמוך לכביש המריבה ו„סובלים מזה חודשים, מתנועת כלי הרכב והילולה של השבת". בינתיים מגיעים לעיריה פרטים נוספים אודות ה„התארגנות הספונטנית" של הפגנת החילונים. מקורות מוסמכים נקבו בשמותיהם של בריונים מוכרים למשטרה שהפכו באותה שבת ל„שכירי חרב" שהובאו במיוחד ל„הכות דתיים". אגב, ראש העיר מר י. גוטליב, סיפר על מאות טלפונים ומכתבים שקיבל בגנות ההתפרעות.

המכים־השכירים, טענו מתוך הצטדקות כי „הדתיים התחילו", הם ש„התגרו" והם שפתחו בתיגרה, אך מול ההפגנה הקולנית של חבורת הנערים והילדים הקטנים, הונפו שרשרות ברזל, מקלות ואגרופנים שהוכנו מראש, והחל „מבצע הענישה" נגד הדתיים, המפגינים, בבני־ברק לתבוע עלבונה של השבת.

מוקדי המריבה

התושבים בסביבת רחוב השומר „נמנים" על שומרי השבת. השכונה החדשה „קרית אהרון" מאוכלסת כולה בידי תושבים דתיים גם הבתים המשותפים, כולם מאוכלסים בדתיים החילונים שבהם, ידעו, כהגדרתם, מראש כי יחויבו להבטיח „כמו כולם" בצביונה של השבת, אך זו מתחללת על ידי נהגים המבקשים „לקצר את הדרך" ודווקא דרך רחוב השומר.

כזכור, נתבקש עוד לפני מספר חודשים משרד התחבורה להתערב. שר התחבורה בלווית שר הסעד, זבולון המר, שגר ברחוב סמוך, ביקרו במקום, אולם משאלת הלב שהופנתה לשר גד יעקבי, כי יציב, בימי שבת וחג, את השלט האוסר את הכניסה לרחוב, נענתה בשלילה.

„מה שאני מוכן לעשות, אמר השר יעקבי, הוא להציב שלט הפנייה לנהגים ש„ידבר אל ליבם" לבל יסעו כאן בשבת. אך הפניה אל הלב „פרחה", התנועה נמשכה, ורק בעקבות פעולת ההסברה המקיפה של העיריה, בקרב ציבור הנהגים, ואפשר ומתוך החשש להיקלע אל מפגינים דתיים, הצטמצמה תנועת כלי הרכב בשבתות האחרונות, הפורעים בשבת החולפת, החזיר את הנושא לכותרות.

ומה יהיה בשבת זו? שאלה זו מטרידה ממש את היהודים לשלומם של התושבים, החוששים, ובצדק מחידוש מעשי הבריונות.

עיריית בני ברק ביזמתו של ראש העיר י. גוטליב, פנתה למשטרה, להציב בשבת זו ובשבתות שלאחר מכן, משני צידי הרחוב, צוותות של שוטרים, שיתבעו מהתושבים וקהל הסקרנים להתרחק ויחד עם זאת יידרשו הנהגים על ידי השוטרים, להפנות כלי ריכבם לנתיבי תעבורה אלטרנטיביים.

המשטרה, מצידה, קיבלה הצעה זו ברוח טובה. ניצב מישנה יגאל מרקוס, מאמין כי שהייתם של השוטרים תסייע להשקטת הרוחות ולמציאת הפתרון המיוחל ל„בעיית השבת של רחוב השומר". מפקדי המשטרה מצידם ציינו עוד כי השמירה על השקט חייבת לבוא משני הצדדים. רק על ידי כך, אומר לנו ניצב מישנה מרקוס, תוכל המשטרה למלא תפקידה כראוי, „כדי שתוכל להתפנות לתחומים חיוניים אחרים".

כמו למשל? רדיפה אחר בריונים, הממשיכים להטיל חיתתם בשכונותיהם, וזאת לאחר ש„סיימו בהצלחה" שליחותם הבריונית בבני־ברק.

בקופנהאגן ובאוסלו

(„איגרת אורח")

מאת אלכסנדר ב'

ברחוב ובבית

קופנהגן הינה מחיאות צבורי. ברחובות ובגנים ניצבות אנדרטאות של מלכים רכובים על סוסים בצד בתי נכאות כלאים אוצרות המעידים על מסורות מדור לדור. משמרות לובשי מדים שומרים על המונרכיה הסמלית, ובתי מידות מודרניים מציינים את העידן החדש. הבתים האחוזים עטורי זיזים לאורך החוף המתמשך מהווים מבצרים קטנים. שערי הבית נעולים ואין תוכו כברו. כבחוץ חזות יציבות וסימני חוסן אשר מקנים לאדם בעלות של נכס, ובפנים רחמות וקאר.

בית הכנסת העומד על תילו מאז המאה השבע עשרה מסתתר ברחוב צדדי אשר הגישה אליו הוא דרך מבוא צר. אך כל מי שבא בשעריו עומד דום בפני ההוד התופף עליו.

קופנהגן מתעוררת בשעות המאוחרות של הבוקר. חנויות נפתחות לאיטן. תופסים כאן שלווה. איש אינו רץ בבהלה, ושום דבר אינו נראה מטריד את מישהו. קופנהגן של תיירים היא בוודאי לא זו האמיתית. אבל זו סגורה ואטומה למבקרים. גם היהודים הדניים אשר מוצאם מאלטונה ליד האמבורג מקיימים דמוקרטיה מבוקרת ואינם מגלים רגישות רבה למסייל, ואפילו הישראלי.

תושבי קופנהגן גרים בעיר השוכנת על מיצר אורה. על נתיב השייט העיקרי בין הים הבאלטי לים הצפוני, אבל בקיץ ניתנת להם אפשרות לחכור חלקת אדמה, כאשר על החלקה המפותחת ביותר קיימת התחרות פומבית. 6% משטחה של דנמארק היא אדמה חקלאית, ורק 8% מהאוכלוסיה הם חקלאים המזינים את המדינה. יהודים דניים נתיישבו כאן במאה השבע עשרה, ורבים מבין שבעה עשר האלף הגיעו לאחר השואה, והם, נחלקים לשומרי מסורת ו„מחזיקי הדת" המקיימים בית מדרש בבית פרטי ברחוב צדדי.

רחובות קופנהגן דבוקים למשולשים אחד בשני. אתה הולך ונבלע בין עם רב ברחוב הקניות של חנויות עליות, העשויות וערוכות בעושר רב. רחוב ללא רכב — שם טרובדורים נחדים מענגים את הזמן לצלילי הגיטרה ו„היפיס" או סקרנים עומדים או יושבים צפופים סביבם.

אתה צועד מעבר פה בתוך רחובות רחבים וסמטאות הנושמות היסטוריה רנסנסית. עיר חדשה וישנה, דרות זו אצל זו, גנים מטופחים, ובעיקר בתים וחלונותיהם מוקפים פרחים. היושבת על מי מנוחות. אך מי יודע אם לא צדק הגבור השקספירי האמלט אשר בתחום מבצרו קרונבורג הפטיר: כי משהו „רקוב במלכת דנמרק" ואין „הבית כי אם שיר לב"...

...דולת העבר ואין השלווה ... צונית מעידה על רוחשי ...

מיתוס הפולקלור

כל הלילה שמה האני... „המלך אולף" במלוא הק... עד שבבוקר הטילה את ... באוסלו בירת נורבגיה... רת בעלת שלושת הסיפו... בעצם מלון צף על מוזנ... תזמורתה, ופנות התרבות ... ילד, והיא המקשרת בין ... שות. אתה פוגש כאן את ... עשבים וקופי הקומה ... השער הנבנים על הגוף ... די. אחד הביקורים אשר ... דים לך בראשונה הוא ללכ... בית העיריה החדש יחסית שעונו האסטרונומי המורק... ברבוה, בית זה מעוצב ב... יירים המבליטים את הקש... כיבוש הנאצי בתמונה ... ליטית. בעוד שדווקא ... זו של קוויזלינג אשר ... לשם נרדף.

פעילות יהודית אינה ... באוסלו האטרקציה של ... היא בעצם אותו גן הפסלו... הצייר ויגלאנד אשר הבנ... מפעל חייו בעבודות שיש ... שך 40 שנה אשר מסבב ... מוטיב של חיי אדם: לח ... בגרות — ומוות, תוך ה... דות מתמדת. גן מרהיב ... מפוזר על שטח רחב ... מדשאותיו, כובש את הע... מעיד על כוחו של ... תנופה אשר גילף, יצק, ... עולם של לבטים ומאבק ... רבגים כמו הדנים אינם ... חים את הכהנאים הל... שלהם למרי ומרד, אך ה... חזים במיתוס העבר של ... קרגים אשר הפכו משוה... כובשים במאה השמינ... עשירית עד אשר הקימו ... רות מדיניות ויצרו דפוס... רתיים באירופה. שרידי ... הם הציוריות מוצגות ... בד בבד עם אניות הוו... הקוטב הצפוני פריטיוף ... אניית הפפירוסים של ... מאין אוצרות תרבות או... ארכיאולוגיות הם החותמים ... שות אחרות אשר אותה ... צאים בעולם של פולק... בעיר קטנה פרגנט המנו... ארץ הפיורדים אתה נקל... זיאון פולקלור עתיר ... של בתי עץ ואביזרים ... המאה השתים עשרה ע... השבע עשרה. בבתים ה... גות קש, ומצויידים ... בלוי ומהוהה הם מחיש... רת ושייכות לרצף היסט... המושך בקשתו כפיק... של שירי עם ערבים ... דנים בתלבושת צבעוני... מים ריקודי אכרים, ואת ... מבית לבית ונושם את ... הביניים. אנו אנחנו ... קדומות ואת המנהגים ... מוקירים משכילנו אני... כנוסטאלגיה ושיבה לא... הנה עמי הצפון אשר ... קנינים ורוחנים נאחזים ... הפולקלור כבקרנות ה... עם עם ותודתו.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

אנציקלופדיה לתולדות חכמי ארץ ישראל

חלק שני

יאשיהו — נתנאל

מאת

יעקב גליס

המחיר —.50 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 336...

יומן אפריקה

מסע חדש אל הפלשים

מאת אהרן כהן

ב־1905 יצא הד"ר פיטלוביץ למסע ההיסטורי שלו אל הפלשים באתיופיה (חבש). לפי עדותו הוא הגיע כמעט „ברגע האחרון", אילולא ביקורו, ספק אם היו נשארים פלשים באתיופיה, בחלקם הגדול היו בוודאי הופכים לנוצרים. כידוע היו מאות אלפי פלשים בארץ שכוחת א־ל זו, השוכנת מעבר להרי־החושך „במזרח אפריקה, אך רבים מהם הושמדו או הוכרחו ע"י המיסיונרים להתנצר.

ד"ר פיטלוביץ יצא פעמים אחדות לאתיופיה ועשה ימים ולילות במסעות ארוכים וקשים על גבי חמורים או ברגל, כדי לגלות את נדחי ישראל הפלשים. על נסיעותיו אלו חיבר יומן דרכים בשם „מסע אל הפלשים". הוא הצליח לעורר דעת קהל בקרב יהודי אירופה והעולם כולו למען הפלשים. בשנת 1955 נפטר בתל־אביב. חמישים שנה הקדיש מחייו למען שבט מופלא זה.

פגישתי הראשונה עם הפלשים היתה במוסד החינוכי של ילדי הנוער בכפר בתיה. במסגרת עבודתי החינוכית בכפר נפגשתי עם קבוצת נערים שחומי־עור ומצומקי־בשר, בעלי תוי פנים המזכירים בקביל את יהודי תימן וקוצ'ין גם יחד. נערים מפוחדים — המתכנסים אל עצמם. הם למדו בכפר א"ב של יהדות החל מהנחת תפילין ותפילות בעברית עד קריאה בתורה ולימוד משנה וגמרא. עברו למעלה מ־15 שנה, הנערים ברובם חזרו — לפי ההסכם עם ממשלת חבש — לכפריהם הנדחים בצפון חבש. הם חזרו כמורים לעברית כאשר הם נושאים אתם את בשורת האיחוד עם בני ישראל היושבים בציון.

במסגרת סיור שעשיתי בקייץ זה במזרח אפריקה בקניה ואתיופיה — הצלחתי להיפגש עם חניכי כפר בתיה. נפגשתי אתם יחד עם בני משפחתם כאשר הם חולמים ומתגעגעים זה הרבה שנים לארץ־ישראל בשבתם בכפרים המפוזרים בין הרי גונדר וסמין בצפון אתיופיה בגבול אסמרה ותיגרי. יומן דרכים זה בא לספר על פגישות עם פלשים, בתי אבות ודור צעיר, כהנים וראשי שבט אשר נזדמנו לי בדרכי כתייר שעשה ימים באפריקה.

צריך להדגיש שיש בה באתיופיה הרבה מרוח א"י ונופיה הקדומים. הסמל „גור אריה יהודה" מעטר מוסדות ממלכתיים ומטבעות עתיקים, הר התבור ושמות אחרים הידועים לנו מן המקרא, מקדש „ציון" הנמצא בממלכת אקסום עתיקה, היכל נובע ובא לפי המסורת האתיופית מפרשת היחסים של מלכת שבא עם שלמה המלך. בנופיה היא מזכירה בעיקר את הגליל העליון.

בדרך לניירובי

המטוס יורד על שדה־התעופה בלוד. בולעים את הכדורים הראשונים נגד מלריה — לפני הפגישה עם יבשת אפריקה. במטוס בלריה של ...נוסעים: תיירים אמריקאים, ישישים המחפשים מרגוע בשלווה האפריקאית. צעירים ישראלים המחפשים הרפתקאות במרחבי ה„ספארי" ואמריקנית־מיוחדת במינה: אייבי נתן. הימים — ימי חטיפת המטוס באנטבה. אייבי נראה כחוש וחוור פנים, מסתבר כי הוא נכנס בצום — דרך נוכפת שלו במלחמתו נגד הפוליטיקה של אומות העולם.

המטוס ממריא אל הוד הלילה של אפריקה. אנו נמצאים מעל ים־סוף. חוצים את ים־סוף לא ביבשה אלא מעל העננים. ספינה קטנה הצידה ואנו עלולים לטוס בשמי מצרים. אנו שמים מבטחנו בידיהם הבטוחות של טייסי „אל־על". הדיילים מנסים לשעשע את אייבי ו„לסחוט" ממנו אי אלו חיוכים, יחד אתם אני מצליח „להציל" ממנו כמה מלים. הוא יוצא לאנטבה כדי להציל את החטופים. הוא בטוח כי יצליח להשיג מטוס בקניה בו יטוס לאנטבה ויפתח מו"מ עם אידי אמין. לדעתו, על ישראל להודיע מיד כי היא מוכנה לשחרר מחבלים...

לצערו אין הוא יכול לנהל מו"מ עם אמין בענין זה, אולם הוא מקווה שממשלת ישראל בסופו של דבר תסמוך ידיה על מו"מ שלו. „על ישראל להיות הומניסטית ולשחרר את קאפוצ'י" — הוא מפטפט בקול רם (אז לא ידעתי כמובן על סופה הטראגי־המר של דורה בלוך, אשר נרצחה בצורה ברברית בידי אלה שאייבי רוצה להפגין לפניהם מידה של הומניות..). כאשר הוא נשאל על ה„הומאניות" של המחבלים כלפי החטופים, הוא ממלא פיו מים. חבל על כל מלה. אי־אפשר „להזיז" אותו מעמדתו. בחור נאיבי מדי בעולם אכזרי כמו שלנו. הפקדתי בידיו ספר „תהילים" קטן שיהיה לו על כל צרה שלא תבוא...

חצות לילה. מגיעים לניירובי. בחוץ „חושך בעיניים". אפילת הלילה מתמזגת עם צבעם השחור של שוטרי קניה המתקרבים למטוס. מרגע זה ועד לתקופה של קרוב לחודשיים — אני נכנס למציאות חדשה. לאט־לאט, בה אני מוצא עצמי כמעט תמיד מוקף שחורים. פקידי שדה־התעופה מתנהלים באיטיות רבה באולם הנוסעים, מפהקים ומגלים סימני שינה. אני נפגש עם השלווה האפריקאית. אחרי בדיקת המכס אני מגלה כי חסרה לי חבילה. „אז מה יש, אומר לי הפקיד, פחות חבילה אחת..." שום התרגשות, או רוגז הדברים נאמרים בחיוך רחב של טורי שיניים לבנות הבולטות כל כך על רקע הלילה השחור. הלילה הראשון באפריקה.

שבת בניירובי

שבת מיוחדת במינה. שבת זו תיזכר במיוחד כשבת לפני „מבצע אנטבה". במרחק שעות אחדות וקילומטרים אחדים נמצאים עשרות ישראלים חטופים בידי מחבלים ומוקפים פראי־אדם אוגנדיים. כיצד אפשר לטייל בשלווה ברחובות ניירובי כאשר מכל העברים אתה רואה כושים המזכירים לך את החיילים — את אורחי ישראל באנטבה. לפני כניסת השבת מצליחים לצאת ל„ספארי" בסמוך לניירובי. החיות מסתכלות באדישות על המטיילים הסקרנים. הם כבר רגילים לראות את „הולכי על שתיים" המביטים עליהם בצורה כ"כ משונה... הגענו לאריות. גם מלך־החיות רבץ לו בשלווה על הדשא. רעש המכוניות ותיקתוק מכונות המצלמה לא גרם לו להניד עפעף.

בשבת בבוקר הולכים להתפלל. התפילה קצת משונה: „מזמור שיר ליום השבת" — קריאת התורה ומוסף, הכל נמשך במשך שעה קצרה כדי להספיק לפתוח את החנויות ב־9 בבוקר.

בזכותנו יש „מניין". אחרי קריאת התורה, נואם נשיא הקהילה על חטיפת „מטוס" — הוא מגנה את התגובה האדישה של העולם. הוא מבקש „רחמים ותבונה מצד דעת־הקהל העולמית". מי מילל ומי שיער לנפשו כי ממש בשעות אלו נערכים חיילנו למבצע אנטבה... טוב שהם לא מבקשים „רחמים מן העולם" והחליטו „לקחת בידי" את הגורל...

אחה"צ מסתובבים קצת בניירובי והולכים לישון בדיוק בשעות בהן „דוהרים" מטוסי צה"ל לעבר אנטבה. אמנם לא התעוררנו מרעש המטוסים אבל לא יכולנו לישון והתפללנו על הנס.

ביום ראשון בבוקר אני מקדים לבוא לשדה־התעופה בדרכי לאתיופיה. אני מגלה חיוכים ומצב־רוח מרומם בשדה. כאשר הפקידים רואים את הדרכון הישראלי הם „מופתעים" לי (יותר נכון — טופחים למדינת־ישראל) על השכם ואומרים — „עשיתם עבודה יפה"... אני מבולבל ואינני מבין עדיין מה קרה. בתא־הטלפון הציבורי אני שומע דיווח בקול רם של עתונאי אנגלי המספר בקול צועק על פרטי מבצע אנטבה. רק עכשיו הבנתי מה קרה ושלחתי מכאן „לחיצת יד חמה" למתכננים ולמבצעים. בזכות המבצע אני עובר את משטרת הגבולות בכבוד מיוחד. אני חושב בינו־לבין־עצמי: מי יודע איפה נמצא עכשיו אייבי נתן... הוא ממשיך לחפש את המטוס לאוגנדה או את ההומניות של העולם...

כמה נעים שוב להיות ישראלי ולא להסתיר את הזהות. אפשר לדבר עברית בקול רם. אני יוצא לחפש את הפלשים בהרגשה של התרוממות רוח.

יד הרב הרצוג

מכון התלמוד הישראלי השלם

ספרים חדשים

● משנה זרעים עם שינויי נוסחאות

מכל כתבי־היד וקטעי הגניזה של המשנה עם השוואה לנוסחאות שבספרי ה„ראשונים", בירורים ומבואות, בידי הרב ניסן זקש ז"ל, ועם ציונים לראשונים בעריכת ה... צבי שפירא.

ת"א: 420 עמ' עם 64 פקסימליות. המחיר —...

ת"ב: 512 עמ' עם 48 פקסימליות. המחיר —...

● תלמוד־כתובות עם שינויי נוסחאות

מכל כתבי היד וקטעי הגניזה של התלמוד עם השוואה לנוסחאות שבספרי „הראשונים" ועם שינויים לרש"י ע"פ כ"י ועם מסה"ש השלם, הערות, בירורים ומבואות בעריכת הרב משה הרשלר.

ח"א: דפים ב—נה, 504 עמ' עם 46 פקסימליות. המחיר —...

ח"ב: נו — סוף המסכת, עומד להופיע במהדורה בדפוס ובהכנה: תלמוד סוטה, יבמות ועוד.

● פירוש הריבמ"ץ השלם לזרעים

על פי שני כתבי־יד עם הערות והארות מאת הרב ניסן זקש ז"ל. 470 עמ'. המחיר —.40

● פסקי הרי"ד ופסקי הריא"ז

על כל הש"ס, מתוך כתבי־יד ששם נתפרסמו מעולם ... הערות והארות ומבואות ...

ח"א — ברכות ושבת; המחיר —.60

ח"ב — עירובין, פסחים, תענית, סוכה; המחיר —.50

ח"ג — ביצה עד סוף מועד; המחיר —.40

ח"ד — יבמות וכתובות; המחיר —.40

ח"ה — בבא קמא. המחיר —.30

יתר הכרכים בדפוס ובהכנה.

*

מכון התלמוד הישראלי השלם

יד הרב הרצוג, בית וגן, ירושלים

מכירה ראשית: — ספרים נוימן, בילו 4, תל־אביב

„הדף היומי" ו„קודמיו"

מאת טוביה פרשל

ברצוננו ליחד את הדיבור על „קודמיו" של „הדף היומי". ב„קודמיו" — כוונתנו לאותם מנהגים ותכניות מן העבר, אשר בדומה ל„דף היומי" של היום, הדגישו את החשיבות שלומדי התורה יעסקו באותו זמן באותה מסכת או באותו נושא תלמודי. רבי נתן נטע הנובר מתאר ב„יון מצולה" סדרי הלימודי שהיו קיימים בישיבות פולין בתקופה שלפני גזירות ת"ח. הוא כותב בין היתר: „והיו לומדים בכל (ישיבות) מדינת פולין מסכת אחת כסדר הששה סדרים".

כבר העיר הרב ש. אסף בספרו „מקורות לתולדות החינוך בישראל" (כרך א, תל־אביב תרפ"ה, עמ' קיא—קי"ב), כי הלימוד של מסכת אחת בכל הישיבות היה תקנה עתיקה, שנקבעה בתחילה בשנת ש"ס לטובתם של מדפיסי לובלין שהחלו אז להדפיס את הש"ס. על שערי מסכתות לובלין נדפס: „בהסכמת גאוני עולם וראשי ישיבות דשלוש מדינות פולין, רוסיא וליטא שהסכימו בהסכמה אחת והקנו בהקנה חזקה בחתימת ידיהם שילמדו בכל ישיבה דשלש מדינות הנ"ל מסכתא אחר מסכתא כאשר נדפס אי"ה איתן בעה"י כדי להרביץ תורה בישראל וכדי לחזק ולאמץ ידינו במלאכת הש"ס". הרב אסף מוסיף, כי לימוד מסכת אחת בכל הישיבות גם הקל על התלמידים את המעבר מישיבה לישיבה.

גם במורביה היו בכל הישיבות לומדים מסכת אחת ורב המדינה הוא שקבע את המסכת שילמדו. ב„תקנות מדינת מעהריך" (מן השנים ת"ר־תקל"ה, התקין והסביר ישראל הילפרין, ירושלים תשי"ב) כתוב אתה כמה וכמה סעיפים המדברים בחובה על לימוד „מסכת אחת", ואנו נביא כאן רק שלושה מהם. „כל הרבנים והמוחזקים ישיבה ילמדו (על) הסדר, ואיזה מסכתא שיתחילו יגמרו, ולא ילמדו לסירוגין. וכולם ילמדו מסכתא אחת ולא יהיה תורת אגודות. והרב מדינה מחוייב להודיע הקופות השנה קודם הזמן איזה מסכתא שיתחיל ללמוד, כדי שישתדלו להם גמרות מפראג או מקראקא" „שהרב מדינה יגזור בתוקף גזירתו הרמה על כל בני המדינה מעהרין שילמדו בכל קהלה וקהלה מסכת אחת בשוה, הן באותן קהילות המחזיקין ישיבות הן באותן הקהלות שאינן מחזיקים ישיבות כחוייבים הלומדים ללמוד מסכתא אחת, ולא ילמדו התורה אגודות זה בכה וזה בכה והוא טעם נכון להגדיל התורה ולהאדיר, וקנאת סופרים תרבה חכמה" (עמ' 128—129, תקנות ועד קרעמזיר משנת תב"א). „מחמת ישיבות בכל הקהלות וקהלה בכל מדינות מעהרין, בקנס גדול על אותן הקהלות המתרשלים בז(ו)ה. גם בקנס גדול שילמדו בכל הקהלות בישיבה מסכתא אחת מה שילמוד הרב מדינה נר"ו" (עמ' 141, תקנות ועד גידונג משנת תב"ט).

בשנת תרס"ח פנה רבי אברהם מרדכי אלתר, הרבי מגור זצ"ל, בבקשה לחסידיו לקבוע שיעור בתורה בכל בתי החסידים, בימות החול בין מנחה למעריב. הוא ביקש מחסידיו, גם מן הבאים ביכים שטרודים רוב היום בפרנסה, שלא יוציאו את הזמן היקר בדברים בטלים, אלא אחר תפילת מנחה ילמדו שעה אחת גמרא, עכ"פ דף אחד עם פירש"י, ומי שאינו בר־הכי ילמד פרק משניות. „ולא יראה ולא ימצא על כל פנים בשעה זו בבתי החסידים שום הילוך בטל, ואפילו הקובעים עתים לתורה שעות הרבה בלילה אל יוציאו את עצמם מן הכלל הזה". והוא הוסיף: „ואולי יהיה יותר היזק לדבר באיזו בתי חסידים כשילמדו רובם בשעה זו אותו דף בזו המסכתא — יעשו כן".

בגליון חודש המח, תרפ"א, של הירחון הרבני „הפרדס" שיצא אז בפולין, פירסם העורך, הרב שמואל אהרן פרדס מאמר ראשי בשם „שיעור עיוני־עולמי", בו הוא מביע דעתו כי לנוכח העזובה הגדולה בלימוד התורה, יש לעשות למען תחית הפלפול כי רק בכחו „להרבות לומדי והוגי התורה בכמות ובאיכות".

הוא כתב כי בא בדברים עם גדולי תורה והם הסכימו כי מן הראוי לכונן „אחדות שיעור עיוני־עולמי" — כלומר „בלימוד אחד וסוגיא אחת יתאגדו ההוגים בתורה בכל העולם מהגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, ובכל הזדמנות ת"ח וחובשי בית המדרש יהיה אתם האפשרות לדבר בלימוד הזה".

„והירחון הפרדס יקדיש מדור אחד להדפיס הפלפולים אשר יתחדשו בסוגיא זו, וגם יפרסם בכל פעם הסוגיא ומראה מקומות אשר בה יתאחדו הלומדים בכל העולם", כותב העורך.

בגליון של מרחשון תרפ"ב מודיע העורך כי הרעיון של „שיעור עיוני־עולמי" נתקבל ברצון על־ידי גדולי התורה, וביניהם האדמו"ר מגור, וחובשי בית המדרש. תלמיד חכם מופלג כתב לו ש„בזכרונו כי בימי הגאון החסיד ר' ישראל סאלאנטער זצ"ל רצו לייסד כזה בערי קאוונא ווילנא". עורך „הפרדס" גם מוסר כי הוא מקווה להוציא כתב־העת שלו פעמיים בחודש, וחוברת אחת תהיה מוקדשת כולה לחידושים של „שיעור עיוני־עולמי". בהתייעצות עם גדולי התורה הוסכם שנכון ללמוד ב„שיעור עיוני עולמי" ל"ט אבות־מלאכה של שבת „והלימוד בראש מלאכת הוצאה", ובאותו גליון של „הפרדס" ניתנים מראי־מקומות בש"ס בבלי וירושלמי, במפרשים ופוסקים, ראשונים ואחרונים, הדנים במלאכת הוצאה, ואשר בהם על הלומדים להתעמק.

נראה שתכנית זו לא משכה הלומדים. אמנם בחוברות הבאות של „הפרדס" נדפסו תחת הכותרת „שיעור עיוני־עולמי" קצת חידושי תורה — אך דומה שזה היה הכל.

כעבור יותר משנה פירסם הרב מאיר שפירא את רעיונו של „הדף היומי". היה זה, למרות כל „קודמיו", רעיון מקורי, ולא עוד. הרב שפירא לא רק שהגה את הרעיון אלא בכח אישיותו המקסימה והדינמית עשה רבות למען התקבלותו והפצתו.

תנופה בהקמת מרכזי תורה בתפוצות

הישיבות התיכוניות בתפוצות מקרינות על סביבתן

יחה עם
שה קרונה
אש המחלקה
חנוך ותרבות
ורניים בגולה

התופעה של ישיבה תיכונית לבנים ואולפנה ל־ ות, במתכונת הישראלית, מהווה עדיין חידוש מעורר קרנות ועניין רב בקהילות ישראל בתפוצות — מול שיבות בנוסח הישן, רובן העתק של המקור המזרח־ רופאי, שמספרן לא רב — לא הצליחה היהדות ורות האחרונים להקים מסגרות חינוכיות דתיות לות כוח משיכה רב לנוער שלהן. אין פלא אם נוער , עתידו וערובת קיומו של עמנו, ההולך בהמוניו : מוסדות פרטיים או ממשלתיים בארצות מגוריו, זווה פוטנציאל להתבוללות או להתרחקות מוחלטת מסורת ההורים.

הישיבות התיכוניות של המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים לה והאולפנות המשלבות מקצועות לימוד לבגרות בלימודי יהדות .טכניים (יצירה עצמאית מובהקת של מערכת החינוך הדתית ראל) הן איפוא סכר ראשון שאין לחפריז בחשיבותו, בפני דרדרות מחלטת של החינוך היהודי בתפוצות.

יתר על כן — הן רק חול הלוץ של מערכת ישיבות מסועפת נה שואפת המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה להקים לסייע בהקמתן, אם רק ימצאו המשאבים לכך. אמר לנו מר ת קרונה בהדגשה רבה:

„היינו רוצים לראות בכל ישוב יהודי בגולה מרכז תיכוני־בתי לבנים ואולפנה מקבילה לבנות. מגמתם של המוסדות הללו בר הקמנו, ברור כי הם מקרינים על סביבתם, הן בהכשרת רה של בני־תורה ומלמדי תורה, הן בהפניית תשומת הלב של אנשי הקהילה אל מסורת היהדות. החשפעה של ישיבה־תיכונית קומות בהם היא כבר קיימת, בפטרופוליס, בבואנוס־איירס, במק־ו, במונטריאל, ביוהנסבורג, במנצ'סטר היא כה בולטת, עד שה־לקה שלנו הגיעה למסקנה כי זהו השטח שבו כדאי להשקיע אימום של מימון ומאמצים, וכן לשלוח את המספר הגדול ביותר שליחים (רמי״ם) שרק ניתן לנו לגייס".

נות ברוכה

שאלה: כיצד מקבלות הקהילות המקומיות את היוזמה הישרא־ להקמת ישיבה חדשה בסגנונה ובצורתה?

משה קרונה: בדרך כלל אנחנו נענים בהתלהבות וברצון רב. ראיה, המבנים התקציב השוטף בכל מקום שבו כבר קיימת בה שכזו, הם במימון מקומי. אנשי המקום רואים בדרך כלל, אלו אלה שהם רחוקים מקיום מצות מעשיות בגופם, בהקמתה ישיבה, מפעל בעל קדושה וחשיבות חיונית. אנחנו מקבלים של עידוד רב מצד חעלם־תרבני בהתפוצות ומה שמעניין לא ות גם מצד ההסתדרות הציונית העולמית. והסיבה ברורה — כל חוג ישראלי המבקר במקום בו קיימת ישיבה שלנו רואה מהר ד את פירותיה: דיבור עברי בפי הנוער, אהבת תורה ואהבת ץ־ישראל. אנחנו המשוכנעים שרק בדרך זו, שהיא לנו הדשה ית, עדיין, תימצא הערובה להקמת עתודה של אינטליגנציה דתית דית ולאומית בגולה, מתבוננים לעשות כמיטב כוחנו, כדי להר־בה ולבססה".

ישיבת „תורת חיים" בואנוס־איירס

חסרונו של מוסד בדוגמת הישיבות התיכוניות בישראל, היה מורגש מאד בארגנטינה. קיימות אמנם ישיבות טובות בצד בתי״ס תיכוניים ידועים, אך השילוב של השניים במוסד אחד ובמסגרת אחת כוללת היה נדרש מזמן. על רקע זה, התעורר הרעיון בלב ראשי המחלקה בירושלים, ראשי יהדות ארגנטינה כמו הרב הראשי לשעבר, הרב ד״ר דוד כהנא שליט״א ועסקני חינוך מסורים לכונן גם על אדמת נכר זו, ישיבה תיכונית כש־הישיבה התיכונית בישראל מהוה אב טיפוס לה.

החזון הפך למציאות בביקורם של ראשי המחלקה בארגנ־טינה לפני שלש שנים. בשיתוף עם עסקנים מרכזים של קהילת „אחדות ישראל" בראשות הרב ד״ר יוסף אפנהיימר שליט״א, נוסדה הישיבה התיכונית „תורת חיים" בבואנוס איירס (באיזור בלגרנו) עם פתיחת שנת הלימודים תשל״ד. בין העסקנים שהת־ייצבו בהתלהבות רבה לימינו של המוסד החדש והם מוסרים מכספם ומזמנם הטוב, ר' ברוך מעוזל — המכהן כנשיא המוסד, ר' דוד וייזר, ר' מרדכי איזנברג כשמסייעים להם בקדש עסקנים נוספים מקרב קהילה זו. המחלקה מלווה את המוסד על כל שלביו ודואגת כמיטב יכולתה להתפתחותו האיכותית והכמותית. היא שולחת ראש ישיבה מיוחד בישראל לעמוד בראש המוסד ואכן עם פתיחת הישיבה שיגרה לכאן את הרב שלמה שייבר שכיהן במשך השנתיים הללו כראש הישיבה.

בניין חדש ומפואר

הישיבה ששכנה בבנין ביה״ס ע״ש ר' יוסף קארו, לא יכלה להתפתח כראוי וראשי המוסד חשו בצורך לבנות בית גדול למטרה זו. בתנופה הונחה אבן הפינה לבנין הישיבה, בן 5 קומות, מפואר ומרווח ביותר. מלאכת הבניה היא בעיצומה והיא תכלול בין היתר, אולמי לימוד, חדרי פנימיה, מעבדה, אולם ספורט, חדר אוכל משוכלל וכו'. יש לציין שעל רקע המצב הכלכלי הקשה השורר בעת בארגנטינה ובצל המשבר המרחף על מוסדות חינוך יהודים מסויימים כאן, יש בעצם המחשבה לבנות בנין מיוחד ומרווח משום העזה רבתי ואמונה עמוקה בעתידו של המוסד וביכולת הקיום וההתרחבות שלו. בנין הישיבה ישרת את התלמידים מבואנוס איירס וכן מערי השדה הרחוקים והמדינות השכנות.

תלמידים נוהרים מכל קצווי המדינה

לקראת שנת הלימודים תשל״ג, שיגרה המחלקה ראש ישיבה חדש הרב יהושפט אלפרט והלה בעצה אחת ובמעשה משותף עם נציג המחלקה בארגנטינה, מר מאיר הלברשל ועסקני הישיבה, דאגו לתוספת תלמידים מעיר הבירה ומערי הארצות הסמוכות, כמו למשל תלמידים מחתנים מאורוגואי וערי השדה, וכך מתרגמת למעשה שאיפתם של ראשי המחלקה בירושלים, שהישיבה התיכו־נית הארגנטינאית תשמש אכסניה לתלמידים מכל ערי השדה של היהדות הפזורה במדינה ענקית זו והשפעה לסועים ולתועים.

תוכנית הלימודים משתרעת על כל שעות היום. בבוקר השכם תפילת שחרית בציבור, ארוחת בוקר, סדר בן 3 שעות בגמרא וכן לימודים תורניים עבריים כמקובל בישיבות התיכוניות בישראל, כגון: מחשבת ישראל, תנ״ך, ותולדות העם היהודי. בראש צוות הרמי״ם עומד הרב יהושפט אלפרט, יחד עמו, משמשים בקודש מספר רמי״ם חניכי ישיבות מישראל. כדאי לציין כי גם הלימו־דים הכלליים הנלמדים בשעות אחה״צ מתנהלים על רמה גבוהה, הישיבה מהוה כוח משיכה גם לתלמידים המבקשים רמה טובה בחלק הכללי.

מימדי ההתבוללות בארגנטינה, כבתר ארצות דרום אמריקה לובשים ביזוע מספרים מדהימים ומדאיגים. ראשי יהדות זו אינם יודעים כיצד להתמודד עם המגיפה ומדי יום נופלים חללים נוספים. העובדה הטראגית היא כי רוב רובו של הנוער היהודי אינו טועם מחינוך יהודי כלשהו ואותו חלק של הנוער הלומד בבתיה״ס הכללים מקבל מטען די רדוד שאינו יכול להתמודד ולעמוד בסכנות האורבות. החינוך הדתי מהוה איפוא תשובה יהודה למצב אומלל זה. ולדעת העוסקים בחינוך (כולל עסקנים חילוניים), רק חינוך דתי נאמן למסורת אבות מסוגל להעניק לילד תרושה ויכולת עמידה נגד מכת ההתבוללות ונגד ההתנכרות לעמו ולארצו.

ישיבת „בית יצחק" ותיכון לבנות „מנורה" יוהניסבורג

ישיבת „בית יצחק" הידועה בשם „ישיבה קולג'" נוסדה ביוהנסבורג בשנת תשכ״ח ע״י הרב י. מ. קוסובסקי זצ״ל, ע״ש אביו הגאון ר' יצחק קוסובסקי זצ״ל. הקמת הישיבה הוותה מפנה רב חשיבות בתול־דות התינוך היהודי בדרום אפריקה, וביוהנסבורג בפרט. שכן עד יסודה לא היה שום מקום תורה ברוח ישראל סבא. בתשכ״ג הגיע הרב א. ח. טנזר שליט״א מישיבת טלז שבארה״ב לישיבה. עם פטירתו של הרב קוסובסקי זצ״ל נטל הרב טנזר יבל״ח לידיו את ראשות הישיבה, ותחת הנהגתו הרחיבה הישיבה גבולותיה מהמסד ועד הטפחות. כיום מכיל המוסד גנון, גן ילדים, בי״ס יסודי, ישיבה תיכונית לבנים, תיכון לבנות וישיבה גדולה, במספר המתקרב לאלף נפש.

הישיבה כוללת בתכניתה לימודים כלליים מלאים, שתכליתם תעודת בגרות וזאת בצד למודי הקודש ושעור יומי בגמרא הנמשך שעתיים. שעורי תנ״ך עם מפרשים, שעור בדברי ימי ישראל ושעורים בעברית. גם בלמודי הקודש מרבים המורים לדבר עברית, בפרט להקניית המושגים העומדים במרכז הסוגיא או הנושא המי־דון. התכנית לבנות כוללת תנ״ך, הלכה ואגדה, תפילה ודברי ימי ישראל. ניתן לאמר שהישיבה קולג' היא דגם מותאם של הישיבה התיכונית, המוכרת בארץ, לתנאי דרום אפריקה.

בוגרי הישיבה הראשונים סיימו בשנת תשכ״ב, ביניהם מצויים רבני קהילות במקומות שונים בדרום אפריקה ופעילים בשדה החינוך בארץ ובשאר תפוצות הגולה. במיוחד ראויים לציון בוגרים שחזרו ועברו בין כתלי המוסד. הרב צדוק סושארד שלמד בישיבת טלז, יסד את התיכון לבנות „מנורה" ע״י הישיבה ומשמש כיום כר״מ בישיבה הגדולה, ורבה של קהילה נכבדת. ר״מ נוסף הוא ר' נחום ראם (כיום בירושלים) הרב, מנדלברג המכהן אף הוא כר״מ.

ישיבה גדולה בהמשך לישיבה התיכונית

בשנים האחרונות הוקמה ישיבה גדולה בהמשך לישיבה התי־כונית, ע״ש אביו של הרב יוסף ברנר. מקום תורה זה מלכד שקלט את בוגרי הישיבה התיכונית. נתלקטו בתוכו מפרוזי הארץ מקיפטאון בדרום ורודזיה בצפון ועד ארה״ב. הר״מ הראשי בישיבה הגדולה הוא הרב עוזיאל גולדפיין שליט״א בוגר ישיבת טלז, רבים מבין הסטודנטים באוניברסיטאות שאין זמנם פנוי להיות תלמידים מן המנין בין חובשי ספסלי התורה, מבלים כאן ערבים, חצאי ימים וימי ראשון באוירה של תורה. בוגרים רבים שמו פניהם לישיבות א״י ובעיקר ל„כרם דיבנה". ולאחר תקופה של שנתיים שלוש הם חוזרים ומשפיעים אוירת תורת א״י.

אשר לבנות, בין הבוגרות יש שהמשיכו במכללת ירושלים לבנות ויש מהן השנה במכון גולד במסגרת השתלמויות למדריכי בני עקיבא.

השליח הראשון מטעם המחלקה לחינוך ולתרבות של הסוכ־נות היהודית היה הרב אברהם ריבלין, כיום בישיבת „כרם דיבנה".

כיום מצויים בישיבה שני שליחים אחרים מטעם המחלקה: הרב דוד גרינברגר שבבית הספר התיכון לבנות „חורב" רכז את צוות למודי הקודש, ובמכללת ירושלים לבנות היה מן המורים הבכירים. אף כי מטרת שליחותו היתה הוראה ורכוז צוות המורים ללימודי הקודש, נתמנה בנוסף לכך סמוך לבואו כדיקן התיכון לבנות „מנורה". בו הכניס שנויים במערכי הלמוד ובדרכי ההוראה.

הרב מנחם פורמן ורעייתו שבאו לניהול הפנימיה. הרב פורמן בעל תואר אקדמאי עסק בישראל בישיבת התפוצות שבהר ציון. והיום מלבד נהול הפנימיה הנו כ״מ לבנים ומורה לבנות בישיבה ביוהנסבורג.

קהילה דתית ליד הישיבה

ליד הישיבה נוסדה קהילה דתית צעירה אשר במשך השנים התפתחה וגדלה ויש בה אלף חברים. יחסי הגומלין בין הקהילה והישיבה מפותחים מאוד, דבר שהתאפשר במיוחד הודות לעובדה שרבה של הקהילה הוא הרב א.ח. טנזר, ראש הישיבה. תחת הנהגתו המאוחדת נוצרה השפעת הישיבה על סביבתה.

הצד הפיננסי מנוהל כבכל מקום ע״י הועד המנהל, שהרב יוסף ברנר הוא נשיאו. מר בנימין לברט יו״ר הועד. שני סגני היו״ר הם מר דוד סלסקי ועו״ד מר אברהם קץ. גזבר מר יהודה בלקמן והחברים מר יוסף סימון ומאיר לוים.

המכללה ע״ש מונטיפיורי לונדון

הוותיקה והמבוססת ביותר שבישי־בות התיכוניות בתפוצות הוקמה בעיר רמסגייט שבאנגליה כבר בשנת 1953, וכו־נתה „הקולג' על שם ליידי יהודית מונטי־פיורי" או: „ישיבת אוהל משה ויהודית".

הפתיחה הרשמית בזמנו, שנים אחדות בלבד אחרי קום המדינה, נחשבה למאורע מרכזי בחיי הרוח והת־רבות של תפוצות ישראל בכלל ושל קהילות הספר־דים ועדות המזרח ויהודי צפון אפריקה — בפרט.

העתונות היהודית בעולם כולו הקדישה לה מקום רב, ולחגיגת הפתיחה נאספה סלתה ושמנה של יהדות אנגליה כדי לשמוע את דברי הנואמים הראשיים, ד״ר שלמה גאון, רב ראשי לעדת הספרדים באנגליה, אליהו אילת, אז שגריר ישראל באנגליה, הרב זאב גולד, חבר הנהלת הסוכנות היהודית וראש המחלקה התור־נית שלה באותם ימים.

יו״ר המסיבה היה השיש סר מונטיפיורי, אחיינו של השר משה מונטיפיורי, שהכיר לנוכחים, כי־דוד המפורסם חלם על הקמת מכללה בירושלים לזכר יהו־דית מונטיפיורי, אבל משנשתנו תוכניותיו הניח בעצמו את אבן הפינה לבנינה בשנת 1865. ולמרות שהיה חבר נאה בקהילה הספרדית העתיקה של לונדון קבע ככלל מנחה לדרכה של הישיבה שלו את העקרון של פתיחות שעריה בפני כל יהודי, יהיה מוצאו אשר יהיה, בתנאי שהוא בעל אישיות דתית ומוסרית מתאימה.

שעורי עזר נוספים

מים רבים זרמו בינתיים תחת גשרי התמזה, ומה שהיה בית מדרש לרבנים ומורים מיהודי צפון אפרי־קה ברמסגייט, תועבר, בזמנו של הרב זאב גולד ז״ל למשכן חדש בלונדון, שאף בו ישבו בעיקר יוצאי הקהילות הספרדיות. „אם ברמסגייט למדו הב־בחורים תנ״ך ומפרשים, תלמוד ומשנה, שולחן ערוך ומוסר, בלבד, הרי שבעבודה האנגלית תוסיפו להם שעורי ספרות ומתמטיקה ועברית, ובכך קירבו את המוסד למתכונת התיכון הישראלי־הישיבתי. בוגרי הישיבה נעשו בדרך כלל מורים, רבנים, מוהלים, שוחטים וחזנים בקהילות היהודיות. מבין מסיימי ה־מחזור הראשון בלונדון, למשל, אפשר למצוא שוחט וחזן בהונג־קונג, עוד לחזן במנצ'סטר, סטודנט ליהדות ושפות באוניברסיטה בר־אילן וסטודנט ליהדות בג'יוס קולג' הלונדוני.

הרגש מושם איפוא לא רק על לימודי יהדות ולימודים כלליים אלא גם על רכישת משפות עברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית, דבר מובן מאליו כאשר לוקחים בחשבון כי בשנת הלימודים האחרונה למשל (תשל״ו) למדו בישיבה הלונדונית צעירים יהודיים מצרפת, ספרד, מרוקו, תוניסיה, דרום־אמריקה, קנדה והודו.

לימוד ועידוד

כנשיא הישיבה משמש, היום כבעבר, הרב הראשי של היהודים הספרדיים באנגליה, החכם הרב ד״ר שלמה גאון הנוהג להפגש תכופות עם לומדיה לשיחות לימוד ועידוד. ראש הישיבה הוא הרב א. גסטוירט ובין האורחים המוזמנים אליה להרצאות תכופות נמצאים אישים כמו הראשון לציון הרב עובדיה יוסף שליט״א, הרב הראשי האשכנזי ליהדות אנגליה ד״ר ע. יעקובוביץ, רקטור אוניברסיטה בר־אילן, ממנהלי המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה (ד״ר חיים חמיאל, מר מ. דגן) וכן רבנים של הקהילות המקומיות.

אגב, התרומה של המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים של ההסתדרות הציונית לישיבה זו לא מתבטאת רק בהקצבה כספית למוסד ולכל תלמידי בו. חשוב מכך הוא חלקם של נציגי המחלקה ב התווית תוכניות הלימודים בה וכן העובדה שמחצית מחברי הועד המנהל שלה הם נציגי המחלקה לתרבות תורנית. שליחי המחלקה משמשים גם כמורים ורמי״ם ודיעותיהם — כאמהות־הבית בפנימיה, השותפות לעיצוב החיים הדתיים־המסורתיים שבה.

הישיבה התיכונית „מחנה ישראל" פטרופוליס

אשר עמדו נציגי המחלקה לחינוך ולתרבות ים בגולה לבחור במקום מתאים לישיבה תי־ תרשה בארץ בעלת אקלים טרופי דרום אמרי־ ברזיל לא בחרו במקרה בעיר פטרופוליס. אק־ הנות, הצונן יחסית לסביבותיה, החליטו, מתאים כמוהו ללימוד תורה. אמרו ועשו — בשנת פתח הרב חיים בנמיני, העומד בראשה מאז היום הזה, את שעריה, כשהוא מעצב לה מת־ של ישיבה תיכונית ישראלית טיפוסית ברוח קיבא. פעולות ציבורית ופירסומית נמרצת בקרב ברזיל — נשאת מיד פירות. תומכים נלהבים ה החלו להאסף מריו־דה־ז'נירו, ביניהם תעשיין רוף בשם משה קומר, ולאחר שנה ראשונה בה עשרים ואחד התלמידים בבית שכור קטן, בניין מרווח על שטח רחב ידיים עם בריכות , מגרשי ספורט, בריכות־דגים ומדשאות, כש־ שנה מתוכננים מבנים נוספים.

*

ישובי המדינה

ורט פוקנטי — אחוזה נרחבת זו של ישיבת פוליס היתה בעבר רכושו של נאצי ברזילאי. נקנתה מיורשיו ע״י פרנסי הישיבה ונגאלה בכך ית ולתורה. במרוצת השנים נבנה במקום גם בנסת מפואר ל־200 מתפללים, והישיבה כולה מבנית, מוריה ותלמידיה נחשבת, ללא עוררין, ת החינוך היהודי התורני בברזיל. שבעים הצע־ שלמדו בה בשנת הלימודים האחרונה (לעומת שנה הקודמת) באים מעשרות ישובים בברזיל, לגלות את מיקומם ולמשכם ללמוד תורה עבר המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים, על פני קילומטרים, והשף קהילות יהודיות קטנות ו־ ות יהודיות בודדות בקצות הארץ הנידחים

אגב, הצלחתה הרבה של ישיבה זו ושמה הטוב דרום־אמריקה דירבנו את אנשי המחלקה ל־ ולתרבות תורניים בגולה להקים מוסד מקביל . בשנת הלימודים הבאה תקלוט איפוא ישיבת עוד 30 תלמידים ואילו אולפנת הבנות הנפתח ה בעיר מרזופוליס (כ־60 ק״מ מפטרופוליס) תלמידות ראשונות.

*

פתח ראשון לקרוב הנוער

רוב התלמידים (בנים ובנות גם יחד) באים מבתים הרחוקים ממושגי יהדות ואף מן הציונות או מקשר הדוק עם ישראל. החינוך בישיבה הוא איפוא הפתח הראשון, והעיקרי, לקירוב הנוער והיהודי הב־ברזילאי ליהדות־לאומית. הוכחה: מאה תלמידים מבוגריה עד כה מתוך המאתיים שלמדו בה מאז הקמתה הם ובני משפחותיהם, עלו בעשור האחרון לישראל ו־18 תלמידים בילו בארץ 40 יום בקיץ הנוכחי. תוכנית אחרת היא להביא בשנה הבאה עשרה מתלמידי הישיבה למוסדות לימוד שונים ב־ישראל, כאשר שלושים מבוגרי השנים הקודמות כבר לומדים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל ושלושה מבוגרי המחזור הראשון חזרו ונעשו מורים בישיבה.

*

סוד ההצלחה הפדגוגית

מהו סוד ההצלחה הפדגוגית? מבנה הלימודים ותוכנם, שפתם ורוחם — מקבילים בכל לאלו של ישיבה תיכונית ישראלית. זוהי בבראה התשובה כולה... עד הצהרים שקועים התלמידים בלימודי קודש. ב־שעות אחה״צ מלמדים לימודים כלליים המוכרים ע״י השלטונות הברזילאים, ויש כבר בוגרים שהם סטודנטים באוניברסיטה המקומית.

סיבה אחרת להצלחה הגדולה הוא הקשר ההדוק שיוצרים מורי הישיבה ותלמידיה עם יהדות ברזיל כולה. מאות תלמידים מבתי הספר ברחבי המדינה מבקרים בישיבה בשבתות, בחגים ובמסגרת טיולים שנתיים. תלמידי הישיבה עצמם נוסעים למסעות שכנוע וגיוס בכל פינות ברזיל וכך נוספים תלמידים חדשים פוטנציאליים, אף מן המקומות הנידחים ב־יותר. בעלי תפילה מתלמידי הישיבה נשלחים בימים הנוראים כשליחי צבור לבתי כנסת שונים, ובסוכות האחרון, עברה קבוצה בת שלושים תלמיד, עם „4 המינים" בכל ישוב יהודי אפשרי, אפילו באלה הנמ־צאים במרחק אלפי קילומטר מן המרכז. על הדינמיות של המוסד תעיד גם העובדה שבתכנון לטווח ארוך יותר נמצאת ישיבה גבוהה, וכן מוסדות לנוער במת־כונת הישיבות המקצועיות בישראל לאותם נערים שאינם יכולים לעמוד בדרישות הלימודיות הגבוהות של הישיבה התיכונית, וכדי לאפשר חינוך יהודי־ישראלי לעשרות צעירים ...אים נוספים.

ישיבת „עץ חיים" מונטריי

הישיבה התיכונית „עץ־חיים" נוסדה בשנת 1971 כהמשך לישיבה התורנית הגדולה במקום. במחזור הלימודים הנמשך 3 שנים מקדישים התלמידים את רוב שעות היום ללימודי קודש ולמקצועות היהדות, הכוללים, מלבד לימוד גמרא, גם תנ״ך, אגדה, קטעי תפילה והסטוריה יהודית, כשבעיותיה האקטואליות של ישראל משולבות בשיעורים אלה. בשאר שעות היום נלמדים מקצועות חול כהכנה לעמידה בבחינות בגרות של משרד החינוך הצרפתי. שפת הלימוד היא צרפתית. המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה של ההסתדרות הציונית מסייעת לישיבה הן באמצעות שליח מטעמה המלמד שם מקצועות יהדות, ובמשלות ספרים ועזרי לימוד.

בשנת 1974 נערך טכס חלוקת תעודות בגרות למחזור הראשון, בהשתתפות ראשי היהדות הדתית בשוויץ, מחנכים ואורחים. כל הבוגרים אמרו דברי תורה, וחלקם הודיעו על כוונתם לצאת לישראל לה־משיך לימודיהם בבתי ספר גבוהים ולהכשרות בקי־בוצים דתיים.

שלושים התלמידים שלמדו בישיבה בשנת הלי־מודים הקודמת היו רובם חברי תנועת בנ״ע בצרפת ורק מיעוטם בני־שוויץ, דבר היכול להעיד אולי על מצבה של הקהילה היהודית השוויצרית. כבכל ישיבה תיכונית אחרת, גם במונטרי מתנהלים התחילה לימודי קודש (עד 5 אחה״צ) ואחר לימודי חול (עד שעה 7.00 בערב).

תוכניות הרחבה

לראש הישיבה, הרב משה בוציקו תוכניות להרחיב ולפתח אותה כדי להכשירה לקלוט תלמידים נוספים — בתנאי שיקבל סיוע ומימון מתאימים מן המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בישראל. אגב, הרב משה בוצ'קו הוא בנו של מייסד הישיבה הגבוהה הרא־שונה במונטרי הרב אליהו בוצ'קו ז״ל ושני בניו (נכדי המייסד) הם רמיים בישיבה זו...

במסגרת החינוך היהודי הכללי בארצות דוברות הצרפתית, שוויץ, צרפת ובלגיה, מהווה ישיבת מונטרי תופעה יחידה בבינה ולכן גם חיונית כל כך להמשך קיומה של היהדות. אין כמותה מוסד אחר המשלב ליבודי קודש ברמה גבוהה עם לימודים תיכוניים יעם השקפת עולם ציונית. די בעובדה זו כדי להצדיק השקעת מאמצים ומשאבים רבים ככל האפשר בישיבת מונטרי. בשנה הבאה תיפתח לצידה בית מדרש למורים בו יוכלו להשתלם בוגרי הישי־בה התיכונית ואח״כ להשלח כמורים מוסמכים ומד־ריכים לכל קהילות אירופה. אין אמנם ועד מנהל שוויצרי לישיבת מונטרי, אבל היא הצליחה לאסוף סביבה ועד של אוהדים, בעיקר בוגריה לשעבר, ביניהם ד״ר יוסף וולק מציריך. הסיוע הישיר והע־קבי ביותר ניתן כמובן ע״י המחלקה לחינוך ול־תרבות תורניים בישראל, הן ע״י הקצבה לרי״ם הפועל בשליחותה, הן ע״י משלוח חומר לימוד והדרכה.

ישיבת „אור חיים" טורונטו

הקמתה של ישיבת בני־עקיבא, ברוחה ובלשונה וכצביונה המקורי, באקלימים הצוננים של העיר טורו־נטו בקנדה, התקבלה הן בחוגי החינוך התורני בישראל והן בחוגי הקהילה המקומית, בהתלהבות ובשמחה רבה. בשנים המעטות בהן קיימת ישיבה זו, לא אבדה אותה רוח של שמחה־וחלוצית־פיונר־גית, שאפינה את פתיחתה. משהו מרוח זו ומסגנונה מצאנו במכתב ששיגר לארץ אחד הרמי״ם הישראלים שלה, הרב אורי דסברג, מיד לאחר הקלטותו הרא־שונה במקום. כותב הרב דסברג:

„ברוך השם נפתחה הישיבה ברגל ימין, כשעל ספסל הלימודים יושבים כשלושים בחורים, רובם דוברי עברית טובה פחות או יותר. לימודי הקודש כוללים גמרא, תורה, נ״ך, אמונה, לשון, ספרות והסטוריה. בגמרא התחלנו מיד ללמד ברמה גבוהה מאד. ברוך שקיבלנו גם אני וגם הרב יהודה פליקס בישיבת מרכז־הרב ובמכון הלכה ברורה. התחלנו במסכת ביצה בפרק שני, כאשר בכל סוגיה אנחנו — עם התלמידים — מעיינים כמעט בכל הראשונים (בעיקר ראי״ש, רי״ף ורי״ן), ומסיימים כל סוגיה בלימוד ההלכה הברורה (המודפס על הדף כפי חזונו של מרן הרב זצ״ל) — רמבי״ם ושו״ע ומציאת ה־מקורות לפסק בסוגיה שנלמדה. התלמידים מצאו ענין רב בלימוד כזה, וכבר מעצמם מעיינים בראשו־נים ובפוסקים. נדמה לי — ע״פ נסיוני בישיבות בנ״ע בארץ — שברמה כזאת אין מלמדים אפילו בישיבות בנ״ע בארץ. וזה לא נאמר לשבח המורים כמו לשבחם של התלמידים. בצד לימוד הגמרא אנחנו עוסקים ג״כ בהלכה, ולדוגמא אני מצרף למכתב זה מבחן בדינים ובגמרא שניתן לתלמידים בכתה 10.

אמנם לתלמידים היה קשה להסתגל למשטר הלי־מודים שלו התרגלנו בארץ, ובעיקר ההורים לא התרגלו כל כך לעבודה שבנם חביבם עזב אותם השכם בבוקר (לעתים כשההורים עדיין ישנים) וחוזר הביתה בערב מאוחר. אבל גם למצב זה התרגלו ועדיין מתרגלים".

מקימה הראשון של הישיבה היה הרב יהודה פליקס, שהחל ללמד בה בסיוע שני רמי״ם, הרב דסברג והרב תור, כשאת לימודי התיכון מנהל ד״ר ביורק והרב ברגלס, רבה של קהילת טורונטו נותן שעורי משנת. ארבעים התלמידים הראשונים למדו בבניין משופץ של תנועת תורה ועבודה בטורונטו, ללא פנימיה ובתנאים פיזיים דחוקים למדי. חשוב לציין כי פרט למימון של המחלקה לחינוך ולתר־בות תורניים, לא הוגשה עזרה אחרת מטעם ממשלת קנדה ולא מן הקהילה המאורגנת, כאשר חברי הועד והורי התלמידים הם האחראים לקיומה. אחרי השנה הראשונה חזר הרב פליקס לישראל והיום ראש הישיבה בטורונטו הוא הרב בנימין תבורי.

מלבד לימודי הקודש לומדים במובן בישיבה גם לימודים כלליים, המוכרים ע״י ממשלת קנדה, התלמידים נמשכים משבע בבוקר עד שבע בערב. כל ערב נשארים תלמידים „לסדר" בנוכחותו של ראש הישיבה.

הישיבה התיכונית מנצ'סטר

כאשר הקים הרב ליפא רבינוביץ את הישיבה התיכונית הראשונה בעיר מנצ'סטר הוסיף בכך נדבך בלתי מוכר לחינוך היהודי באנגליה. בבתי הספר היהודיים שהיו קיימים עד אז למדו ילדים מגיל הגן עד גיל אחת עשרה. לימוד תוכני ברמה גבוהה המשולב בלימודי קודש בסגנון הישיבתי היה משהו מהפכני ומאוד לא מקובל במסורת החיים הקהילתיים המקומית.

רק לאחר שראשוני התלמידים הוכיחו את הצטיינותם ורמתם הגבוהה הן בתחום הישיבתי (כלומר בלימוד גמרא) והן בלימו־דים כלליים, זכה המוסד החדש להכרה כללית במנצ'סטר וסבי־בותיה. בוגריו החלו להתקבל בישיבות הגדולות של אנגליה, וראשי ישיבות אלה החלו להווכח באיכות המיוחדת של החינוך המשלב לימודי תיכון ולימודי יהדות.

ההתפתחות הפיזית של ישיבה זו פיגרה הרבה אחרי התפת־חותה האיכותית והלימודית. בעשר שנות קיומה הראשונות, היא השתכנה בבניין עתיק ומשופץ, רק לפני שלש שנים בערך נבנה סוף סוף בניין חדש בסימונו של פילנטרופ מקומי, והיום אפשר להעיד כי הרבה הגשמית תואמת את רמתה התוכנית.

ועד נאמנים

למעלה ממאה התלמידים הלומדים בישיבת מנצ'סטר, מנוה־לים כבכל המוסדות הפרטיים באנגליה, ע״י ועד נאמנים, נציגי הקהילה. יו״ר הועד הוא תעשיין מקומי, יעקב זנגר, ולצידו ארב־בעה עשר חברי ועד נוספים.

פרט מעניין: מעקב מתמיד מצד מפקחי מערכת החינוך ה־בריטית, זיכה את הישיבה התיכונית של מנצ'סטר, בהכרה ממשל־תית, ובכך נעשה בי״ס תיכון זה ליחיד הבנוי במתכונת ישיבתית באנגליה המוכר ע״י הממשלה.

هكذا منذ الأصل

הקול שלא נדם

(עשר שנים למותו של החזן משה קוסביצקי ז"ל)

ברגיל, כשאנו מדברים על אדם שנפטר לעולמו, אנו משתמשים ב־מליצה: נדם קולו של פלוני, משום שאחד הקולות ההולך מסוף השלום ועד סופו — הינו הקול שנשמע ב־שעת יציאת הנשמה מן הגוף. לאחר פרידה זו — נדם קולו של האדם.

האם אנחנו יכולים להשתמש ב־מליצה זו: נדם קולו, כשאנו עומדים על קברו של החזן משה קוסביצקי במלאת עשר שנים למותו, כאשר קולו נישא בחללו של עולם — מעל גלי האתר ומתוך מכשירי הגרמופון והפטיפון לסוגיהם. ונשאלת השאלה: האם לפנינו תופעה מכנית גרידא, המפחישה לנו אולי בצורה מהדירית את המושג של השארת הנפש, או שמא אנו עדים לתעלומה יחידה במינה, השמורה לאנשי סגולה מבין אמני הרינה והתפילה, שקולותיהם — בתפילותיהם הגלגבות ובפרקי זמרה המרטיטים — אינם משים מאתנו ומצלילים את תופי אזנינו, משמיעתם הראשונה ונשארים חרותים בתודעתנו כל אימת שהם עולים לפנינו ממעמקי תהום.

ליחידי סגולה — מסוג האחרון אנו יכולים לשייך — בלי כל היסוס את החזן משה קוסביצקי, מגדולי בעלי קול בתפילה וברינה, בדור האחרון.

קולו היה ספוג בצלילי הדווי והצער שהיו מנת חלקם של דור השואה היהודית ומצוקת תפוצות ישראל באירופה שלפני־כן.

משה קוסביצקי לא היה מלחין ולא התיימר להיות כזה. אהב ל־בצע מיצירותיהם של אחרים אך עברו עליו חבלי־יצירה של הביצוע המושלם, ליטש ושיכלל עד שהלחן בא על תיקונו המירבי, שאין אחריו מקום להוסיף או לגרוע ובכך נעשה שותף ליוצרו ואולי למעלה מזה.

כמה יש מן האנחה השוברת לב־בות על שבר בת־עמי ב„ענני" וכמה צער ודוי בשבע מתוך „רחמנא דעני לעניי ענ"יי" או מן „מתרצה ב־רחמים". ומי יכול היה לתת מבע חזק יותר של צידוק־הדין בפרק עקביא — גולת הכותרת של ב־צועו.

כשם שידע לבכות ולבכות — כך שמחים היו עמו צלילים עליזים, שבבוחם לרוכם ולהלהיב, לעודד ול־שמח נדכאים. את כל זאת שמענו מתוך פרקי ההלל וההודיה ב„עד הנה עזרונו רחמיך", ב„קול דודי" ובפרק „שייבנה בית המקדש", ש־האזורו ברפרטואר החזני של כל בני אמנותו בכל כופע ולפני כל עמוד תפילה. ולא אמנה כל מעלותיו של יצירות־מופת, שיצאו מ־זמכי־תפילה ותחנונים כפיו, כי קצרה היריעה במעמד זה למנות את כולן. ברצוני רק לציין, כי מתת הקול שזיכהו יוצר האדם — היתה גם מתנה לחזנות ולהתפתחותה ב־דורנו.

ואולי ראוי — בשעה זו שאנו עומדים רבונים ליד מצבתו בהר־המנוחות — לומר את אשר מעיק על לבות רבים משוחרי התפילה והזמרה המקורית: אף שקוסביצקי בחייו גרף מלא חפניים אהבה מצד המוני העם מסמרגון עיירתו, דרך וילנה, ורשה וגם בשנות גלותו בימי המלחמה, שאז היה עליו לנטוש למשך שנים את עמוד התפילה ול־המיר בבמת האופרה ובימי ביקוריו בישראל ועד שהגיע להתנחלותו האחרונה „בבית אל" בבארו־פארק — אהבה זו אינה מתעברת הלאה לדורות הבאים. היום נשכחים כבר קולות באמריקה — שמה פעולתו ה־אחרון: „נוט לייק קוסביצקי" (לא כמו קוסביצקי). רק מעטים הם בתי־כנסת ביבשה זו שנשמע בהם עוד מבנון תפילה זה בין כתליהם. זמ־רת הקצב חודרה גם להיכלי הרנן המקורי ומי הכם ויבין מה כאן מקור יהודי ומה זמרת־זר בכרם הזמרה הישראלי.

על העומדים, כאן, שהם מבחירי הבציגים של אמנות התפילה בישראל ובעולם — לקבל עליהם לשמור על הירושה הנגבבת, שהניחו לנו גדולי הרנן והתחן ובראשם החזן הבלתי־נשכח, משה קוסביצקי ז"ל — לבל נבזבז ירושה זו. הקולות וה־צלילים שהם הנחילו לנו ושניתן בהם מבע באכן מכל מה שעבר על ישראל לדורותיו.

אך ההרהורים נוגים אלה נדחים כל עוד מהדהדים באזנינו צלילי קולו של קוסביצקי, הנוסכים בנו בטחון, כי יש תקווה ואחרית ל־חזנות אמת, משום שקולו של משה קוסביצקי לא ישקט ולא ידום ל־עולם.

(מתוך דברים על קברו בהר־המנוחות בירושלים ביום הזכרון העשירי, ז' באלול, תשל"ו).

ברוך שיין

בחוג המשפחה

מאת בתיה ברמי

בית הספר וההורים

על עצות מספר להורים עם פתיחת שנת הלימודים שמענו מפי מר פנחס בירן יו"ר ועד ההורים הארצי.

לפי האינפורמציה שבידי ועד ההורים אין ההורים מנצלים את האפשרויות הניתנות להם אם מחוסר התענינות אם מחוסר ידיעה שהאפשרויות קיימות — ולהלן העצות:

א. תכנית הלימודים

האם ידוע להורים שיש ביכולתם לכוון גם אחוזים בתכנית הלימודים בהתאם לרצונם? זאת — בהתאם לחוק חינוך חובה. ישנה הרשות וקיימת האפשרות. צריך כמובן לקבל לשם כך אישורו של משרד החינוך אבל האפשרות כאמור — קיימת. חבל רק שאין מנצלים אותה.

ב. גבית כספים

יש הוראה מפורשת מטעם משרד החינוך שאסור לגבות כספים בבית הספר. המקסימום שאושר על ידי ועד ההורים הארצי הוא 30 לירות בלבד כקרן טיולים ואף זאת זכות ולא חובה. אם יש מורות בבית הספר „המלבישות" את נושא המגבית בשמות שונים — אין ההורים חייבים לשלם כפי לנאמר לעיל, כל סכום, שאינו מתקבל על דעתם.

ג. ספרי לימוד

מורים מחליפים את ספרי הלימוד בהתאם לרצונם ונטיותיהם, יש הוראה מפורשת מטעם משרד החינוך, שמותר להחליף ספרי לימוד בכיתה, רק אחת לשלוש שנים. רוב ההורים אינם שומרים על כך וההורים יכולים בכל מקרה שנראה להם כסטיה מן הנוהג או מהוראות משרד החינוך להעיר על כך למפקח.

ד. [illegible] להורים

גם בנושא זה, הורים אינם מנצלים את האפשרויות הניתנות להם, בעיקר באיזורי טיפוח הרווחה.

ועד ההורים הארצי שואף להפוך את בית הספר למרכז קהילתי לפעילות תרבותית של הורים והלמידים. באגף החינוך הדתי, קיימת אפשרות רבה יותר של שיתוף ההורים בחיי בית הספר הן על ידי השתתפות פעילה של ההורים, בכיפור, בחיי הצדוה, ריכוז התלמידים בשעות אחר הצהריים בפעולות שונות שהורים מסוגלים לתרום לילדים בבית הספר.

בבית הספר הממלכתי דתי האפשרויות גדולות יותר כי ליהודי מסורתי יש מה לתרום.

אם היו באים הורים דתיים לבתי הספר הממלכתיים, כפי שמדגיש מר בירן, היה זה דבר עצום ומועיל, אבל בביה"ס הממ"ד, אין לי ספק, שהורים יכולים למצוא אוזן קשבת ושיתוף פעולה מלא במסגרת בית הספר.

ה. שמירה שלא יווצר פער

וקצת מעצותיו של ברוך דובדבני, יו"ר המרכז לחינוך דתי להורים שבניהם לומדים בבתי הספר הממלכתיים דתיים:

כדי לשמור על אחדות המשפחה, מ־בחינה אנושית, חברתית ובוודאי כדי להשיג את ביצועו המעשי של הפסוק: „כבד את אביך ואת אמך" מן הראוי, שהורים יתנו דעתם, שלא ליצור פער, בין הנדרש מילדיהם בבית הספר הממלכתי דתי לבין התנהגות בבית.

בבית הספר הממלכתי־דתי מחנכים את הילדים לשמירת המצוות לברכות ול־תפילה בכוונה. על ההורים לדאוג לכך שהילדים יקיימו את המצוות הלכה למעשה גם בבית: ישכימו לתפילה, יברכו. הדברים באים לביטוי גם בלימוד וגם במנהגים ובדרך־ארץ. כשהילדים מוצאים את אותם הערכים עליהם הם שומעים בבית הספר גם בביתם אין הם עומדים בפני השאלה: מי צודק יותר או כיצד נכון יותר לנהוג. כשלא נוצר פער בין בית הספר והבית מוצא את עצמו הילד בעולם של ערכים אותם הוא מקיים מתוך הרגשה של שלמות.

נשים יהודיות בעולם הגדול

אירושין ונטיעת יער

זוג צעירים מצרפת ערך הפתעה נעימה למשתתפי סמינר בו למדו עברית במשך שלושה שבועות באולפן מיוחד של ההסתדרות הציונית.

המשתתפים — אקדמאים מצרפת, בלגיה, הולנד, שודיה, אוסטריה והונגריה גילאי 16—60 כלומר שלושה דורות שלושה דורות, שישבו ולמדו: עברית, יהדות ותנ"ך, בצוותא, אף ערכו סיורים והשתתפו בערבי פולקלור, הופתעו כשהסמינר, ערכו בסיומו את מסיבת האירושין שלהם, בהשתתפות כל תלמידי הסמינר. התלמידים, לא נשארו חייבים ובו במקום החליטו לנטוע 30 עצים לכבוד הזוג ביער לזכרו של „יוני" שנפל במבצע יונתן.

א ש ת ח י ל

מי שעוד ראויה לציון מיוחד ואף לתואר „אשת־חיל" היא תרצה למברגר מורינת. תרצה שהיא אם לשמונה ילדים גילאי 16 עד שנתיים ואשה דתית מאד הקפידה על מצווה קלה כבחמורה מוצאת לה פנאי מלבד הטיפול בילדיה — גם ללמד אותם יהדות — זאת בנוסף על לימודיהם הרגילים. אין היא מסתפקת בכך. היא מוסיפה ומלמדת אף אותה יהדות. כאם דתית — היא מקפידה על הכשרות ובהיותה בארץ זרה היא מרבה לקבל חבילות מזון כשר מאמה בארץ.

מ נ ה ג נ א ה

מנהג נאה נוהגת משפחתם של שלמה ועלי כהן. המשפחה הגרה בעיר ליוורדן שבהולנד בה מונה הקהילה היהודית חמש־עשרה משפחות בלבד שומרת בתנאים קשים אלו על ערכי המסורת היהודית. מרשים במיוחד, לראות את ההורים וילדיהם, לאחר הקידוש בליל־שבת ובבוקר שלמחרתו, כשהם מתנשקים אלו עם אלו, לוחצים ידים ומאחלים זה לזה — שבת שלום. אם המשפחה עלי כהן היא אשה אינטלקטואלית היודעת שפות רבות והקפידה לשמור את ערכי המסורת היהודית: האוכל נשאר מסורתי — „געפילטע פיש" ומרק עוף וזמירות השבת — כמובן בעברית.

משקיבלו במתנה כאורחים מישראל את תמונת ירושלים תלוה על הקיר ואף התקינו תאורה מיוחדת. כעסקנית ציבור אוספת עלי בגדים אותם היא שולחת למוסדות בישראל. ואם במקום זה היא מצליחה לשמור על המסגרת היהודית בתחום משפחתה וילדיה הרי שהיא ראויה לציון מיוחד על כך.

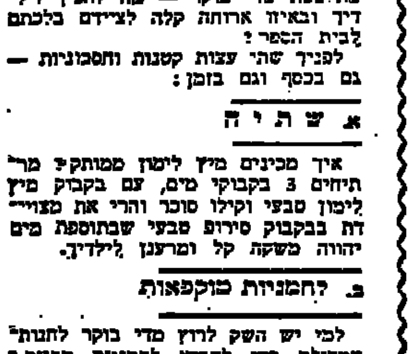

שוב החלה שנת הלימודים ואת בוודאי מתלבטת מדי בוקר — מה להכין לילדיך ובאיזו ארוחה קלה לצייד בלכתם לבית הספר?

לפניך שתי עצות קטנות וחסכוניות — גם בכסף וגם בזמן:

א. שתיה

איך מכינים מיץ לימון ממותק מרתיחים 3 בקבוקי מים, עם בקבוק מיץ לימון טבעי וקילו סוכר והרי את מצוידת בבקבוק סירופ טבעי שבתוספת מים יהווה משקה קל ומרענן לילדיך.

ב. לחמניות מוקפאות

למי יש השק לרוץ מדי בוקר לחנות המכולת כדי להביא לחמניות טריות? אפשר להכין לחמניות ביתיות, שטעמן טוב קל, מדי בוקר, תהיינה שוב פריכות וטעימות.

הכיני בצק שמרים: חצי קילו קמח, ביצה, כוס מים קרים, 50 גרם שמרים מעורבים במים פושרים. חצי כוס סוכר, חבילות מרגרינה. לושי לבצק, צרי עגולים קטנים, בגודל לחמניות, או קלעי כחליות קטנות. אפי בתנור בינוני כחצי שעה. את הלחמניות המוכנות אפשר להקפיא בתוך שקיות ניילון בפריזר. מידי בוקר את מוציאה מהמקרר את מספר הלחמניות הדרושות והלחמניה שוב פריכה וטעימה.

עשי בנו ידיד!

מפית לאוכל: נעים לאכול על שולחן שעליו פרושה מפה נקיה. גם לילדך נעים יותר לאכול את הארוחה הקלה אותה הוא מביא עימו לביה"ס, כשהוא פורש על שולחנו — מפית. הכיני לילדך מפית נאה למראה, שיהנו להם הרגשה נעימה ואסתטית בעת הארוחה. ילדים בגיל הרך, אוהבים את הרגשת השייכות. הכיני להם מפית עליהן תרקמי את שמם. תוכלי לעטר בעיטורים שונים או לאחל להם בעיטורי הריקמה גם — בתאבון — בעזרת איזה מסיגנות אותן תירקמי בצבעים שונים. הקפידי בבחירה בד שיהיה להרתיח ושאינו צריך גיהוץ. הכיני כמספר מפיות אותן תוכלי להחליף לעתים קרובות. גם את תיק האוכל תוכלי להכין במו־ידיך מבד ג'ינס אותו תוכלי לעטר באפליקציה מבדים צבעוניים. גם על תיק האוכל את יכולה לרקום את שם הילד.

אפשרות נוספת היא הצמדת אותיות מוכנות במדבקות לאריג בעזרת מגהץ.

תמונות מניר דמוי קלף

כשאת תולה תמונה מניר דמוי קלף — ראשית, הרי תמונה דקורטיבית, שנית, את חוסכת הוצאת מסגרת שהיא יקרה מאד כיום. תבניות הקלף, מתאימות במיוחד לחדרי־ילדים.

תבנית הלימודים: גזרי ניר קלף בגודל הרצוי לך, בצורה מלבנית לאורך או לרוחב — כרצונך. הוסיפי עיטורים בצבעי גואש, או בצבעי־מים, בעזרת מכחול דק. הגוונים הנראים יפים במיוחד על הקלף הם: הצהוב, האדום, הכחול והסגול, כשהקווים — בטוש שחור. תלקי את הדף למשבצות והכיני לילדך הקטן מערכת כתובה של תכנית־הלימודים. אם ילדיך גדולים יותר הניחי אותם להכנת העבודה במו־ידיהם.

שירים: את יכולה לכתוב על מלבן ניר הקלף מילותיו של שיר — אולי השיר הראשון אותו למד הילד כגן או בבית הספר. כתבי את השיר באותיות מסוגננות בטוש שחור או בטוש „זהב" ועטרי בעיטורים צבעוניים.

איחולים וברכות: את יכולה לכתוב על הקלף איחולים ולעטרו ובכן ברכות ומזל ההולדת בו נולד ילדך.

יומן אישי: אפשר גם להכין יומן אישי מניר הקלף בו יכתוב הילד רשימה כתובות של הבית, רישומים שברצונו לזכור אותם, שמות ספריו ובשירים האהובים עליו וכו'.

המסגרת: את העבודה המוגמרת אינך צריכה לעטר במסגרת. את קצותיו של הקלף שורפים קלות בשלהבת גפרור. השתדלי ליצור קו גלי, הוך כדי השריפה. והרי המסגרת. במקום של דבר עליך רק להשחיל חוט ריקמה שחור בחייר קטן שיוצרת בניר הקלף ולתלות על הקיר.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה: בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אודיון — הגמר בעל אקדח הזהב

ארנון — הבוגר

אורנע — שבוע 3 — התחנה הבאה גריניץ' וילג'

הבירה — שבוע 2 — שובבה שכזאת

מיטשל — שבוע 12 — קן הקוקיה

סינרמה — שבוע 3 — קזבלן

דרייב אין — אני הגדול מכולם

פאר — שבוע 18 — קן הקוקיה

חיפה

אורה — שבוע 10 — קוני למל בתל־אביב

אמפי — שבוע 2 — להתראות בגיהנום

ארמון — אמריקני בהונג קונג

אורלי — שבוע 3 — ספור הפרברים

פאר — שבוע 10 — קן הקוקיה

חן — אתה חי רק פעמיים

רון — אנשים יפים

תל־אביב

אסתר — לנו החתיכות האנגליות

גת — שבוע 8 — להיות או לא להיות

חן — שבוע 2 — הינדנבורג

צירים צעירים יחרימו ועידת ל"ע

מאת סופרנו לעניני מפלגות

מזכירות החטיבה הצעירה של מרכז העובד הציוני החליטה שצעירי המושבים לא ישתתפו בועידת צעירי ל"ע העומדת להתכנס בשבת הקרובה. זאת היות ולדעת צעירי המושבים בנסיבות של ועידה ממונה, ולא נבחרת, ללא מיפקד חברים, הוקצה לחטיבת המושבים מספר מבוטל של צירים. סיבה נוספת היא היות ובאחרונה ניתן פרסום להצעות שיועלו בועידה ואלה סותרות את עמדת ל"ע בהיותן „יוניות" במידה קיצונית. המדובר בהצעות בנושאי המדינה הפלשתינאית, המדינה השלישית וההתיישבות בשטחים. לדעת צעירי המושבים הגישה היונית תרחיק שכבות רחבות של חברים מסורתיים. צעירי המושבים החליטו לקיים ועידה משלהם בחנוכה.

שח מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

„אולימפיאדת השחמט בפתח"

עד כה הבטיחו השתתפותן 46 נבחרות גברים ו־24 נבחרות נשים ✱ חודש וחצי לפתיחה ✱ מעורבות „פוליטית־ספורטיבית"

ב־24 לאוקטובר 1976 יעלה שנית בארץ המסך על הגדולה בהצגות ה־שחמט העולמי — „האולימפיאדה". העיר חיפה תארח את האולימפיאדה ה־22 לגברים, ה־7 לנשים ו־קונגרס הפידי"א.

זכות גדולה נפלה בחיקנו לארח מפעל עולמי ספורטיבי — תרבותי השוב, דווקא בתקופה שבה מצבנו ה־מדיני בזירה הבינלאומית רחוק ביותר מלהקרא „טוב". ואכן „המערכת הפוליטית" השלילית בחיי האומות התרבות והספורט בעולם לא פסחה גם על אולימפיאדת השחמט ובפרט כשהיא מתקיימת בישראל.

כידוע הודיעו מדינות הגוש המז־רחי „מעצמות העל" של השחמט ה־עולמי יחד עם מדינות ערב ואפריקה על החרמת אולימפיאדת חיפה. לוב מהקיצוניות שבאויבינו הזדרזה להכריז בכל צורות התקשורת ה־עולמית על קיום האולימפיאדה בלוב במועד המקביל.

אין ספק כי העדרותן של מדינות „הגוש המזרחי" תפגום ברמה המקצועית כשלעצמה. יחד עם זאת השתדלו המדינות המחרימות לא להחריף את יחסיהם יתר על המידה עם ה־פדרציה הבינלאומית לשחמט — ה־פידי"א שאולימפיאדת חיפה נערכת בחסותה. כך „שהאולימפיאדה הלו־בית" שפתחו כספים נכבדים עמוד בצידה (פרסים, טיסה חינם, וכו') לא רק שנדונה מראש לכשלון מאחר ולוב כלל אינה חברה בפידי"א אלא יותר מכך האם כיום „מיפסי"... ללוב היא בטוחה?

הרשמה מעודדת

נוכח הסיבות שהוזכרו. נכונה ל־מארגני האולימפיאדה הפתעה נעימה היוצרת אופטימיות מרובה. עד עתה נרשמו לאולימפיאדה הגברים 46 נב־חרות ולאולימפיאדת הנשים 24 נב־חרות.

כל מדינות המערב נרשמו לאו־לימפיאדה ובהרכבן נכללים רבי אמ־נים בינלאומיים מעולים ואולי גם יופיע בשורות ארה"ב... „בובי" פי־שר. אגב פישר גילה לאחרונה סימ־נים להתעוררות מתרדמתו השחמ־טית הממושכת, ומנהל בימים אלו מגעים לדו קרב בספרד עם אלוף ה־עולם הנוכחי אנטולי קרפוב בשילוב פרס כספי גבוה למנצח.

מבט קצר בהרכבים מורה כי את הטון באולימפיאדה הגברים יתנו נב־חרות ארה"ב, מערב גרמניה, ארגנ־טינה, הולנד, אנגליה, ספרד „ויש־ראל.

הפעם נבחרת ישראל מועמדת ל־מקום גבוה ההרכבה כולל בלוחות ה־ראשון השני את רבי האמנים ול־דימיר ליברזון ויאיר קריידמן. האמ־נים הבינלאומיים לאון לדרמן ושמ־עון כגן וכן אלוף הארץ הצעיר נתן בירנבוים.

השחקן השישי יקבע מבין האמנים הבינלאומיים יעקב בליימן, יצחק רדשקוביץ, ואלוף גרוזיה לשעבר שעלה לאחרונה לארץ רומן ג'ינג'י־שווילי. אגב ג'ינג'ישווילי נחשב גם כמאמן שחמט מעולה והכין את ויקטור קורצ'נוי לדו קרב חצי גמר אליפות העולם ליחידים נגד קרפוב. ג'ינג'ישווילי עשוי בהחלט למלא גם את תפקיד מאמן הנבחרת.

קורצ'נוי עצמו כידוע „ערק" להו־לנד שם קיבל מקלט מדיני ויופיע בחיפה כמאמנה של נבחרת הולנד.

נבחרות ישראל מצויה בימים אלו במשטר אימונים אינטנסיבי ויש ל־קוות כי הציפיות ממנה יתגשמו ב־נוסח „ביתי היא מבצרי".

מן הראוי להזכיר כי לאולימפיאדה נרשמו גם נבחרות „עקרות" בכוחן השחמטאי והשמתי־גיאוגרפי כאיי גרנסי, איי־הבתולה האמריקאיים, איי פארו אנדורה, סורינם, פפואה ו־אחרות. מדינות אלו ממחישות היטב את אימרתו של הברון הצרפתי פייר דה קוברטן הוגה רעיון המשחקים ה־אולימפיים — „חשובה ההשתתפות ולא הנצחון". דובר המטה האולימפי מסר כי צפויה השתתפותן של 55 מדינות והוא מקווה להשתתפות נב־חרתה החזקה של יוגוסלביה. כאפש־רות להשתתפות יוגוסלביה צויין כי להקת המחול היוגוסלבית השתתפה בארועים הפסטיבל לפולקלור שנערך בחודש אוגוסט בחיפה.

„שיא אולימפי לנשים"

לאולימפיאדת הנשים נרשמו עד כה 24 נבחרות שיצרו „שיא אולימ־פי". במספר נבחרות נשים המשתת־פות באולימפיאדה.

בכל נבחרת השתתפנה שלוש שחמטאיות בניגוד לשתיים בעבר.

נבחרת ישראל היא המועמדת למקום הראשון!

הרכבה כולל בלוח הראשון את סגנית אלופת העולם לנשים האמנית הבינלאומית אלה קושניר האמנית החזקה לובה קריסטול, מופיעות אלופת הארץ אלנה רדינסקיה ולאה ודלמן.

גם הנשים נמצאות במשטר אימונים שבמסגרתו הסתיים בשבוע שעבר דו־קרב אימונים בן 10 משחקים בין קושניר לקריסטול (קושניר נצחה 5½:4½).

יריבות חזקות אחרות לישראל ארה"ב, הולנד ומערב גרמניה.

„לא כל הנוצץ זהב"

בניגוד לאולימפיאדת שבה המדליות שהוענקו למצטיינים היו יצוקות „מזהב טהור". ושוויין 65 דולר בלבד, הרי המדליות יוענקו באולימפיאדת חיפה מזהב טהור!

ערך המדליה יגיע ל־500 דולר וחיפה אינה משופעת „במכרות" תהינו הכיצד? הרי תקציבה של אולימפיאדת חיפה הוא כמי־ליון לירות בקירוב, בעוד שזה של אולימפיאדת מונטריאול שני מיליארד דולר!

הפתרון טמון בהחלטת „המטה האולימפי" להלק רק 12 מדליות 7 מדליות לנבחרת המנצחת בג־ברים, ו־5 לנבחרת המנצחת בנשים כל המשתתפים ללא יוצא מהכלל יזכו במדלית השתתפות מאורד.

עדוד מעולם השח...

בעוד שהכנסה האולימפי... שלבי הביצוע, ואהרונים זכו... אהדה עולמי לזכה נסיונות... הגוש המזרחי — ערב, לסכל... אולימפיאדת השחמט בחיפה.

לגבי הצהרות ההחרמה מדי־נות ערב ואפריקה לא התייה... שכן לא יורגש חסרונם... בשל רמתם הנמוכה של... לעומת זאת גדול הנזק שיגרם... גות הגוש המזרחי בהעדרו... להם עצמם יגרם נזק רב. אחורים הדברים לרוסים ש... גרס הפידי"א בחיפה יקבע... דו־קרב העולמי ליחידים כפי שהוזכרנו לאחר „המ... בעריקתו למערב של קורצ'נוי שהשחמטאים הרוסים... מסרבים לשחק עמו. בכל... קבלנה ההחלטות בחיפה... הרוסים ואין להניח כי... סל. עמדה אמיצה גילה גם... פידי"א ד"ר מקס אייבה בן... הולנד אלוף עולם בשחמט... שגינה מפורשות את המ... מחרימות שצעדיהם „יש ב... בפידי"א וערעור על...

למיותר להדגיש שאנו... בהצלחת האולימפיאדה, כמ... בהצלחה כרשיכה אולימפיא... מט בשנה 1964 בתל אבי...

כל נסיון לטרפדה על... הוא מעיד על צריכות... גת מהמסגרת הספורטיבית... והוה פגיעה לאומית. לכן... לסיים מבלי לציין את מכת... שים והכנה של מר פריס... נשיא פדרציית השחמט... מדינה הנתונה בימים א... של טרגדיות לאומיות ו... נפש מהרידים אולם כותב... דים: „להיפיע פוליטיים א... לאיגוד בשחמט מאיזי... בעלי דעות פוליטיות... האי הבריטי אך... החלטנו לשמור על... מאיר... ולהתנגד לכל הת... למעט משבת הפידי"א. ה... התואם את האבות לאמיתה... מסיים מר שולדים את ה... נשילה לכל המדינות ה... פידי"א.

אנו מאמינים כי שלמה... ערכיים ביותר לכל השחמט... ניים ויכולים לערוב טוב... רוב אומות העולם למ... שהבאים המשתתפים ב... דה היפה!!

ואם אורח אירי ביום א... כך הרי כל „במשרף אך...

נרשמו לנשואין

הרבנות הראשית והמועצה הדתית לתל־אביב־יפו והמחוז

אפרים יוסף יקותיאל בן שבתון (רוק) ירושלים; שיגבן צביה בת פנחס (רוקה) פתח־תקוה — ת"א.

כהן עזרא בן אלברט (רוק) ישראל—בני־ברק; שבתון זהבה דבורה בת בנימין (רוקה) ישראל—אור יהודה.

בצלאל יחזקאל בן אהרן (רוק) ת"א; חדד טל בת דוד (רוקה) ת"א—ר"ג.

גרמרק אילת בן ישראל (רוק) צפולה—הורע; גוסמן נורית בת מנחם (רוקה) תל־אביב.

דלאל אמנון בן שמעון (רוק) עירק—תל־אביב; אזולאי דליה בת אברהם (רוקה) כפר עקה—אור יהודה.

ברש גד בן יעקב (רוק) תל־אביב; רוט אסתר בת ישראל איזידור (רוקה) ישראל—תל־אביב.

אשר אבנר בן דוד (רוק) רחובות—יפו; זילברמן רחל בת יעקב (רוקה) תל־אביב.

עוזר משה בן חננך (רוק) תל־אביב; שרעבי חנה בת דוד (רוקה) תל־אביב.

לוי נסים בן שלמה (גרוש) תל־אביב—רמת גן; פייבן אריה בת מיכאל (רוקה) רוסיה—בת־ים.

חנינה משה בן עזרא (רוק) פרס—ת"א; זכאים יפה בת שמואל (רוקה) פרס—אשדוד.

בצלאל מאיר חי בן צמח אברהם (רוק) תל־אביב; בנפשה סימה בת שוהמאלה (רוקה) פרס—תל־אביב.

אשכנזי יוסף בן אברהם (רוק) קושה—יפו; גנון יפה בת ציון (רוקה) ת"א.

שלומוב סלכיאל בן רחמין (רוק) בריה"מ—תל־אביב; אמינוב ברכה בת רחמן (רוקה) בריה"מ—תל־אביב.

חודאמנ זכר בן יחזקאל (רוק) עירק—תל־אביב; בהגביק אורנה בת אברהם (רוקה) ישראל—תל־אביב.

שם טוב שבתו בן חביב (רוק) תל־אביב; קפלן רבקה בת דב (רוקה) תל־אביב.

דוד יוסף בן צאלם (רוק) עירק—בת־ים; רחימפור רחל בת דוד (רוקה) איראן—תל־אביב.

שבגל מריאן בנחם בן מיקשה (רוק) רומניה—רחובות; טוקוליק דליה בת חיים (רוקה) תל־אביב.

כונציק מריוס בן לאון (רוק) רומניה—תל־אביב; גוטליב צילה בת שלמה (רוקה) תל־אביב.

פרנקפורט אבי (רוק) רוסיה—פ"ת; שכואלי מאירה בת יוסף (רוקה) ת"א.

דיהי יחיאל בן נתן (רוק) תל־אביב; קליין להרן בת רוברט (רוקה) לתרון—תל־אביב.

לשכת הרבנות הרצליה

אברהם בן אליהו אסר (רוק) הרצליה; זהבה בת שאול כהה (רוקה) הרצליה.

אלעזר בן עמרם עמראן (רוק) הרצליה; עליזה בת באבי כסלתי (רוקה) רעננה.

ברנרד בן הנרי פרסקו (רוק) הרצליה; אורנה בת שאול רובינזון (רוקה) הרצליה.

יוסף בן שלום קסוס (רוק) נס ציונה; שושנה בת חיים קאסה (רוקה) רמת־גן.

משה בן מרדכי מזרחי (רוק) כרם עין; אביבה בת רחמים אלוס (רוקה) הרצליה.

צבי בן שלום הגוא (רוק) הרצליה; עזיזה בת יוסף לוי (רוקה) הרצליה.

מאיר בן יעקב יעקב (רוק) הרצליה; תמרה בת מכור מכליף (רוקה) מושב אליאכין.

עזרא בן דוד חסן (רוק) הרצליה; זהבה בת מיכאל ליבוביץ (רוקה) באר־שבע.

נפתלי בן שלום רזמי (רוק) הרצליה; אביבה בת רפאל כסוקה (רוקה) הרצליה.

ארסל בן סאמי לוזן (רוק) הרצליה; אסתר בת משה סימון (רוקה) הרצליה.

מיכאל בן משה גובני (רוק) רחובות; מרבה בת אברהם עמרי (רוקה) הרצליה.

גדי בן הרמן אבגר (רוק) רמת־גן; דבוראלה בת לאוק קודש (רוקה) הרצליה.

מאיר בן אליהו גטאלי (רוק) הרצליה; צפורה בת סלוחה נמרי (רוקה) הרצליה.

שכשון בן יחיא תבול (רוק) רמת־גן; דבורה בת אהרון כימה (רוקה) הרצליה.

מנשה בן שמעון אברהם (רוק) הרצליה; הדסה בת בצלאל בצלאל (רוקה) עפולה.

יהונתן בן אהרון פירסט (רוק) הרצליה; ענת בת אלכסנדר גילדים (רוקה) רמת־גן.

שלמה בן שושן שכש (רוק) הרצליה; אראלה בת שלמה אלברג (רוקה) הרצליה.

אלעזר בן אבשל פרפונסקי (רוק) ירושלים; לינה בת דוד צרפתי (רוקה) נתניה.

שאול בן משה זילברמן (רוק) קרית שבתן; עירית בת ישראל קוטוקרו (רוקה) הרצליה.

אברהם בן מרדכי אידו (רוק) כפר העבר; תבר בת ישראל רז (רוקה) קבוץ שפיים.

אברהם בן לייב חיים סכל (רוק) רעננה; דבורה בת אברהם פלץ (רוקה) הרצליה.

דוד בן צבי ספקין (רוק) קבוץ גליל־ים; אלין בת יחיא כבאנ (רוקה) תל־אביב.

אלקי אברהם - תפילת נשים

(עם צאת השבת)

אלקי אברהם יצחק ויעקב שומרת עמך ישראל אשר אהבת, מכל צרה, מכל תקלה ומכל פורענות כי פנה יום השבת יום חמדתנו, יום השבת האהוב על לבינו. שלח לנו את ימי החול הבאים עלינו לבריאות, לחן ולחסד, לפרנסה טובה, למזל ולברכה, לתורה ולמעשים טובים, לאושר, עושר וכבוד, ליראת שמים ויראת חטא, תן לנו שיבוע של שלום ישועות ונחמות לנו ולכל ישראל אמן ואמן.

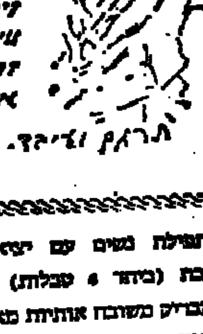

תרגם ועיבד: חיים דב צרגון־קסטנבאום

*ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת (של יום טוב)

אלקינו ואלקי אבותינו עשיתי כמו שנצטויתי. הדלקתי נר שבת לכבוד שבת המלכה.

יהי רצון מלפניך אבינו שבשמים שתאיר עינינו ועיני צאצאינו וצאצאי צאצאינו בתורתך. נדבק לבנו במצותיך שנזכה כי אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו. מתוך בריאות שלמה, שלום, פרנסה טובה. תורה ונחת; אמן. כן יהי רצון. ברוך אתה שומע תפלה.

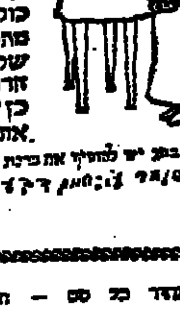

* ביום טוב יש להוסיף את ברכת שהחיינו

מחיר כל סט — הכולל ברכת הדלקת הנר, תפילת נשים עם יציאת השבת

הזמן הדלקת הנר בעי"ש — הזמן יציאת השבת (בוחר 4 טבלות) כל סט עולה 6.— ל"י

גודל כל טבלה 16/11 על בריסטול מבריק משובח אותיות מאירות עינים.

ההכנסה קודש לקרן הבראה שע"ש שושנה ערמון־קסטנבאום ז"ל.

הכתובת: יהושע בן נון 48, טלפון 57 26 44 תל־אביב.

יש להזמין 5 סטים לפחות